

**GELENEKSEL TÜRK EVİ
İNCE YAPI ELEMANLARI;
TRABZON-AKÇAABAT İLÇESİ
ORTA MAHALLE EVLERİ İNCELEMESİ**

Bengi Deren SAKA
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Necmi KAHRAMAN
Temmuz, 2020
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

GELENEKSEL TÜRK EVİ İNCE YAPI ELEMANLARI;
TRABZON-AKÇAABAT İLÇESİ
ORTA MAHALLE EVLERİ İNCELEMESİ

Hazırlayan:

Bengi Deren SAKA

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Necmi KAHRAMAN

AFYONKARAHİSAR 2020

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Geleneksel Türk Evi İnce Yapı Elemanları; Trabzon-Akçaabat Orta Mahalle Evleri İncelemesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10/07/2020

Bengi Deren SAKA

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Necmi KAHRAMAN

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Nesrin KULA DEMİR

: Prof. Dr. Kemal YILDIRIM

Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bengi Deren SAKA' nın “**Geleneksel Türk Evi İnce Yapı Elemanları; Trabzon-Akçaabat İlçesi Orta Mahalle Evleri İncelemesi**” başlıklı tezi, 10.07.2020 tarihinde saat 11:00’ de Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği’ nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek (✓) oy birliği – () oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

**Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR**

ÖZET

GELENEKSEL TÜRK EVİ İNCE YAPI ELEMANLARI; TRABZON-AKÇAABAT ORTA MAHALLE EVLERİ İNCELEMESİ

Bengi Deren SAKA

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

Temmuz, 2020

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Necmi KAHRAMAN

Geleneksel Türk evleri, özgün mimariyle olduğu gibi iç mekânları ve ince yapı elemanlarıyla da, geleneksel kültürün vazgeçilmez yapılarıdır. Geleneksel Türk Evleri'nin yapılış tarzı ve mimari özellikleri dikkate alındığında odaların mekânsal organizasyonu ve kullanılan, ince yapı ve sabit donatı elemanları önemli rol oynar. Bu çalışmada literatürde yer alan geleneksel Türk Evi'nin plân tipleri ve yapısal özellikleri bağlamında Trabzon'un Akçaabat ilçesi Orta Mahalle'de bulunan evlerin elemanları ve mekân tipolojisi özellikleri incelenmiştir. Genel olarak bakıldığında, geleneksel yapılar buldukları yöreye göre mekân tipolojileri, donatı elemanlarının malzemeleri, boyutları ve yerleşim düzenleri farklılıklar göstermektedir. Sonuç olarak Orta Mahalle'de seçilen evlerin plân tipi, cephe ve yapısal özellikleri, sabit donatı elemanları, iç mekân düzenlemesi incelendiğinde geleneksel Türk Evi'nin genel karakterini yansıttığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Akçaabat Evleri, geleneksel yapı, mekân plânlaması, geleneksel ince yapı elemanları.

ABSTRACT

TRADITIONAL TURKISH HOUSE FINE BUILDING ELEMENTS; TRABZON-AKÇAABAT ORTA MAHALLE HOUSES REVIEW

Bengi Deren SAKA

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ART AND DESIGN

July, 2020

Advisor: Asst. Prof. Üyesi Necmi KAHRAMAN

Traditional Turkish houses are indispensable structures of traditional culture with their interiors and fine building elements elements as well as their original architecture. Considering the construction style and architectural features of Traditional Turkish Houses, the spatial organization of the rooms, the fine building and equipment elements were used play an important role. In this study, the fine building elements and space typology characteristics of the traditional Turkish houses which are located in the Orta Mahalle of Akçaabat District of Trabzon were examined by the context of the plan types and structural features. Generally speaking, traditional buildings differ in their location typologies, materials, fine building elements, sizes and layout of the buildings. As a result, when the plan type, facade and structural features, fine building elements and interior design of the houses which were selected in Orta Mahalle are examined, it is seen that they reflect the general character of the traditional Turkish House.

Keywords: Traditional Akçaabat Houses, traditional building, space planning, traditional fine building elements.

ÖN SÖZ

Araştırmamın her aşamasında çalışmalarımı titizlikle inceleyen, ilgisi ve desteğiyle tüm deneyimlerini paylaşarak bana yol gösteren, görüş ve önerileriyle beni yönlendiren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Sayın Necmi KAHRAMAN'a; jürimize katılıp değerli katkı ve yorumlarını esirgemeyen Saygıdeğer hocalarımız Prof. Dr. Sayın Nesrin KULA DEMİR ve Prof. Dr. Sayın Kemal YILDIRIM'a; çalışmanın gerçekleştirildiği alana ait bilgi ve deneyimlerini paylaşan Yük. Mimar Sayın Bekir GERÇEK ve Mimar Sayın Uğur DEĞERMENCİ'ye; mekân sahiplerine ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen Akçaabat Tarihi Evler Koruma Derneği Başkan Yardımcısı Sayın Ömer ORHAN'a, seksen beş yaşında olmasına rağmen benimle kapı kapı gezen sevgili Nevin GÜNGÖR'e ve beni konuk eden bu çalışmamda adları geçen mekân sahiplerine değerli katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Bengi Deren SAKA

2020, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JURİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK EVİ

1. KONU ALANININ TANITILMASI.....	3
1.1. TÜRK EVİ TARİHÇESİ.....	3
1.2. TÜRK EVİ'NİN ÖZELLİKLERİ.....	4
1.2.1. Türk Evi'nde Mekânsal Kurgu.....	4
1.2.2. Türk Evi'nde İşlevsel Kurgu.....	7
1.2.3. Türk Evi'nde Oda Kurgusu.....	8
1.3. TÜRK EVİ'NDE KULLANILAN MALZEMELER.....	9
2. TÜRK EVİ'NDE İNCE YAPI ELEMANLARI VE SABİT DONATILAR.....	10
2.1. PENCERELER.....	11
2.2. KAPILAR.....	14
2.3. DOLAPLAR.....	14
2.4. YÜKLÜK.....	15
2.5. GUSÜLHANE.....	16
2.6. OCAK.....	16
2.7. ÇİÇEKLİK.....	17
2.8. SERGEN/RAF.....	17
2.9. SEKİ.....	19
2.10. SEKİ ALTI.....	19
2.11. SEDİR.....	19
2.12. TAVANLAR.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

ORTA MAHALLE TARİHİ VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	25
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	25
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	25
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	26
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ VE ÖRNEKLEMİ.....	26
1.5. ARAŞTIRMA ORTAMI.....	27
2. TRABZON AKÇAABAT İLÇESİNİN TARİHÇESİ.....	27
2.1. TRABZON AKÇAABAT İLÇESİNDEKİ İMAALAT VE SANATLAR.....	28

2.2. ORTA MAHALLE ARAZİ YAPISI, EVLERİN YERLEŞİMİ VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ.....	28
2.3. ORTA MAHALLE SOKAK-MERDİVEN İLİŞKİSİ.....	30
2.4. ORTA MAHALLE YOL-BİNA-BAHÇE İLİŞKİSİ.....	30
2.5. ORTA MAHALLE TÜRK EVLERİNİN PLÂN ÖZELLİKLERİ.....	32
2.6. ORTA MAHALLE TÜRK EVLERİNİN CEPHE ÖZELLİKLERİ.....	33
2.7. ORTA MAHALLE TÜRK EVLERİNDE ÇIKMA VE ÇIKMANIN GİRİŞ ÖNÜ MEKÂNI İLE İLİŞKİSİ.....	34
2.8. ORTA MAHALLENİN ÖNEMLİ SİVİL MİMARİ YAPILARI.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK EVİ İNCE YAPI ELEMANLARI; TRABZON-AKÇAABAT ORTA MAHALLE EVLERİ İNCELEMESİ

1. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	41
1.1. TİMURCİLER KONAĞI.....	41
1.2. VEYSEL SEYİS EVİ.....	54
1.3. LERMİOĞLU KONAĞI.....	59
1.4. HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI.....	68
1.5. REMZİ BEY KONAĞI.....	79
1.6. HAYRİ ÇOLAK EVİ.....	85
1.7. MEHMET EFENDİ KONAĞI.....	90
1.8. KANOĞLU KONAĞI.....	97
1.9. NEZİROĞLU KONAĞI.....	105
1.10. İBRAHİM AĞA KONAĞI.....	114
1.11. BİRİNCİOĞLU EVİ.....	123
1.12. BENZİNCİ MUSTAFA EVİ.....	131
1.13. VELİ SEZGİN KONAĞI.....	135
1.14. BEKİR EFENDİ KONAĞI.....	145
1.15. SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ.....	151
1.16. MEHMET SALTOĞLU EVİ.....	157
1.17. ÖMER TÜRER EVİ.....	167
2. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİ.....	174
2.1. İNCELENEN EVLERİN CEPHE VE İÇ MEKÂN DEĞERLENDİRİLMESİ... 174	
2.2.İNCELENENEVLERİN İNCE YAPI ELEMANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	177
2.2.1. Kapılar.....	177
2.2.2. Pencereler.....	180
2.2.3. Dolaplar-Gusülhane.....	181
2.2.4. Ocaklar ve Şömineler.....	182
2.2.5. Sedir.....	183
2.2.6. Merdiven.....	183
2.2.7. Yer Döşemeleri.....	183
2.2.8. Tavanlar.....	183
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	184
KAYNAKÇA.....	188
EKLER	191
ÖZGEÇMİŞ.....	222

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Ev-Konak-Yol İlişkisi.....	31
Tablo 2. Geleneksel Orta Mahalle Evlerinde Görülen Plân Tipleri.....	32
Tablo 3. Orta Mahalle Evlerinde Merdivenin Sofaya Göre Konumu.....	33
Tablo 4. Geleneksel Evlerin Alınlık Biçimleri.....	34
Tablo 5. Çıkma Tipleri.....	35
Tablo 6. Orta Mahalle Geleneksel Türk Evlerinde Görülen Çıkma Şekilleri.....	37
Tablo 7. Timurcular Konağı Bahçe Kapısı.....	45
Tablo 8. Timurcular Konağı Giriş Kapısı Detaylar.....	46
Tablo 9. Timurcular Konağı Zemin ve 1. Kat Oda Kapıları.....	47
Tablo 10. Timurcular Konağı Zemin Kat Soldaki Odaya Ait Gömme Dolaplar.....	48
Tablo 11. Timurcular Konağı Zemin Katta Bulunan Sedir ve Ocaklık.....	49
Tablo 12. Timurcular Konağı Zemin Katta Bulunan Gömme Dolap.....	50
Tablo 13. Timurcular Konağı 1.Kat Oda İçindeki Duş.....	51
Tablo 14. Timurcular Konağı Zemin ve 1.Kat Pencereleri.....	52
Tablo 15. Veysel Seyis Evi Giriş Kapısı.....	56
Tablo 16. Veysel Seyis Evi İç Kapısı.....	57
Tablo 17. Veysel Seyis Evi 1.Kat Sofaya Açılan Pencere.....	58
Tablo 18. Lermioğlu Konağı Bahçe Kapısı.....	62
Tablo 19. Lermioğlu Konağı Giriş Kapısı.....	62
Tablo 20. Lermioğlu Konağı İç Kapı.....	63
Tablo 21. Lermioğlu Konağı Pencereler.....	64
Tablo 22. Lermioğlu Konağı Mutfak mekânına Ait Şömine.....	65
Tablo 23. Lermioğlu Konağı Oturma Odasına Ait Gömme Dolap.....	65
Tablo 24. Lermioğlu Konağı 1. Kat Yatak Odasında Bulunan Yüklük-Tuvalet.....	67
Tablo 25. Hüsnü Efendi Konağı Bahçe Kapısı.....	71
Tablo 26. Hüsnü Efendi Konağı Giriş Kapısı.....	72
Tablo 27. Hüsnü Efendi Konağı İç Mekân Kapıları.....	72
Tablo 28. Hüsnü Efendi Konağı Duvar Dolapları.....	73
Tablo 29. Hüsnü Efendi Konağı Duvar Dolapları.....	74
Tablo 30. Hüsnü Efendi Konağı İç Mekân Kapıları.....	74
Tablo 31. Hüsnü Efendi Konağı İç Mekân Kapıları.....	75
Tablo 32. Hüsnü Efendi Konağı Pencereler.....	75
Tablo 33. Hüsnü Efendi Konağı Yüklük-Gusülhane-Dolap.....	76
Tablo 34. Hüsnü Efendi Konağı Yüklük-Gusülhane-Dolap.....	78
Tablo 35. Remzi Bey Konağı Bahçe Kapısı.....	81
Tablo 36. Remzi Bey Konağı Giriş Kapısı-Pencere.....	81
Tablo 37. Remzi Bey Konağı İç Kapı Örneği.....	83
Tablo 38. Hayri Çolak Evi Dış Kapı.....	86
Tablo 39. Hayri Çolak Evi İç Kapı.....	87
Tablo 40. Hayri Çolak Evi Pencereler.....	88
Tablo 41. Hayri Çolak Evi Şömine.....	88
Tablo 42. Mehmet Efendi Konağı Bahçe Kapısı.....	94
Tablo 43. Mehmet Efendi Konağı Arka Giriş Kapısı.....	94
Tablo 44. Mehmet Efendi Konağı İç Kapılar.....	95
Tablo 45. Mehmet Efendi Konağı Pencereler.....	96
Tablo 46. Kanoğlu Konağı Bahçe Kapısı.....	100

Tablo 47. Kanoğlu Konağı Pencereleer.....	101
Tablo 48. Neziroğlu Konağı Zemin Kat Odasında Yer Alan Şömine.....	103
Tablo 49. Kanoğlu Konağı Pencereleer.....	104
Tablo 50. Neziroğlu Konağı Zemin Kat Odasında Yer Alan Şömine.....	107
Tablo 51. Neziroğlu Konağı 1. Kat Odasında Yer Alan Şömine.....	108
Tablo 52. Neziroğlu Konağı İç Kapılar.....	109
Tablo 53. Neziroğlu Konağı İç Kapılar.....	109
Tablo 54. Neziroğlu Konağı İç Kapılar.....	110
Tablo 55. Neziroğlu Konağı İç Kapılar.....	110
Tablo 56. Neziroğlu Konağı İç Kapılar.....	111
Tablo 57. Neziroğlu Konağı Pencereleer.....	111
Tablo 58. Neziroğlu Konağı Gusülhaneli Dolap.....	112
Tablo 59. Neziroğlu Konağı Gusülhaneli Dolap.....	113
Tablo 60. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar.....	117
Tablo 61. İbrahim Ağa Konağı İç Kapı-Kapı Üzerindeki İşleme Detayı.....	118
Tablo 62. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar.....	118
Tablo 63. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar.....	119
Tablo 64. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar.....	119
Tablo 65. İbrahim Ağa Konağı Mutfak Alanındaki Ocaklık.....	120
Tablo 66. İbrahim Ağa Konağı Zemin Kat Oda Alanına Ait Şömine.....	121
Tablo 67. Birincioğlu Evi Giriş Kapısı ve Pencereleer.....	122
Tablo 68. Birincioğlu Evi Evi Giriş Kapısı ve Pencereleer.....	125
Tablo 69. Birincioğlu Evi İç Kapılar.....	126
Tablo 70. Birincioğlu Evi İç Kapı.....	127
Tablo 71. Birincioğlu Evi Ocaklık.....	127
Tablo 72. Birincioğlu Evi Gusülhaneli Dolap.....	128
Tablo 73. Birincioğlu Evi Gusülhaneli Dolap.....	129
Tablo 74. Birincioğlu Evi Pencereleer.....	130
Tablo 75. Benzinci Mustafa Evi Dış Kapı-Oda Kapısı.....	133
Tablo 76. Benzinci Mustafa Evi Tuvalet Kapısı.....	134
Tablo 77. Benzinci Mustafa Evi Pencereleer.....	134
Tablo 78. Veli Sezgin Konağı Dış Kapı.....	137
Tablo 79. Veli Sezgin Konağı İç Kapı (Depo).....	138
Tablo 80. Veli Sezgin Konağı Bahçeye Açılan Kapı.....	139
Tablo 81. Veli Sezgin Konağı Ocaklık.....	140
Tablo 82. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolaplar.....	141
Tablo 83. Veli Sezgin Konağı Gusülhaneli Dolaplar.....	142
Tablo 84. Veli Sezgin Konağı Pencereleer.....	143
Tablo 85. Bekir Efendi Konağı Ocaklık ve Raflar.....	147
Tablo 86. Bekir Efendi Konağı İç Kapı.....	148
Tablo 87. Bekir Efendi Konağı Pencereleer.....	150
Tablo 88. Sonay Çavuşoğlu Evi Şömine ve Raflık.....	154
Tablo 89. Sonay Çavuşoğlu Evi Dolap/Fincanlık.....	154
Tablo 90. Sonay Çavuşoğlu Evi Gusülhaneli Dolap.....	156
Tablo 91. Sonay Çavuşoğlu Evi Pencereleer.....	157
Tablo 92. Mehmet Saltoğlu Evi Şömine.....	161
Tablo 93. Mehmet Saltoğlu Evi Gömme Dolaplar.....	161
Tablo 94. Mehmet Saltoğlu Evi Gusülhaneli Dolap.....	163

Tablo 95. Mehmet Saltoğlu Evi Gusülhaneli Dolap.....	164
Tablo 96. Mehmet Saltoğlu Evi Dış Kapı.....	165
Tablo 97. Mehmet Saltoğlu Evi Pencereleler.....	166
Tablo 98. Ömer Türer Evi Mutfak-Şömine	169
Tablo 99. Ömer Türer Evi Gusülhaneli Gömmme Dolap	170
Tablo 100. Ömer Türer Evi Giriş Kapısı	171
Tablo 101. Ömer Türer Evi İç Kapılar	172
Tablo 102. Ömer Türer Evi Pencereleler	173

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Sofasız Plân	5
Şekil 2. Dış Sofalı Plân Tipi.....	5
Şekil 3. Köşe Sofalı, İki Oda Sıralı Plân	5
Şekil 4. Uç Tarafı Odalı, Dış Sofalı Plân	5
Şekil 5. İki Yüzlü İç Sofalı Plân Tipi ve İki Yüzlü İç Sofalı Eyvanlı İdeal Plân Tipi.....	6
Şekil 6. Pahlı sofalı ev plânına ait ideal tip, (Uç eyvan ve bir merdiven sofalı)(a), Orta sofalı ev plânına ait ideal tip. (Karşılıklı iki eyvanlı)(b)	6
Şekil 7. Safranbolu Asmazlar Evi Eyvan.....	7
Şekil 8. Geleneksel Türk Evi Gece ve Gündüz Kullanımı.....	9
Şekil 9. Pencerelelerin Odadaki Konumu ve Doğramadaki Yeri.....	11
Şekil 10. Pencere Kanatlarının Açılma Türleri (a), Düşey yönde çalışan kanat (b), Düşey menteşeli kanat (c).....	11
Şekil 11. Türk Evi'nde Ahşap Kapaklı Tepe Penceresi, Araklı - Trabzon.....	13
Şekil 12. Türk Evi'nde Oda Kapısı Örnekleri.....	14
Şekil 13. Türk Evi'nde Dolap Örneği.....	15
Şekil 14. Türk Evi'nde Yüklük Örneği, Safranbolu.....	16
Şekil 15. Türk Evi'nde Dolap İçi Gusülhane Örneği.....	16
Şekil 16. Külahlı Ocak Örneği, Tek Sıra Oymalı Ocak, Çiçekli Ocak Örneği.....	17
Şekil 17. Çiçeklik Örneği.....	17
Şekil 18. İç Mekân Sergen Görüntüsü-Sergen Kesiti.....	18
Şekil 19. Türk Evi Sedir Örneği.....	19
Şekil 20. Ters Tavan, Düz Tavan, Tekne Tavan Örnekleri, Kesit ve Detayları.....	21
Şekil 21. Kırılmaç Ortü Örneği, Kesit ve Detayı.....	21
Şekil 22. Çitakâri Süslemeli Tavan Örnekleri.....	22
Şekil 23. Kündekâri Süslemeli Tavan Örnekleri.....	23
Şekil 24. Kalem İşi Tekniğiyle Yapılmış Bir Tavan Örneği.....	23
Şekil 25. Aplike Yapılmış Bir Tavan Örneği.....	24
Şekil 26. Eğmeçli Ahşap İşi Yapılmış Bir Tavan Örneği.....	24
Şekil 27. Yüksek Mim. B. Gerçek'in "4007, TUBITAK Bilim Şenliği" Notları; 1-5-8. Pusulalar	29
Şekil 28. Orta Mahalle'nin Konumu.....	30
Şekil 29. Orta Mahalle Dar ve Dik Sokaklar.....	30
Şekil 30. Orta Mahalle Bahçe Duvarı Üzerinde Yükselen Geleneksel Evler	31
Şekil 31. Orta Mahalle Zeminleri Yükseltilmiş Geleneksel Evler ve Giriş Önü Mekânı ..	37
Şekil 32. Camii Görünüşü ve Plânı.....	38
Şekil 33. Camii Minberi Görünüş.....	38
Şekil 34. Camii Minberi-Oymalar	39
Şekil 35. St. Michael Kilisesi Görünüş.....	39
Şekil 36. Timurciler Konağı On Cephe Görünüşü.....	42
Şekil 37. Timurciler Konağı Şömine.....	43
Şekil 38. Timurciler Konağı Dış Kapısının Yanındaki Çeşme.....	43
Şekil 39. Timurciler Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	44
Şekil 40. Timurciler Konağı Ahşap Dönerli Merdiven.....	44
Şekil 41. Timurcular Konağı Merdiven Çıkışına Yerleştirilmiş Gömme Dolap.....	44
Şekil 42. Timurciler Konağı 1.Kat Sedir.....	52
Şekil 43. Timurciler Konağı Zemin Katta Ocaklık Tavanı.....	53
Şekil 44. Timurciler Konağı Oda Tavanları.....	53
Şekil 45. Veysel Seyis Evi Dış Cephe Görünüşleri.....	54
Şekil 46. Veysel Seyis Evi Zemin ve 1. Kat Plânları.....	55
Şekil 47. Veysel Seyis Evi Ahşap Dönerli Merdiven.....	55
Şekil 48. Veysel Seyis Evi Mutfak.....	56
Şekil 49. Veysel Seyis Evi 1.Kat Sofa.....	57
Şekil 50. Veysel Seyis Evi Oda İçinde Yer Alan Tuvalet-Banyo Alanı.....	58
Şekil 51. Veysel Seyis Evi Tavanlar.....	59
Şekil 52. Lermioğlu Konağı Dış Görünüş.....	59
Şekil 53. Lermioğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	60

Şekil 54. Lermioğlu Konağı Bahçeye Bakan Cephesinde Eskiden Ahır Olarak Kullanılan Mekân.....	61
Şekil 55. Lermioğlu Konağı İç Mekân.....	61
Şekil 56. Lermioğlu Konağı Merdiven.....	61
Şekil 57. Lermioğlu Konağı Mutfak Mekânı.....	64
Şekil 58. Lermioğlu Konağı 1.Kat Sofa.....	66
Şekil 59. Lermioğlu Konağı Tavanlar.....	68
Şekil 60. Hüsnü Efendi Konağı On Cephe Görünüşü.....	69
Şekil 61. Hüsnü Efendi Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	69
Şekil 62. Hüsnü Efendi Konağı Ahşap Döner Merdiven- Sağ Tarafında Arka Mekâna Açılan Koridor.....	70
Şekil 63. Hüsnü Efendi Konağı Ahşap Döner Merdiven Altında Depo ve Niş.....	70
Şekil 64. Hüsnü Efendi Konağı Duvar Dolapları-Şömine.....	73
Şekil 65. Hüsnü Efendi Konağı 1.Kat Merdiven Çıkışı.....	76
Şekil 66. Hüsnü Efendi Konağı Oda Tavanları.....	79
Şekil 67. Remzi Bey Konağı On Cephe Görünüşü.....	80
Şekil 68. Remzi Bey Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	80
Şekil 69. Remzi Bey Konağı Merdiven.....	82
Şekil 70. Remzi Bey Konağı Oturma Odasının Güney Cephesi.....	82
Şekil 71. Remzi Bey Konağı Oturma Odasının Kuzey Cephesi.....	82
Şekil 72. Remzi Bey Konağı 1.Kat Sofaya Açılan Alan.....	84
Şekil 73. Remzi Bey Konağı Kaldırılan Gusülhaneli Gömme Dolabın Alınlığı.....	84
Şekil 74. Remzi Bey Konağı Odalara ve Sofaya ait Tavanlar.....	84
Şekil 75. Hayri Çolak Evi Günümüzde Kullanılan On Görünüşü.....	85
Şekil 76. Hayri Çolak Evi Plân.....	86
Şekil 77. Hayri Çolak Evi Sofa.....	86
Şekil 78. Hayri Çolak Tavanlar.....	89
Şekil 79. Mehmet Efendi Konağı On Cephe Görünüşü.....	90
Şekil 80. Mehmet Efendi Konağı Zemin, 1. ve 2. Kat Plânları.....	91
Şekil 81. Mehmet Efendi Konağı Merdiven.....	92
Şekil 82. Mehmet Efendi Konağı Merdiven Çıkışında Yer Alan Gömme Dolap ve Merdiven Altı Kullanımı.....	92
Şekil 83. Mehmet Efendi Konağı 1.Kat Sofa.....	93
Şekil 84. Mehmet Eendi Konağı Yenilenen Oda Tavanları.....	93
Şekil 85. Mehmet Eendi Konağı Tavanlar.....	96
Şekil 86. Kanoğlu Konağı Otel Olarak Kullanılan Yapının On Görünüşü.....	97
Şekil 87. Kanoğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	98
Şekil 88. Kanoğlu Konağı Bahçesinde Bulunan Şömine.....	99
Şekil 89. Kanoğlu Konağı Otel İç Mekân.....	99
Şekil 90. Kanoğlu Konağı Tavanlar.....	101
Şekil 91. Kanoğlu Konağı Restoran Olarak Kullanılan Bina.....	102
Şekil 92. Kanoğlu Konağı Restoran Bölümü Merdiven.....	102
Şekil 93. Kanoğlu Konağı 1. Kat Restoran Bölümü.....	103
Şekil 94. Kanoğlu Konağı 1. Kat Restoran Bölümü.....	104
Şekil 95. Neziroğlu Konağı On Cephe.....	105
Şekil 96. Neziroğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	106
Şekil 97. Şekil 15. Neziroğlu Konağı Merdiven.....	106
Şekil 98. Neziroğlu Konağı 1. Kat Sofa.....	108
Şekil 99. Neziroğlu Konağı Tavanları.....	114
Şekil 100. İbrahim Ağa Konağı On Cephe Görünüşü.....	115
Şekil 101. İbrahim Ağa Konağı Doğu Cephesi.....	115
Şekil 102. İbrahim Ağa Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	116
Şekil 103. İbrahim Ağa Konağı Mutfak.....	116
Şekil 104. İbrahim Ağa Konağı Merdiven-Merdiven Altı Dolap.....	121
Şekil 105. İbrahim Ağa Konağı Sofa.....	122
Şekil 106. İbrahim Ağa Konağı Tavanlar.....	123
Şekil 107. Birincioğlu Evi On Cephe Görünüşü.....	124
Şekil 108. Birincioğlu Evi Zemin ve 1. Kat Plânları.....	124
Şekil 109. Birincioğlu Evi Merdiven.....	125

Şekil 110. Birincioğlu Evi Odaların Tavanı.....	130
Şekil 111. Benzinci Mustafa Evi On Cephe Görünüşü.....	131
Şekil 112. Veysel Seyis Evi Zemin ve 1. Kat Plânları.....	132
Şekil 113. Benzinci Mustafa Evi Merdiven.....	132
Şekil 114. Benzinci Mustafa Evi 1. Kat Sofa.....	132
Şekil 115. Veli Sezgin Konağı On Cephe Görünüşü.....	135
Şekil 116. Veli Sezgin Konağı Yan Cephe Görünüşü.....	135
Şekil 117. Veysel Sezgin Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	136
Şekil 118. Veli Sezgin Konağı Merdiven Görünüşleri.....	136
Şekil 119. Veli Sezgin Konağı 1. Kat Sofa.....	137
Şekil 120. Veli Sezgin Konağı Kapılar.....	139
Şekil 121. Veli Sezgin Konağı Balkon Kapısı.....	140
Şekil 122. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolapların İçinde Yer Alan Kapılar.....	142
Şekil 123. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolaplar-Çocuk Odası.....	143
Şekil 124. Veli Sezgin Konağı Tavanlar.....	144
Şekil 125. Bekir Efendi Konağı On Görünüş.....	145
Şekil 126. Bekir Efendi Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları.....	146
Şekil 127. Bekir Efendi Konağı Merdiven.....	146
Şekil 128. Bekir Efendi Konağı Mutfak.....	147
Şekil 129. Bekir Efendi Konağı Zemin Katın Solunda Yer Alan Oda.....	148
Şekil 130. Bekir Efendi Konağı Odalar.....	149
Şekil 131. Bekir Efendi Konağı Zemin.....	149
Şekil 132. Bekir Efendi Konağı Tavanlar.....	150
Şekil 133. Sonay Çavuşoğlu Evi Dış Görünüş.....	151
Şekil 134. Sonay Çavuşoğlu Evi İki Cepheden On Görünüşü.....	152
Şekil 135. Sonay Çavuşoğlu Evi Zemin ve 1. Kat Plânları.....	152
Şekil 136. Sonay Çavuşoğlu Evi Merdiven.....	153
Şekil 137. Sonay Çavuşoğlu Evi Merdivenden Zemin Kat Görünüşü.....	153
Şekil 138. Sonay Çavuşoğlu Evi Sofa.....	155
Şekil 139. Mehmet Saltoğlu Evi On Cephe Görünüşü.....	158
Şekil 140. Mehmet Saltoğlu Zemin ve 1. Kat Plânları.....	159
Şekil 141. Mehmet Saltoğlu Evi Merdiven.....	159
Şekil 142. Mehmet Saltoğlu Evi Mutfak-Ocaklık.....	160
Şekil 143. Mehmet Saltoğlu Evi İç Mekân.....	162
Şekil 144. Mehmet Saltoğlu Evi Tavan Görünüşleri.....	166
Şekil 145. Omer Türer Evi On ve Yan Cephe.....	167
Şekil 146. Omer Türer Evi Zemin ve 1. Kat Plânı.....	168
Şekil 147. Omer Türer Evi Merdiven.....	168
Şekil 148. Omer Türer Evi Oturma Odası-Dolap.....	169
Şekil 149. Omer Türer Evi Oda Tavanları.....	173
Şekil 150. Omer Türer Evi İşlem Gören ve Görmeyen Oda Tavanları.....	174
Şekil 151. İncelenen Evlerin Cephe Tipolojisi.....	175
Şekil 152. Orta Mahalle Evleri'nde Odaya Ait Sabit Donatı Elemanlarının Plân Düzleminde En Sık Rastlanan Konumları ve Birbirleriyle Olan İlişkisi.....	176
Şekil 153. Orta Mahalle Evleri'nde Odada-Sabit Donatı Konumları.....	176
Şekil 154. Orta Mahalle Evleri'ndeki Taçlı-Çift Kanatlı İç Mekân Kapıları.....	178
Şekil 155. Orta Mahalle Evleri'ndeki Taçsız-Çift Kanatlı İç Mekân Kapıları.....	178
Şekil 156. Orta Mahalle Evleri'nde Sola Açılan Tek Kanatlı İç Mekân Kapıları.....	178
Şekil 157. Orta Mahalle Evleri'nde Sağa Açılan Tek Kanatlı İç Mekân Kapıları.....	179
Şekil 158. Orta Mahalle Evleri'nde Zemin, 1. ve 2. Katta Görülen Pencereler.....	181
Şekil 159. Orta Mahalle Evleri'nde Zemin Katta Görülen Pencereler.....	181
Şekil 160. Orta Mahalle Evleri'nde Bulunan Şömine ve Ocaklıklar.....	182

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

A.G.Y	: Adı Geçen Yapıt
Akt.	: Aktaran
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Cm	: Santimetre, uzunluk ölçü birimi
Ed.	: Editör
M	: Metre, uzunluk ölçü birimi
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
M.Ö.	: Milattan Önce
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
S.	: Sayı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
Vb.	: Ve benzeri
Vs.	: Ve saire
www	: World wide web
%	: Yüzde

GİRİŞ

Türkler tarih boyunca yaşadıkları bölgelerde kendi kültürel yaşam tarzlarına uygun evler yapmışlardır. Bu yapılara genel olarak bakıldığında; mimari kabuğun, plân tipinin ve iç tefrişatın karakteristik özelliklerinin oluşumunda coğrafi koşulların ve buna bağlı olarak bölgesel malzemelerin etkisinin olduğu görülmektedir. Sonuçta değişik iklim bölgelerine göre farklılıklar gösteren “bölgesel evler” oluşmuştur. Çevresiyle uyumlu bu evler, uzun yıllar boyunca çeşitli etkilere karşı varlığını korumayı başarmıştır ve halen kendine özgü karakteristik yapısı, mekân tipolojisi ve iç donatı elemanlarıyla Türk toplumunun kültürel değerlerini yansıtmaya devam etmektedir (Kuban, 1970).

Türk Evi'nin oluşumu, doğaya ve yaşama bağlı olan Türklerin çadır hayatının yerleşik hayata yansması gibidir. Bu yüzden Türk Evler'inde estetik ve biçim kaygısından çok gerçekçi ve fonksiyonel bir tutum sergilenmiştir. Plânın ve strüktürün oluşumunda topoğrafya ve çevre koşullarına uyulmuştur. Akılcı, esnek ve pratik çözümler uygulanmıştır. Tasarım içten dışa doğru gelişmekte olup, her detay insan boyutlarına göre düzenlenmiştir. Bu donanımıyla Türk Evi, insanın rahat ve düzenli yaşaması için tasarlanmış bir ev tipidir.

Türk Evi'nde odalar, göçebe yaşamın barınma ihtiyacını karşılayan çadırların birimi olan Otağ'dan esinlenip geliştiği bilinmektedir. Otağdaki fonksiyonel özellikleri birçok amaca hizmet eden Türk Evi odalarında da görmek mümkündür. Plân tipi olarak en eski yerleşim şekli iki odanın yan yana getirilmesiyle oluşmuştur (Cansever, 1994).

Küçükerman (1973), Türk Evi'nde oda ile çadır arasındaki şekilsel ve işlevsel ilişkinin var olduğunu belirtmiştir.

Bektaş'a (2001) göre, Türk Evi'ni oluşturan; yaşama ve doğaya uygunluk, gereksiz kullanımlardan kaçınarak her şeyin bir dayanağının olması, tasarlanmalarının içten dışa doğru plânlanması, önce işlevin çözümlenmesi, için dışa yansması, dıştan için okunması (iç-dış uyumu), tasarımda gereksiz harcamadan kaçınılması, en az ile en çoğa ulaşılmaya çabalanması, iklime uygunluğu, aile büyüdükçe evdeki birimlerinde büyüebilmesi tam tersi küçüldükçe bölünebilmesi, ölçülerin insan vücudundan çıkması (tahtanın bir parmak kalınlığa denk gelmesi gibi) temel ilkelerdir. Bu ilkeler, yirminci yüzyılın başından itibaren Batı mimarlığını etkileyen “Modern Mimarlık Akımı'nın ilkeleriyle çatışmamaktadır.

Türk Evleri'nin ilk örnekleri tek katlıdır. Zaman içinde kat sayısı artmıştır. Ancak esas kat her zaman tek kalmıştır. Çok katlı evlerde esas kat her zaman en yukarıdadır (Eldem, 1955).

Zemin kat, Türk Evi'nin bulunduğu bölge, arazi yapısı ve ihtiyaç doğrultusunda uygulanan özgün düzenlemelere göre daha fazla değişim göstermiştir. Özgünlüğünü koruyan, birçok özellik daha çok üst katlarda görülür (Küçükerman, 1996).

Zemin kat, çoğunlukla temel ihtiyaçlara göre düzenlenmiştir. Geometrik net bir düzene sahip değildir. Türk Evi'nde katlar kübik bir geometri olarak tanımlanmaktadır. (Altınar ve Budak, 1997).

Türk Evi, mekân tipolojisinin yanı sıra Anadolu'nun değişik bölgelerinde çeşitlilik gösterir. Oda kavramı, birçok işleve ev sahipliği yaparken işleviyle önem arz eder. Türk evlerinin bu oda kurgusunda sabit donatılar ve ince yapı elemanları egemendir. Çok fonksiyonlu oda yapısı sabit donatılarla iç içe ve bağlantılıdır (Eldem, 1968).

Fonksiyonun ön plânda olduğu Türk Evi'nde iç mekândaki her detay insanın konforlu yaşaması için tasarlanmıştır.

Donatıların odalardaki yerleşim düzeni ve boyutları ihtiyaca göre değişiklik göstermektedir. İnce yapı ve donatı elemanlarının boyutları insan ölçeğine göre belirlenmiş. Örneğin pencere ve kapı yüksekliğinde, odayı çepeçevre dolanan ahşap sergen "el değmesin yeter" yükseklikte tasarlanmıştır. Donatı elemanlarının yerleşim düzeni ve karakteristik özellikleri; önem, kullanım sıklığı, kullanım sırası ve depolama gibi ergonomik ilkelere göre plânlanmıştır. Türk Evi'nde sabit donatı elemanları, mekânın eylemlere göre şekillenmesini sağlayan en önemli öğelerdir (Eldem, 1968; Hidayetoğlu 2013)

"Geleneksel Türk Evi İnce Yapı ve Sabit Donatı Elemanları"nın incelendiği bu çalışmada, literatürden elde edilen veriler doğrultusunda, geçmişten günümüze Türk Evi'nin odalarında kullanılmakta olan sabit donatılar tespit edilerek, Doğu Karadeniz Bölgesinin yöresel, kültürel, mimari ve estetik farklılıklarını ahşap mimarisiyle yansıtan, 17. yy.dan günümüze kadar varlığını sürdürmüş, Trabzon'un Akçaabat ilçesinde bulunan Orta Mahalle evlerinin tasarım ilkeleri, plân tipi, iç mekân kurgusu, sabit donatıları ve ince yapı elemanları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK EVİ

1. KONU ALANININ TANITILMASI

Türk Evi oluşum serüveni, Orta Asya'dan başlayarak batıya doğru devam eden bir süreçtir. Zaman içinde gelişerek, Osmanlı fetihlerinden sonra Rumeli ve Anadolu'ya yayılmıştır. Anadolu'da kendine özgü malzeme, tasarım, süsleme öğeleriyle belirli bir kültüre kavuşmuşlardır. Osmanlı'nın hüküm sürdüğü Kırım, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya, Arnavutluk ve Yunanistan gibi coğrafyalarda örneklerini görülmektedir (Erdoğan, 2007).

Türk Evi, Türklerin yaşamını sürdürdüğü değişik coğrafyaların mimari özelliklerinin, yaşama kültürlerinin, yüzyıllar içinde değişim ve gelişime uğrayarak, karakteristik özellikler oluşturarak hem dış silueti hem de mekâna yansımadır. Türk Evi Osmanlı coğrafyasında 17. yüzyıldan sonra belirli ortak mekânlar, cephe özellikleriyle yaygınlaşmış; Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu şehirlerde gelişerek günümüze kadar ulaşmıştır (Karpuz, 2011).

1.1. TÜRK EVİ TARİHÇESİ

Türk Evi kültürü, Türklerin Anadolu'da yerleşik hayata geçme süreci içinde doğmuştur. Göçebe yaşamlarından kaynaklı barınma ihtiyaçlarını çadırlarda karşılayan Türkler, yerleşik hayata geçtiklerinde kültürlerini yapılarla yansıtmıştır. Dolayısıyla Türk odasının temelini göçebe dönemindeki kullanılan Türk çadırı oluşturmaktadır. Türk evi Osmanlı'nın hüküm sürdüğü birçok şehirde yöresel farklılıklar arz etse de; temel üslup ve karakteristik özellikleriyle benzerlik ve bütünlük taşımaktadır. Safranbolu, Bursa, Edirne, İstanbul, Kayseri gibi birçok şehirde varlığını sürdürmüştür. Anadolu'da zamanla değişen hem ev kültürü hem de insanların kültürel etkileşimi ile birlikte yörelerin iklimine ve yerel yapı malzemesine, coğrafi durumuna bağlı olarak da gelişmiştir. Bu değişken koşullar Türk insanının inanç ve değerleriyle birleşerek çeşitli yapısal farklılıklar oluşturmuştur (Kuban, 1970; Bektaş 1996; Azezli, 2009).

Çadır hayatından yerleşik hayata geçiş, estetik ve biçim kaygısından ziyade akılcı ve fonksiyonel bir tasarımın düşünülmesine sebep olmuştur. Özellikle iç mekânda fonksiyonel ve pratik çözümler uygulanmıştır (Kuban, 1970).

İslamiyet'in getirileriyle birlikte ev dışı kapalı ve mahremdir. Bu bakış açısı evin içine de aktarılarak kadın ve erkek yaşantısını birbirinden ayırmış ve bu ayrılan mekânlar haremlik-selamlık olarak adlandırılmıştır (Karpuz, 1993; Kahraman, 1997).

Üç kuşak dahi aynı evde yaşayabilme imkânı veren Türk Evlerinde, kalabalık yaşamın verdiği ihtiyaçlardan biri olarak oda sayısı ve çokça mekâna sahip olmasıdır. Bu fazla odaya sahip tipolojilerin bazılarında mekânlar arasında geçiş imkânı vardır. Bazıları ise doğrudan sofaya açılan tek kapı ile birbirleriyle oda içerisinden ilişkisi bulunmayan, ayrı ayrı hücreler olarak her türlü yaşamsal faaliyetin sürdürüldüğü önemli birimler haline dönüşmektedir (Karpuz, 1993; Bektaş 1996; Hidayetoğlu, 2013).

1.2. TÜRK EVİ'NİN ÖZELLİKLERİ

Türk evi, fizyolojik; coğrafi şartlara ve dış tehlikelere karşı meydana çıkan ihtiyaçları karşılayan; kültürel, insanın sahip olduğu maddi ve manevi değerleri yansıtan; sosyolojik; insana ilişkin fizyolojik, kültürel ve toplumsal özelliklerin yanı sıra estetik değerleri ve bu estetik değerler ile kültürün ilişkisini sağlayan; psikolojik, duyguların aktarılabilirdiği ve eylemler için elverişli bir ortamı oluşmasına imkân veren ve ayrıca ekonomik bir tasarımdır (Gür, 2000; Karpuz, 1993).

Türk Evi'nin özelliklerini, mekânsal, işlevsel ve oda kurgusu bakımından ele almak mümkündür.

1.2.1. Türk Evi'nde Mekânsal Kurgu

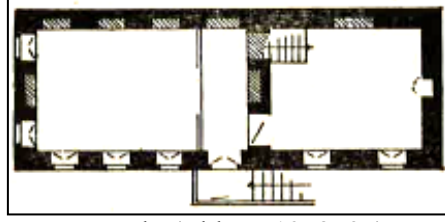
Türk Evi'nde birden fazla plân tipi bulunmaktadır. Eldem (1958), plân tiplerini sofasız, dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı plân tipi olarak tasnif etmiştir. Bu tasnif en basit plân düzeninden en zengin plân düzenine göre yapılmıştır.

Plân tipleri zamanla değişim göstererek; eski örnekleri sıralı odalı ve dış odalı iken sonrasında karşımıza iç ve orta sofalı evler çıkmıştır. Bu süreç içerisindeki farklılıklar zaman almakla birlikte, sofasız plân tipinden orta sofalı plân tipine geçildiği görülmüştür.

Sofasız plân tipi:

Bu plân tipi Eldem (1958)'in tasnifine göre, en basit plân olarak nitelendirilmektedir. Sofa görevini alt katta bulunan avlu görür. Odalar yan yana dizilmekte, birbiriyle ilişkisi bulunmamakta ve dışarıdan girilmemektedir. Odaların arasında bağlantı kurabilmek için evin dışına çıkılması gerekir. Bu nedenle daha çok sıcak iklime sahip bölgelerde uygulanmıştır.

Şekil 1. Sofasız Plân

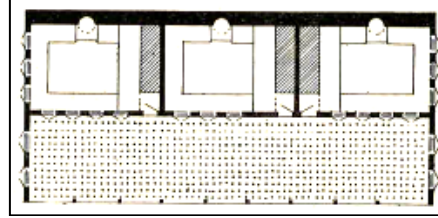
Kaynak: (Eldem, 1958: 27).

Dış sofalı plân tipi:

Dış sofalı plân tipinde sıralı odalar önünde bir sofa yer alır. Bu plân tipi genellikle serbest ve simetriye fazla önem verilmez..

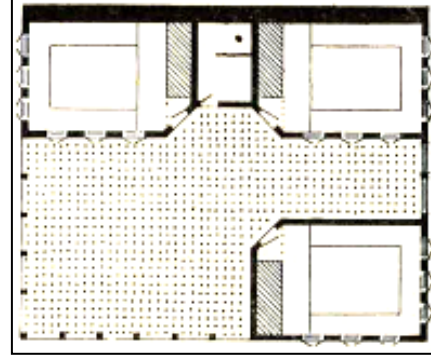
Dış sofalı plân tipini zenginleştiren eyvanlar ve köşklerdir. Eyvanlar sofayı genişletme imkanı verir. Sofanın ucuna getirilen köşk, sofanın bir ya da iki yüzünü L ve U şeklini çevreleyerek daha toplu ve korunaklı plân oluşması sağlanır (Eldem, 1958: 33).

Şekil 2. Dış Sofalı Sıra Odalı, Plân

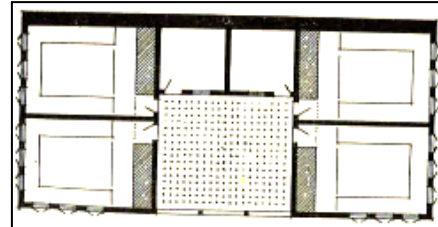
Kaynak: (Eldem, 1958: 34).

Şekil 3. Köşe Sofalı, İki Oda Sıralı Plân

Kaynak: (Eldem, 1958: 34).

Şekil 4. Üç Tarafı Odalı, Dış Sofalı Plân

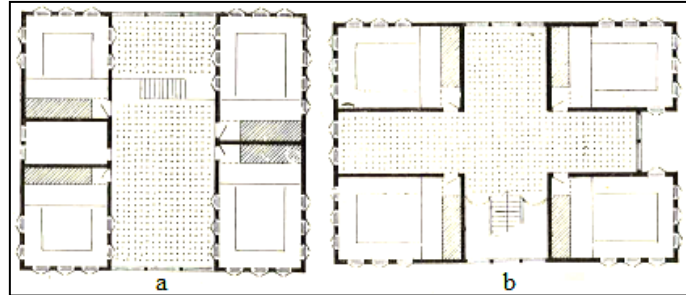
Kaynak: (Eldem, 1958: 34).

İç sofalı plân tipi:

İç sofalı plân tipi en çok rastlanılan plândır. İç sofalı ya da karniyarık denilen plân tipi, sofanın her iki yanına odalar bulunur. Bu odaların uzunlukları karşılıklı olarak simetriklerdir. Ender de olsa bu uzunlukların daha kısa olduğu örneklerde mevcuttur.

İç sofalı evlerde, köşk ilavesi nadir gözüktür. Sofanın merdiven durumuna göre, bir veya iki ucu sekiliğe ayrılır. 17.yy dan itibaren merdiven bir kapı ile sofadan ayrılmış ya da içine alınmış konumdadır. Bu durum 19. yy dan itibaren değiştirilerek üç kollu merdiven yapılmıştır. Bu uygulama sofanın daralmasına sebep olmuştur (Eldem, 1958: 93).

Şekil 5. İki Yüzlü İç Sofalı Plân Tipi (a) ve İki Yüzlü İç Sofalı Eyvanlı İdeal Plân Tipi (b)

Kaynak: (Eldem, 1958: 93).

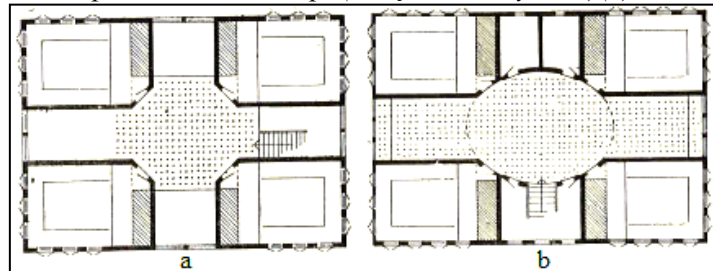
Orta sofalı plân tipi:

Orta sofalı plân tipinde sofanın dört tarafında odalar ve hizmet yerleri bulunmaktadır. Odaların arasında merdiven, eyvan ya da daha küçük odalar yer alır. Sofa bu plân düzleminde merkezdedir.

Orta sofalı plân tipinde dört taraftan sınırlayan oda duvarlarının arasına, eyvan şeklinde boşluk bırakılması, sofanın aydınlık olmasını sağlamak amacıyla yapılır. Burada yapılan eyvan genellikle sofanın merkezine yerleştirilerek sofa ile bütünleştirilmektedir (Eldem, 1958: 127-128; Arat, 2011).

Yapının merkezine konumlandırılmış orta alan, odaların birbirleriyle bağlantısını sağlar. Bu plân düzlemi, sıkışık yerleşmelerde ve genellikle soğuk iklime sahip bölgelerde uygulanmıştır (Küçükerman, 1988: 103).

Şekil 6. Pahlı sofalı ev plânına ait ideal tip. (Üç eyvan ve bir merdivenli sofalı)(a), orta sofalı ev plânına ait ideal tip. (Karşılıklı iki eyvanlı)(b)

Kaynak: (Eldem, 1958: 130).

1.2.2. Türk Evi'nde İşlevsel Kurgu

Geleneksel Türk Evlerinde mekân ve mekâna ait bütün birimlerin kendi içlerinde hangi fonksiyonlara hizmet ettiği bize işlevsel kurguyu vermektedir. Sofa, merdiven, hizmet mekânları, oda gibi birimler bu mekân-eylem ilişkisi açısından önem arz etmektedir.

Eldem'in, dört plân düzleminde ele aldığı Türk Evi'nde mekânsal öğelerin oda, eyvan ve sofadan oluştuğunu belirtmiştir.

Sofa, Türk Evlerinde üzeri açık, bir ya da iki tarafı kapalı olabilir. Sofanın şekli ve konumu plânı doğrudan belirler. Sofalar geçiş mekânı olmasının yanı sıra ev halkının bir araya gelip birçok faaliyeti gerçekleştirebildiği mekândır.

Eyvanlar en fazla iki oda arasında, dar kısmı sofaya yönelmiştir. Sofanın ortasında bulunduğu orta eyvan, aksi halde yan eyvan olur. Eyvanların sofa ile birleştiği kısımlarda kemer ve direk benzeri elemanlar olur. Bu elemanlar olmadığı takdirde, eyvanların tavanları ile sofaların tavanları arasında genellikle farklılık arz eder.

Şekil 7. Safranbolu Asmazlar Evi Eyvan

Kaynak: (Kuban, 1970: 146).

Merdivenler, sofanın konumuna bağlı olarak değişim göstermektedir. Sofa dışında bir alanda konumlandırılmışlarsa plâna dahil olur. İç sofalı evlerde kolay ulaşılabilir konumdayken dış sofalı plânlarda cepheye birleşiktir.

Hizmet mekânları genel olarak evin içinde tüm yaşamsal faaliyetlerin sürdürülebileceği bir yapıdadır. Hizmet mekânlarının yanı sıra, mekânın işlevine hizmet eden yiyeceklerin, içeceklerin, eşyaların depolanmasını sağlayan plân dahilinde başka küçük birimler de bulunmaktadır.

Bir başka hizmet mekânına dahil edeceğimiz tuvaletler, ilk yapımlarında avluda yer alırken sonradan evin içine taşınmışlardır. Aynı zamanda hamamlarda avluda ya da zemin katta yer almakta ve yıkanma ihtiyacını karşılamaktadır.

1.2.3. Türk Evi'nde Oda Kurgusu

Geleneksel Türk evlerinde tasarım detaylarını, mekânların birbirleriyle ilişkisini ele aldığımızda her bir detayın bir amaca hizmet ettiği görülmektedir. Odaların bu farklı amaçları iklim, kültür, yapıdaki kat sayısı, içerisindeki donatıların çeşitliliği, haremlik selâmlık alanları gibi birçok unsura göre şekil almıştır.

Türk Evi'nde odanın plânı ve iç düzenlemesi karakteristiktir. Oda, yaşamla ilgili olarak oturma, dinlenme, yemek hazırlama, yemek yeme, ısınma ve yatma ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir donatı organizasyonuna sahiptir.

Geleneksel Türk Evi'nin ataerkil ve büyük ailelerin yaşadığı evlerdir. Evlerde her küçük ailenin gereksinimleri karşılayabilecek donanımda bir oda ayrılmaktadır. Odaya bu nedenle birçok yörede hane de denilmektedir (Kuban, 1977: 79; Azezli, 2009).

Oda sayısı aynı zamanda plân tipini etkilemektedir. Örneğin orta sofalı oda sayısı en az dört, köşe sofalı plânlarda iki veya üçten fazla olamaz. Odada pencerelerin ve kapının konumu da plânı etkilemektedir. Türk Evlerinin eski örneklerinde odalar daha çok tek kapılıdır. Yan mekânlara geçilebilecek ara kapılar daha az görülmüştür. Bu durum her odayı ayrı ayrı yaşamsal faaliyette kullanma ve farklı kuşaktaki aile bireylerinin ev içerisinde ayrı hane imkânı sağlamaktadır.

Plânda sıralı şekilde yer alan odalar yerlerine göre de farklı isimler almaktadır. (Köşe oda, baş oda, ara oda.)

Geleneksel Türk Evlerinde şekil olarak oda, dörtgen ve dörtgene yakındır. Bu formun kullanılmasındaki en büyük sebep oda içerisinde kullanılan sabit donatı elemanlarının duvara bitişik şekilde olmasıdır.

Sekilik, seki alt tarafından bir basamak ile yükseltilerek; iki veya üç tarafı sedirlerle çevrilenmiş oturma alanıdır. (Sekilik, sofanın içinde veya dışarıya doğru ekli bulunan oturma yeridir.) (Azezli, 2013: 45).

Raf ve dolaplar insanın erişebilme yüksekliğinde 2.20 m. civarındadır. Odanın büyük ya da küçük olması bu durumu etkilemez. Odalarda yer alan kapı, dolap, raf, pencere gibi sabit donatı elemanları insan boyutlarını aşmamakta ve rahat kullanım imkânı sağlamaktadır. Kullanım sınırını geçen, tavan düzlemi ile arada kalan alan ya boş bırakılmış ya da tepe pencereleri yapılmıştır. Kapı, pencereler gibi tüm iç mekân öğeleri de bu sınırlılığa uygun olarak dizayn edilmiştir.

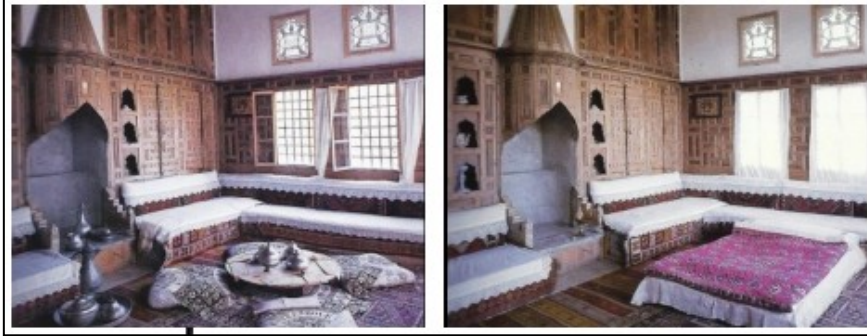
Pencereler odaların bahçeye bakan kısımlarında dizili halde bulunmaktadır. Mahremiyet ön plânda olduğu için alçak olan pencere kenarları kepenklerle kamufle

edilir. 1,5 ile 2 m yükseklikte sergen veya terek odanın kullanım alanının sınırlarını belirlemektedir (Azezli, 2009).

Coğrafyaya göre değişen malzeme ve yapım teknikleri ele alındığında kimi yörelere ait geleneksel Türk Evlerinin tavanlarında işlemler, göbekler göze çarpmaktadır. Bunlarda genellikle ahşap işçilik görülmektedir. Döşemede de renkli işçilik örnekleri görmek mümkündür. Özellikle sofa Mekânın zemininde ahşap işçilik görülmektedir.

Odalar gece ve gündüz kullanımı farklılık arz eder ve tek bir kullanımla da sınırlandırılmamaktadır. Gündüz oturulan odalarda, akşam olduğunda yüklüklerden çıkartılan döşeklerle yatılabilir. Yüklüklerin (gusülhaneli gömme dolap) bir köşesinde yer alan gusülhane alanlarında yıkanılabilir. Birçok faaliyetin yapılmasına imkan veren odalarda bu faaliyetlere hizmet etmesi için açık ve kapalı dolaplar, raflar mekâna sabitlenmiş donatı elemanları bulunmaktadır. Bu elemanlar odanın ulaşılabilir yükseklikteki kısımlarını aktif olarak kullanma imkân sağlayarak işlevselleştirir; ulaşılamayan yüksekliklerde ise bulunan işleme, bezeme, tepe pencereleri gibi uygulamalar, iç mekânda estetik bütünlük oluşturur.

Şekil 8. Geleneksel Türk Evi Gece ve Gündüz Kullanımı

Kaynak: (Günay, 1998: 171).

Gün içerisinde farklı saatlerde farklı işlevsellikte kullanılabilen Türk Evi odalarının, bu özelliği bünyesinde barındıran, gün içerisindeki bu fonksiyonel değişimi karşılayabilen sabit donatılara dayandığı görülmektedir (Ünver, 1976).

1.3. TÜRK EVİ'NDE KULLANILAN MALZEMELER

Geleneksel Türk Evi'nin yapımında kullanılan malzemelerin seçiminde coğrafya en büyük etmendir. Ahşabın fazla olduğu bölgelerde ahşap, taşın fazla olduğu bölgelerde taş malzeme kullanılmıştır. Evlerin konstrüksiyonunda genellikle ahşap malzeme tercih edilmiştir.

İncelenen kaynaklarda coğrafi özelliklere göre sınıflandırılan iklim bölgelerinde, ılıman iklim kuşağı olarak kabul edilen Karadeniz bölgesinde yağışın fazla olması

sebebiyle bitki örtüsü ormandır. Fazla yağış evleri kapalı, plân olarak da dış ya da iç sofalı olarak yapılmasına sebep olmuştur.

Akdeniz iklimi kuşağı olarak kabul edilen Marmara Bölgesinin güneyi, Güney ve Batı Anadolu'da yaz ayları kurak, kış aylarının ise ılık olmasından dolayı “açık dış sofalı” plân görülmektedir.

Yayla iklimi olarak kabul edilen; İç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yazları kurak ve sıcak, kışları soğuk olduğu için avlulu plân tipi görülmektedir. (Azezli, akt. Gökçe, sf.33-25).

Türk Evi'nde kullanılan malzemeler bölgelere göre farklılık arz etmektedir. Doğu Anadolu ve İç Anadolu'da kerpiç, Güney doğu Anadolu ve Doğu Anadolu'da taş, Karadeniz' de genellikle ahşap malzeme kullanılmıştır.

Ormanın olmadığı ve taşın bulunmadığı bölgelerde kerpiç malzeme olarak kullanılmıştır. Doğu Anadolu ve İç Anadolu'da killi toprağın fazla bulunması sebebiyle killi çamurdan kerpiç yapılmıştır. Kerpiç yapılar az katlıdır. Basit, dik açılı, pencereler yığma yapı kuralları doğrultusunda küçüktür.

Karma olarak ahşap ve kagirin kullanıldığı bölgelerde, hımış yapı sistemiyle, önce ahşap iskelet yapılarak aralarına kerpiç, taş ve tuğla koyulmaktadır.

Ahşabın malzeme olarak kullanıldığı bölgelerde ise iskelet tamamen ahşap ile kaplanmaktadır. Ahşap iskelet ve ahşap yığma olarak uygulanan iki sistemde, İstanbul ve Sinop çevresinde ahşap iskelet, Doğu Karadeniz bölgesinde ise ahşap yığma yöntemi karşımıza çıkmaktadır.

Taş, yığma yapı şeklinde kullanılmakta bazen bunlarda ahşap hatıllara yer verilmektedir. Yığma yapıların ilkeleri ve iklim sebebiyle, taşın malzeme olarak kullanıldığı yapılarda pencereler küçük tutulmuştur. Taş, Güney doğu Anadolu bölgesinde, Doğu Anadolu'nun kuzey kesiminde ve İç Anadolu'da yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. (Azezli, akt. Gökçe, sf.36-28).

2. TÜRK EVİ'NDE İNCE YAPI ELEMANLARI VE SABİT DONATILAR

İnce yapı elemanları ve sabit donatı kavramı, Geleneksel Türk Evi'nin odalarında bulunan, mekâna bağlı ya da mekân parçasıyla birlikte biçimlenmiş olan sabit mobilya ve öğeleri kapsamaktadır (Arat, 2011).

Türk Evi iç mekânını; evi oluşturan mekânlar ve onlara dahil olan yapı elemanlarıyla, donatılardan bahsedilmiştir.

İnce yapı ve sabit donatı elemanları oda bazında üç düzlemde sınıflandırmak mümkündür. Bunlar;

- Duvar, duvara ait donatılar,
- Döşeme, döşemeye ait donatılar,
- Tavan, tavan yüzeyinde kullanılan donatılar çalışma kapsamında irdelenmiştir..

Türk Evlerinde duvarlar: Yüküklerin birleştiği oda duvarları, oturma birimi olarak sedirlerin yaslandığı sedir duvarları, diğer duvarlara göre daha kalın olan çevresi lâmbalıklar, dolaplar, raflar, oymalar barındırabilen ocaklık duvarı, manzaranın her açıdan görülebileceği şekilde pencerenin konumlandırıldığı, odanın her cepheden aydınlanmasının sağlandığı pencere duvarı olarak ele alınabilmektedir.

İncelenen yapı kataloğunda, yapı ile ilgili malzemelerin, sınıflandırma çalışması sonucu, ince yapı elemanları başlığı altında, pencere, kapı, cam ve boya gibi genel başlıkların yer aldığı görülmektedir (Arat, 2011).

2.1. PENCERELER

Geleneksel Türk Evlerinde dış etkiler, arazi yapısı, sokak-manzara ilişkisi yapının konumlanmasında etkili olduğu gibi pencerelerinde açılış yönünü, sıklığını, boyutunu etkilemektedir. Manzaraya ya da bahçeye yönelik cephelerdeki pencereler, boyut olarak daha büyük ve sıklıkla cephede yer aldığı görülmektedir.

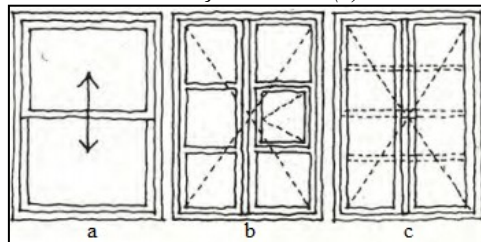
Türk Evi'nin ilk örneklerini, dışarıya açılan pencerelerden ziyade, bütün odaların iç avludan ışık aldığı cephe düzeni oluşturmaktadır. İlk dönemde yapılan pencereler camsızdır. Camın yaygınlaşmasıyla iki yana açılan çerçeveler yapılmıştır.

Şekil 9. Pencerelerin Odadaki Konumu ve Doğramadaki Yeri

Kaynak: (Yürekli, 1979: 11).

Şekil 10. Pencere Kanatlarının Açılma Türleri (a), Düşey Yönde Çalışan Kanat (b), Düşey Menteşeli Kanat (c)

Kaynak: (Küçükerman, 1998: 118).

Hangi kanat türünün kullanılacağını belirleyen en büyük faktör iklimdir. Yukarıda b'de ifade edilen kanat içerisine uygulanan diğer küçük kanatçık çeşidi, özellikle soğuk iklim bölgelerinde inşa edilmiş Türk Evlerinde iç mekânın soğumasını önlemek amacıyla uygulanmıştır.

Mahremiyet anlayışından dolayı alt kattaki pencereler boyut olarak küçük tutulmuştur. Üst kattaki pencereler ise daha sık yapılıp, boyut olarak büyük tutulup iç mekânın doğal ışıktan daha fazla faydalanması sağlanmıştır.

Bazen sadece zemin bazen ise tüm kat pencerelerinde görülen pencere kafesleri ve kapakları güvenlik açısından uygulanmıştır. Bu kafesler ayrıca görsel bütünlük oluşturarak cepheye estetik bir görünümde sağlamıştır.

Çıkmaıyla birlikte dışarıya doğru taşan oda yüzeylerinde de pencere sayısı daha fazla görülmüştür. Bu uygulamayla da hem gün ışığından hem de manzaradan faydalanabilme imkânı sağlanmıştır.

Düşey sürme pencere (Giyotin):

İslâmiyet'in etkisiyle dışarıya açılan pencerelerden ziyade avludan ışık gereksinimini karşılayan cephe düzeni oluşturmuş ve içe kapanık yaşayan Türklerde, düşey sürme pencereler batı etkisinden sonra görülmüştür. Pencerelerin, ev bütünlüğü (katlar arasında) içerisinde çeşitli biçimlerde uygulandığı görülmektedir.

Aynı bölgelerde yapılmış evlerin cephesel özellikleri, pencere boyutları benzerlik gösterir.

Pencere sistemleri: dıştan iki yana doğru açılan ahşap kepenkler, ahşap kafes ya da demir parmaklıklar, mekânın içine ve dışına aynı ayrı belli yararları ve estetik katkıları sunacak şekilde düzenlenmiştir (Ünver, 1976; Kahraman, 1997; Arat, 2011).

Dıştan iki yana doğru açılan ahşap kepenkler, güvenlik ve mahremiyet amacına bağlı kalınmadan kullanılan hayat sürdüğü sürece açık olan elemanlardır.

Ahşap kafes asıl mahremiyet amaçlı kullanılmaktadır. Bu amaçla kullanılan ahşap kafesler, küçük kafesçikler bırakacak şekilde imal edilir. Güvenlik amacıyla kullanılanlarda ahşabın kesiti daha büyük ve kareler de geçilemeyecek kadar daha büyük tutulur.

Demir parmaklıklar yalnızca güvenlik amaçlı kullanılır. Çok estetik örneklerine rastlayabileceğimiz gibi günümüzde kolaycı bir anlayışla çok basit ve çirkin diyebileceğimiz kullanımları görülmektedir.

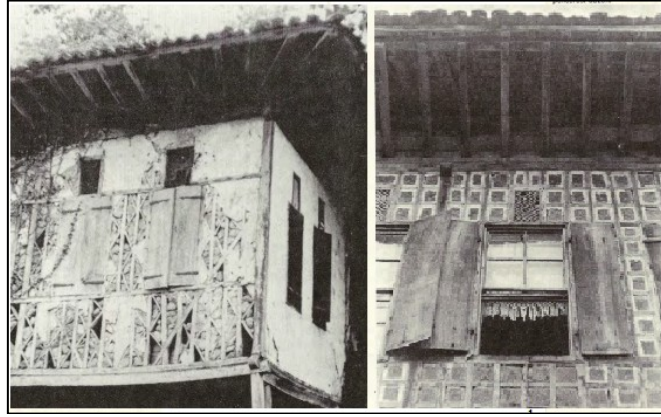
Camlı kanatlar, mekânın içine ve dışına ayrı ayrı belli yararları ve estetik katkıları sunacak şekilde düzenlenmiştir. Bina ögesidir. Süslemeleri çoğu kez vitray

olarak tasarlanmıştır. Pencerenin sağlamlığını da elde etmek kaygısıyla olsa gerek alçı, kurşun ve beton vitraya rastlanmaktadır.

Tepe pencereleri:

Tepe pencereleri, özellikle kalın duvarlarda, insanın erişemeyeceği yükseklikte olduğu ve açılma gereksinimi duyulmadığı için sabit kanatlı yapılan; iç mekânın ışıktan faydalanmasının yanı sıra camlarına da uygulanan süslemelerle dekoratif bir elemandır. Tepe penceresi uygulamalarında bölgesel özellikler etkindir. Özellikle Doğu Karadeniz bölgesinin yağışlı iklimi ve ahşap işleme geleneği, tepe penceresinin yorumlanmasında etkili olmuştur (Eldem, 1987; Küçükerman, 1998).

Şekil 11. Türk Evi'nde Ahşap Kapaklı Tepe Penceresi, Araklı –Trabzon

Kaynak: (Küçükerman, 1985, 126-127).

Muntabık pencere:

M.Ö. 1600 yıllarında, tarihi yapıların dış yüzeylerinde ve duvarlarında bulunan boşluklara pencere adı verilmektedir. Pencere zaman içerisinde camsız ve boşluk olarak bırakılmış daha sonra Romalıların cam kullanmasıyla birlikte kapalı hali almıştır. Zaman içerisinde gelişimini sürdürerek bölümlere ayrılmıştır. Ayrılan bölümler fonksiyonel özelliklerine göre açılır ve sabit olarak kullanılmıştır.

Birçok yapı elemanı gibi tarihsel süreç içerisinde değişime uğrayan pencereler, fonksiyonel özelliğinin yanı sıra sonraki gelişiminde sanatsal olarak da düşünülmüştür. Basit dikdörtgen ve kare şekillerinin yanı sıra kemerli ve elips şekillerinde de pencereler görülmüştür.

1700'lü yıllarda Barok stilinin yansımasıyla pencereler tamamıyla ahşap ve ihtişamlı, 1790-1870 klasisizm döneminde, ortakayatsız çift kanatlı pencerelerin ilk örneklerine rastlanmıştır, 1800'lerde ise ses ve ısı yalıtımını arttırmak için muntabık yani iki ayrı pencerenin arka arkaya yerleştirilmesi yapımı başlamıştır (<http://erdogankarakoc.blogcu.com/pvc-ve-pencere-tarihcesi-pencibaba/4901936> e.t. 23.05.19).

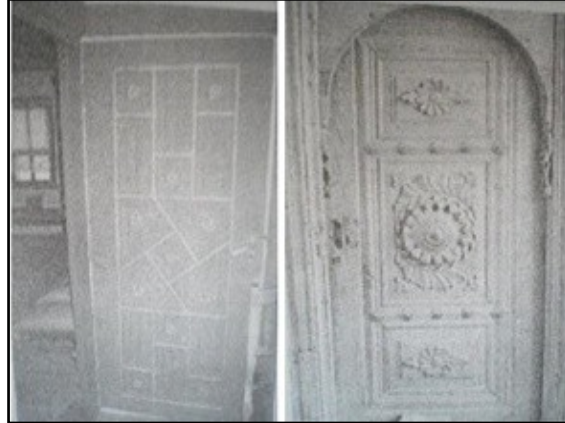
2.2. KAPILAR

Barınma ihtiyacının maksimum konforla karşılanabildiği Türk Evi'nde her mahal kendine yetme gayreti ile ve kendi kapalılığını sunması ile (ataerkil aile yapısının gerektirdiği) kapılarında tasarımını etkiler olmuştur. Bu nedenle banyo, helâ yatak odaları, mutfak, oturma odaları, misafir odaları farklılıklar gösterirken konut bütünü içerisinde belli bir ahenk ve armonik birlikteliği de sunar olmuşlardır.

Kapıların tek kapı kanadından oluşması, genellikle küçük tutulması odanın soğumasını ve direkt olarak görülmesini engellemek için plânlanmıştır. Oturma mekânında ise çift kanatlı 110-120 cm genişliğinde kapılar düşünülür. 60 cm'lik kapının sıcak olması gereken, soba ile ısınan bu mekânı üşütme olasılığı azaltılmış olur (Yatayda ve düşeyde armonik bir bütünlük olacak).

Bunun dışında o mekânın eşya giriş çıkışı için iki kanat birden açıldığında daha büyük bir sirkülasyona ulaşması mümkün kılınır.

Şekil 12. Türk Evi'nde Oda Kapısı Örnekleri

Kaynak: (Kahraman, 1997:93-95)

Kapının yüksekliği zaman içerisinde gelişen imkânlarda arttırılarak günümüz değerlerine ulaşmıştır.

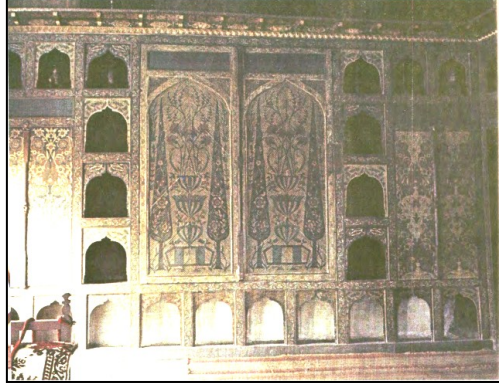
Kapılar yerine göre boyutlarını yabancı düşmeyecek genişlikte, dışta söve içte pervazlarda çevrelenir. Bu elemanlar yüksek zevk ürünü kibar frezelerle şekillenmiştir.

2.3. DOLAP

Dolaplar geleneksel Türk Evi'nde odaların önemli öğeleridir. Çift ya da tek kanatlı olabilmektedir. Yüklüklere göre yükseklikleri daha azdır.

Odada açık ya da kapalı bir arada tasarlanmış şekilde bulunabilir. Açık ya da kapalı dolaplar birlikte mekâna katacakları görüntü (estetik değerler) nedeniyle sağır tahtası, sövesi, pervazı, varsa kapısındaki ahşap göbeği ve applike çıtaları ile bir standart içerirler. Böylelikle açık ya da kapalı kapılar birbirine görsel olumsuzluk aktarmazlar.

Şekil 13. Türk Evi'nde Dolap Örneği

Kaynak: (Küçükerman, 1985: 168).

Alçak tavanlı odalarda yer alan dolaplarda genellikle süsleme olmaz, daha küçük ebatlar görülür, tavanla dolabın üst kısmında açıklık varsa taçla kapatılır ve açıklık kamufle edilir. Ayrıca alçak tavanlı odalarda bulunan dolaplarda, daha küçük boyutlarda söve, pervaz ile tavan alçaklığından kaynaklanan sorunun giderilmesi için küçültmeye başvurulur.

Yüksek tavanlı odalarda yer alan dolaplarda ise dolap belirli bir yükseklikte bırakılıp ahşap bitirici elemanla tavana bitleştirilir. İstisna girinti olan araya kapak koyularak boşluklardan faydalanmaya çalışılır. Açık alanlar (yatak, denk, hurç, istiflenen yüklükler gibi)

Dolaplarda insan kullanımını zorlaştıracak yükseklikteki üst kısımlar süslenir. Kapaklar özelleştirilir.

Türk Evi'ndeki sabit donatı olarak bulunan dolaplar zaman içerisinde yer değiştirebilen donatılar olarak süs amaçlı yapılmaya başlanmıştır.

2.4. YÜKLÜK

Yüklük odada bulunan en büyük kapalı ve geniş dolaplardır. Yüklüklerin derinlikleri odadaki konuma göre değişiklik gösterir. İçerisine yorganların katlanarak koyulduğu hem yorganların ağırlığı hem birkaç tane üst üste saklanabileceğini düşünürsek yükseklikleri bu yüzden fazla tutulmamıştır.

Yüklükler kapılı, çoğu zamanda kapısız yapılıdır. Kapısız yüklüklerde örtü zevkle seçilmiş, iki yana açılabilen perdeden ibarettir. Kapılı yüklükler ise çift kanatlı kapıdan oluşmakta ve ocak, peç (büyük yerli sobalar) veya normal soba ile kombine edilmiş örnekleri de bulunmaktadır (Arat, 2011: 50).

Bu mekânların ısıtma gereksinimi çoğu kez sobalarla giderilirken bu sobaların ateşi israf edilmeyip mangallar vasıtasıyla ihtiyaç duyulan bazı mekânları da ısıtırlar. Büyük plânlı varstilların evlerinde ocak tabir edilen zevkle inşa edilmiş, bezenmiş şöminelere rastlanır.

Şekil 14. Türk Evi'nde Yüklük Örneği, Safranbolu

Kaynak: (Azezli , 2009:36).

2.5. GUSÜLHANE

Sabit dolap içerisinde, genellikle dolabın bir ucunsa bulunan; yıkanma, abdest alma gibi ihtiyaçların giderildiği bölüme "gusülhane" adı verilir. Gusülhanenin boyutları ve şekli bulunduğu yöreye göre değişiklik göstermektedir. Gusülhanenin bulunduğu dolaplar bazı evlerde ocaklığın duvara vereceği ısı düşünülerek sırt kısmına konumlanmıştır. Gusülhane içerisinde biriken atık ise bir düzenek aracılığıyla bahçeye ulaştırılması sağlanır (Küçükerman, 1973; Bektaş, 2007).

Kalabalık ailelerin yaşadığı ve çok odalı plâna sahip evlerde, yatak odalarının en az ikisinde gusülhane bulunmaktadır.

Şekil 15. Türk Evi'nde Dolap İçi Gusülhane Örneği

Kaynak: (Azezli, 2009: 38).

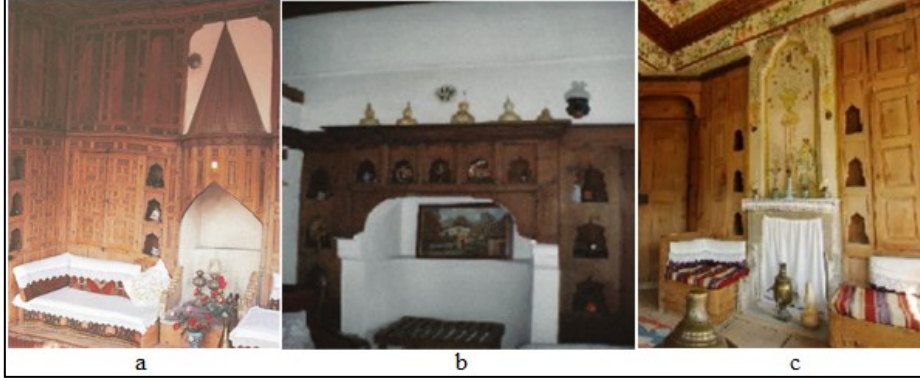
2.6. OCAK

Geleneksel Türk Evi'nde ocaklar mekân içinde çoğu kez çıkıntı yapan öğedir. Yapının uygun olduğu durumlarda ocakların çıkıntı yapmasından kaçınılarak, kalın duvarların içerisinde kalacak şekilde konumlanması sağlanmıştır (Küçükerman, 1973; Güner, 1995; Arat, 2011).

Bununla birlikte, kaçınılmaz olan davlumbaz teknik açıdan ocak donatısının vazgeçilmez bir biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ocaklar iç mekânda olduğu gibi dış mekânda da üretim amaçlı kullanılır.

Isınma, yemek pişirme, bulunduğu duvar üzerinde dekoratif bir eleman olarak da işlevselleştirilen ocaklar; mutfak alanlarında genelde sadece baş oda gibi mekânlarda yer alıyorsa etrafında dolaplarla uyum içerisindedir. Ocaklıkların külahlı, oymalı, çiçekli çeşitleri vardır.

Şekil 16. *Külahlı Ocak Örneği (a), Tek Sıra Oymalı Ocak (b), Çiçekli Ocak Örneği (c)*

Kaynak: (Kuban, 1998; Azezli, 2009: 68-69).

2.7. ÇİÇEKLİK

Çiçeklikler, içbükey, yüzeylerde derinliği az, oyuntulardır. Dekoratif amaçlıdır. Duvar yüzeyinde olabildiği gibi dolapların ortasında ya da kenarında da bulunabilir. (Küçükerman, 1988).

Şekil 17. *Çiçeklik Örneği*

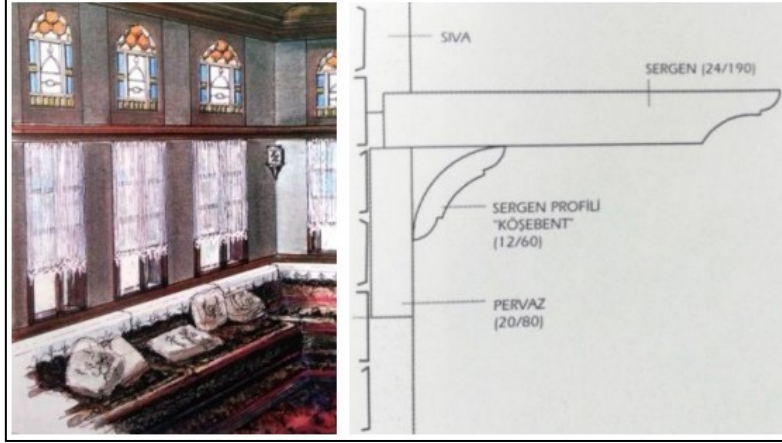
Kaynak: (Azezli, 2009: 67).

2.8. RAF/SERGEN

Sergen; pencere ve kapı yüksekliğinde, odayı çepeçevre dolanan bir raftır, genişliği 12-15 cm kadardır. Sergen yüksekliği, kullanılabilir alanın üst sınırını belirler. Bu yükseklik el ulaşabilecek bir düzeydedir (Burkut, 2014: 43).

Kuban, sergeni odanın duvarlarını yatay yönde çevreleyen, bazen çift sıra pencerelerin arasına dahi koyulduğu görülebilen, oda yüksekliğini bölerek alçak oturma düzlemine yaklaştıran raf olarak tanımlamaktadır.

Şekil 18. İç Mekân Sergen Görüntüsü-Sergen Kesiti.

Kaynak: (Küçükerman, 1973 ve Ekinci, 2005).

Bunların haricinde duvar düzlemine ait sabit donatı kavramı içerisinde, elbise asacaklarını, küre başlıklı ankre askılıkları, içerisine ayet ve Şekillerin koyulduğu sabit çerçeveleri de görebiliriz.

Türk Evi'nde zemin kaplama malzemeleri olarak genellikle halı, kilim, hasır gibi malzemelerle kaplanır. Bu malzemeler yine çoğu kez duvardan duvara örtüldüğünde sabit donatı diye de değerlendirilir.

Antre, giriş taşılığı, kapı önü taşılığı ve mutfak çoğu kez döşeme malzemesi olarak süreklilik arz ederken varsılların evlerinde aynı işlev şima tabir edilen mala perdahlı yüksek dozlu şapla imal edilir. Bu şapa uygulamalarda çoğu kez toz boya (metal boya) katılarak sıcak renkler elde edilir.

Zeminde kullanılan döşeme üzerindeki serme malzemeler yöreye göre değişmekle birlikte, keçe ve yapağı gibi doğal yünden, alttaki döşemenin yapısını bozmayan ve yalın şekilde kullanımını sağlayan döşeme üstü kaplamalar kullanılmıştır. Amaç, zemin döşemesi üzerine serilen her malzemenin günlük işlerin yapılabilmesi için rahat ve konforlu imkân sağlamasıdır. Bu yüzden yumuşak, ayağa takılmayan malzemelerden tercih edilmiştir (Küçükerman, 1988).

Zemin döşemesinin bir parçası olarak taşıyıcı döşeme ile çözümlenen sedirler, oturmayı sağlamak üzere zemin kaplamasında kullanılan serme örtülerden farklı, yumuşak bir şekilde kaplanmasını gerektirmiş, yapı malzemesi ve uygulaması her ne şekilde yapılmış olsa da bu düzen sistemi değişmemiştir (Arat, 2011: 46).

Odaları; kapı, alçaltılmış döşeme olan seki altı ve dolaplar olarak çeşitli bölümlerde ele almak mümkündür. Sofadan bağlanan odanın girişinde ulaşılan seki altı kısmı, sofanın bir parçası olarak aynı düzlemde yer alması açısından odanın sofa

uzantısını oluşturan bir geçiş, bir hizmet mekânı olarak nitelendirilmektedir (Arat, 2011: 46).

Sedirin alın tahtası frezelerle, ya kapaklarla ya da minderin örtüsüyle aynıdır.

2.9. SEKİ

Türk Evleri'nde oturarak yemek yemek, dinlenmek söz konusudur. Bu kültür genellikle odaların tamamına yansımıştır. Bu ihtiyacın karşılandığı, oturma elemanının yer aldığı kısım olarak adlandırılan sekilik, odaların zemininden yükseltilerek farklılık gösterir (Sönmezer, 1999).

2.10. SEKİ ALTI

Geleneksel Türk Evleri'nde odaya giriş, odanın içini direkt görülmesini engelleyen, odanın kısa kenarının köşesinde yer alan kapıdan yapılır. Giriş, sekinin alınlığı ile yüklük dolabının bittiği yerle ilişkilendirilmiştir. Seki altı ve seki üstü birbirlerinden kot farkı ile ayrılmaktadır. Eğer kot farkı yoksa, parmaklıklar, kemerler ve direk gibi ayırıcı elemanlar kullanılabilir (Bektaş, 1996; Sönmezer, 1999).

2.11. SEDİR

Sedirler, sekiler gibi aynı işlevle görevlidirler. Onların daha basite indirgenmişleridir. Altlarında kapak yoktur. Daha çok divan örtüsü ile tabir edilen, kullanılan kapaklardır.

Oturma, yatma gibi ihtiyaçları karşılayan; minderli veya yastıklı olarak kullanılabilen sedirler genellikle pencere önünde boydan boya konumlanmıştır (Kuban, 1995).

Bektaş, duvarında ocak yer alan odalarda, ocağın iki tarafından yapılan sedirlerin odayı çevreleyerek hem cumbadan evin manzarasını daha iyi seyretme imkânı hem de ferah bir ortam sağladığını belirtmiştir (Bektaş, 2007).

Şekil 19. Türk Evi Sedir Örneği

Kaynak: (Erler, Sarıgül ve Yegin, 2017: 14).

Oturma, dinlenme gibi birçok amaçla kullanılan sedirler döşemenin yükseltilmiş halidir. Bölgelere göre farklı şekillerde uygulanabilen sedirlerde ergonomik açıdan en önemli unsur; oturan insanın rahatlıkla dışarıya bakabilecek yükseklikte, bağdaş kurabilecek genişlikte olmasıdır.

2.12. TAVANLAR

Türk Ev'lerinde eski tavan örnekler incelendiğinde, tavan bir süsleme ve prestij sunma yüzeyi olarak karşımıza çıkmaktadır. Varsılların evinde görülen derin rölyefli oymalı tavanlar bu prestij kaygısının sunumudur. Orta halli ailelerin evlerinde ise 18-20 cm'lik tahtalarla oluşturulan tavan bir atlayarak applike çıtalarıyla düzenlenen havuzlarıyla daha sakın daha sade düzenlenirler. Burada bu düzenlemede tahtaların 18-20 cm arasında değişen boyutları applike çıtalarının çakılırken göbekleri eşit bırakacak şekilde yerleştirilmesiyle çözümlenir.

Türk Evleri'nde inanış, coğrafi durum, evin bulunduğu bölgedeki zanaatkarların kullandığı malzeme ve o malzemelere göre birçok elemanda olduğu gibi tavan süslemelerinin de etkilendiği görülmüştür. Tavan süslemelerini etkileyen hatta bazı yapılarda kişisel tasarımların görülebilmesi ev sahibinin ekonomik koşullarına da bağlıdır.

Türk Evleri'nde tavanlar, faydalı alan olarak belirtilen seviyede tutularak, insanın erişemeyeceği noktalarda tepe pencereleri uygulanmıştır. Süslemede malzeme olarak ahşap kullanılır. Ahşap kullanılmayan tavanlarda boya ile süsleme yapılmıştır. Tavan göbeklerinde geometrik şekiller görülür (Küçükerman, 1988; Kahraman, 1997).

Bazı odalarda çatı alanı çıkışı için bırakılan kapak tavanının tümündeki süsleme bezeme, freze, aplik çıtası gibi elemanların sürekliliğini bozmayacak zedeleyecek şekilde bütünsellik arz eder.

Tavanların yapım yöntemleri:

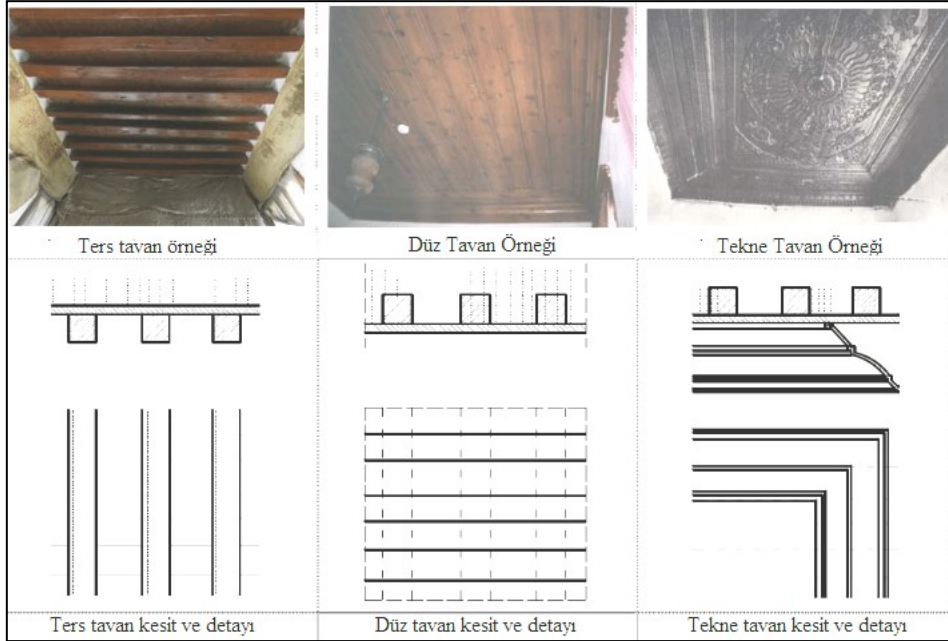
Kemal Yıldırım'ın Türk Evi tavan süsleme ve yapım tekniği açısından bölgesel farklılıkları incelediği çalışmasında, Türk Evi ile özdeşleşmiş ahşap tavanları ters tavan, düz tavan, tekne tavan, kırlangıç örtü olarak sınıflandırılmıştır.

Ters tavan, süslemeden uzak, yapımı kolay, maliyet açısından uygun olduğu için genellikle ekonomik durumu düşük insanların tercihidir. Yapımında kirişler kaplanmaz ve açıkta kalır.

Düz tavanlar, yaygın olarak kullanılmıştır. Bu tavan çeşidinde kirişlerin altı kaplanır ve görülmez. Kaplanan yüzey değişik şekillerde süslenebildiği gibi sade bir süsleme ile ortada göbek yapılarak da bırakılabilir.

Tekne tavanda düz tavan üzerine kademe kademe pervazlar çakılıp kenarlara doğru genişleyen bir görünüm sağlanır. Bu pervazlarla tavan zemini arasındaki yükseklik en az 15-20 cm kadardır. Süslemeler genellikle pervazlarda ya da tavanın ortasında yer alan "şemse" adı verilen göbekte olur. Bu göbek etrafında S ve C kıvrımlı dallar sıklıkla görülen motiflerdir. Tekne tavan yapılımda kullanılan malzeme fazla olduğu için genellikle maliyetli ve maddi durumu iyi aileler tarafından tercih edilir.

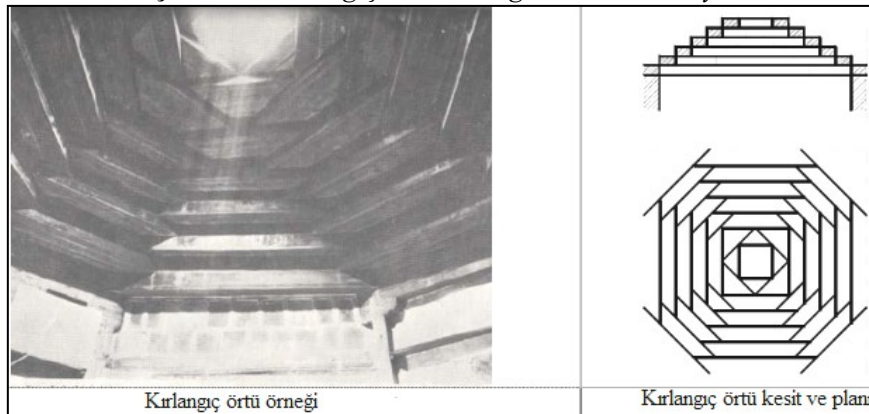
Şekil 20. Ters Tavan, Düz Tavan, Tekne Tavan Örnekleri, Kesit ve Detayları

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 334).

Kırlangıç örtü, genellikle Erzurum evlerinde görülen; dikdörtgen kesitli ahşap kirişlere köşegen yerleştirilerek sekizgen oluşturulup daha sonra bu sekizgenlerin bir sıra içerine taşırılarak karelenir. Bindirme sayısı 5, 7 ya da 9 olarak yapılan tavan, üst üste kare olarak yükselir ve bir ışıklıkla son bulur (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 335).

Şekil 21. Kırlangıç Örtü Örneği, Kesit ve Detayı

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 335).

Tavan süslemeleri:

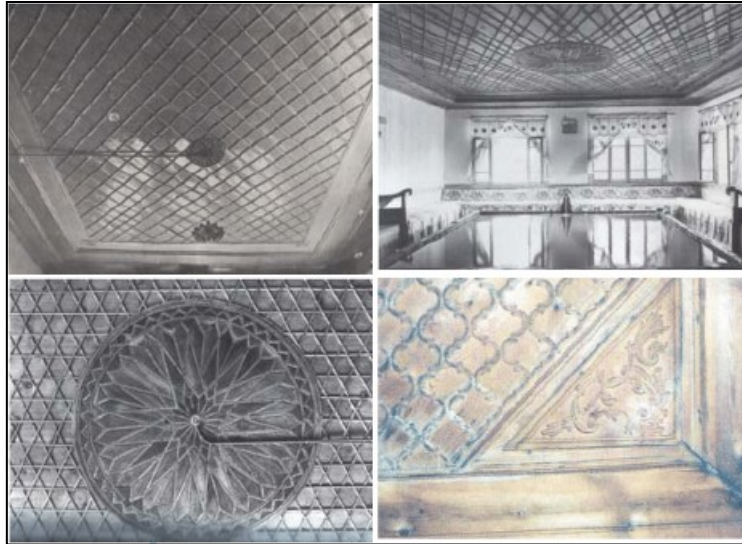
Tavan süslemeleri genel itibariyle evin bulunduğu coğrafyaya, yapıldığı dönemdeki ustaların yöntem ve estetik bakış açlarına, ev sahibinin ekonomik koşuluna göre şekil alır. İncelenen çalışmalarda süslemeler çıtakâri, künde-kâri, kalem işi, applike ve eğmeçli ahşap işi olarak sınıflandırılmıştır.

Çıtakâri, düz tavan yüzeyine, yapılacak süsleme S ve C kıvrımlarıyla ince çıtalar kullanarak çakılır. Çıta kalınlığı 1.5 cm'dir. Çıtakâriye "Çubuklu" ya da "Şişhane" de denilmektedir. Süsleme şekli baklava ve yıldız (göbek etrafında 16-18 kollu yıldız motif uygulamaları) olarak yörelere göre değişiklik arz eder.

Eldem, tavan süslemelerin en eski örneklerini çıtakâri tavan şekli olduğunu belirtmiştir. 16-17 ve 18-19. yüzyılları arasında farklı işlemler barındıran bu tavan şekillerinde bu yüzyıllar arasında Erzurum evlerinde S ve C kıvrımlı, mukarnaslı, çıtakâri ve bitkisel motifli kalem işi süslemeler mevcutken; Rize ve Trabzon evlerinde farklı süsleme şekilleri vardır.

Karpuz, Rize ve çevresinde görülen tavanlarda klasik motiflerle mahalli motiflerin bir arada kullanıldığı Doğu Karadeniz ahşap üslubu olarak nitelendirilen ayrı bir üslubun olduğunu belirtmiştir. Doğu ve Orta Karadeniz'deki birçok Türk evi 19.yy da inşa edilmesine rağmen tavanların çoğunda diğer süsleme çeşitlerinden ziyade çıtakâri tekniği görülmüştür.

Şekil 22. Çıtakâri Süslemeli Tavan Örnekleri

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 336).

Künde-kâri; üçgen, kare, yıldız, beşgen, altıgen gibi geometrik şekilli, küçük parçaların birbirine geçmeli olarak birleştirilmesinde uygulanan 'yapım tekniği' olarak tanımlanır (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 336).

Yapımı zor olduğu için önemli yapıların kapı ve pencere kanatlarında, camilerde mihrap ve minberlerde uygulanmıştır.

Şekil 23. Kündekâri Süslemeli Tavan Örnekleri

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 337).

Kalem işi, beyaz zemin üzerine fırça ile bir veya birkaç renkle geometrik ve bitkisel motifler kullanılarak yapılan süsleme çeşididir. Ahşabın haricinde taş ve alçı zemin üzerine de uygulanmaktadır (Arslan 2005; 84).

Şekil 24. Kalem İşi Tekniğiyle Yapılmış Bir Tavan Örneği

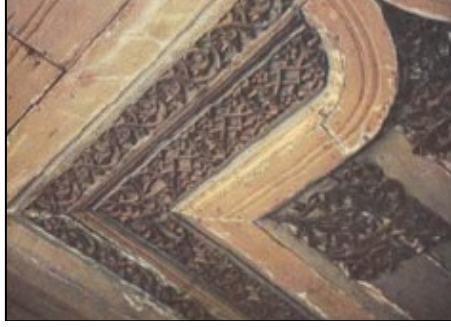
Kaynak: (Azezli, 2009: 44).

Aplike, belli bir şeklin etrafının bir testere ile kesilerek boşaltılması sonucu elde edilen süsleme elemanlarının bir yüzeye yapıştırılarak ya da çakılarak kullanılmasıdır. Bu tekniğe ajur da denilmektedir (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2015: 337).

Tavan süslemelerinin; tavan merkezinden başlayan, etrafı bordür ve pervazlarla kaplanıp çokgen veya dairesel bir göbekten oluşan ve tavan yüzeyinin bir kafes gibi aynı motifle kaplandığı çeşitleri vardır (Arat, 2011).

Bazı odalarda tavanda süsleme, bezeme, aplik çıtası gibi elemanların bir arada kullanılarak birbiriyle uyumlu bir kompozisyon oluşturulur.

Şekil 25. *Aplike Yapılmış Bir Tavan Örneği*

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu 2015: 337).

İnce ahşap levhaların bükülmesiyle yapılan süsleme türü olan eğmeçli ahşap işi, genellikle göbeklerde uygulanmıştır.

Şekil 26. *Eğmeçli Ahşap İşi Yapılmış Bir Tavan Örneği*

Kaynak: (Yıldırım ve Hidayetoğlu 2015: 338).

Tavan göbekleri:

Tavan göbekleri, tavanda uygulanan geometrik şekiller bunların etrafını süsleyen motifler belli bir forma sahiptir. Bu form tavana ait elemanların merkezde toplanarak görsel olarak tavan yüzeyini zenginleştirir. Tavan yüzeylerinde dairesel ve çokgen formlar genellikle görülen uygulanan formlardır. Nadir olarak konkav ve konveks formlarda uygulanır. Konkav şeklinde uygulanan tavan göbeklerinin kubbe formlu olanları, ahşap şeritli kubbe üzerine bez kaplandıktan sonra boya yapılarak meydana gelir (Kahraman, 1997; Sönmezer, 1999).

Ahşap bordürler ile tavan göbeği arasında kalan yüzeylere alçı sıva uygulayarak yapılan barok tarzı göbeklerde kubbe uygulamalarının bir başka çeşidi olarak karşımıza çıkar. (Eldem, 1987).

İKİNCİ BÖLÜM

ORTA MAHALLE TARİHİ VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmada incelenen yapıların iç mekân organizasyonunu belirlemek, mekânlar arası ilişkiyi irdelemek, mekân elemanları ve organizasyonunu parçadan bütüne, bütünden parçaya olan ilişkisini saptamak için şu analizler yapılmıştır:

Geometrik analiz: Mimaride mekânların geometrik ifadeleri. Bu çalışmada geometrik analiz üzerinde, özellikle, durulacaktır.

Fonksiyonel analiz: Mekânların ve mekânı oluşturan elemanların hangi fonksiyon ya da fonksiyonlara hizmet edildiği irdelenecektir.

Malzeme analizi: İncelenen mekânlardaki tüm malzemelerin çeşitliliğine dair yapılan çalışmadır.

Estetik analiz: Mekân ve mekâna ait elemanların, ölçüsel değerlendirmesi ve birbirleriyle ilişkilerinde estetiğin matematiksel oranı incelenmesidir. Boyutları, proporsiyonları ile uyumlulukları arasında irdelendiği çalışmadır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; Türk Evi olarak adlandırılan yapıların, buldukları bölgedeki yöresel mimari özelliklerini tespit ederek, bu tespitler doğrultusunda iç mekân sabit donatı VE ince yapı elemanlarının araştırılması, geneksel Türk Evi mekân tipolojisine, donatı elemanlarına ait benzer ya da farklılıkların irdelenmesi ve mekânın işlevine yönelik analizlerin yapılmasıdır. Burada temel amaç, Türk Evi'nde iç mekânı oluşturan sabit donatı elemanlarını tespit etmek ve elde edilen verileri inceleyerek birbirleri arasındaki bağlantının kurulmasıdır. Bölgeler arasındaki mimari farklılıklar düşünülerek kullanılan mekânlar ve onun "ince yapı eleman"larına yönelik benzer ve farklı yanları, gerek mekânsal gerekse işlevsel açıdan araştırılmıştır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, Anadolu'nun birçok bölgesinde var olan, tarihsel önemi ve kendine has mimarî üslup ve ilkeler taşıyan, "Türk Evi"nin, bölgesel farklılıklarını ortaya koymaktır. İç mimarlık alanında yapılan literatür taraması sırasında "sabit donatı" kavramı ile ilgili birçok seminer ve lisans tezine rastlanmış fakat bu konunun "Türk Evi" bağlamında, özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'ne ait örneklerde ele alınmadığı tespit edilmiştir. Bu durum araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu çalışmada “Geleneksel Türk Evi” olarak asırlardan bu yana Anadolu insanının barınma ihtiyacına yanıt veren yapı türleri seçilmiştir. Varsılların çoğu kez eklektizme varan tasarımlar sonucu sahip oldukları büyük plânlı köy konağı, saray gibi yapılar, üretime katkısı nedenleriyle farklılık gösterdiğinden kapsam dışında bırakılmıştır. Çalışmada coğrafi yerleşim durumları nedeniyle belirli özelliklere sahip olarak seçilen evlerin iç mekân sabit donatı elemanları, coğrafyaya ait özgün nitelikler, evlerin kat sayısı ve işlevsel kullanımı, olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, Trabzon kentinin Akçaabat ilçesinin Orta Mahalle mevkiinde yapılan alan araştırması sonucunda, geleneksel kent dokusunda, oda bazında iç mekân sabit donatıları tespit edilerek seçilmiştir. Seçilen bu evlere ait ince yapı ve sabit donatı elemanları; bizzat çalışma alanına gidilerek malzeme özellikleri, ölçüleri gibi özellikleri envanter forma kaydedilmiş ve fotoğrafları çekilerek belgeleme yapılmıştır.

Tanımlar:

Türk Evi: Anadolu’daki Türk toplumunun kendine has özellikleri, Osmanlı döneminde Orta-Batı Anadolu ve Balkanlarda başlayarak “Hayatlı ev” olarak tanımlanan tipolojiyi oluşturmuştur. (Kuban, 1995.) .

(Kaynakların çoğundaki kullanıma ve bu tanıma uyarak, “Türk Evi” tamlaması, tez boyunca özel ad olarak kullanılacaktır. B. D. Saka)

Hayatlı ev olarak tanımlanan bu yapı türü coğrafi kültürel alanda ortaya çıkan tek konut tipolojisidir.

İç Mekân Donatıları: İç mekân donatıları, geleneksel Türk Evi'nin bulunan, mekâna ait ya da mekân parçasıyla birlikte biçimlenmiş olan sabit yapı öğeleridir (Arat, 2011.)

Antropometrik veriler: İnsan vücudunun erişim ve ihtiyaçları doğrultusunda vücut boyutlarının ölçülmesi ile elde edilen verilerin ifade edilışıdır.

1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu tez çalışmasında Geleneksel Türk Evi'nin tasarım ilkeleri, plân tipi, iç mekân/oda kurgusu, sabit donatıları ve ince yapı elemanları açısından literatürde yer alan benzerlik ve farklılıkları tespit edilerek; özellikle ince yapı elemanlarının Türk Evi'nin karakteristik özelliklerini belirlemede önem arz ettiği hipotezi ortaya konmuştur. Bu hipotez doğrultusunda seçilen konut örnekleri ile desteklenerek değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Orta Mahalle Evlerin'deki 24 tescilli, ulaşılabilir 17 ev ise örneklemini oluşturmaktadır.

1.5. ARAŞTIRMA ORTAMI

Araştırma ortamı olarak ele alınan Orta Mahalle, tipik Osmanlı dönemi kent sivil mimari örneklerini yansıtmaktadır.

Bir yamaç yerleşmesi olan Orta Mahalle, geçmişin ve geleneklerin dokusunu yitirmeyen, Türk Evi'nin tarihsel ve mimari değerlerini yansıtabilmesi açısından ülkemizin en zengin mahallelerinden biri olma özelliğini taşımaktadır. 19. yüzyıl sonlarını yansıtan evleri ve sokakları ile Orta Mahalle, geçmişten günümüze kalan bir mirastır.

2. TRABZON AKÇAABAT İLÇESİNİN TARİHÇESİ

Küçük bir liman kenti olan Trabzon'un Akçaabat ilçesi topografyanın yerleşime yansımalarının güzel bir örneğidir. Bir diğer adı Pulathane olarak bilinen ilçenin, hangi tarihte kurulduğu kesin bir bilgi içermemektedir. Şüphesiz ki Akçaabat'ın tarihi Trabzon tarihi ile ilişkilidir.

Trabzon, Trova savaşları zamanında kurulmuş, Badehu Sinop'a gelen Yunan muhacirlerinin bir kısmı ile müstatil (*dikdörtgen*) anlamına gelen "Trapezoz" ismini vermiş bir şehirdir (Sami, 1311).

İncelenen kaynaklara ve tarihi eserlerdeki rivayetlere göre; Trabzon, Pontus hükümdarlarının yönetiminde iken Acemler burayı işgal etmişlerdir. Kasabanın kireç sıvalı ve badanalı evleri ile genel görünüşü akça parladığından dolayı kasabaya Akçaabat ismi vermişlerdir.

Bir başka görüşe göre, Akçaabat'ın ilk bilinen ismi Platana'dır. Platana latince çınar anlamına gelmektedir (Enön, Güngör, Öztekin ve Tosun, 1983).

Platana, çınar ağacı: *platanus oryentalis* hatta bazı muhacirler ilk yerleşenlerin çınar ağacını kutsal benimseyip tapındıklarını da nakleder. Plathane zaman içerisinde pulathane ismine dönüşmüştür.

Osmanlı döneminde Akçaabat'a zengin olmuş anlamına gelen Akçaabat adı verildiği rivayet olunur.

Trabzon kenti milattan 47 yıl önce Pontus işgalinden sonra Roma ve Roma Şark İmparatorluğunun denetimi altına geçmiştir. Milattan üç yüz sene sonrasına kadar Trabzon ve çevresinde hristiyan işgali sürmüştür; Apostolos Enderyas isminde papaz Trabzon'a gelerek hristiyanlığı buraya yaymıştır. Hristiyanlığın kültürel ve mimari açıdan bölgeye birçok etkisi ve yansımaları olmuştur (Lermioğlu, 1949: 55).

2.1. TRABZON AKÇAABAT İLÇESİNDEKİ İMAALAT VE SANATLAR

Akçaabat ilçesi kireççiliği ile ünlenmiştir. Bu sanatı günümüze kadar gelmiş hatta Dürbinar mahallesinin Kireçhane deresinde ve sahil üzerinde temin edilen kireç, ilçenin ve civarın ihtiyaçlarını giderecek kadar geniştir. Akçaabat ilçesinin ismini almasında; kirecin ve kireçle sıvalı binaların yer aldığı bu sebeple de söylemek mümkündür.

Karadeniz kıyısında Çürüksu nahiyesinden Sinop'a kadar 18 tane kireç ocağı vardır. Bu 18 kireç ocağından ikisi Görele'de geri kalan Akçaabat'ta ve çevre yerleşiminde önemi çok fazladır.

Akçaabat ilçesinde ayrıca kiremit karhanesi denilen imalathanelerde mesleğin ustaları vasıtasıyla yeterince kiremit, desti, küp ve benzeri toprak kaplar üretilmiştir. Bu sanat uzun yıllar sürmüş ancak kapitülasyonlar sonucunda sönmüş, günümüzde sadece bazı köylerde kiremit üretilmektedir (Lermioğlu, 1949: 79).

(Yaptığımız, araştırma, soruşturma inceleme sonucuna göre; günümüzde kiremit yapımı tamamen yok olmuştur.)

İlçede, oymacı, sıvacı, çakmacı, demirci, doğramacı, bakırcı, kunduracı, yemenici, nalbant, aşçı, köselecı, kalaycı, taşçı, terzi gibi her sınıfa ait sanat ustası yetişmiştir.

2.2. ORTA MAHALLE ARAZİ YAPISI, EVLERİN YERLEŞİMİ VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Orta Mahalle Trabzon'un 13 kilometre batısında bulunan Akçaabat ilçesinin üst bölgesinde konumlanmış; Osmanlı dönemine ait tipik kent sivil mimarî özelliklerini taşıyan, 19. yüzyılı yansıtan sokakları ve evleri ile bir yamaç yerleşmesidir.

Akçaabat ilçesinde geleneksel yerleşim deniz seviyesinden 50-60 m de başlayıp 110-120 m ye kadar devam eder. Oldukça eğimli bir topografiye sahiptir (Akın, Ertürk ve Özen 2013: 1).

Evler arazinin eğimine göre paralel olarak yerleştirilmiş; ön cepheleri kuzeye ve doğuya bakacak şekilde yönlendirilmiştir. Yamaçlara yerleştirilen evlerin çoğunda arazinin eğiminden yararlanarak bodrum katları oluşturulmuştur. Geleneksel evler arazinin eğiminden dolayı genellikle araziye ayrı ayrı dağılmış biçimde bulunmaktadır. Grup halinde arazide varolanlar ise birbirinin manzarasına engel olmayacak şekilde yapılanmıştır. Geleneksel Akçaabat Orta Mahalle evlerinde bitişik örnekler yoktur.

Evlerin özellikle, birbirinin manzarasını kesmeden inşasına özen gösterilmesi, ressamların, fotoğraf sanatçılarının ilgisini çekmiş; cepheden bakıldığında neredeyse

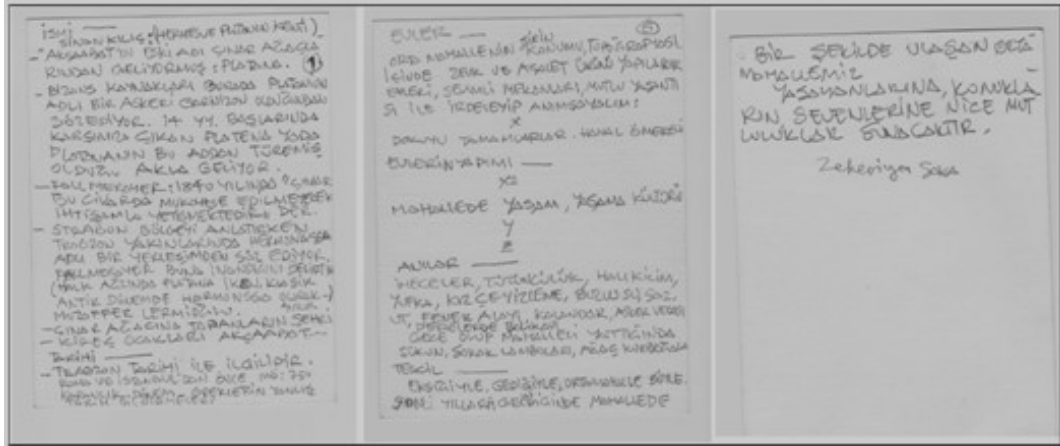
tüm evlerin kadraja ayrıntılarıyla düşmesi, fotoğraflama işini kolaylaştırmıştır. Bu nedenle, uzaktan ve cepheden çekilmiş fotoğraflara her ortamda çokça rastlanmaktadır. Evlerin birbirin görüş alanına saygılı yerleşimi, Orta Mahalle evleri ile ilgili, neredeyse, her araştırmaya kıyısından köşesinden girmiş; her konferansın, panelin konusu olmuştur. Ayrıca, bu durum, edebiyata, özellikle şiire yansımıştır. Nitekim, bir panelde Yük. Mim. Bekir Gerçek aynı konuya değinmeden edememiş, Orta Mahalle evlerinin bu saygılı yerleşim tutumunu dile getiren bir şiirle konuşmasını bitirmiştir: (KTÜ, 24-26 Ekim, 2018: 4007 Tübitak Bilim Şenliği)

“ AKÇAABAT EVLERİ

her bir ev ayrı bir solist sanki / her bir bitki başka bir enstrüman / ve koristler gibi basamaklardadır ne varsa / ne omzuna ağırlanır öndekinin arkadaki / ne de arkadakinin görüşüne engeldir öndeki / esmeye görsün bir yerlerden bir sevda yeli / düşmeye görsün gönüllere ayrılık kuru / yaman döktürülür türküler / yaman harmanlanır sevgiler

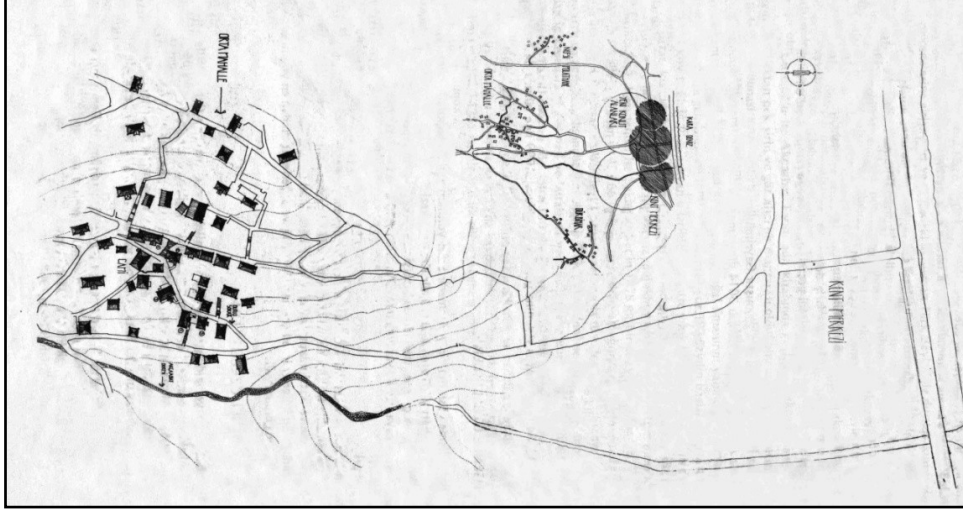
kapanmayan kapılardan / dostluk girer / sevgi çıkar yumaklanarak / leylak / yasemin / gül doldurur ciğerlerini hermes / sabahları güneşle birlikte / leylak üfler / yasemin gül üfler denize mahalleyi temsilen / ve poseidon bereket yükleyip bu nefese / ödül olarak gönderir geri / dileğim / değişmesin sonsuza dek / bu yaşama düzeni” (Akçaabatlı Şair- Yazar Zekeriya Saka).

Şekil 27. Yüksek Mim. B. Gerçek’in “4007, TÜBİTAK Bilim Şenliği” Notları; 1-5-8. Pusulalar

Kaynak: (B. Gerçek (Kişisel İletişim, 24 Haziran, 2019).

Şekil 28. Orta Mahalle'nin Konumu

Kaynak: (Enön, Güngör, Öztekin ve Tosun, 1983:4).

2.3. ORTA MAHALLE SOKAK-MERDİVEN İLİŞKİSİ

Orta Mahalle'nin merkezinde yer alan Dutlu sokak başta olmak üzere, Dutlu sokağın doğu ve batı yönünde uzanan Kazancı ve Camii sokağın yapısı arazinin dik olması sebebiyle dar ve yokuştur. Merdivenli, dar, dik ve yokuş olan bu mahallelere taşıt ulaşımı zor olacağı için daha çok yaya yolu olarak kullanılmaktadır. Derelerle ayrılan mahalleler topografyanın eğimine uyum sağlayacak şekilde patika yollarla biribine bağlanır.

Şekil 29. Orta Mahalle Dar ve Dik Sokaklar

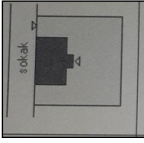
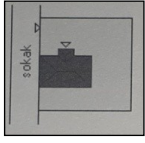
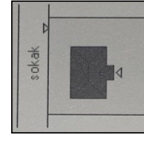
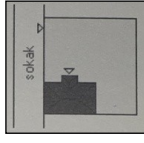
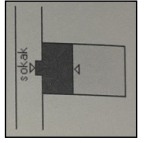
Kaynak: (<https://www.pictame.biz/tag/OrtaMahalle>,
<https://www.pictame.biz/media/BnIx0i6hpzF>: e.t. 26.09.19).

2.4. ORTA MAHALLE YOL-BİNA-BAHÇE İLİŞKİSİ

Orta Mahalle bölgesinde evlerin ön, yan ya da arka cepheleri çoğunlukla bahçeye bakar. Ana girişler bahçeden yapılmakta, ana girişin sokaktan doğrudan yapıldığı bir iki örneğe rastlanmaktadır.

Orta Mahalledeki evlerin yan ya da arka cepheleri bahçe duvarına bitişik olduğu görülmektedir. Bu evlerin hem yan hem de arka cephelerinin bahçe duvarına bitişik olanları da nadir olarak bulunmaktadır (Akın, Ertürk ve Özen 2013: 5-6).

Tablo 1. Ev-Konut-Yol İlişkisi

Ev-Sokak İlişkisi	Eve Bahçeden Giriş				Eve Sokaktan Giriş
Evin Bahçeye Yerleşim Biçimi					
Örnek Sayısı	19	14	13	4	3

Kaynak: (Saka, a.g.t.)

Bir diğer yol, bina ve bahçe ilişkisi içerisinde gözlemlenen durum bahçe duvarlarının yüksekliğidir. Bu yükseklik yoldan bakıldığında evlerin birinci katlarını göremeyecek seviyededir. Birkaç örnekte bu ihtiyaç (mahremiyet) özenle seçilen ağaç ve ağaççıklarla karşılanmıştır. Evin diğer katlarında manzara açık bir şekilde seyredilmektedir.

Bölgenin ikliminin elverişliliği sebebiyle evlerde yaz-kış yaşam doğa ile iç içedir. Bahçe duvarları üzerinden beliren evleri, evlerin çıkmaları ve pencere düzenleri ile Orta Mahalle karakteristik özellik göstermektedir.

Şekil 30. Orta Mahalle Bahçe Duvarı Üzerinde Yükselen Geleneksel Evler

Fotoğraf: (B. D. Saka).

2.5. ORTA MAHALLE GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN PLÂN ÖZELLİKLERİ

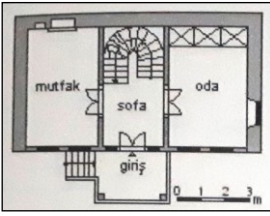
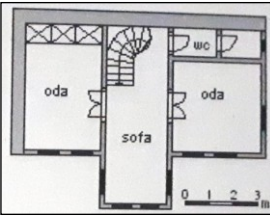
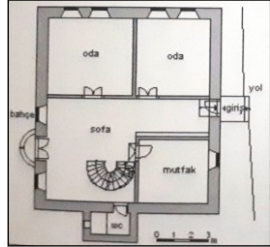
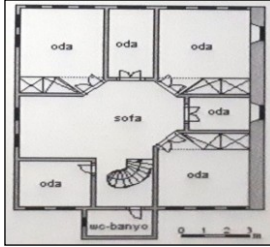
Yapılan incelemeler sırasında, Orta Mahalle Geleneksel Türk evlerinin çoğunda şu plân özellikleri tespit edilmiştir:

Bu evlerin çoğu iç sofalı plân tipindedir. Alta sofanın etrafında düzenlenmiş olan mekânlar, üst katta da alttakine uyumlu olarak, simetrik plân gözetilerek konumlandırılmıştır. Evlere giriş, genellikle bahçe duvarındaki kapıdan, ardından da binanın ön cephesinin tam ortasındaki sofadan yapılmaktadır. Evlerin zemin katları, oturma, mutfak gibi yaşama mekânı olarak kullanılmaktadır.

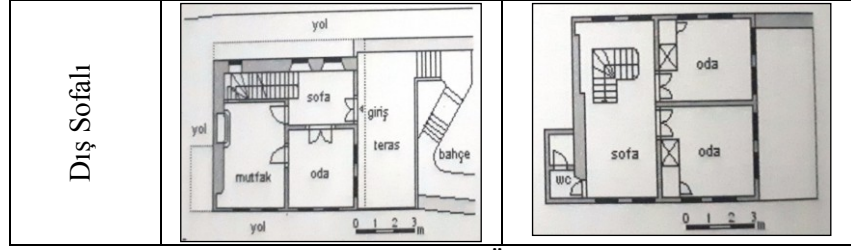
Evlerin çoğunda bulunan bodrum katların hangi amaçla kullanıldığı, evlerde yaşayan insanların yaşayış durumlarına göre değişiklik göstermiştir: Hayvancılıkla uğraşan aileler, özellikle eski dönemlerde, bodrumları, hayvan barınağı olarak kullanmışlardır. Hayvancılıkla uğraşmayanlar, bu mekânları depo, kiler olarak kullanılagelmişlerdir. Günümüzde ise, hayvancılık tamamen kalktığından, ahır olarak kullanılan bodrum katlar depo ve kiler olarak kullanılacak duruma getirilmiştir. Bodruma sahip olmayan bazı evlerde, binaya bahçe ile hemzemin giriş yapmamak için zemin katları yüksek yapılmıştır. Bu yükseklik farklılıklar göstermektedir. Ancak, uygulanan genel ölçü, 50 cm-150 m arasında değişmektedir. Bu yükseltinin alanı, yükselti üstündeki çıkmanın alanı kadardır. Bu yükseltilmiş alanlara, merdivenle giriş bahçe içinden yapılabildiği gibi, doğrudan da yapılabilmektedir. Bazı evlerde ise yükseltiyi iki taraftan merdivenle çıkış yapılmıştır.

Anadolu'daki geleneksel Türk evlerindeki ara kat özelliği, Orta Mahalle Geleneksel Türk evlerinde görülmemektedir. Zemin katlarda görülen yaşam mekânları aynı şekilde üst katlara taşınarak yaşama mekânları olarak kullanımını sürdürmektedir.

Tablo 2. Geleneksel Orta Mahalle Evlerinde Görülen Plân Tipleri

Plân Tipi	Zemin Kat	Birinci Kat
İç Sofalı		
Orta Sofalı		

Tablo 2. (Devam) Geleneksel Orta Mahalle Evlerinde Görülen Plân Tipleri

Kaynak: (Akin ve Özen, 2012).

Orta Mahalle Geleneksel Türk evlerinde merdivenin konumu iç sofalı plân tiplerinde girişin karşısında ve sofanın ucunda bulunmaktadır. Merdivenler döner ya da iki kollu başlayarak sahanlıktan sonra birleşip yukarı çıkmaktadır. Merdivenlerin altında genellikle tuvalet, tuvalet olmayan evlerde ardiye olarak kullanılan alan vardır. Sözlü kaynaklardan edinilen bilgiye göre bazı evlerin orijinal plânlarında merdiven altı tuvaletle rastlanılmamakta, bu mekânın sonradan eklendiği söylenmektedir. İç sofalı evlerde zemin katta karşılıklı iki taraftan giriş varsa merdivenler konum olarak sofanın köşesinde yer almaktadır.

Tablo 3. Orta Mahalle Evlerinde Merdivenin Sofaya Göre Konumu

Kaynak: (Akin, Ertürk, ve Özen, 2012: 8).

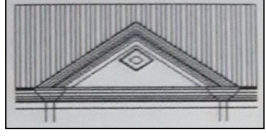
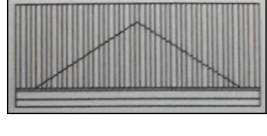
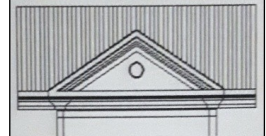

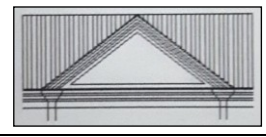
2.6. ORTA MAHALLE GELENEKSEK TÜRK EVLERİNİN CEPHE ÖZELLİKLERİ

Orta Mahalle'deki geleneksel Türk evlerinde giriş ön cepheden yapılır ve ön cephe manzaraya yönelmiştir. Karakteristik özellikler ön cepheye aittir. İncelenen örneklerin bazılarının yan cephelerinde pencereler bulunmaktadır.

Evlerin cepheleri genel itibariyle simetriktir. Simetrik olan bu evlerin ortasında yer alan sofalar üst kata açık ya da kapalı şekilde çıkma yapmaktadır. Çıkımlar genellikle üçgen alınlıklar ile tamamlanmaktadır. Bu alınlıkların genelinin üzerinde yuvarlak ya da diyagonal rozetler bulunmaktadır. Çıkımların önünde iki ve bunların

yanında da birer pencere bulunmaktadır. Bu cephe özelliği Orta Mahalle geleneksel Türk evlerinin oldukça karakteristik özelliğidir.

Tablo 4. Geleneksel Evlerin Alınlık Biçimleri

	Alınlık Şekli		Alınlık Şekli
Üçgen alınlık diyagonal rozet		Üçgen çatı alınlıklı	
Üçgen alınlık yuvarlak rozet		Alınlıksız	
Üçgen alınlık rozetsiz			

Kaynak: (Akın, Ertürk, ve Özen, 2012: 53).

2.7. ORTA MAHALLE GELENEKSEL TÜRK EVLERİNDE ÇIKMA VE ÇIKMANIN GİRİŞ ÖNÜ MEKÂNI İLE İLİŞKİSİ

Çıkma, Sanat Ansiklopedisinde "Binaların şakuli satırlardan ve yukarı kısımlardan, dışarıya doğru altı boşta olarak taşımak üzere yapılan mimari kısımlar" diye tarif edilmektedir (Evren, 1959: 6).

Anadoluda ise çıkartma, halk dilinde ise cumba diye anılmaktadır.

Çıkımlar, şahniş, saray ve köşlerde, şahnişin, şehnişin veya cihannüma ismini almaktadır.

Türk Evi'nde çıkmanın tarihi gelişimini ve oluşumunu inceleyecek olursak; Türkler konut içi mahremiyete önem vermiş, Türkistandan getirdikleri kapalı ev tipolojisinde uzun süre yaşamışlardır. İç bahçe görülen birçok Türk Evi'nde, bahçe sokağa açılmaktan ziyade kendi içinde ve sınırlılıklarında kapalı kalmıştır. Birçok bölgede içe dönük, mahremiyetini koruyan, Türk evleri göze çarpmaktadır.

16. ve 17. yüzyıllar ile kapalılık esasına sadık kalmakla beraber yavaş yavaş sokağa açılan evler oluşmaya başlamıştır. Bunun başlıca sebeplerinden biri tek katlı evlerin iki ya da üç katlı evlere dönüşmeye başlamasıdır. Diğer sebepleri arasında, zemini rutubetten korumak, bölgeye göre iklim şartları doğrultusunda yağın karın etkisinden korumak, odaların asma kattan itibaren genişlemesi, yer kazanmaya çalışmak, manzarayı seyretmek, ışıktan yararlanmak, yapıların büyümeye başlaması olarak sıralanabilir. Mimari sebepleri arasında ise; antre üstlerine denk gelen çıkımların antreyi yağmur ve güneşten koruması, dar yollar sebebiyle genişlemeyen

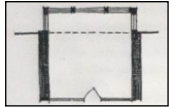
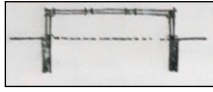
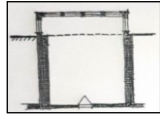
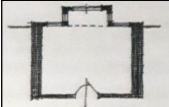
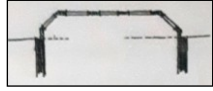
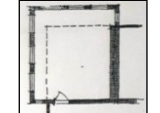

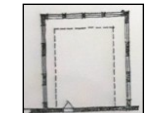
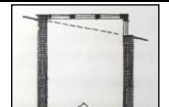

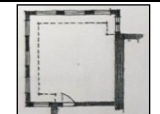
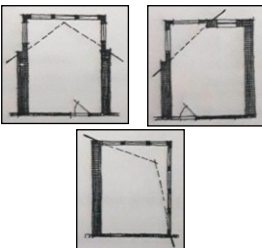
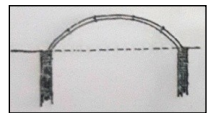
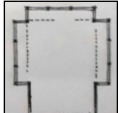
zemin katları, üst katlara yapılan çıkma ise sokağa gölge vermekte, özellikle kış mevsimi için ılıman kalmasını sağlaması ve evlerin cephesel kompozisyonları açısından renk ve gölge etkisini arttırmasını sağlamak olarak sıralayabiliriz.

Başlangıçta yapılan Türk evlerinde çıkmaların sadece baş odaya getirildiği görülmüştür. Daha sonra evlerin büyük cepheleri sokağa yönlendirilmeye başladığında diğer odalarda da çıkma görülmeye başlanmıştır.

18. yüzyılla beraber sürme pencerelerin ebatı genişleyerek cephelerde daha büyük açıklıkların var olmasına yol açmış ve manzaradan daha fazla yararlanma imkânı sağlamıştır. Bu durum zamanla cumbanın daha ihtişamlı duruma gelmesine sebep olmuştur.

Çıkmalar, birçok açıdan yapılaş tarzları, formları, şekilleri ve yapıldıkları malzemeye göre gruptandırılabilir. Bu tasnifi görselleştirecek olursak:

Tablo 5. Çıkma Tipleri

Binalardaki Durumlarına Göre	Formlarına Göre	İstikametlerine Göre
 Oda genişliğinde çıkma	 Normal çıkma	 Bir istikametli çıkma
 Odadan daha küçük olan çıkma	 Köşelerine pahlanmış çıkma	 İki istikametli çıkma
 Ayaklar üzerinde çıkma	 Üç köşeli çıkma	 Üç istikametli çıkma
 Gönye çıkma	 Beş köşeli çıkma	 Dört istikametli çıkma
 Köşe çıkmaları	 Yuvarlak çıkma	
	 Haçvari çıkma	

Kaynak: (Evren, 1959: 7-11).

Çıkmaları malzemelerine göre ele alırsak:

a. Ahşap çıkmalar:

Ülkemizde en çok görülen çıkmalar ahşap çıkmalardır. Zemin katlarda taş ya da kerpiç kullanılan evlerin üst katlarında ahşap konstrüksiyon tarzı çıkmalar görülmektedir. Ahşap çıkmaları altı şekilde görmek mümkündür. Bunlar:

Payandalı çıkmalar, bindirmeli çıkmalar, konsol çıkmalar, konsol kirişli çıkmalar, bunların bir veya birkaçının bir araya gelmesi ile oluşan çıkmaları, kolonlar üzerine çıkmalar olarak ele alınmaktadır (Evren, 1959: 12).

Payandalı çıkmalarda, kirişler iki ya da daha fazla payanda aracılığıyla taşınır. Bu çıkmaları istenildiği kadar büyültmek mümkündür.

Bindirmeli çıkmalar özellikle İç Anadolu ve Batı Karadeniz bölgesindeki evlerde görülmektedir. Kirişlerin birbirine kademeli olarak bindirilmesi suretiyle elde edilmektedir. Payandalı çıkmalara göre daha fazla geniş olmamakla birlikte daha pahalıdır.

Konsol çıkmalar, normal döşemenin uzamasıyla oluşan sade görünümlü çıkmalardır. Konsol kirişli çıkmalar, cepheye dik gelen duvarlara kirişlerin uzatılmasıyla oluşur.

b. Taş çıkmalar:

Konsol çalışabilmek için taş malzemesiyle çalışmak çok uygun olmadığından örneklerine az rastlanılmaktadır. Estetik açıdan ahşap kadar cazip gelmemekle birlikte dayanıklılık açısından ise bir o kadar kuvvetlidir.

Taş çıkmalar üç türlü uygulanmaktadır. Bunlar; boydan boya kademeli bindirilerek, sık konsollar yapılar, cephede fazla etki sağlamak amacıyla bu iki yöntemi birlikte kullanarak.

c. Demir konstrüksiyonlu çıkmalar:

Ülkemizde az görülen demir konstrüksiyonlu çıkmalar, konsol olarak uzatılan pureller gibi işlemeli ve dökme demir konsolluları vardır.

Sofanın zeminden yükseltilmiş, girişin üzerinde yapmış olduğu çıkma ve bu çıkmanın altında oluşan giriş önü mekânı Orta Mahalle Evleri'nde karakteristik bir özelliktir.

Manzaraya yönelmiş, yüksek duvarlar üzerine çıkan ve sırtlardan beliren çıkmalar mahallenin slüetini belirler. Çıkmalar Orta Mahalle'deki evlerde genellikle ahşap sütunlarla taşınır. Taş olan sütunların başlarında süslemeler görülür.

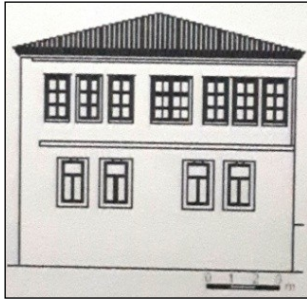

Ev ve mabet süslemeciliği genellikle gayrimüslimler tarafından yapılmaktaydı. Yük.Mim. B. Gerçek'in aktardığına göre: Bu caminin süsleme işleri de "Agop Usta" adıyla tanınmış olan gayrimüslim tarafından yapılmıştır ve kendi dinince kutsal olan üzüm motifini işlemiştir. Bu ustanın, birçok Türk ustasını yetiştirdiği söz konusudur.

Şekil 31. Orta Mahalle Zeminleri Yükseltilmiş Geleneksel Evler ve Giriş Önü Mekânı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 6. Orta Mahalle Geleneksel Türk Evleri'nde Görülen Çıkma Şekilleri

Çıkma Şekli	Cephe	Çıkma Şekli	Cephe
Giriş üstü kapalı çıkmalı evler		Çıkmasız evler	
Giriş üstü açık çıkmalı evler		Serbest çıkma yapan evler	

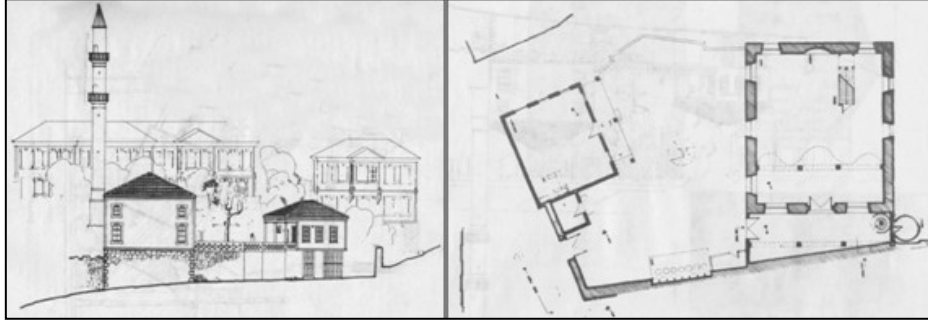
Kaynak: (Akın, Ertürk ve Özen, 2014: 454).

2.8. ORTA MAHALLENİN ÖNEMLİ SİVİL MİMARİ YAPILARI

Orta Mahalle Akçaabat'ı hakim bir cepheden görecek şekilde konumlanmıştır. Konutların büyük çoğunlu mahallenin doğu cephesinde yer almaktadır. Orta Mahalle evleri ve çevresinde konumlanmış camii, kilise, şapel gibi diğer mimari yapılarla bize genç Osmanlı dönemine ait örnekler sunmaktadır.

Orta Mahalle'de yer alan önemli yapılardan biri de evlerle uyum içinde olan Hicri 1222 yılında halkın el emeği ve yardımlarıyla yapılan camiidir. Dutlu Sokağın temel ögesi olan cami aynı zamanda mahallenin merkezi belirtmektedir (Lermioğlu, a.g.e: 58).

Şekil 32. Camii Görünüşü ve Plânı

Kaynak: (Enön, Güngör, Öztekin ve Tosun, 1983:17-18).

Mahallenin merkezinde yer alan caminin orijinal girişi kuzeybatı yönündeki dört sütunlu, revak kısmından yapılmaktadır. Revak kısmı camiye katılmış ve ana giriş kuzeydoğu cephesine alınmıştır. Caminin sütun başlarında süslemeler, minberinde süsleme ve motifler yer almaktadır.

Şekil 33. Camii Minberi Görünüş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Şekil 34. Camii Minberi - Oymalar

Fotoğraf: B. D. Saka, Kaynak: (Enön-Güngör-Öztekin-Tosun, 1983: 20).

Camii minberi üzerindeki oymalara ve işlemler, tarihi süreç içerisinde Hıristiyanların bölgede hüküm sürmeleri ve bundan dolayı kendi dinlerine ait kutsal olan üzüm meyvesini süslemelere işledikleri görülmektedir. Bu işlemler, motifler, oymalar, yapraklar ve salkımlarla harmonilenmiştir. Camii minberi üzerindeki işlemler bu oymalara birer örnektir.

Orta Mahalle'nin bir diğer önemli mimarisi St. Michael kilisesidir. Yapımı 1332 olarak tarihlenen kilisenin kuzey kapısı üzerindeki yazıta göre 20 Mayıs 1846 da Platanalılar tarafından restore edilmiştir (Enön, Güngör, Öztekin ve Tosun, 1983:12).

St. Michael kilisesi, bölgenin diğer kiliselerinden farklı olarak duvarlarında açık renklerdeki kahverengi-pembe, sarı ve yeşil taşlar kullanılmıştır.

2018 yılında restorasyonu başlatılan kilisenin restorasyon çalışmaları aslına uygun, özgün bir şekilde günümüzde devam etmektedir.

Şekil 35. St. Michael ÖKilisesi Görünüşü

Kaynak: (<https://www.akcaabatpostasi.com/st-michael-kilisesi-restore-edilecek/> e.t. 30.07.19).

Orta Mahalle'de evlerin konumu, plâni, yapısı incelendiğinde; Dutlu, Kazancı ve Camii sokakta cephesi olan evlerin genellikle 2 katlı olduğu görülmektedir. Evler bodrumlu ve orta sofalıdır.

İncelenen evlerin hepsinin bahçe içerisinde olduğu, plân olarak birbirlerine benzediği, üst katta sofada bir çıkma var olduğu, bu çıkmanın çoğunlukla iki kolona

oturduğu ve çatıda üçgen alınlıkla bittiği görülmektedir. Bu özellik Karadeniz Bölgesi, konut mimarisinin en çok görülen özelliklerinden biridir.

Evlerin üçgen alınlıklarının üzerine gelen süslemeler, ayet ve diğer yazıların mahalledeki azınlıklar tarafından yapıldığı söylenmektedir (B.Gerçek, (kişisel iletişim, 28 Temmuz 2019).

Evlerin cepheleri genellikle doğu ve güneye yönelenirilmişdir. Sofaların konumu doğuya yönlendirilmiştir. Zamanla kentleşme ile birlikte evlerin alt katlarındaki ahırlar yerini mutfak, depo, kiler gibi alanlara bırakmıştır. Üst katlara bakıldığında sofaya bağlı olarak yatak odaları görülmektedir. Evlerin plânı şema itibarıyla iç sofalı 'karnıyarık' plân tipindedir (Eldem, 1918).

Bölgede iklim ılıman ve yaz kış doğa ile iç içe yaşanabildiğinden evlerin merdivenlerin üzerindeki çıkmalara kadar doğanın uzantısı görülmektedir. Cepheler bol ve geniş cephelere sahiptir. Yapıların sırtları sokaklara dönmüş, manzaraya yönlendirilmiştir.

Evlerde kullanılan malzemeler çoğunlukla, ahşap, taş ve kiremit olduğu; zemin katların dış duvarlarında yığma taş, üst katlarda ise yarı ahşap tekniği uygulandığı görülmektedir. Döşeme, merdiven, tavan kaplamaları, doğramalarda ahşap kiremit ise çatı örtüsü malzemesi olarak kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK EVİ İNCE YAPI ELEMANLARI; TRABZON-AKÇAABAT İLÇESİ ORTA MAHALLE EVLERİ İNCELEMESİ

1. ARAŞTIRMA BULGULARI

Orta Mahalle’de incelenen 17 tescilli evin arazi yapısı, evlerin yerleşimi, sokak-merdiven ilişkisi, yol-bina-bahçe ilişkisi, cephe özellikleri, çıkma ve çıkmanın giriş önu mekânı ile ilişkisi, mimari özellikleri, plân özellikleri, mekân tipolojileri, mekânın işlevine yönelik analizleri , sabit donatı ve ince yapı elemanlarına ait benzer ve farklı yanları, tespit edilmiştir. Elde edilen veriler araştırmanın bulgularını oluşturmuştur.

1.1. TİMURCİLER KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan “Timurciler Konağı” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Günümüzde Akçaabat Belediyesi tarafından Orta Mahalledeki üç ev kamulaştırılmış ve restore edilmiştir. Timurciler Konağı'nda bunlardan biridir. 2011 yılında restorasyonu tamamlanan konağın bahçesi de geniş bir alanda düzenlenmiştir. Bahçede müştemilat, süs havuzu, servis alanları, depo ve ıslak hacimler bulunmaktadır.

Yapı araziye göre konumlanmış, manzaraya yönlendirilmiştir. Mahallede incelenen diğer örneklerdeki gibi, doğa ile iç içedir. Cephede oda genişliğinde çıkmaya sahip olan üst katıyla, manzara ve doğal ışıktan faydalanılması sağlanmıştır. Zemin katta ise mahremiyet, bakış açısını yansıtan korunaklı pencereler göze çarpmaktadır (Şekil 36).

Genele uygun olarak bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki incelenen evlerin çoğunluğuyla benzer özellikler taşımaktadır.

Şekil 36. Timurciler Konağı Ön Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıya güneydoğu yönüne açılan bahçe kapısı ile girilmektedir. Cephesinde taş üzerine ahşap konstrüksiyonlu restorasyon uygulandığı görülmekte, yapılan ahşap konstrüksiyonlu bağdadi duvarlar, köşe ahşap dikmeler, üzerlerindeki payeler, ahşap yatay bantlar, ahşap pencere söve-denizlik-taç detayları bu kapsamda gelenekseli yansıtmaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet görülmektedir. Pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır.

Oda genişliğinde çıkmaya sahip olan yapıda; çıkma, merdivenle ikinci kattaki pencereler vasıtasıyla evin manzarayla ilişkisini kurmaktadır. Çıkmanın olduğu alanda pencereler çoğaltılmıştır. İç mekânda pencerelere takılı işlemeli perdelerle süslenen dıştan ise evde yaşayanların dışarıyla ilişkisini sağlayan bir öge halini almıştır. Çıkma yapıya hem bir estetik hem de fonksiyonellik kazandırmıştır. Aynı zamanda çıkma mekânsal açıdan ana katın işlevselliğini vurgular. Mekânda daha fazla kullanım alanı sağlamıştır. Çıkmanın formu, kendisine ait donatılarda da, kendi özelliğini yansıtmıştır.

İncelenen evlerdeki birçok plân şeması benzerlik göstermektedir. Bu yapı da çoğunlukta görüldüğü gibi iki katlıdır. Binaya cephe olarak en fazla birinci kat etki etmektedir. Pencerelerde bu cepheye simetrik sıralanış ile katkı sağlamıştır.

Yapının bahçesinde günümüzdeki cafe ve kahvaltı mekânları kullanımına uygun olarak oturma alanları oluşturulduğu görülmektedir. Bahçe kapısının batı tarafında bahçe alanının sabit donatısı olan şömine yer almaktadır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Şekil 37. Timurciler Konağı Şömine

Kaynak: (B. D. Saka).

Yapının bahçe kapısının sokağa bakan cephesinde mahallenin genelinde sokağın sabit donatısı halini almış olan, 25-35 metrede bir bulunan çeşmeler görülmektedir. Bu çeşmeler, evlerin ihtiyacını karşıladığı gibi, Orta Mahalle sokaklarının simgesi durumundadır (Şekil 38).

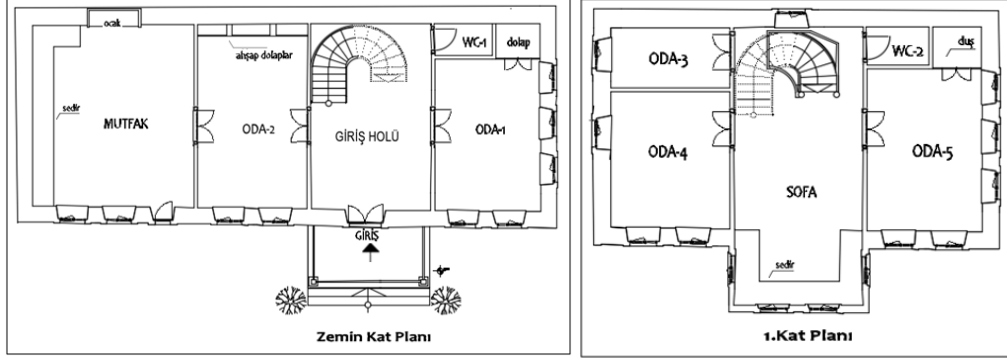
Şekil 38. Timurcular Konağı Dış Kapısının Yanındaki Çeşme

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Orta sofalı mekân tipolojisine sahip olan konağın, iç mekân organizasyonunda, yapı plân şemasında merkezde yer alan sofa ve sofaya açılan odalar karşımıza çıkmaktadır. Zemin katta oda içerisinden mutfak alanına ulaşılmaktadır. Sofa mekânı, geçiş ve ortak kullanım alanı olmasının dışında, dış çevre ile doğrudan ilişkiyi sağlamaktadır. Sofa manzaraya yönlendirilmiştir. Birinci katta odaların birbirleri arasında geçişleri bulunmamakta, sofanın her iki yanında simetrik şekilde dizilidir. Odalar sofaya açılmakla beraber fonksiyonel; yemek yeme, yatma, dinlenme, banyo yapma gibi tüm ihtiyaçları giderecek şekilde düzenlenmiştir. Her odada çekirdek bir ailenin yaşamını sürdürecektir donanımlar varken, bazı odalarda restorasyon sonucunda bu sabit donatı elemanları kaldırılmıştır.

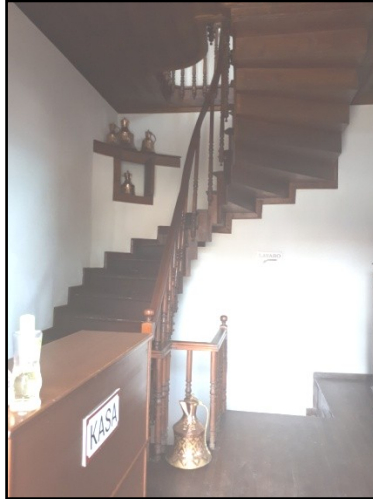
Şekil 39. Timurcular Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

1.kata çıkıldığında sofanın her iki yanında geçmişte yatak odaları olarak kullanılan günümüzde oturma alanlarıyla sergilenen odalar mevcuttur. Bu odaların batı yönünde birer oda daha vardır. Odaların kuzey cephesinde olan ve günümüzde wc olarak kullanılan bir, ardiye olarak kilitli tutulan ikinci bir oda yer almaktadır (Şekil 40).

Şekil 40. Timurcular Konağı Ahşap Dönerli Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıda katlar arasında ulaşımı sağlayan merdiven malzeme olarak ahşaptır. Korkuluk üstleri ahşap küpeştelidir. Küpeşte kenarları kütür ve motif yer almamaktadır.

Şekil 41. Timurciler Konağı Merdiven Çıkışına Yerleştirilmiş Gömme Dolap

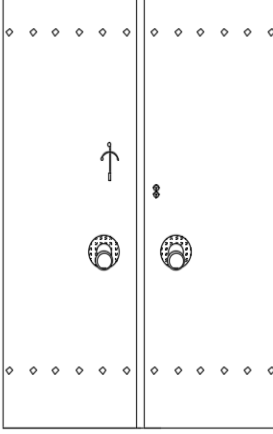
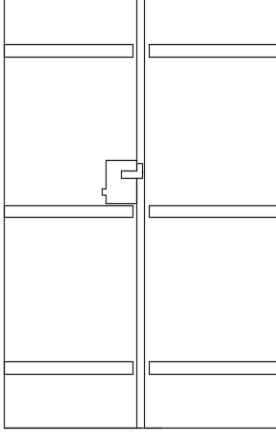

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıdaki detaylardan biri de ahşap merdivenin çıkışının sol tarafında yer alan 10 ve 13. basamak genişliğine denk gelen, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolap detayıdır. Bu detaylar hemen hemen mahalledeki evlerin hepsinde görülmektedir. Bu durum, hiçbir açıklığın israf edilmediğini ve değerlendirildiğini kanıtlamaktadır. Bu dolapların kapakları bazı evlerin kapılarında görülen motif ve desenlerle aynı özelliği taşımakta, görsel olarak bütünlük sağlamaktadır. Kimi evlerde ise küt, düz ahşap kullanıldığı görülmektedir. Kapaksız kullanılanları da mevcuttur. Merdiven kenarını dolap olarak değerlendiren ve sabit donatıya dönüştürülen bu boşluğun, 1. kata çıkıldığında bir tabla ve bu tabla üzerinde yönenin bakırlarını sergilemek amaçlı turistik olarak da değerlendirildiği görülmektedir.

Kapılar, mahalledeki birçok işlem görmüş kapılara göre aslına uygun olarak korunmaktadır. Birkaçında boya ve vernik kullanıldığı tespit edilmiştir. Bahçe ve giriş kapılarının tokmak, kilit, kilit yuvası gibi detayları değiştirilmemiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Timurcular Konağı Bahçe Kapısı

Yapı	Fotoğraf	
TİMURCİLER KONAĞI		
		

Tablo 7. (Devam) Timurcular Konağı Bahçe Kapısı

	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Genel Durum: İyi Zemberek-Tokmak Halka	Ölçü (cm): Gen.: 126 cm Yük: 219 cm Kalın: 5.5	
--	--	---	---

Fotoğraf-izim: (B. D. Saka).

Tablo 8. Timurciler Konağı Giriş Kapısı Detaylar

Yapı	Fotoğraf		
TİMURCİLER KONAĞI			
			
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Genel Durum: İyi Zemberek	Ölçü (cm): Gen.: 115 cm Yük: 219 cm Kalın: 4.5 cm	

Fotoğraf-izim: (B. D. Saka).

Kapılar, giriş kapısından itibaren ahşaptır. Ana giriş kapısı genel verilere uygun olarak çift kanatlıdır (Tablo 8).

İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Kapı kanatları sade, yüzleri dikdörtgendir. Sofa yüzeyine bakan kısımları üç taraftan pervaz ile biçimlenerek üst bölümde taç ile birleşmiştir. Kapıların taç bölümleri sade, süslemelerden uzaktır. Kilitler ve kapı kolları orijinallliğini korumaktadır. Kapıların açılış yönleri odanın içine doğrudur (Tablo 9).

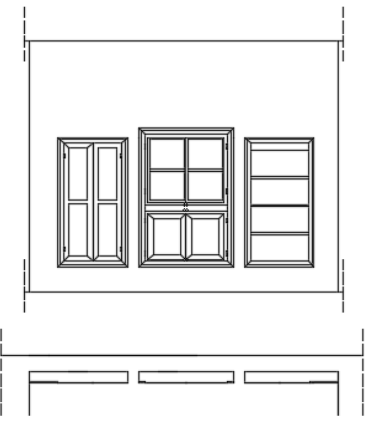
Literatürde genellikle odanın kısa kenarının bir ucundan oda içine doğru açılan kapılardan bahsedilmektedir. Yalnız Orta Mahalle Evleri'nde kapılar, genellikle odaların uzun kenarının köşe-köşeye yakın noktasından ya da odanın uzun kenarının orta-ortaya yakın noktasından oda içine doğru açılmaktadır.

Tablo 9. Timurciler Konağı Zemin ve 1. Kat Oda Kapıları

Yapı	Fotoğraf	
TİMURCİLER KONAĞI		
		
<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Taç var.</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 116 cm Yük.: 217.5 cm Kaln.: 4 cm</p>	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 10. Timurcular Konağı Zemin Kat Soldaki Odaya Ait Gömme Dolaplar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
TİMURCİLER KONAĞI		
	lçü (cm): (Soldan sağa dolaplar) Yüksek: 123 cm Geniş: 53 cm Derin: 10 cm 127 cm 59 cm 13 cm 123 cm 53 cm 10 cm	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok

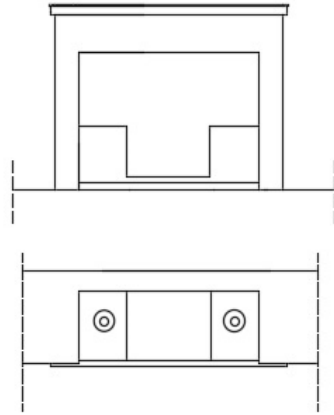

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Fincanlık olarak kullanılan gömme dolap günümüzde yöresel bakır ve toprak kapların sergilenmesi için kullanılmaktadır. Orta kısımda yer alan dolapta kilit sistemi yer almakta diğerleri kilitsiz kapaklardır

Dolaplar Türk Evleri'nde sadece yatak ve yorganların koyulduğu yer değil eşyaların koyulması içinde kullanılır. Yerden yükseklikleri ve işlevleri bulunduğu mutfak, oda gibi mekânlara göre değişmektedir. Derinlikleri yüklük dolaplarına göre çok daha azdır.

Bu yapıda da girişin solunda konumlanan odanın kuzey duvarında yer alan, duvar boyunca ahşap doğramalı, kapakları camekanlı gömme dolap bulunmaktadır. Her iki yanında 8 cm ve 12 cm arasında değişen, dörder raflı dolap, fazla derinliğe sahip olmamasına karşın günümüzde vitrin olarak kullanılmaktadır. Ahşap malzemeden yapılan kapaklarda süslemeler ve ta görülmemektedir (Tablo 10).

Tablo 11. Timurciler Konağı Zemin Katta Bulunan Sedir ve Ocaklık

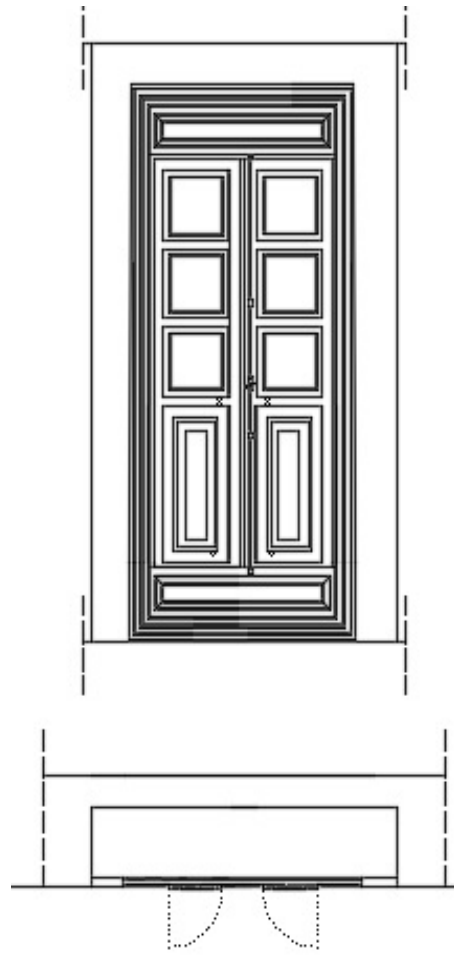
Yapı	Fotoğraf	Çizim
TİMURCİLER KONAĞI		
		<p>Ölçü (cm): Yüksek: 162 cm Geniş: 139 cm Derin: 43 cm</p> <p>Malzeme: Taş Yenilenme: Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Çift taraflı pişirme işlemi ve alt kısmından hava akımıyla sirkülasyon sağlayabilen örnek olarak incelenen evler arasında tek olma özelliği taşımaktadır.</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Ocaklık mekânının duvarlarının taş dokusu devam ettirilerek; zeminden 25, derinliği 45 cm çıkma yapılmış, bu çıkma, odanın köşesinde “L” şeklinde sedir olarak kullanılmaktadır. Üzerine ahşap set, onun üzerine de yöresel desenli minderler koyularak donatının ergonomik konforu sağlanmıştır. Sedirin sağ tarafında konumlanmış ocaklık çift taraflı pişirme imkânı sağlamakta ve alt taraftan hava sirkülasyonunu sağlayan açıklıklar bulundurmaktadır (Tablo 11).

Ocağın yer aldığı duvar diğer duvarlara göre daha kalındır. Duvar kalınlığı 70-100 cm arasında değişmektedir. Ocaklık, kenarlarından duvar yüzeyinden odaya doğru çıkıntılıdır. Genel olarak oymalı, külahlı, çiçeklikli çeşitleri de olan ocaklıkların Orta Mahalledeki örnekleri arasında sade taş ya da alçı kaplama ve her iki yanında çiçeklikli çeşidi görölmüştür. Ayrıca süslü, etrafında raf dolapla tasarlanmış çeşitlerine rastlanılmamıştır.

Tablo 12. Timurciler Konağı Zemin Katta Bulunan Gömme Dolap

Yapı	Fotoğraf	Çizim
TİMURCİLER KONAĞI		
	<p>Dolap, yapının 1. katında yer alan banyo ile aynı doğrama, kasa, kilit sistemi ve görünüşe sahiptir. Bu durum görsel bütünlük arz etmektedir. Kapak üzerindeki geometrik ebatlar ev kapılarıyla simetriktir. Güncel olarak kullanılmamakta ve kilitli bir şekil muhafaza edilmektedir.</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek: 217 cm Geniş: 138 cm Derin: 43 cm Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Giriş kısmın sol yanında kalan oturma odasının batı duvarında bulunan gömme dolabın taç kısmı alt kapaklarında görülen kare kesitlerle uyum içindedir. Kapak formu verilen kısım sabit ve herhangi bir raf fonksiyonu taşımamaktadır. Dolabın alınlık kısmı hem yükseklik hem görsel olarak kapı alınlıklarıyla uyum içindedir. Kapılarda görülen sürgü dolabın sağ kapağının üzerinde boydan boya konumlandırılmıştır. Kilit yöntemi sürgü ile sağlanmıştır (Tablo 12).

Tablo 13. Timurciler Konağı 1.Kat Oda İçindeki Duş

Yapı	Fotoğraf	Çizim
TİMURCİLER KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Süsleme: Yok Yenilenme : Var (Duş alanı güncel seramikle kaplanmış, termostat eklenmiş. Akar kısmı yenilenmiş.)</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek: 217 cm (alınlık dahil) Geniş: 138 cm Derin: 92 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapının zemin katında gömme dolap ile bire bir aynı kasa, ölçü ve donanımına sahiptir. Ancak, duş olmasından dolayı derinlikleri farklılık arz etmektedir. Dezavantajı; dolap kasasının sağ tarafta duvara bindiği kısım pencere doğramasının ortasına denk gelmesi ve duş bölümünün içerisinde pencerenin yarısının kalmasıdır. Kasa, kapak, kilit kısmı orijinal, iç kısımda deformasyonlar zamanla olmuş ve restorasyon sürecinden sonra yenilenmiş (Tablo 13).

1. katta, sofanın solunda konumlanmış odanın batı duvarında zemin katta gördüğümüz gömme dolabın aynı iz düşümünde ahşap kasaya sahip banyo yer almaktadır. Zeminden 32 cm yükseklikte, 92 cm derinlik 159 cm eninde olan duşun zemin ve iç duvarları güncel seramik malzeme ile kaplanmıştır. Duşun kilit sistemi,

zemin kattaki gömme dolap ile aynı özelliği taşımakta; sağ kapağının üzerinde boydan boya konumlandırılmış ve sürgü ile sağlanmış (Tablo 13).

Şekil 42. Timurciler Konağı 1.Kat Sedir

Fotoğraf: (B. D. Saka).

1. Kata çıkıldığında bizi, sofa mekânını “U” şekilde çevrelemiş ve oturulduğunda dört penceresinin her noktasından konağın manzarasını görebilen sedir karşılamaktadır. Sedir yerden 32 cm yüksekliği, 46 cm derinliği ve duvardan 23 cm'lik payı ile genel standartları koruduğu görülür. Sedirlerin yüksekliği pencerenin yüksekliğine göre ayarlanmıştır (Şekil 42).

Sofa mekânını çevreleyen sedirin devamı niteliğinde büyük odanın kuzey ve doğu duvarlarında da sedir görülmektedir. Bu sedirin farkı, 23 cm'lik duvara yaslanma payının kumaş ile kaplı olmasıdır. Sedirleri kaplayan kumaş, minder, üzerinde bulunan yastık gibi materyallerin, malzemelerinin yenilendiği görülmektedir.

Tablo 14. Timurcular Konağı Zemin ve 1.Kat Pencerelemi

Yapı	Fotoğraf	Çizim
TİMURCİLER KONAĞI		
	İçe açılır, çift kanatlı pencere. Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Yenilenme : Sövelerde taç Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): (söveler dahil) Gen.: 87 cm Yük.: 162 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapıdaki pencereler, ışıktan yararlanmak, tozdan ve rüzgardan korunabilmek ve manzaradan faydalanabilmek açısından iyi bir tasarımıdır. Farklı cephelerde yer alan pencerelerden günün farklı saatlerinde evin ışık alması sağlanmıştır. Bazı bölgelere ait Türk evlerinde bulunan ve iç mekândaki donatıların fazla gün ışığına maruz kalması sonucunda solma, oturma donatılarında yırtılma ve deforme olma durumunu engellemek için bulunan pencere kapakları Orta Mahalle Evlerinde görülmemiştir. Bunun yerine perde tercih edilmiştir. Özellikle yarıya kadar kullanılan, oyali perdeler vardır (Tablo 14).

Orta Mahalle Evlerinde tepe pencerelerine rastlanmamıştır. Tablo 15’te de görüldüğü gibi pencereler sergen altından başlar ve sedir yastığının üst kısmında biter.

Pencerelerin birbirleri arasındaki ve duvarın bittiği yerdeki mesafe orantılıdır. Ölçüler genellikle 65-75 ve 120- 145 cm arasında değişmektedir.

Şekil 43. *Timurciler Konağı Zemin Katta Ocaklık Tavanı*

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Şekil 44. *Timurcular Konağı Oda Tavanları*

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Geleneksel Türk Evlerinde yöreye göre değişen bir özellikte odaların tavanlarıdır. Orta Mahalle Evlerinde incelenen tavanların çoğu yalın çıtalarla süslenen düz tavanlardır. Tavan plânları kare ve kareye yakın dikdörtgendir. Tavanlar süslemeden uzaktır (Şekil 43).

Alt ve üst kat oda ve sofa tavanları: Üst kat tavanları ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır (Şekil 44).

1.2. VEYSEL SEYİS EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan “Veysel Seyis Evi” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapı cephesel olarak bir cumbaya sahip değildir. Ön cephesinde diğer incelenen evlere nazaran çıkma bulunmamaktadır. Alınlıksızdır.

Yapı, bodrum, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Bodrum katına doğu cephesindeki kapı ile dışarıdan girilir. Bodrum katının ahır olarak kullanıldığı öngörülmüştür. Yapıda şu anda kimse yaşamadığı ve farklı fonksiyonlarda kullanılmadığı için zaman içerisinde deformasyonlar ortaya çıkmıştır (Şekil 45).

Yapının, yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından incelenen diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Şekil 45. *Veysel Seyis Evi Dış Cephe Görünüşleri*

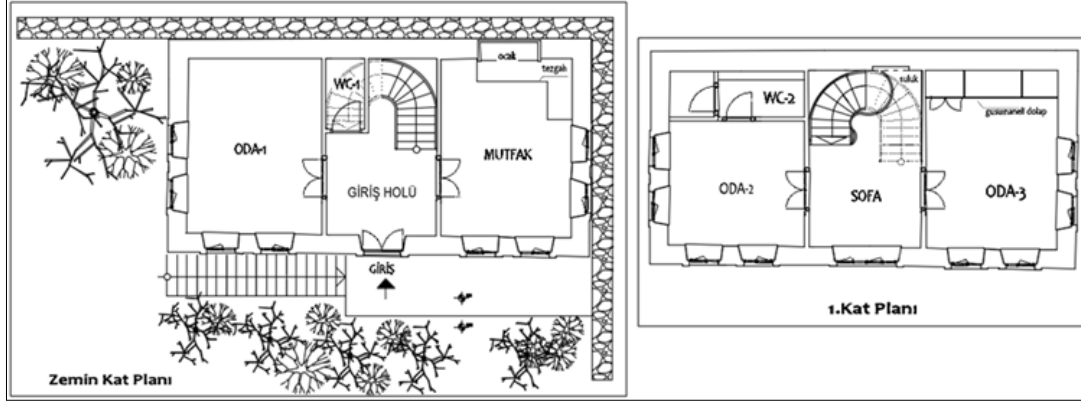
Fotoğraf: (B. D. Saka).

Veysel Seyis evine ahşap bahçe kapısı ile girilmektedir. Yapıya 14 basamak çıkıldıktan sonra giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Evin önündeki sahanlık diğer evlere göre daha dardır.

Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Girişe göre sofanın sol yanında mutfak sağ yanında bir oda, merdivenin altında ise tuvalet yer almaktadır (Şekil 46).

Evin üst katında, alt kata benzer biçimde, bir ucunda merdivenin bulunduğu sofa ve bu sofanın her iki yanında oda yer almaktadır. Sofanın sağında yer alan odanın güney duvarında tek kanatlı kapı ile duş ve tuvalet mekânına ulaşılır (Şekil 46).

Şekil 46. Veysel Seyis Evi Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 47. Veysel Seyis Evi Ahşap Dönerli Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıda katlar arasında ulaşımı sağlayan merdiven malzeme olarak ahşaptır. Korkuluk üstleri ahşap küpeştelidir. Küpeşte kenarları küttür ve motif yer almamaktadır. Merdivende büyük ölçüde deformasyonlar görülmüştür (Şekil 47).

Merdiven çıkışının sağ tarafında yer alan 6 ve 8. basamak genişliğine denk gelen, derinliği 15 cm olan dolap bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki dolap kapaklıdır.

Geleneksel Türk evlerinin merdiven altlarında genellikle lavabo-tuvalet ya da merdiven boşluğunu değerlendirmek adına gömme, gizli dolaplar bulunmaktadır. Bu yapıda da giriş kapısının karşısında, lavabo sol tarafta konumlanmış ikinci bir kapıyla tuvalete ulaşılmaktadır.

Şekil 48. Veysel Seyis Evi Mutfak

Kaynak: (B. D. Saka).

Mutfak mekânında yer alan özel erzak-saklama dolapları ve ocaklık, işlevini görmemektedir. Malzeme olarak taş olan tezgahların sonradan seramiklerle kaplanmıştır. Ocaklık olarak kullanılan alanın önü kesilerek tezgâh uzatılmıştır. Ocaklığın boyutu, mutfaktaki konumu, alınlık kısmının alçı olarak kalan tarafı orijinal halini yansıtmaktadır (Şekil 48).

Tablo 15. Veysel Seyis Evi Giriş Kapısı

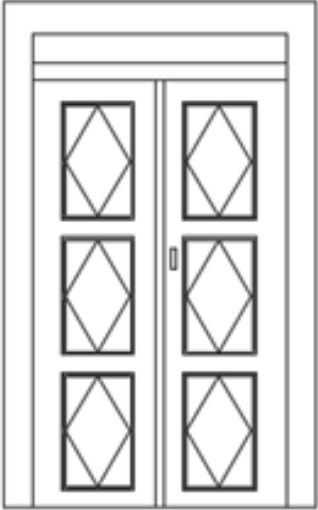
Yapı	Fotoğraf	Çizim
T VEYSEL SEYİS EVİ		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok	Ölçü (cm): Yüksek.: 228 cm Geniş.: 120 cm Kalın.: 5.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Kapılar, giriş kapısından itibaren ahşaptır. Ana giriş kapısı genel verilere uygun olarak çift kanatlı, bahçe kapısı tek kanatlıdır. Yapının dış mekân kapısı ile iç mekân kapılarının süslemeleri aynıdır. İç mekân kapıları ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Bu yapıdaki kapılarda taç görülmemektedir. Dış kapının yüksekliği ile görsel bütünlük oluşturması adına, iç mekânda taç bölümleri bulunmayan kapıların üst

pervazları aynı yüksekliklere çekilerek görsel bir düzen oluşturulmuştur. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Kapılar genel hatlarıyla süsten uzak, sade, dikey doğrultuda dikdörtgen göbekler ve bu göbeklerin ortasında hizalanmış baklava dilimi rölyef süsleme bulunmaktadır. Farklı sayılarda göbek bulunan kapılar vardır. Çoğu üç göbeklidir (Tablo 15-16).

Tablo 16. Veysel Seyis Evi İç Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
VEYSEL SEYİS EVİ		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): (Soldan sağa dolaplar) Yüksek.: 220 cm Geniş.: 116 cm Derin.: 4cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 49. Veysel Seyis Evi 1.Kat Sofa

Fotoğraf: (B. D. Saka).

1. kata çıkıldığında yapı uzun süredir kullanılmadığından dolayı sofada var olan sedir vb. sabit donatı elemanları kaldırılmıştır. Ahşap ve hiç dokunulmamış, yer yer deformasyona uğramış zemin malzemesi mevcuttur.

Merdiven korkuluğunun bittiği duvar kısmında küçük bir niş bulunmaktadır. Bu niş suluk adı verilmekte ve dekoratif olarak kullanıldığı söylenilmektedir (Şekil 49).

Şekil 50. *Veysel Seyis Evi Oda İçinde Yer Alan Tuvalet-Banyo Alanı*

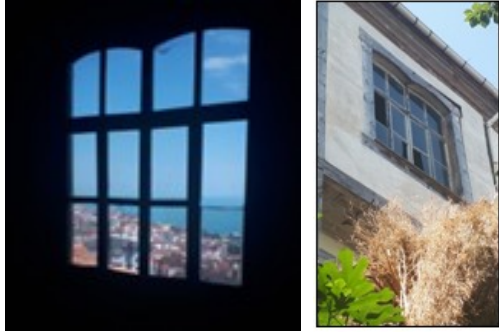
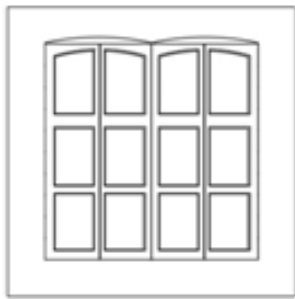

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının 1. katında sofanın sağına konumlandırılmış ve yatak odası olarak kullanılan alanın içerisinde günümüzün ebeveyn banyosu olarak addedebileceğimiz banyo konumlandırılmıştır (Şekil 50).

Tek kanatlı ahşap kapıdan girilen banyonun giriş kapısının karşısında, duvara monte edilmiş işlevsel raflar bulunmaktadır. Girişin sol tarafından diğer bir tek kanatlı ahşap kapı ile de banyo mekânına girilmektedir. Yalnız, bu alana girilen kapının sonradan değişime uğradığı ya da kapının iki yanında duvarda boydan boya uzanan ahşap çitalardan bir gömme dolabın daha önceden var olduğunu düşünmek mümkündür. Mekândaki her iki kapı da sonradan ilave edilmiş, işlem görmüş kapılardır. Odalarda gusülhaneli gömme dolaplara, nişlere ve şömineye rastlanılmamıştır.

Tablo 17. *Veysel Seyis Evi 1.Kat Sofaya Açılan Pencere*

Yapı	Fotoğraf	Çizim
VEYSEL SEYİS EVİ		
	<p>Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek.: 174 cm Geniş.: 163 cm Kalın.: 3 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Geleneksel Türk evlerinde mahremiyet konusunun evlerin cepheleri, kat sayıları, çıkmaları, pencere düzenleri gibi birçok şeyi etkilediğine değinmiştik. Çıkma bulunmayan bu yapının 1.Kat sofa mekânında manzaraya yönelmiş duvarında bulunan

penceresinin deliklerinin daha küçük olmasının sebebi de mahremiyeti sağlama anlayışından kaynaklıdır (Tablo 17).

Şekil 51. Veysel Seyis Evi Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları, ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 51).

1.3. LERMİOĞLU KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan “ Lermioğlu Konağı” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapı, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının yapım tekniği ve kullanılan malzeme açısından incelenen diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Fakat plân olarak köşe sofaya sahiptir ve farklılık gösterir. Cephede de farklı olarak, zemin ve 1. katta oda genişliğinde çıkma görülmektedir. Üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 52).

Şekil 52. Lermioğlu Konağı Dış Görünüş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

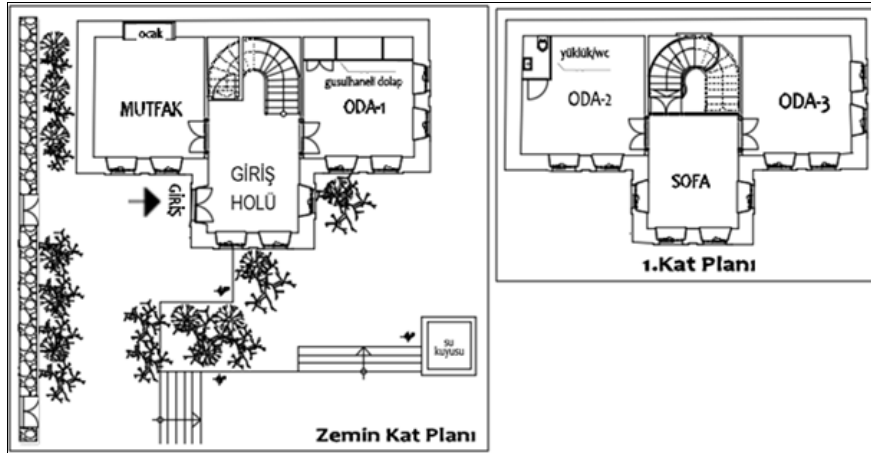
Yapıya bahçeden iki şekilde girmek mümkündür. Birincisi, girişin yaklaşık 150 cm ilerisinde yer alan bahçe kapısından, ikincisi ise bu bahçe kapısının doğu yönündeki, 120-130 m ilerisinde yer alan ve cafe alanından sağlanmaktadır.

Dış süslemede, cephedeki taş yapı malzemesi, köşe pahları, çıkma, saçaklar, derzlerin bütündeki kompozisyonu bize dış süslemeyi verir. Kapılarda ve pencerelerde kemerler görülmemekte, yalındır. Kapı kanatları söveleri ahşap ve küttür. Oymalar ve motifler görülmemiştir. Aynı durum çıkma ve saçaklarda da mevcuttur.

Yapı diğer incelenen örneklerden farklı olarak, binaya çıkmanın batı cephesinden girilmektedir. Sofa mekânının doğu ve batı kısmında birer oda; sol tarafına kalan merdiven altında ise şuan kullanılmayan ve kapatılan tuvalet yer almaktadır. Sofanın sağında yer alan odanın batı duvarında gusülhaneli gömme dolap, sofanın solunda yer alan mutfağın batı duvarında ise ocaklık bulunmaktadır (Şekil 53).

Evin üst katında alt kata benzer biçimde bir ucunda merdivenin bulunduğu sofa ve bu sofanın her iki yanında odalar yer almaktadır. Sofanın sağında yer alan odanın güneydoğu köşesinde üzeri yüklük; kapağı dolap, içi tuvalet olarak kullanılan sabit donatı yer almaktadır.

Şekil 53. Lermioğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Yapı günümüzde hem konut hem cafe olarak kullanıldığı için hizmet gereksinimlerini karşılamak amacıyla bodrum katında mutfak alanı oluşturulmuştur. Bu mekânın sağ duvarına bitişik olarak plânının orijinalinde olmayan ek bir mekân eklenmiştir (Şekil 54).

Şekil 54. Lermioğlu Konağı Bahçeye Bakan Cephesinde Eskiden Ahır Olarak Kullanılan Mekân

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Şekil 55. Lermioğlu Konağı İç Mekân

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Merdiven çıkışının sağ tarafında yer alan 8. ve 10. basamaklara denk gelen, basamakların genişliğinde, derinliği 15 cm olan dolap detayı bu yapıda da görülmektedir. Burada farklı olarak 13. ve 15. basamaklara denk gelen küçük bir dolabın daha bulunmasıdır. Merdivenin duvarla arasında ölü olarak nitelendirilebilecek boşluk, bu gömme dolapla işlevsellik kazandırılmıştır (Şekil 55).

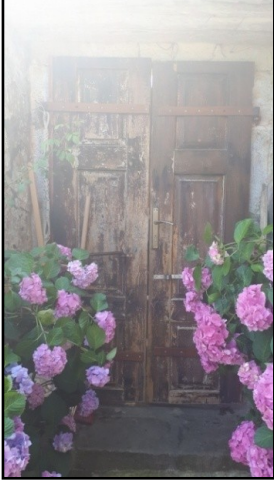
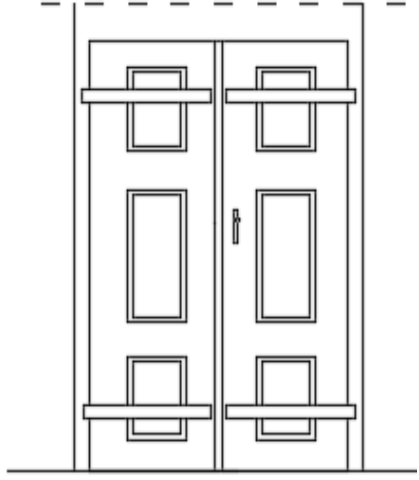
Şekil 56. Lermioğlu Konağı Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Katlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenlerin malzemesi ahşaptır. Döner tek kolluklu ahşap merdivenin korkuluklarında süse rastlanılmamıştır (Şekil 56).

Tablo 18. Lermioğlu Konağı Bahçe Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
LERMIOĞLU KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Var Süsleme: Yok Tokmak yok, kapı kolu var.</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek.: 200 cm Geniş.: 117 cm Derin.: 4 cm</p>

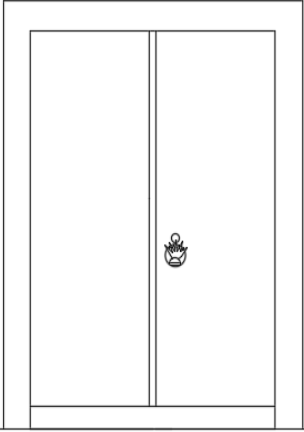
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapının bahçe kapısında ahşabın belirli yerlerinde yer yer çürüme ve dökülme bulunmaktadır. Kilit ve gövde kısmı orijinallliğini korumaktadır. Bu eski bahçe girişinin hemen karşısında bulunan ahşap çift kanatlı kapının da büyük ölçüde orijinallliğini koruduğu ve işlem görmediği görülmektedir. Giriş kapısı üzerinde yıldız şeklinde tokmak yer almaktadır. Süs ve taç bulunmamaktadır. Genel itibariyle kapılar sade ve kendi içlerinde boyut, şekil ve tasarım olarak bütünlük arz etmektedir (Tablo 18).

Tablo 19. Lermioğlu Konağı Giriş Kapısı

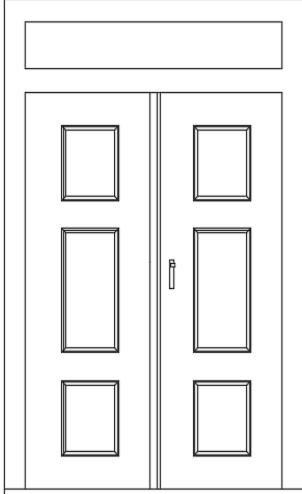
Yapı	Fotoğraf
LERMIOĞLU KONAĞI	

Tablo 19. (Devam) Lermioğlu Konağı Giriş Kapısı

	<p>Ölçü (cm): Gen.: 114 cm Yük.: 229 cm Kalın.: 5 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>
---	--

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

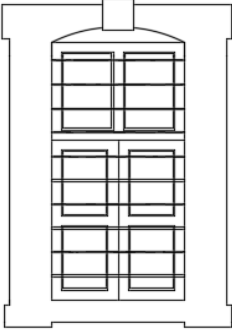
Tablo 20. Lermioğlu Konağı İç Kapı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
LERMIOĞLU KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Derin.: 4.5 cm Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek.: 220 cm Geniş.: 116 cm Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Banyo-wc mekânlarına ait kapılar tek kanatlıdır. Bazı kapılarda taç bulunmamaktadır. Taç bulunmayan kapılarda, bulunan kapıların hemen hemen eş yüksekliklerinde alınlık üzerinden üst pervaz yükseklikleri denkleştirilmiştir. Bu mekân içerisinde diğer öğelerle bütünlük oluşturur. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Tablo 20).

Tablo 21. Lermioğlu Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf	Çizim
LERMİOĞLU KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 86 cm Yük.: 164 cm Kalın.: 3 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Ayrıca bu parmaklıklar dışarıdan estetik bir bütünlük oluşturmaktadır. Doğu Karadeniz Türk evlerinin bodrum katlarında görülen frenk penceresi denilen küçük pencerelere rastlanılmamıştır. Pencerelerin dış bordüründe duvar yüzeyinden çıkıntı yapılmıştır (Tablo 21).

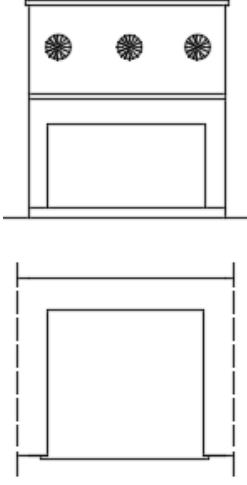
Şekil 57. Lermioğlu Konağı Mutfak Mekânı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Mutfak mekânında yer alan özel erzak-saklama dolapları ve ocaklık, bölgedeki geleneksel evlerde olan donatı ve işlevleri barındırmaktadır. Ancak tezgah ve tezgah altlarına ait dolapların önü kapatılarak güncel malzemeler kullanılıp yenilenmiştir (Şekil 57).

Tablo 22. Lermioğlu Konağı Mutfak Mekânına Ait şömine

Yapı	Fotoğraf	Çizim	
LERMIOĞLU KONAĞI			<p>Malzeme: Taş-Alçı Yenilenme: Boyama işlemi var. Deformasyon: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek: 119 Geniş: 72 Derin: 34</p>
Süsleme: Üzerinde rölyef gibi belirgin süslemeler olmasa da gövde kısmında 3 adet halka şeklinde yüzeyden çok yükseltilmemiş desenler vardır.			

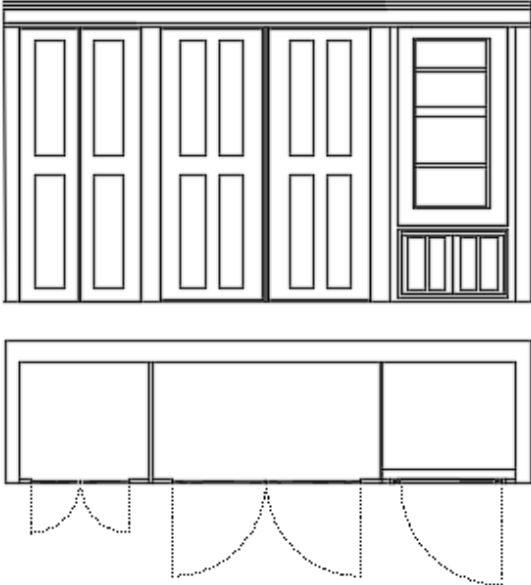
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yüklükler, odada, uyumak için yatak ve yorganın koyulduğu geniş dolaplardır. Derinlikleri incelenen örneklerde yaklaşık olarak 79-80 cm'dir. Genişlik ise 130-151 cm arasında değişmektedir. Yatak ve yorganlar bu dolapların içine üst üste koyulur. Yüklüklerin yerden yüksekliği de 48-67 cm arasında görülür. Bazı yüklükler altta ahşap kasa bulunmadan direkt zemin ile bir tutulmuştur. Bu örnekler genellikle kapaksız, perde ile kapatılan yüklüklerdir. Genellikle çift kapaklı yüklükler bulunmaktadır. Nadir olarak tek kapaklı olanları da vardır .

Tablo 23. Lermioğlu Konağı Oturma Odasına Ait Gömme Dolap

Yapı	Fotoğraf	
LERMIOĞLU KONAĞI		<p>Malzeme: Ahşap Deformasyon: Yok Yenilenme : Yok Süsleme: Yok</p>

Tablo 23. (Devam) Lermioğlu Konağı Oturma Odasına Ait Gömme Dolap

	<p>Ölçü (cm): Gen.: 124 cm Yük.: 219 cm Derin.: 79 cm</p> <p>Yüklük: Gen.: 149 cm Yük.: 219 cm Derin.: 79 cm</p> <p>Fincanlık: Gen.: 88 cm Yük.: 219 cm Derin.: 42 cm</p>
--	---

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Giriş katın kuzey cephesine bakan, oturma odası olarak kullanılan odanın bir duvarında gusülhaneli gömme dolap duvarı tamamen kaplayacak şekilde yerleşmiştir. Sol kısmında banyo yapmak için kullanılacak suyun gusülhanelerde ısıtıldığı bir düzeneğe sahip olan hamamcık, ortasında genellikle yün yorganların katlanarak üst üste dizildiği yüklük ve en sağ kısmında ise fincanlık olarak da bilinen derinliği daha az görsel açıdan da tabak-çanak, biblo vb. sergilendiği vitrin olarak işlevlendirilmiştir. Yüklük kapakları iki kapılı, boyut olarak üs sınırı insanların kolaylıkla erişebileceği seviyededir. Yüklüğün üst sınırını kapı yüksekliğine göre belirlenmiştir. Yüklüklerin kapakları daha çok çerçeve tarzındadır. Yüklükler dolaplarda olduğu gibi raflarla bölünmemiştir. Tavan düzlemi ile dolap üst sınırı taç bölümüyle kapatılarak sıfırlanmıştır (Tablo 23).

Şekil 58. Lermioğlu Konağı 1.Kat Sofa

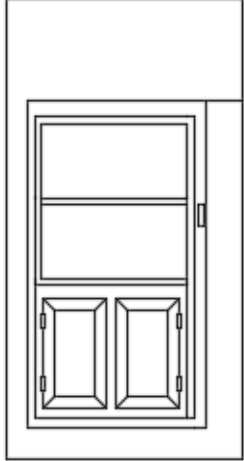

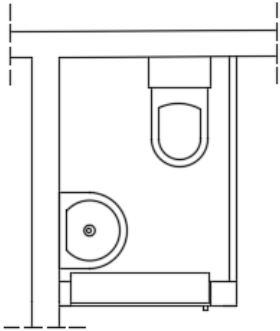

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının 1. katına çıkıldığında merdivenin 45 cm ilerisinde sofayı boydan boya bölen ahşap doğrama içerisinde camlı bölme bulunmaktadır. Sofada alışıl gelmiş sedirlerin yerine Fransız goblen görünümlü güncel mobilyalar kullanılmaktadır (Şekil 58).

Zeminde ahşap döşeme üzerine laminent kaplama yapılmıştır.

Tablo 24. Lermioğlu Konağı 1. Kat Yatak Odasında Bulunan Yüklük-Tuvalet

Yapı	Fotoğraf	Çizim
LERMIOĞLU KONAĞI		
		
		<p>Ölçü (cm): Gen.: 242 cm Yük: 198 cm Derin.: 124 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Süsleme: Yok Yenilenme: Var</p>
<p>Dolabın içi günümüzde ardiye ya da yüklük gibi kullanılmamakta olup tuvalete dönüştürülmüştür. Seramik kaplanarak, lavabo, klozet eklenmiştir. Dış kasasında, kapak ve raflarında yenilenme yoktur.</p>		

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İncelenen evlerin içerisinde tek örneği görülen, sofanın sağ tarafındaki odada, hem yüklük hem tuvalet hem de kapısının üzerinde bulunan nişler sayesinde dolap olarak kullanılabilen sabit donatı yer almaktadır. Tuvalet kullanımı sonradan değişime uğrayarak sağlanmıştır. Önceki kullanımı hamamcık ve daha sonrada yüklük olduğu ev sahiplerinden öğrenilmiştir. Tuvalet olarak kullanımı sağlıklı olmadığı gibi, tesisat açısından da sıkıntı yarattığı ve doğru işlevlendirilmediği tespit edilmiştir (Tablo 24).

Şekil 59. Lermioğlu Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Alt ve üst kat oda ve sofa tavanları; üst kat tavanları alt kata göre daha özellikli olmak üzere ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Bazı oda tavanlarında ahşap çıtalarla dikdörtgen ve kare sıralı desenler yapılmıştır. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 59).

1.4. HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan “Hüsnü Efendi Konağı” 19.yy Osmanlı mimarisi özelliklerini taşımakta, geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır.

Yapım tekniği ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Orta sofalı plâni tipolojisine sahiptir. İncelenen örneklere göre oda sayısı fazla ve bu odalar arasında kendi içlerinden geçiş görülmüştür. Pencere sayısı oda sayısı ile doğru orantılı olarak artmıştır. Cephede, oda genişliğinde normal çıkma ve üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 60).

Bahçesinin batı yönünde selamlık bulunmakta, ve korunmaktadır. (Geleneksel Türk Evlerinde yabancılar, önce bu selamlığa buyur edilir, daha sonra ev ahalisi hazır olduğunda eve davet edilirdi.) Bu selamlık bölümünün yaklaşık 20m kot aşağısında mahallenin 25-30 metrede bir çeşme gibi müştemilat yapı geleneğini bozmayan tarihi dokusu korunmuştur.

Şekil 60. Hüsnü Efendi Konağı Ön Cephe Görünüşü

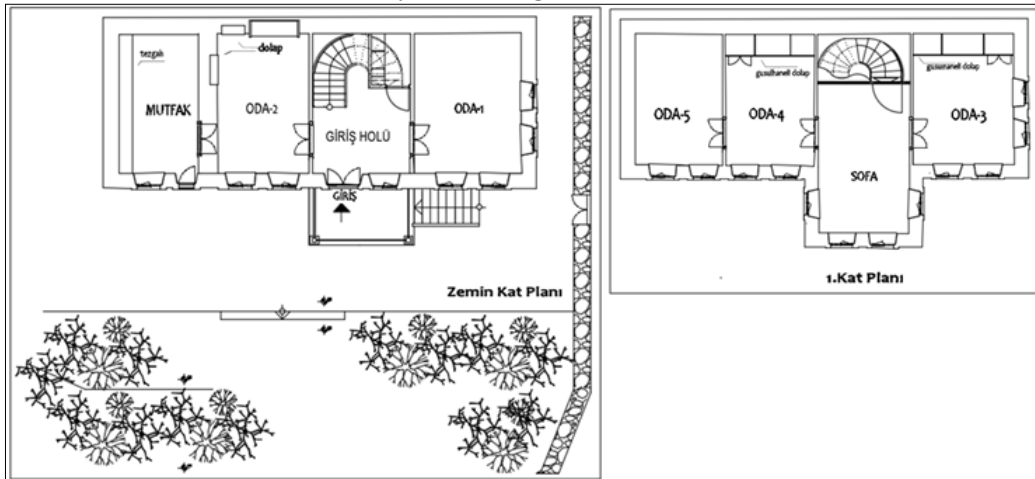
Fotoğraf: (B. D.Saka).

Hüsnü Efendi Konağına doğu cephesinden 1 basamak ile bahçe kapısından girilmektedir. Bahçe sahanlığına girdikten 10 metre sonra tekrar 8 basamak çıkılarak giriş sahanlığına ulaşılmaktadır.

Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Sofa incelenen diğer evlere göre daha küçüktür. Sofanın sağında 1, solunda ise art arda 2 oda yer almaktadır. Merdivenin altından açılan tek kanatlı kapı ile tuvalet mekânlarına geçilmektedir (Şekil 61).

Evin üst katında alt kata benzer biçimde bir ucunda merdivenin bulunduğu sofa ve bu sofanın sol yanında 1 oda, sağ yanında art arda iki oda yer almaktadır. Sağda bulunan odanın ardında odanın içine açılan çift kanatlı bir kapı ile yatak odası olarak kullanılan bir mekân daha yer almaktadır.

Şekil 61. Hüsnü Efendi Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 62. Hüsni Efendi Konağı Ahşap Döner Merdiven- Sağ Tarafında Arka Mekâna Açılan Koridor

Fotoğraf: (B. D. Saka).

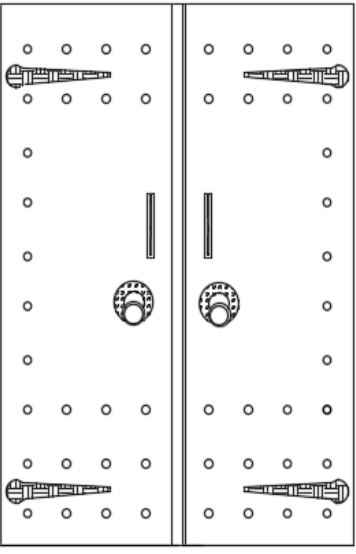

Geleneksel Türk evlerinin merdiven altlarında genellikle lavabo-tuvalet ya da merdiven boşluğunu değerlendirmek düşüncesiyle gömme, gizli dolaplar yapılmıştır. Bu yapıda merdivenin sağ tarafında konumlandırılmış ahşap kapıdan geçilerek merdivenin alt boşluğunun değerlendirildiği, bu kısımların depo ve niş olarak kullanıldığı, kuzey yönünde ilerlendiğinde tuvalet ve banyo olarak kullanılan mekânların bulunduğu görülmektedir. İncelenen diğer evlere nazaran daha kompleks bir yapıda, büyüklüğü çeşitli mekânlara geçilerek değerlendirilmiştir. Dar koridor geniş bir antreye açılara ıslak hacimlerin kendi aralarında gruplanması ve uyumu sağlanmıştır (Şekil 62-63).

Şekil 63. Hüsni Efendi Konağı Ahşap Döner Merdiven Altında Depo ve Niş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 25. Hüsni Efendi Konağı Bahçe Kapısı

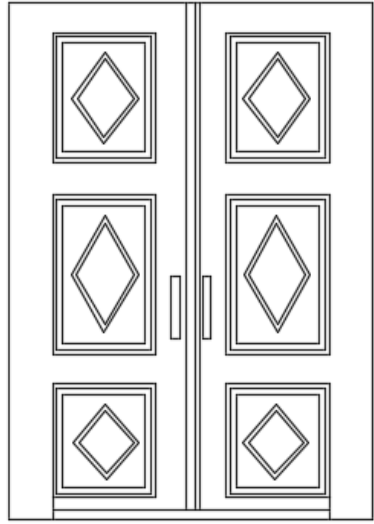
Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		
		<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak-Kulp</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek.: 232 cm Geniş.: 114 cm Kalın.: 5.5 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D.Saka).

Yapıya kuzey cephesinden çift kanatlı ahşap bahçe kapısından girilmektedir. Kapı üzerindeki tokmaklar orijinalliğini korumaktadır (Tablo 25).

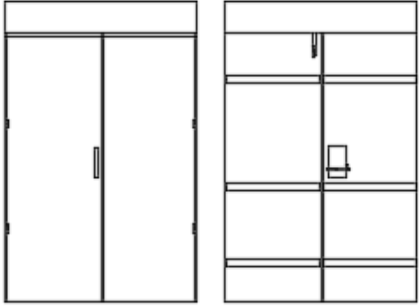
Yapının giriş kapısı ise incelenen birçok evin dış kapısının deseni ile bağdaşmaktadır. Yalnız giriş kapısının eskisine uygun olarak yenilendiği tespit edilmiştir (Tablo 26).

Tablo 26. Hüsni Efendi Konağı Giriş Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yüksek.: 221 cm Geniş.: 121 cm Kalın.: 5cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 27. Hüsni Efendi Konağı İç Kapı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Süsleme: Yok Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok	Ölçü (cm): Yüksek.: 205 cm Geniş.: 116 cm Kalın.: 3,5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapının zemin katının sol tarafında konumlandırılmış odanın içerisinden mutfak mekânına açılan, 60 cmlik bir kemerin içinde konumlanmış ahşap çift kanatlı kapı bulunmaktadır. Bu kapının mutfak ve odaya bakan her iki yüzeyinde de süs bulunmamakta, basit işçilik görülmektedir. Odayı mutfak alanından ayıran duvarın kalınlığı aynı zamanda oda içerisinde fincanlığın raf derinliği olarak düzenlenip değerlendirilmiştir (Tablo 27).

Şekil 64. Hüsnü Efendi Konağı Duvar Dolapları-Şömine

Kaynak: (B. D. Saka).

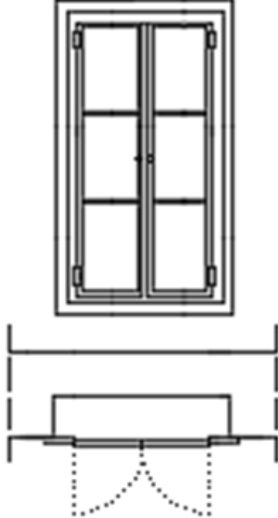
Zemin katının sol tarafında konumlanmış oturma mekânının her iki duvarında duvara gömülü ikili ve üçlü rafa sahip fincanlık ve şömine yer almaktadır. Bu dolapların derinlikleri fazla olmamakla birlikte 10 ve 12 cm aralığında değişmektedir. Fincanlık kapaklarında görülen baklava desen, kapılarda görülen desenlerle aynı olup uyum sağlamaktadır. Şömine duvar yüzeyinden iki kademe halinde oda içine doğru çıkıntı yapmıştır. Üzerinde rozet ve süsleme bulunmamaktadır (Şekil 64).

Tablo 28. Hüsnü Efendi Konağı Duvar Dolapları

Yapı	Fotoğraf	Çizim	
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI			<p>Malzeme: Ahşap</p> <p>Yenilenme : Yok</p> <p>Deformasyon: Yok</p> <p>Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek.: 76 cm Geniş.: 54 cm Derin.: 10 cm</p>

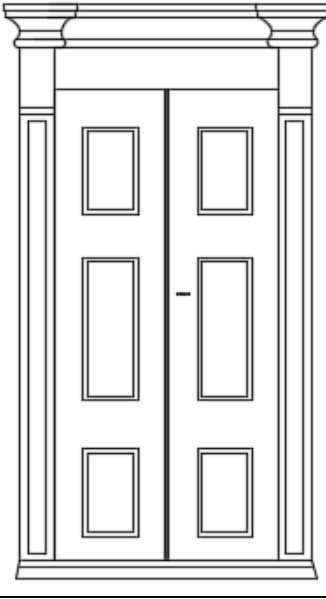
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 29. Hüsni Efendi Konağı Duvar Dolapları

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok (Boyama işlemi yapılmış) Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek.: 82 cm Geniş.: 43 cm Derin.: 10 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

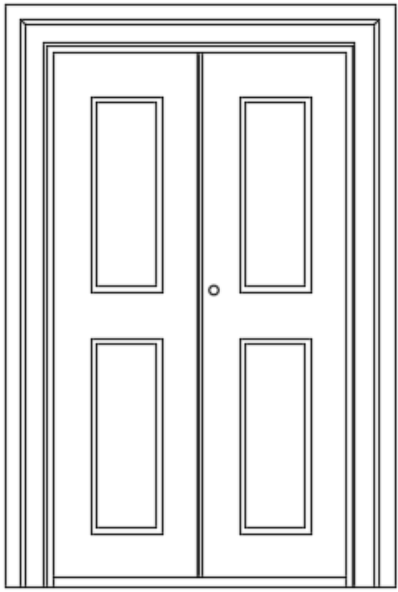
Tablo 30. Hüsni Efendi Konağı İç mekân Kapıları

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Deformasyon: Yok Süsleme: Taç var.</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek.: 219 cm Geniş.: 118 cm Kalın.: 4 cm Yenilenme : Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

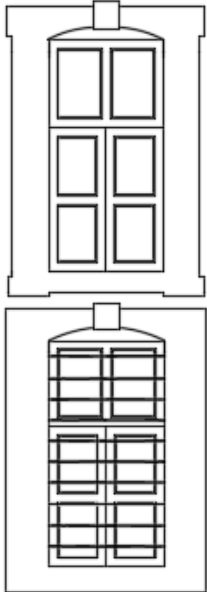
İç mekân kapılarından üst katta sofaya açılan oda kapılarının taç bölümlerindeki süslemelerle, alt kat oda kapıları farklıdır. Bazı kapılarda taç bulunmamaktadır. Yapıdaki kapılar, incelenen diğer evlerle kıyaslandığında görsel bütünlükten uzaktır. Değişen, işlem gören, aslına uygun olarak yapılan, taç bölümleri kaldırılan kapıları bir arada görmek mümkündür (Tablo 30-31).

Tablo 31. Hüsnü Efendi Konağı İç Mekân Kapıları

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek.: 216 cm Geniş.: 119 cm Kalın.: 4 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 32. Hüsnü Efendi Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Söve: Üst katta söveler ahşap, alt katta taştır. Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Yüksek.: 167 cm Geniş.: 84 cm Kalın.: 5 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Ahşap ve taş söveler yer almaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvar yüzeyinden çıkıntı yapılmıştır (Tablo 32).

Şekil 65. Hüsnü Efendi Konağı 1.Kat Merdiven Çıkışı

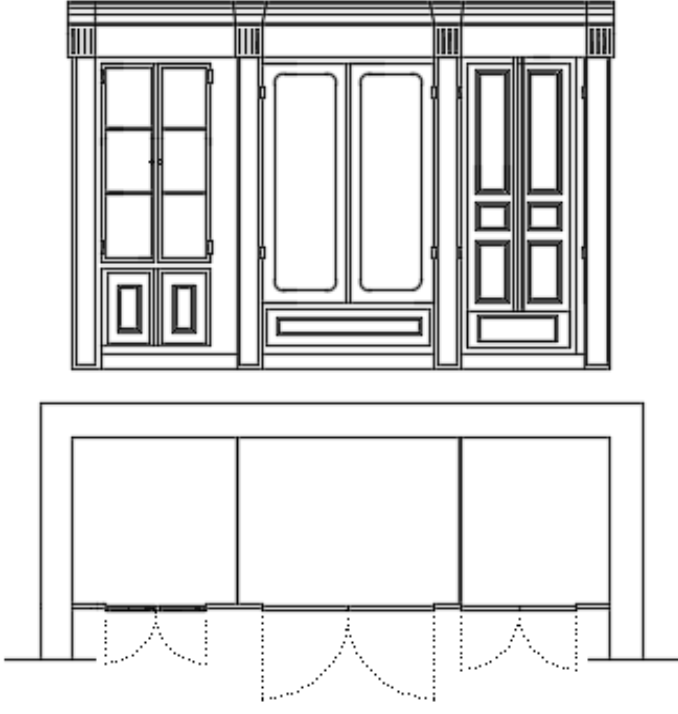
Kaynak: (B. D. Saka).

Yapının 1. katına çıkıldığında merdivenin sofa ile birleştiği noktada, duvar boyunca sofayı boydan boya bölen ahşap doğrama içerisinde camlı bölme bulunmaktadır. Bu bölmenin üzerindeki camlarda bulunan renkli çiçek motifleri orijinalliğini korumaktadır (Şekil 65).

Tablo 33. Hüsnü Efendi Konağı Yüklük-Gusülhane-Dolap

Yapı	Fotoğraf
HÜSEYİN EFENDİ KONAĞI	

Tablo 33. (Devam) Hüsnü Efendi Konağı Yüklük-Gusülhane-Dolap

HÜSEYİN EFENDİ KONAĞI			
	Raf- Fincanlık Ölçü (cm): Gen.: 131 cm Yük.: 227 cm Der.: 78 cm	Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 145 cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm	Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 124 cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm
	Malzeme: Ahşap Süsleme: Raf kısmın camlı kapakları orijinal, kumlu cam üzerine çiçek baskılıdır ve değişim olmamıştır.	Yenilenme : Yok	Deformasyon: Yok

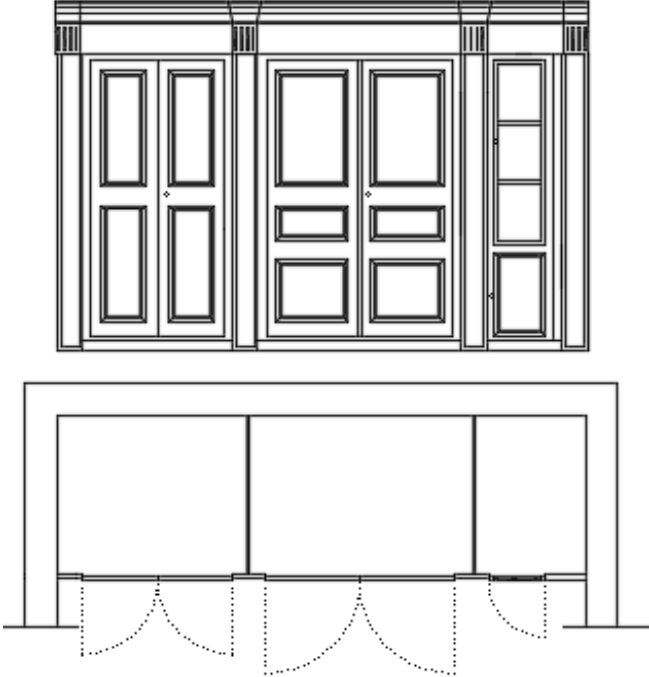
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapıda iki adet gusülhaneli gömme dolap bulunmaktadır. Raf bölümündeki çiçek desenli raflar diğer dolaptan farklıdır. Ebatları ve derinlikleri hemen hemen aynıdır. Taç bölümü ile süslenmiştir. Kapılarla hem yükseklik hem kapak detayları olarak bütünlük arz eder.

Yapının 1. katına çıkıldığında sol tarafında konumlanmış yatak odası olarak kullanılan odanın; batı duvarının sol kısmında fincanlık, orta kısmında yüklük ve sağ kısmında gusülhane bulunan sabit donatı yer almaktadır. Her bölüm çift kapalıdır. Dolaplarda taç bölümü bulunmakta, taç bölümü yan duvarın kornişine kadar uzanmaktadır (Tablo 33).

Dolap taçları ile kapı taçları arasında estetik bütünlük vardır. Ayrıca bir diğer benzer ilişki dolap camlarında ve sofadaki cam bölmede vardır.

Tablo 34. Hüsnü Efendi Konağı Yüklük-Gusülhane-Dolap

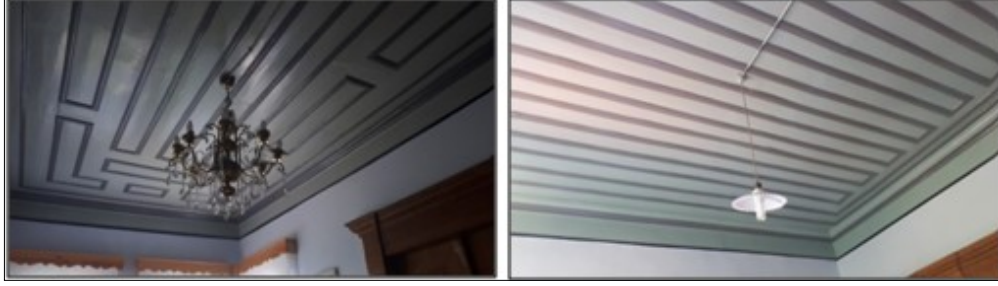
Yapı	Fotoğraf		
HÜSEYİN EFENDİ KONAĞI			
			
	<p>Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 136 cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm</p>	<p>Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 151 cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm</p>	<p>Raf- Fincanlık Ölçü (cm): Gen.: 75 cm Yük.: 227 cm Der.: 22 cm</p>
<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Üst kısımda taç bölümüyle süslenmiştir. Raf kısmın camlı kapaklıdır, Yapıda iki adet gusülhaneli gömme dolap bulunmaktadır. Ebatları ve derinlikleri hemen hemen aynıdır. Kapılarla hem yükseklik hem kapak detayları olarak bütünlük arz eder.</p>			

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapının 1. katında sofanın sağ tarafında konumlanmış bir diğer yatak odası olarak kullanılan odanın batı duvarında yer alan ikinci gusülhaneli gömme dolapta farklı olarak, yüklük kısmının ortada, gusülhane kısmın sol ve fincanlık kısmının sağ tarafta

konumlanmasıdır. Camlı kısımlarda çiçek desenleri bulunmamaktadır. Burada da dolaptaki taç, kapıdaki taçla estetik bütünlük oluşturur (Tablo 34).

Şekil 66. Hüsnü Efendi Konağı Oda Tavanları

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Alt ve üst kat oda ve sofa tavanları; üst kat tavanları alt kata göre daha özellikli olmak üzere, ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Bazı oda tavanlarında ahşap çıtalarla dikdörtgen ve kare sıralı desenler yapılmıştır. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 66).

1.5. REMZİ BEY KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Remzi Bey Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephede oda genişliğinde normal çıkmaya sahiptir. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet görülmektedir. Pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır.

Günümüzde konut olarak kullanıma devam eden yapıda hem cephesel hem iç mekân hem de donatılar bakımından yenilenme ve onarım söz konusudur.

Remzi Bey Konağı'na, yapının doğusunda bulunan ahşap bahçe kapısından girildikten sonra, 9 basamak çıkılarak giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Evin önündeki sahanlık yapının batı cephesine kadar uzanmaktadır. Evin batı ve ön cephesinde kot farkları bulunan bahçe ve bu bahçede süs havuzu yer almaktadır. Üç tarafı bahçe ile çevrili olan konağın bu bahçesi; bahçe-sokak ve evin ilişkisini en iyi yansıtan örneklerdendir (Şekil 67).

Şekil 67. Remzi Bey Konağı Ön Cephe Görünüşü

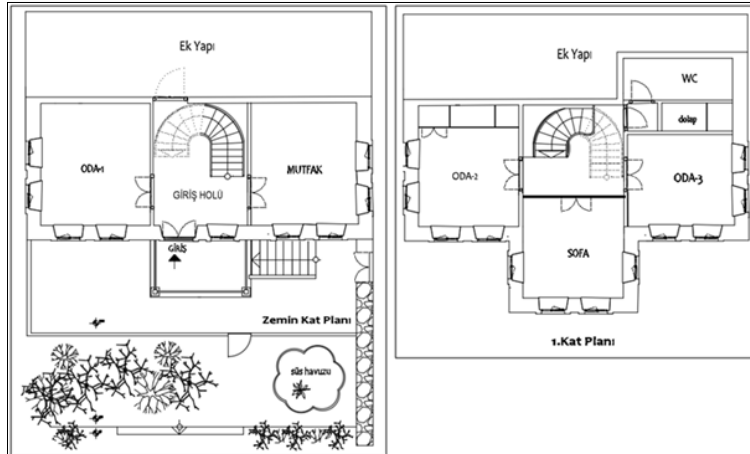

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Girişe göre sofanın sol yanında mutfak sağ yanında bir oda, merdivenin altında ise diğer incelenen evlerdekinin aksine tek kanatlı kapı ile yapının arkasına daha sonradan inşa edilmiş alana geçilir. Bu ek alanın yapının orijinalliğini bozmayacak şekilde tasarlandığı ve uygulandığı görülmektedir. Bu alan sonradan tasarlanıp güncel malzemelerle yeniden inşa edildiği için plânda ve donatıların incelenmesinde yer verilmemiştir (Şekil 68).

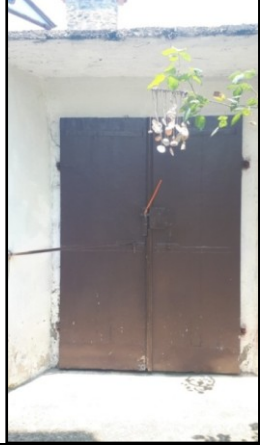
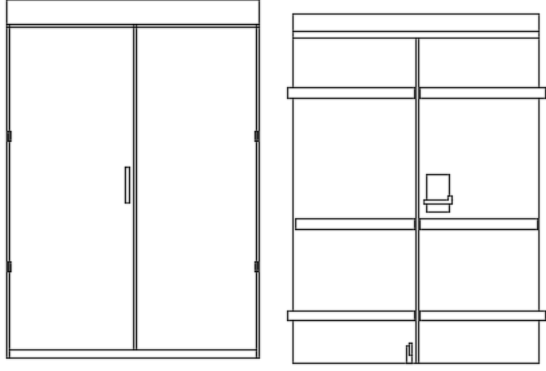
Evin üst katında, alt kata benzer biçimde, bir ucunda merdivenin bulunduğu sofa ve bu sofanın sağ tarafında bir, sol tarafında iki oda yer almaktadır. Sol tarafında yatak odası olarak kullanılan mekânın yanında wc konumlanmıştır. Sofayı boydan boya bölen camlı, sofa içine çift kanatlı kapı ile açılan, ahşap kasalı camlı bir bölücü yer almaktadır. Günümüzde oturma alanı olarak değil, genç yatak odası olarak kullanılır. Bu bölümün eskiden sedirlerle kaplı, cumbadan manzarayı dört bir taraftan seyredilebilecek bir mekân olarak kullanıldığı söylenmektedir. Günümüzde, bu işlevi, değişim ve dönüşüme uğramıştır.

Şekil 68. Remzi Bey Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

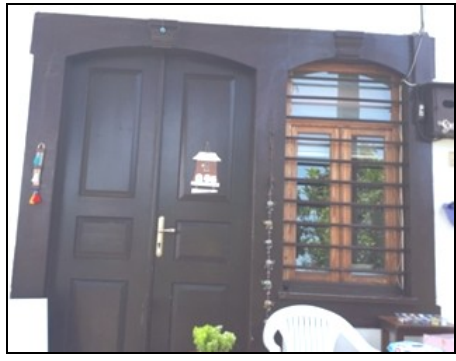
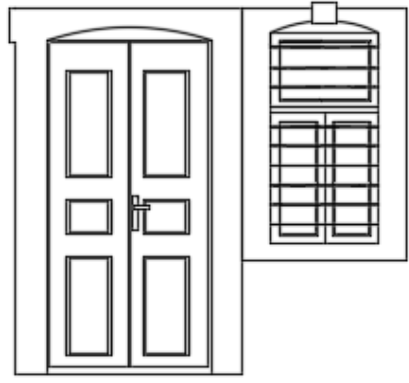
Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 35. Remzi Bey Konağı Bahçe Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
REMZİ BEY KONAĞI		
	<p>Ölçü (cm): Gen.: 120 cm Yük. : 201 cm Kalın.: 5 cm</p>	<p>Malzeme: Ahşap Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak-halka-kulp</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 36. Remzi Bey Konağı Giriş Kapısı-Pencere

Yapı	Fotoğraf	
REMZİ BEY KONAĞI		
	<p>Kapı</p> <p>Ölçü(cm): Yük. : 224 cm Gen.: 117 cm Kalın.: 4.5 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Pencere</p> <p>Ölçü (cm): Yük. :84 cm Gen.: 161 cm Kalın.:5 cm Yenilenme : Yok</p> <p>Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Süsleme: Yok Deformasyon: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Kapılar, giriş kapısından itibaren ahşaptır. Ana giriş ve bahçe kapısı çift kanatlıdır. Ölçüler standarda uygundur (Tablo 36-37).

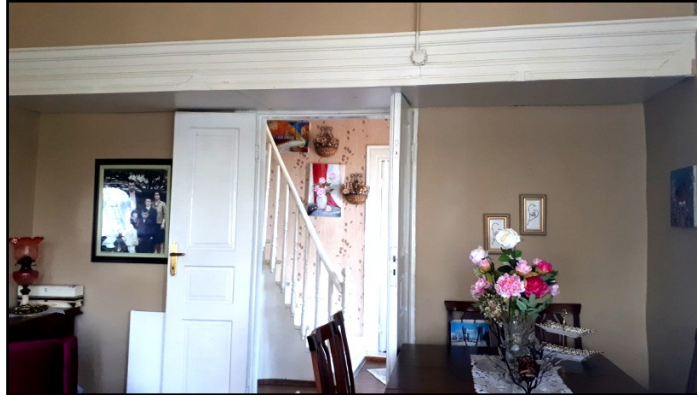
Şekil 69. Remzi Bey Konağı Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıdaki detaylardan biri de merdiven çıkışının sağ tarafında yer alan 5 ve 7. basamaklara denk gelen ve bu basamakların genişliğinde, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolap detayıdır. Buradaki örneği kapaksız ve üzeri niş gibi kullanılanlarındandır. Dekoratif ürünler sergilemek için sonradan boya işlemi görmüştür (Şekil 69).

Şekil 70. Remzi Bey Konağı Oturma Odasının Güney Cephesi

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Şekil 71. Remzi Bey Konağı Oturma Odasının Kuzey Cephesi

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Zemin katta sofanın solunda yer alan oda, oturma odası olarak kullanılmaktadır. Bu odanın giriş kapısının solunda ve sağında duvar boyunca uzanan yüklük ve fincanlık olarak kullanılan gömme dolapların kaldırıldığı görülmektedir. Bu sabit donatılara ait sadece taç kısımları bulunmaktadır. İncelenen evler ve literatürdeki örneklerle karşılaştıracak olursak; bu odaya açılan kapının her iki yanında yer alan dolapların ortasında hem ulaşımı sağlayacak hem bu dolaplarla görsel bütünlük arz edecek bir kapı yer almaktadır. Dolapların aslına uygun olarak var olduğunu düşünürsek; bu kapı, sadece kapı olarak mekân içerisinde kalmamış, hem kaldırılan dolapların bir parçası hem de mekâna yedirilmiş bir tasarım objesi olarak kullanıldığı tahmin edilebilmektedir (Şekil 70-71).

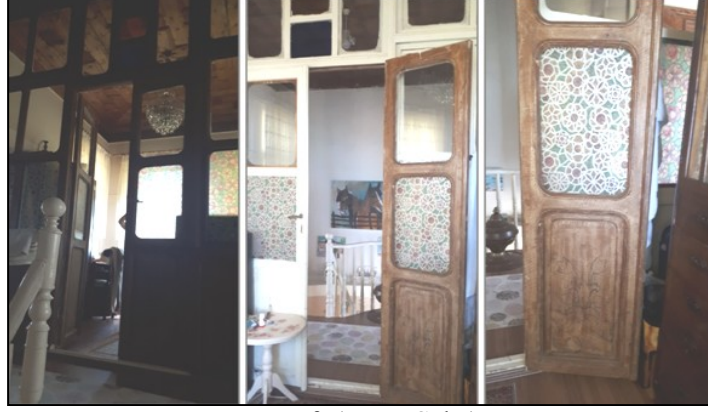
Tablo 37. Remzi Bey Konağı İç Kapı Örneği

Yapı	Fotoğraf	Çizim
REMZİ BEY KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Yük. : 221 cm Gen.: 117 cm Kalın.: 4.5 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar tuvalet-banyo kapılarıdır. Bazı kapılarda taç yoktur. Taç bulunmayan kapılarda alınlık koyularak yükseltilmemiştir. Taç olan kapılarda yükseklik daha fazlayken, taç olmayan kapılarda yükseklik iç pervazda eşitlenmemiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler görülmemiştir (Tablo 37).

Şekil 72. Remzi Bey Konağı 1.Kat Sofaya Açılan Alan

Fotoğraf: (B. D. Saka).

1.Katta sofayı boydan boya bölen camlı çift kanatlı kapı üzerindeki cam detaylar orijinalliğini korumaktadır. Bazı evlerin camlı kapıları üzerinde kullanılan bu renkli desenlerin fincanlık dolaplarında da kullanılan camlarla aynı desene sahip olduğu, birbiri ile ilişkilendirildiği görülmüştür (Şekil 72).

Şekil 73. Remzi Bey Konağı Kaldırılan Gusülhaneli Gömme Dolabın Alınlığı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

1.katta sofanın sağında yer alan oda, yatak odası olarak kullanılmaktadır. Bu odanın giriş kapısının sağında duvar boyunca uzanan gusülhaneli gömme dolabın kaldırıldığı görülmektedir. Alınlığının varlığından dolayı gusülhaneli gömme dolaba ait edinilebilecek tek bilgi yüksekliğidir (Şekil 73).

Şekil 74. Remzi Bey Konağı Odalara ve Sofaya ait Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları; ahşap tek yönlü çatalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 74).

1.6. HAYRİ ÇOLAK EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Hayri Çolak evi geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapının girişi sokak kotundan 2.5 metre kadar yukarıdadır. Sonradan eklenen demir bahçe kapısından 13 basamak çıkılarak giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Şu anki giriş kapısı sonradan eklenmiştir. Eski ana girişi sokağa sırtını vermiş, ve güney cephesine bakmaktadır.

Yapının yapım tekniği ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşımaktadır, ancak sonradan yapılmış müdahalelere de rastlanmaktadır. İncelenen evler arasında tek, tek katlı olandır.

Çatı ve alışılagelmiş alınlık yapıda bulunmamakta, cumba yer almamakta, pencere etrafı sövelerin kaldırıldığı görülmektedir. Cephede genel itibariyle boyanmıştır. İncelenen diğer evlere nazaran bahçesi daha dar, girişi her ne kadar sokağa sırtını dönmüşse de pencereler üç cepheden sokağı görmektedir (Şekil 75).

Şekil 75. Hayri Çolak Evi Günümüzde Kullanılan Ön Görünüşü

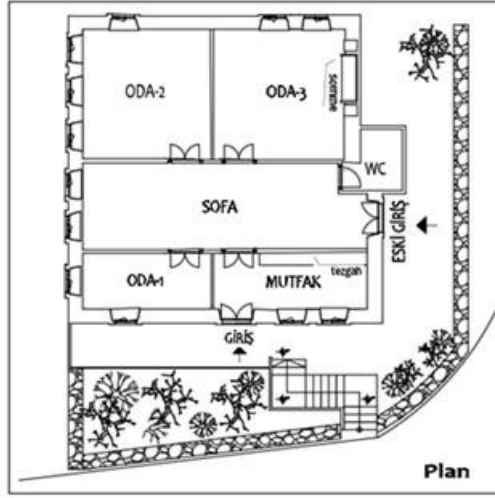
Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıya eski girişinden girildiğinde kapı direkt sofaya açılmaktadır. İç sofa (karnıyarık) denilen plâna sahiptir. Giriş kapısının sağında sırayla tuvalet, ve yan yana iki oda; solunda mutfak ve yanında bir oda daha yer almaktadır. Sonradan açılan kapı ile bir giriş de bu mutfak alanının batı duvarından verilmiştir (Şekil 76).

Sofa koridor şeklinde bütün mekânları karşılamaktadır. Sofada sedirler kaldırılmıştır. Mahalledeki evlerin genelinde kuzeye yönlendirilmiş, deniz manzaralı cumbaları çevreleyen pencerelere rastlanmakta, yalnız bu yapıda biraz daha kuzeydoğuya çevrilmiş pencere yükseklikleri aynı olup manzarayı oturur haldeyken bile

izleme imkânı sunmaktadır. Bununla birlikte bu pencereler, genişlikleri daha fazla ve duvarı boydan boya kapladığı görülmektedir (Şekil 77).

Şekil 76. Hayri Çolak Evi Plân

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 77. Hayri Çolak Evi Sofya

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 38. Hayri Çolak Evi Dış Kapı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HAYRİ ÇOLAK EVİ		

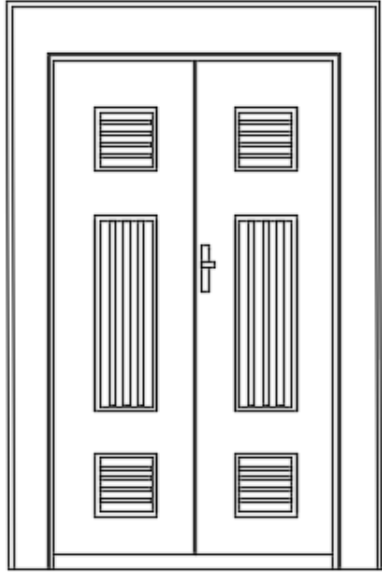
Tablo 38. (Devam) Hayri Çolak Evi Dış Kapı

Malzeme: Ahşap Süsleme: Yok Yenilenme : Boyama işlemi var Deformasyon: Kasa, kapak, kilit kısmı orijinal iç kısmında deformasyonlar var.	Ölçü (cm): Yüksek: 229 cm Geniş: 115 cm Kalın.: 4.5 cm
--	---

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

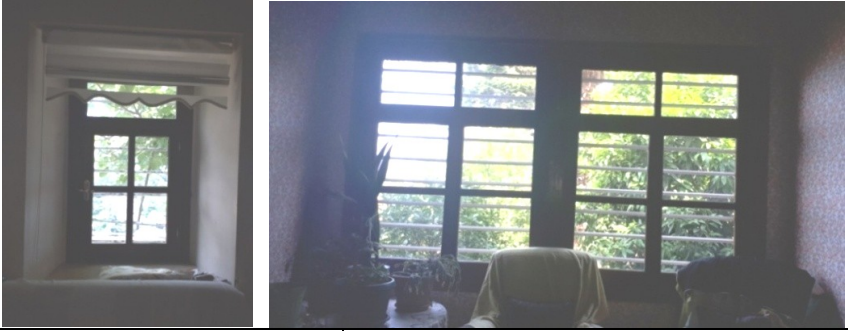
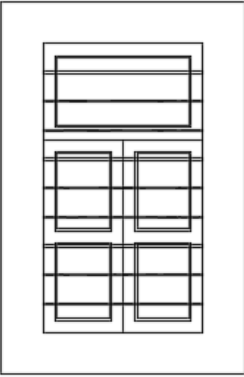
Yapının dış mekân kapısı ile iç mekân kapılarının farklılık arz ettiği görülmektedir. Eski girişin yapıldığı dış kapı boyama işlemi görmüş, kilit sisteminin değişmediği tespit edilmiştir. Yeni girişin olduğu cephedeki kapı sonradan eklendiği için orijinallik taşımamaktadır. Dış ve tek kanatlı kapılarda basit işçilik görülür. İç mekân kapıları çift kanatlı olarak görülmektedir. Tek kanatlı tuvalet kapısı yenilenmiştir. Çift kanatlı yatak ve oturma odalarında bulunan kapılarda taç bulunmamaktadır. Kapı yükseklikleri mekânda bütünlük arz eder. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzey aynıdır. Kapılar odaların içine açılmaktadır (Tablo 38-39).

Tablo 39. Hayri Çolak Evi İç Kapı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
HAYRİ ÇOLAK EVİ		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yüksek: 221 cm Geniş: 118 cm Kalın.: 4 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 40. Hayri Çolak Evi Pencere

Yapı	Fotoğraf
HAYRİ ÇOLAK EVİ	
	 <p>Malzeme: Ahşap Söve: Ahşap olan söveler cephede kaldırılmış ve boyama işlemi yapılmıştır. Yenilenme :Var Deformasyon:Var Süsleme:Yok</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek:139 cm Geniş:76 cm Kalın.:3cm</p>

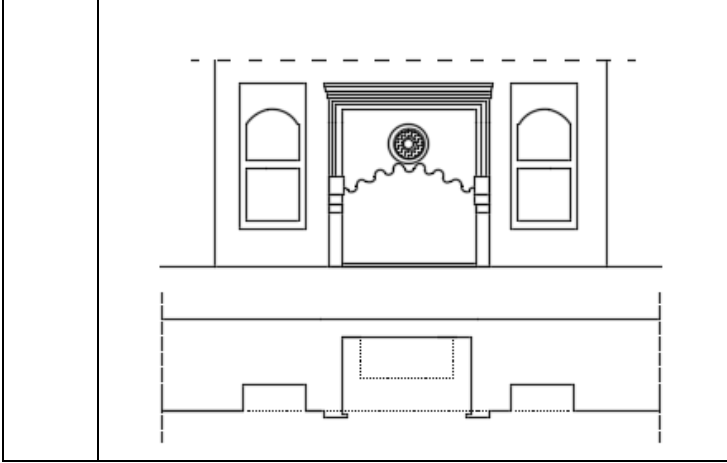
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İncelenen diğer evlerdeki gibi bu yapıda da pencereler, belli bir düzene göre dizilmiştir. Yalnız buradaki düzen boyut olarak birkaç farklılık arz etmekte, yeni girişin olduğu ve mutfaktaki pencereler daha küçük tutulmuştur. Sofaya ait manzara yönelmiş pencere boyutları daha büyüktür. Bu boyut farklılığı gözle görülebilecek şekildedir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır (Tablo 40).

Tablo 41. Hayri Çolak Evi Şömine

Yapı	Fotoğraf
HAYRİ ÇOLAK EVİ	

Tablo 41. (Devam) Hayri Çolak Evi Şömine

	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme : Rozet var.</p> <p>Ölçü (cm): Yüksek: 139 cm Geniş: 96 cm Derin.: 57 cm</p>
--	---

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İncelenen evlerdeki şöminelerden gövde kısmında rozet bulunan tek örnektir. Şöminede alçı ve kireç ile belli bir derinliği olan rozet görülmüştür. İki yanında sıralanan nişler dahil sade, özenle işlenmiş taş olduğu saptanmıştır. Günümüzde kullanılmamakta ve deformasyonları olduğu tespit edilmiştir (Tablo 41).

Yapının mutfak alanı başta olmak üzere tuvalet ve odalarında, sabit donatı bazında büyük değişiklikler olduğu gözlenmektedir. Mutfaktaki ocaklık kaldırılarak yeni güncel tezgahlar koyulmuştur. Odalarda gömme dolaplar ve sabit donatılara rastlanılmamıştır. Sadece sofanın sağında yer alan ilk odanın doğu duvarında şömine ve etrafındaki nişler korunmuştur.

Şekil 78. Hayri Çolak Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının tavanları; ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Tavanlarda koltuk altı silmesi bulunmaktadır. İncelenen diğer evlerin tavanlarından farklı olarak koltuk altı silmelerinde oyma, işleme ve motifler yer almaktadır. Kırmızı zemin üzerine beyaz boya kullanılarak desen oluşturulmuştur. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Genel itibariyle süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 78).

1.7. MEHMET EFENDİ KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Mehmet Efendi Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğuna ulaşılmıştır.

Yapı, mahallede 3 katlı olarak karşımıza çıkan iki örnekten biridir. Edinilen sözlü bilgilere göre döneminde din adamlarının evi olarak kullanılmakta, bu din adamları 3. katta yaşamlarını sürmüşlerdir.

Cephesel olarak 3. ve 2. katlarda oda genişliğinde normal çıkmaya sahiptir. Pencereler manzaraya yönelmiştir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu, cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 79).

Şekil 79. Mehmet Efendi Konağı Ön Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapı, zemin, 1.kat ve 2. kattan oluşmaktadır. Yapının bahçeden girişi, sokak girişinin 400 m kadar ilerisinde güneye bakan cephesinden yapılmaktadır. Güney cephesinin önünde ise yapının girişi sokak kotundan 3,5 m kadar yukarıda iki kademeli bahçe arazisinin üzerindedir. Yapının bulunduğu bahçe diğer evlere nazaran daha geniştir.

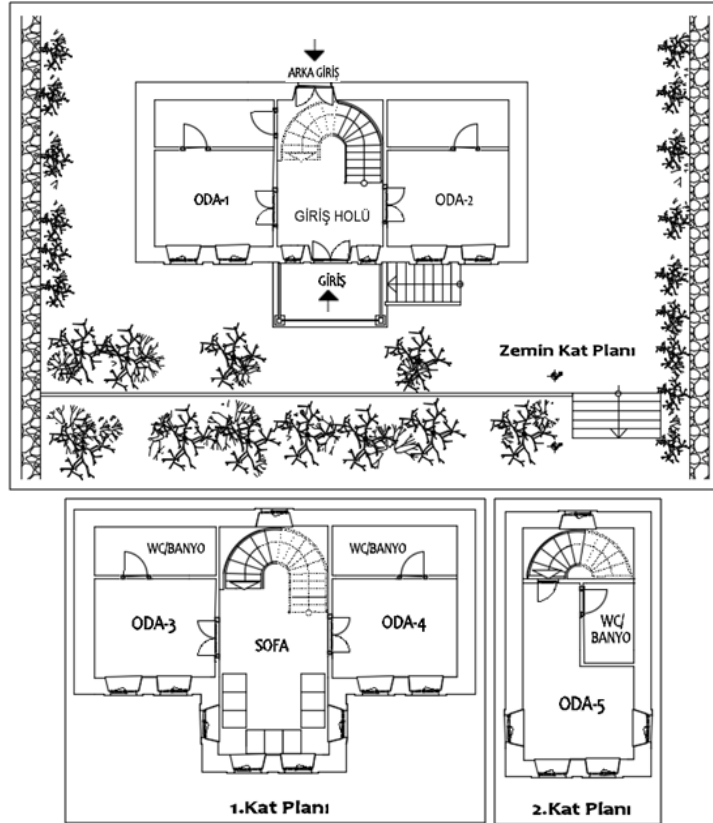
Yapının yapım tekniği, plânı bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Günümüzde otel olarak kullanımına bağlı olarak yenilenmeler de mevcuttur.

Konağa 7 basamak çıkıldıktan sonra giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Sofanın sağında 1, solunda yan yana sıralı 2 oda bulunmaktadır. Merdivenin altında ise konağa arka cephesinden girilebilen kapısı bulunmaktadır. Bu kapı günümüzde kilitli ve kullanılmamaktadır.

1. Kata çıkıldığında, alt kata benzer biçimde bir ucunda merdivenin bulunduğu sofa ve bu sofanın her iki yanında oda yer almaktadır (Şekil 80).

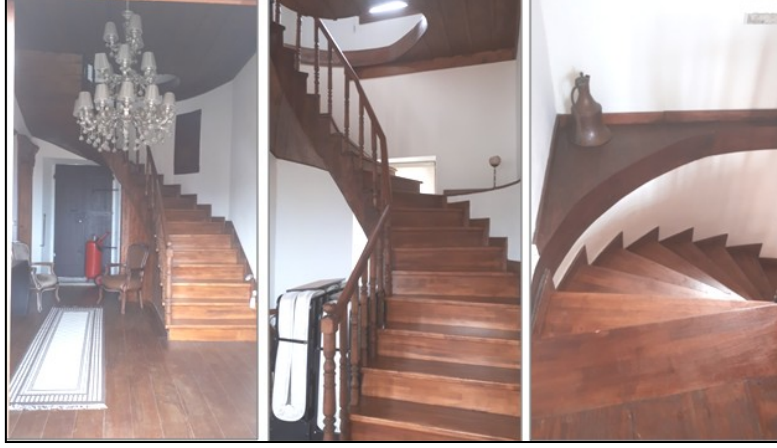
2. Kattaki odaya sahanlık olmadan direkt girilmektedir (Şekil 80).

Şekil 80. Mehmet Efendi Konağı Zemin, 1. ve 2. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 81. Mehmet Efendi Konağı Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Katlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenlerin malzemesi ahşaptır. Döner tek kolluklu ahşap merdivenin korkuluklarında süse rastlanılmamıştır (Şekil 81).

Yapıdaki detaylardan biri de merdiven çıkışının sağ tarafında yer alan 9 ve 12. basamaklara denk gelen, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolapçıktır. Merdiven ile duvar arasındaki açıklığın değerlendirilmesi amacıyla yapılmış olan dolap, kapaklı ve bölmelidir. Kapak üzerindeki motif, kapıların üzerindeki motifle aynıdır (Şekil 82).

Konakta merdiven altındaki boşluk tek kanatlı 70 cm'lik bir kapı ile konut kullanımındayken kullanıldığı gibi ardiye olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 82. Mehmet Efendi Konağı Merdiven Çıkışında Yer Alan Gömme Dolap ve Merdiven Altı Kullanımı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Şekil 83. Mehmet Efendi Konağı 1.Kat Sofa

Fotoğraf: (B. D. Saka).

İç mekân organizasyonunda, yapı plân şemasında merkezde yer alan sofa ve sofaya açılan odalar karşımıza çıkmaktadır. Sofa mekânı, geçiş ve ortak kullanım alanı olmasının dışında, dış çevre ile doğrudan ilişkiyi sağlamaktadır. Sofa manzaraya yönlendirilmiştir. Odaların birbirleri arasında geçişleri bulunmamakta, sofanın her iki yanında simetrik şekilde dizilidir.

Sofada şehre özgü motifler taşıyan yer minderleri bulunmaktadır. Bu minderler sonradan koyulmuş olup orijinal ahşap gövdeli sedirlerin kaldırıldığı tespit edilmiştir. Yer minderleri her ne kadar sofa mekânını tamamlamak ve yöresel desenli kaplama malzemelerini sergilemek için uygulanmış olsa da sedirin iç mekân organizasyonuna verdiği işlevselliği yansıtmamaktadır. Sedirlerin üç tarafından oturur vaziyette izlenilebilen manzara, burada minderlerin alçak kalışı nedeniyle, gerçekleşmemektedir (Şekil 83).

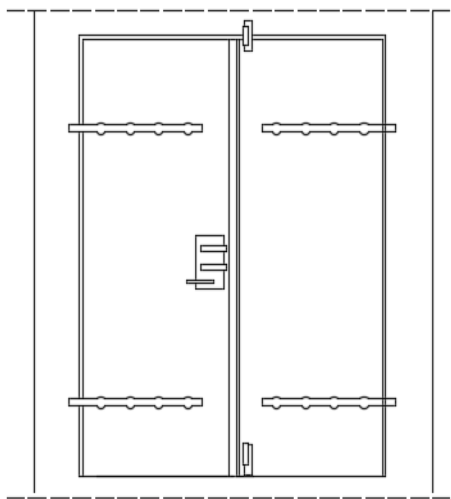
Şekil 84. Mehmet Efendi Konağı Otel Odalarının İç Mekânı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

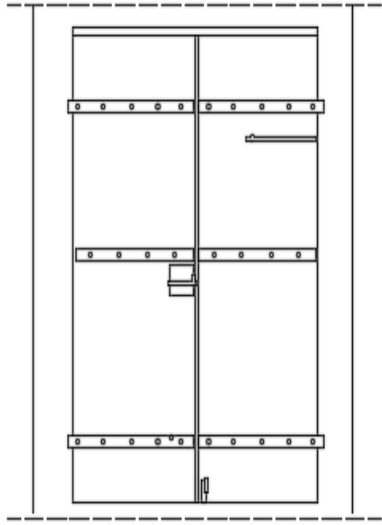
Yapının günümüzde otel olarak kullanılması, kullanım amacı doğrultusunda odaların içerisinde sabit donatılar kaldırılarak güncel donatıların kullanılmasına sebep olmuştur. Yüklükler tamamıyla kaldırılmış, alınlıklara dahi rastlanılmamıştır. Ahşap zeminin üzerine de laminant parke yapılmıştır (Şekil 84).

Tablo 42. Mehmet Efendi Konağı Bahçe Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
MEHMET EFENDİ KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak Halka : Kol	Ölçü (cm): Yük. : 249 cm Gen.: 162 cm Kalın.: 6 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 43. Mehmet Efendi Konağı Arka Giriş Kapısı

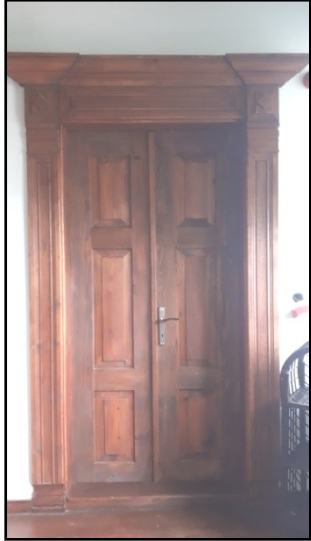
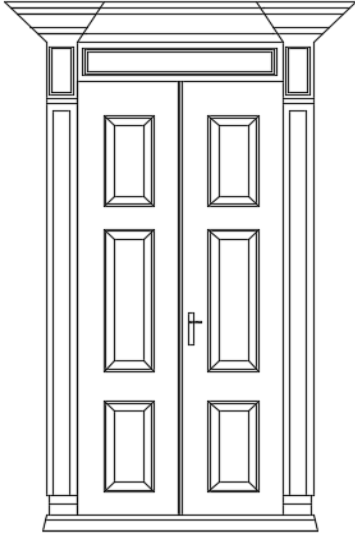

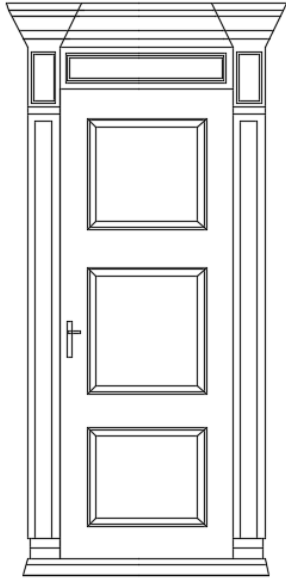
Yapı	Fotoğraf	Çizim
MEHMET EFENDİ KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 105 cm Yük. : 237 cm Kalın.: 4.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Yapının iki cephesinde dış kapı bulunmaktadır. Arka cephesinde bulunan dış kapı kilitli olarak durmakta, güncel olarak giriş-çıkış yapılmamaktadır. Kapılar boya, vernik gibi işlemler haricinde değişime uğramamış; kilitlerinin de orijinalliğini

koruduğu tespit edilmiştir. Yapının dış mekân kapısı ile iç mekân kapıları farklıdır. Malzeme ahşap ancak dış kapılarda basit işçilik, küt bir görünüm ve oldukça sadece yüzeyler görülmektedir. İç kapılarda özellikle taç bölümleri diğer incelenen evlerdeki taçlı kapılara nazaran alınlıktan itibaren daha yükseltilmiş ve görkemlidir. Oda kapılarının yüzleri yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır. İç mekân kapıları ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. İncelenen diğer evlere nazaran tuvalet-banyo kapılarının yanı sıra oda kapısı olarak da tek kanatlı kapı görülmüştür. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir (Tablo 42-43-44).

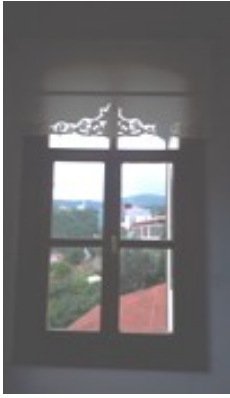
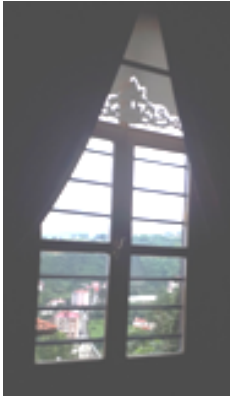
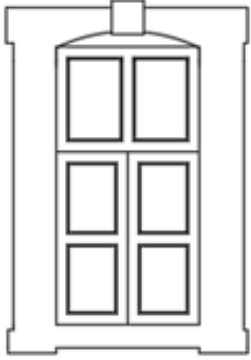
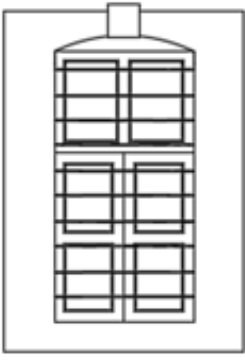
Tablo 44. Mehmet Efendi Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
MEHMET EFENDİ KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Taç</p> <p>Ölçü (cm): Yük. : 235 cm Gen.: 114 cm Kalın.: 4cm</p>
		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 94 cm Yük. : 235 cm Kalın.: 4cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Mehmet Efendi Konağı'ndaki kapılar, incelenen evlerin iç kapılarındaki taçların en görkemli ve yükseltilmişlerine sahiptir.

Tablo 45. Mehmet Efendi Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf		
MEHMET EFENDİ KONAĞI			<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Söve: Ön ve her iki yan cepheye bakan pencerelerin söveleri ahşap, Arka cepheye bakan pencereler taştır.</p> <p>Ölçü (cm): Yük. :168 cm Gen.: 87 cm Kalın.: 3 cm</p>
			

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 85. Mehmet Eendi Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları; ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir. Yenilenen ve otel odası olarak dönüştürülen oda tavanları tamamıyla değiştirilmiştir (Şekil 84-85).

1.8. KANOĞLU KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Kanoğlu Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklar, evin yaklaşık 120 yıllık olduğunu belirtmişlerdir.

Yapı günümüzde Akçaabat Belediyesi tarafından kamulaştırılmış ve restore edilmiştir. Konak, otel binası ve yemek salonu olarak kullanılan iki yapı olarak incelenmiştir.

Cephesel olarak diğer evlerden farklılık arz etmekte, çıkmasız ve alınlıksızdır. Çıkmanın pencerelerle ve cephesel oranla ilişkisini göremesek de buradaki pencere ölçüleri, aynı aralıkta konumlanması ve birbiri arasındaki uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Türk Evi'ndeki mahremiyet anlayışı, girişin sol yanında konumlanmış ve küçük kafesli pencereler örneğindedir (Şekil 86).

Şekil 86. Kanoğlu Konağı Otel Olarak Kullanılan Yapının Ön Görünüşü

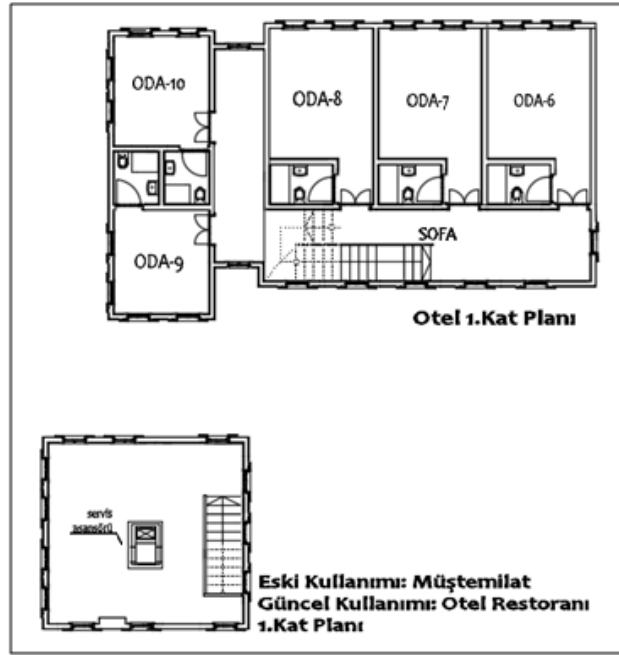
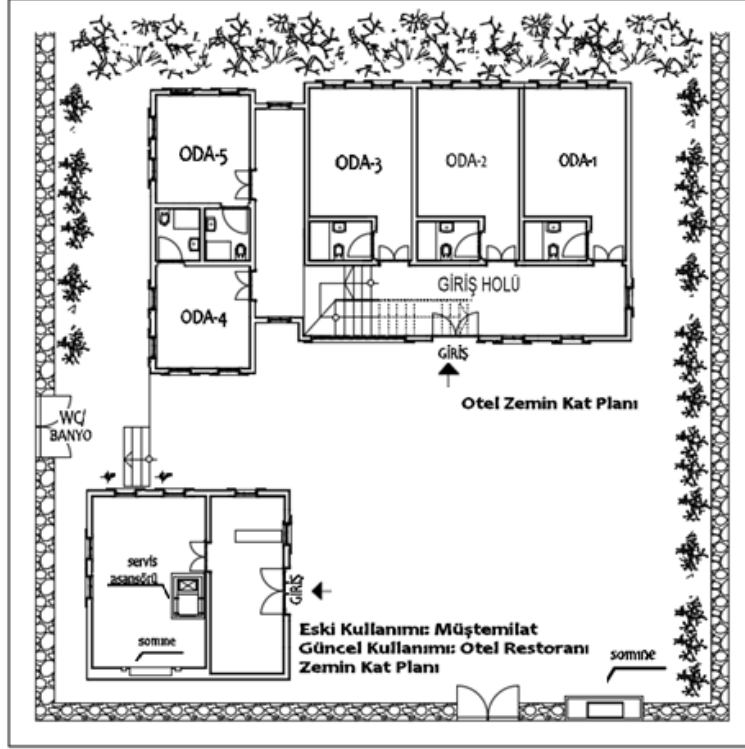

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının bahçesine, bahçe kapısından iki basamak inilerek ulaşılmaktadır. 30 m karşıda otel olarak kullanılan yapı, sol tarafta ise restoran olarak kullanılan yapı konumlanmıştır. Her iki yapının içinde büyük değişiklikler mevcuttur. Dış sofalı plâna sahip olan, otel olarak kullanılan girişin sol tarafında, tek kollu merdivenle üst kata çıkılan binanın her iki katında sekizer konaklama odası bulunmaktadır (Şekil 87).

Restoran olarak kullanılan yapıda ise girişin hemen karşısında bir oda bulunur, girişin solunda konumlanmış merdivenle üst kata ulaşılmaktadır. Üst kat tamamıyla restorana uygun olarak bölücülerden arındırılmış tek oda halini almıştır.

Şekil 87. Kanoğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Kanoğlu Konağı'nın bahçesinde tıpkı Timurciler Konağı'nın bahçe kapısının sağında yer alan şömine özelliğinde bir şömine yer almaktadır (Şekil 88).

Şekil 88. Kanoğlu Konağı Bahçesinde Bulunan Şömine

Fotoğraf: (B. D. Saka).

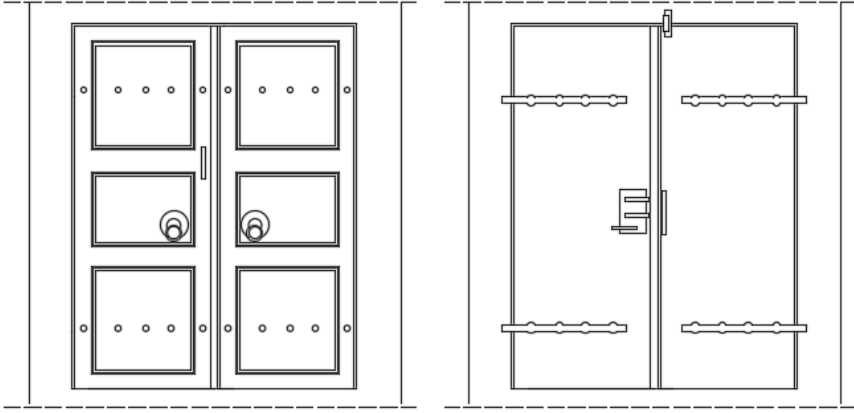
Otel kullanımına bağlı olarak birçok malzemenin yenilendiği görölmekte, özellikle zemin halıfleks kaplanmıştır. Kapılar değiştirilmiştir. Yüklükler kaldırılmış, gömme dolap ve rafların yerine güncel mobilya ve malzemeler kullanılmıştır.

Şekil 89. Kanoğlu Konağı Otel İç Mekân

Fotoğraf: (B. D. Saka).

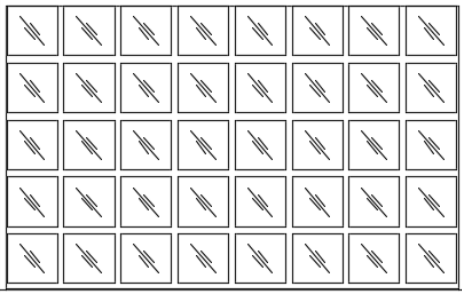
Tablo 46. Kanoğlu Konağı Bahçe Kapısı

Yapı	Fotoğraf		
KANOĞLU KONAĞI			
			
	<table border="1"><tr><td>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var (Kilitler orijinale yakın) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak: Kol- kulp</td><td>Ölçü (cm): Gen.: 126 cm Yük. : 208 cm Kalın.: 6 cm</td></tr></table>	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var (Kilitler orijinale yakın) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak: Kol- kulp	Ölçü (cm): Gen.: 126 cm Yük. : 208 cm Kalın.: 6 cm
Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var (Kilitler orijinale yakın) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Tokmak: Kol- kulp	Ölçü (cm): Gen.: 126 cm Yük. : 208 cm Kalın.: 6 cm		

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Restoran olarak kullanılan yapıdaki kapılar da dahil, dış kapı ve iç kapılarda yenilenme görülmüştür. Kapılarda taç bölümü bulunmamaktadır. Herhangi bir yükseltme söz konusu değildir. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzleri dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Tablo 46).

Tablo 47. Kanoğlu Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf	
KANOĞLU KONAĞI		Ölçü (cm): Gen.: 198 cm Yük. : 104 cm Kalın.: 3 cm
		Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 90. Kanoğlu Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda, koridor tavanları, ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Boyama, vernik gibi işlemler yapılmıştır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir. Otel odası olarak konaklanacak odaların tavanları tamamıyla değiştirilmiş, ahşap sökölerek badana yapılmıştır (Şekil 90).

Şekil 91. Kanoğlu Konağı Restoran Olarak Kullanılan Bina

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Restoran olarak kullanılan yapıya bahçe girişinin solunda kalacak şekilde 2 basamak çıkılarak giriş kotuna ulaşılmaktadır. Girişin sağında güncel kullanımına bağlı olarak vezne, sol tarafında ise üst katına ulaşımı sağlayacak merdiven konumlanmıştır. Girişin hemen karşısında bir oda vardır. Bu oda da restorasyon sürecine ve güncel kullanım amacına bağlı olarak değişime uğramıştır. Yapıda birçok sabit donatı kaldırılmıştır (Şekil 91).

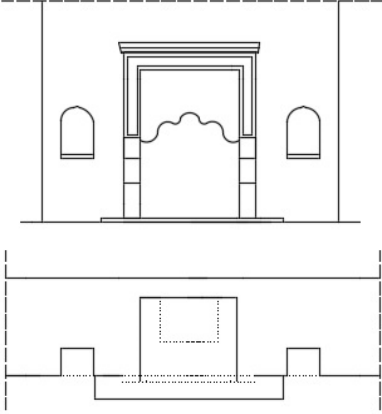
Şekil 92. Kanoğlu Konağı Restoran Bölümü Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıda katlar arasında ulaşımı sağlayan merdiven malzeme olarak ahşaptır. Korkuluk üstleri ahşap küpeştelidir. Küpeşte kenarları küt, motif yer almamaktadır (Şekil 92).

Tablo 48. Kanoğlu Konağı Şömine

Yapı	Fotoğraf
KANOĞLU KONAĞI	
	 <p>Malzeme: Taş- Alçı Ölçü (cm): Gen.: 78 cm Yük. : 104 cm Derin.: 26 cm Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Giriş karşısında bulunan odanın batı duvarında bulunan şömine ve şerbetlik yapıda eskiye ait korunumunu sağlayan nadir donatılardandır. İki yanında sıralanan nişler de dahil olmak üzere sade, süslemeden uzak; malzemesinin alçıdan olduğu saptanmıştır. Rozet ve süs bulunmamaktadır. Günümüzde kullanılmamakta sergileme alanı olarak işlevlendirilmiştir (Tablo 48).

Şekil 93. Kanoğlu Konağı 1. Kat Restoran Bölümü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıda 1. Kata çıkıldığında tüm bölmelerin kaldırıldığı ve mekânın tek mekân halini aldığı görülmektedir. Dolayısıyla var olan oda ve bu odalara ait mekân

organizasyonunu tahlil etmem mümkün olmamaktadır. Bu bölüm otel olarak kullanılan binadaki konuklara yemek servisinin, davetlerin verildiği alan olarak değerlendirilmektedir. Taşıyıcı olarak bütün mekânları birleştirilmesinin uygun olup olmadığı özellikle taşıyıcılık açısından tartışılması gerekir (Şekil 93).

Alana ait gömme dolapların taç bölümleri bile tıraşlanmış, sadece duvarların bulunduğu yerlerin tavanla birleştiği noktalara ahşap derzler koyulmuştur.

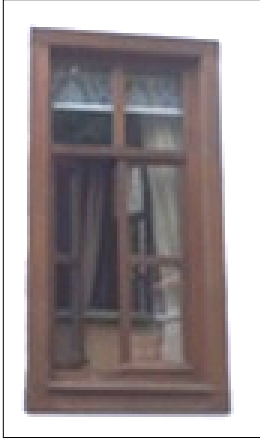
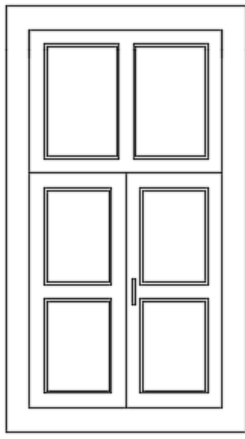
Şekil 94. Kanoğlu Konağı 1. Kat Restoran Bölümü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Merdiven korkuluğunun 130 cm yanında, eski kullanımı dolap olduğu düşünülen ahşap sabit elemanın içerisinde mekâna servis asansörü yapılmıştır (Şekil 94).

Tablo 49. Kanoğlu Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf	Çizim
KANOĞLU KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 81 cm Yük. : 160 cm Kalın.: 3 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

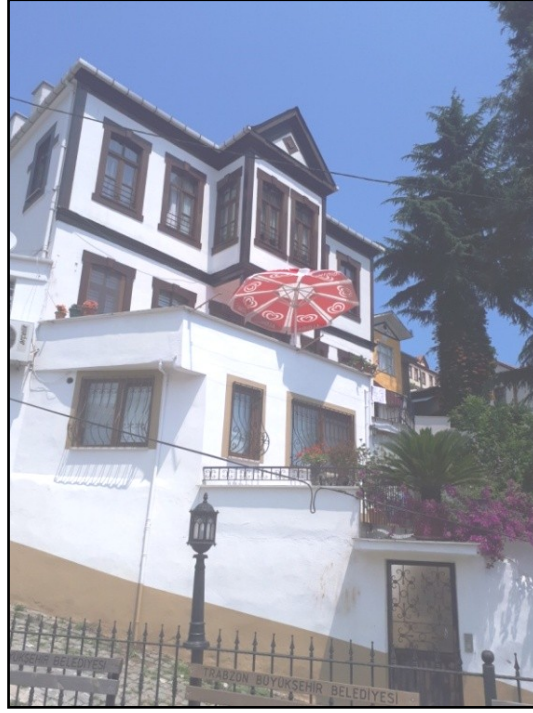
Pencere, yapının cephesinde belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Pencerelerde parmaklık bulunmamaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvar yüzeyinden yaptığı çıkıntı, incelenen diğer yapılara göre daha azdır (Tablo 49).

1.9. NEZİROĞLU KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Neziroğlu Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Evin 1. Katında, manzaraya yönelmiş oda genişliğinde, normal çıkma yer almaktadır. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu, cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı diyagonal rozet bulunmaktadır.

Şekil 95. Neziroğlu Konağı Ön Cephe

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Bodrum katı ile birlikte yapı üç katlıdır. Evin girişi sokağın kotundan 4.5 m yukarıdadır. Bahçe kapısından çıkılan merdivenle bodrum katının hızasına gelinmektedir. Buradan 11 basamak çıkılarak giriş sahanlığına ulaşılmaktadır.

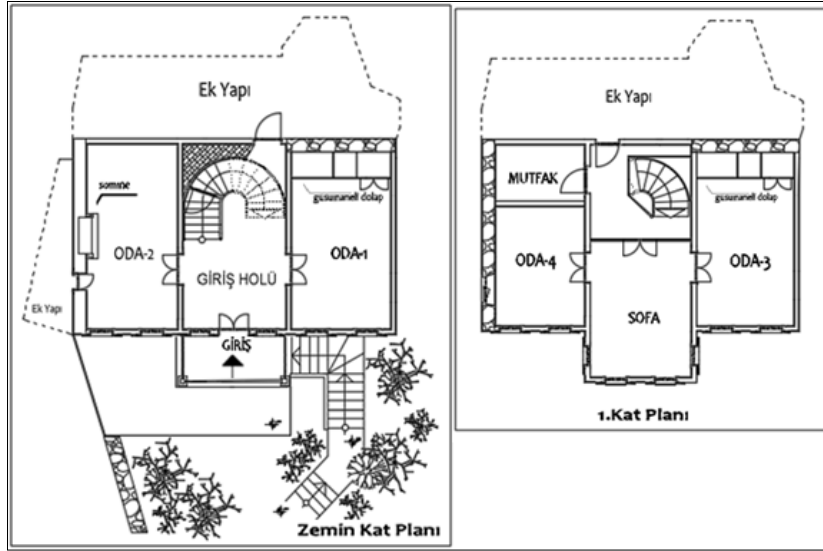
Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Sofanın sol yanında şu anda oturma odası olarak kullanılan ve batı duvarında şömine bulunan bir oda yer almaktadır. Sofanın sağ tarafındaki günümüzde yatak odası olarak kullanılan odanın kuzey duvarında gusülhaneli gömme dolap bulunmaktadır.

Merdiven altından yapının kuzey cephesine geçildiğinde, solunda mutfak olarak kullanılan ve 2 basamak ile çıkılan alan, sağında ise tek kanatlı kapı ile açılan tuvalet yer almaktadır (Şekil 96).

Mutfak güncel malzemelerle değiştirilmiş; şömine, tezgah, gömme raflarla nişlere rastlanılmamaktadır. Islak hacimlerin genelinde kaplama malzemelerinin yenilediği tespit edilmiştir.

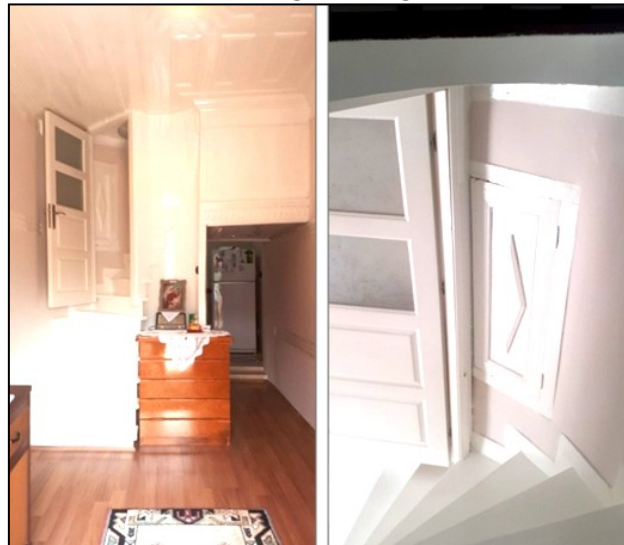
Mutfak alanının sol duvarında demir bir kapıyla eve 2. bir giriş sağlanmıştır. Üst taraftan sokak kotuna daha yakın ve ulaşım daha kolay için eve bu kapıdan giriş çıkışlar yapılmaktadır.

Şekil 96. Neziroğlu Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 97. Neziroğlu Konağı Merdiven

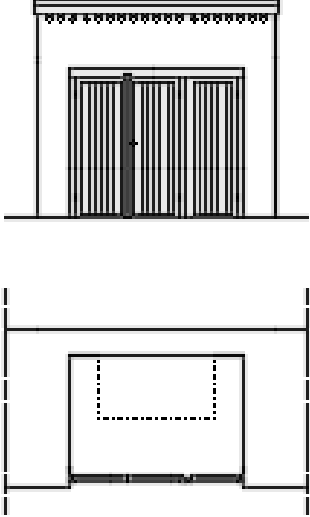

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Katlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenin malzemesi ahşaptır. Döner ahşap merdivende korkuluk bulunmamaktadır. İncelenen evler arasında rastlanılmış iki örnekten biri olan, bir cephesi duvar, diğer cephesi ahşap ile tavandan zemine kadar çevrelenmektedir. Ayrıca 7. basamağa denk gelen kısmında kapı bulunmaktadır. Bu kapıyı dilediklerinde kapatıp, zemin ve üst katta aile bireylerinin tek yapı içinde iki ev varmış gibi yaşama imkânı sağlanır. Ses-gürültü gibi unsurları da absorbe özelliği doğar.

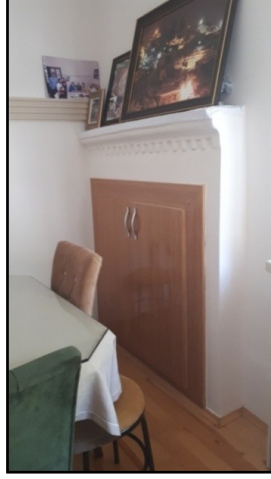
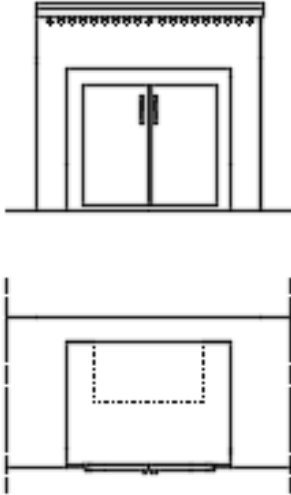
Merdiven çıkışının sol tarafında, 8. basamağına denk gelen, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolap detayı bu yapıda da mevcuttur. Açıklığın israf edilmediği ve değerlendirildiği dolabın üzerindeki desen aynı zamanda evin kapıları üzerindeki desenle görsel bütünlük oluşturmaktadır (Şekil 97).

Tablo 50. Neziroğlu Konağı Zemin Kat Odasında Yer Alan Şömine

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Ölçü (cm): Gen.: 146 cm Yük: 109 cm Derin: 52 cm</p>	<p>Yenilenme : Var (Kapaklar sonradan eklenmiştir) Deformasyon: Yok</p>
	<p>Süsleme: Şömine etrafında nişler yer almamakta, sade, özenle işlenmiş taş malzeme üzerine boyama yapılmıştır. Şömineye yeni olarak ahşap kapak eklenmiştir. Duvardan çıkıntı yapan üstteki alanı dekoratif ürünlerin sergilenmesi amaçlı kullanılmaktadır.</p>	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 51. Neziroğlu Konağı 1. Kat Odasında Yer Alan Şömine

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var (Kapaklar sonradan eklenmiştir.) Şömineye mdf kapak eklenmiştir. Kullanılmamaktadır. Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 124 cm Yük.: 110 cm Derin.: 52 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 98. Neziroğlu Konağı 1. Kat Sofa

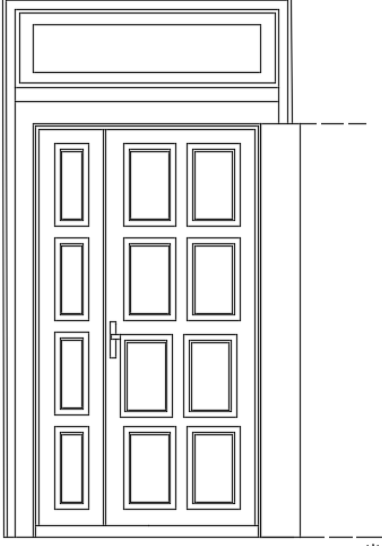

Fotoğraf: (B. D. Saka).

1. katta sofa ile merdiven arasında 120 cm'lik bir mesafeden sonra başlayan, sofayı boydan boya bölen çift kanatlı bir kapı mevcuttur. Cam bölmeli olan bu kapı ile sofa ayrılmıştır. Buradaki camlar orijinalliğini korumamaktadır. Bu bölücünün güneyinde ve merdivenin sağında hizalı olarak yan yana iki, merdivenin kuzeydoğu tarafında tek kanatlı kapı ile ıslak hacimlere açılan mekân bulunmaktadır. Bölücüyü

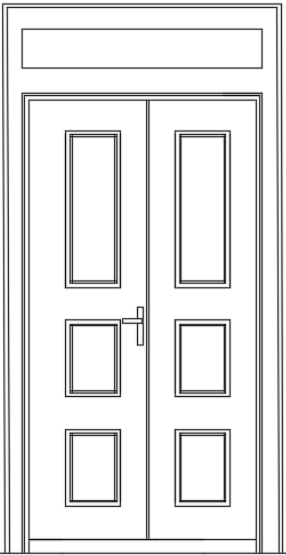
geçince sofanın sağında ve solunda konumlanmış iki oda daha yer almaktadır. Burada sol taraftaki mekâna açılan kapı iptal edilip, bölücünün güneyinde yer alan kapının kullanılarak odaya girildiği görülmektedir (Şekil 98).

Tablo 52. Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 90 cm Yük. : 217 cm Kalın.: 3.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

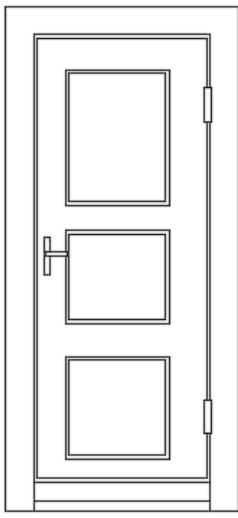
Tablo 53. Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yük. : 216 cm Gen.: 115 cm Kalın.: 3.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

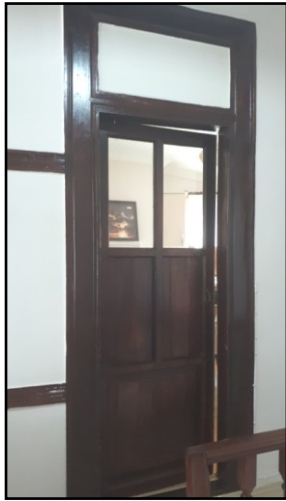
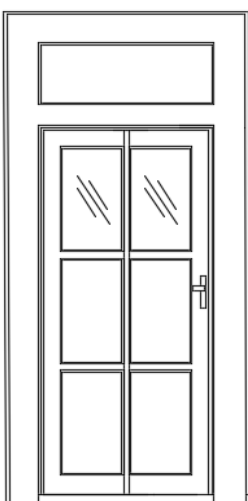
İç mekân kapıları ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Banyo-tuvalet kapıları tek kanatlıdır. Bu yapıdaki kapılarda taç görülmektedir. Alınlık üzerinde bulunan çerçeve yükseklikleri mekân içerisinde tüm kapılarda görsel olarak aykırılık arz etmemekte, eş yüksekliklere sahiptir. Zemin kattaki oda kapılarının değiştirilmiş, desen olarak orijinale benzer kapılar seçilerek görsel bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, giriş kapısının yüksekliği düşünülerek bütünlük oluşturması açısından iç kapıların yüksekliği de eş tutulmuştur. Kapıların açılış yönü odanın içine doğrudur (Tablo 52-53-54-55-56).

Tablo 54. Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Yük. : 214 cm Gen.: 86 cm Kalın.: 3.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 55. Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		

Tablo 55. (Devam) Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Var	Ölçü (cm): Yük. : 214 cm Gen.: 113 cm Kalın.: 3.5 cm
---	---

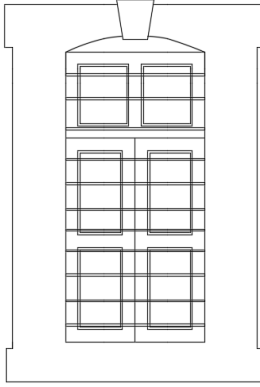
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 56. Neziroğlu Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 83 cm Yük. : 214 cm Kalın.: 3.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 57. Neziroğlu Konağı Pencereleer

Yapı	Fotoğraf	Çizim
NEZİROĞLU KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yük. : 167 cm Gen.: 85 cm Kalın.: 3.5 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvardan dışa çıkıntı yapılmıştır (Tablo 57).

Tablo 58. Neziroğlu Konağı Gusülhaneli Dolap

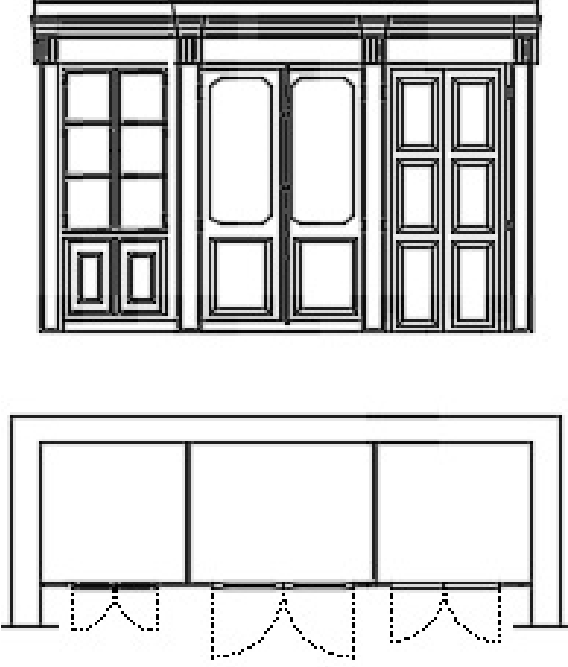
Yapı	Fotoğraf		
NEZİROĞLU KONAĞI			
	Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 186 cm Yük.: 218 cm Der.: 79 cm	Fincanlık-Raf: Ölçü (cm): Gen.: 56 cm Yük.: 218 cm Der.: 24 cm	Gusülhane: Ölçü (cm): Gen.: 134 cm Yük.: 218 cm Der.: 79 cm
			Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var (Boyama işlemi yapılmış ve yüklük bölümünün kapıları çıkarılarak yeni bir gardırop koyulmuş) Deformasyon: Yok Süsleme: Üst kısımda taç bulunmamaktadır ve genel itibarıyla incelenen örneklerde gusülhaneli gömme dolabın bitiş yeri ile tavan arasında açıklık kalmaz. Buradaki örnekte yükseklik daha az ve yaklaşık 40 cm'lik bir açıklık bulunmaktadır.

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Konağın zemin katında girişin sağında yer alan yatak odasında gusülhaneli gömme dolap bulunmaktadır. Dolabın orijinalinde soldan sağa; yüklük, fincanlık ve gusülhane yer almaktadır. Güncel kullanımında yüklük kısmı çıkarılmış, yeni çift

sürgülü gardırop koyulmuştur. Bu örnekte gusülhaneli dolabın taç bölümü bulunmamakta ve duvarla bitişmemekte, yükseklik olarak alçak tutulduğu tespit edilmiştir (Tablo 58).

Tablo 59. Neziroğlu Konağı Gusülhaneli Dolap

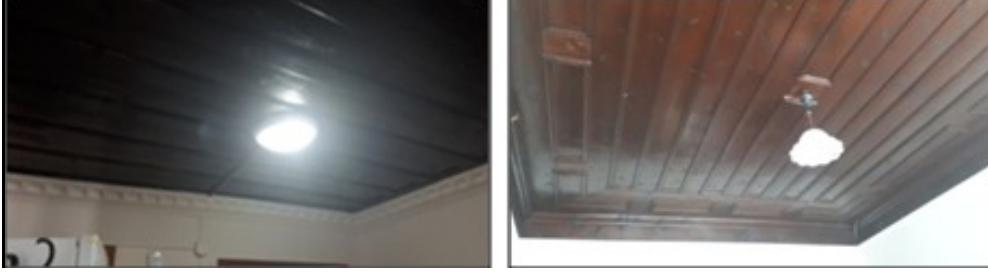
Yapı	Fotoğraf		
NEZİROĞLU KONAĞI			
	Fincanlık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 129 cm Yük.: 223 cm Der.: 78 cm	Yüklük: Ölçü (cm): Gen.: 148 cm Yük.: 223 cm Der.: 78 cm	Gusülhane: Ölçü (cm): Gen.: 126 cm Yük.: 223 cm Der.: 78 cm
			
Süsleme: Üst kısımda taç bulunmaktadır. Yüklük bölümünün çift kanatlı kapaklarında ayna görülen modelidir. Rafly camlı bölme kısmında camlar orijinalliğini korumaktadır. Güncel olarak gusülhane bölümü haricinde kullanılmaktadır.			

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Konağın 1. katına çıkıldığında sofanın solunda yer alan şu anki kullanımı yatak odası olan odanın batı duvarında gusülhaneli dolap bulunmaktadır. Dolap, soldan sağa

fincanlık, yüklük ve gusülhane olarak sıralanmaktadır. Dolapta herhangi bir deformasyon ve değişim olmamıştır. Gusülhane kısmı ardiye olarak kullanılmaktadır. Zemin katta bulunan gusülhaneli dolaptan farklıdır. Yüksekliği genel örneklerle aynıdır. Tavan ile arada açıklık bulunmamakta, taç bölümüyle sıfırlanmıştır (Tablo 59).

Şekil 99. Neziroğlu Konağı Tavanları

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Konakta tavanlar genel itibariyle orijinalliğini korumakta sadece zemin kattaki sofa solunda ve sağında yer alan oda tavanlarında ahşap kaplama yapıldığı görölmektedir.

İncelenen diğer evlerden farklı olarak 1.kat ıslak hacimlere açılan antre tavanının koltuk altı silme kısmında alçı oymalar bulunmaktadır (Şekil 99).

1.10. İBRAHİM AğA KONAğI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan “İbrahim Ağa Konağı” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapı araziye göre konumlanmış, genele uygun olarak zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Mahallede 3 katlı olarak karşıımıza çıkan iki örnekten biridir. Yapının yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görölmektedir.

Cephesel olarak cephe genişliğinde normal bir çıkma sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görölen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı diyagonal rozet bulunmaktadır (Şekil 100).

Şekil 100. İbrahim Ağa Konağı Ön Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Mahallenin sokaklarında 25-30 metre aralıklarla bulunan çeşme kültürünü, İbrahim Ağa Konağı'nın bahçe duvarının hemen önünde de görmektedir.

Evin girişi sokağın kotundan 5,5 m yukarıdadır. Sonradan eklenmiş demir bahçe kapısından, mevcut merdivenle 26 basamak çıkılarak giriş sahanlığına ulaşılmaktadır.

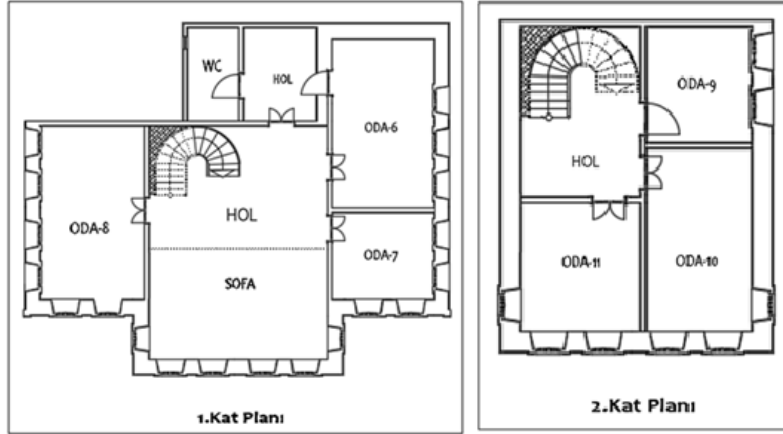
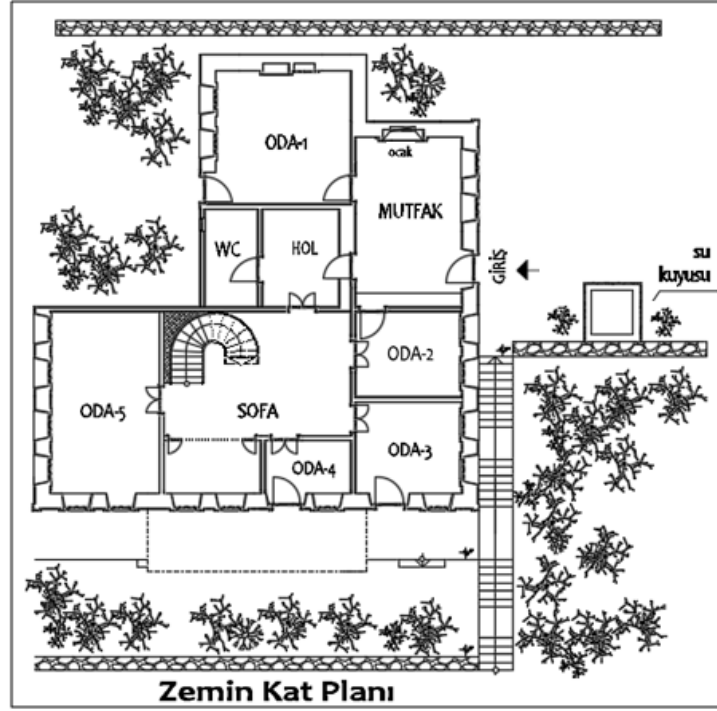
Şekil 101. İbrahim Ağa Konağı Doğu Cephesi

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Konağın girişi doğu cephesinde büyük bir ocaklığın bulunduğu mutfak alanına açılmaktadır. Kuzey ve batı cephelerinde sıralı üç oturma odası, bunlardan girişin karşısına hizalı olan kapıdan iç mekândaki yatak odalarına geçilmektedir. İncelenen diğer evlerin plânlarından farklılık göstermekte, daha fazla oda ve iç içe mekânların bulunduğu çok odalı mekân örgütlenmesi karşımıza çıkmaktadır (Şekil 102).

Şekil 102. İbrahim Ağa Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 103. İbrahim Ağa Konağı Mutfak

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 60. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 84 cm Yük. : 218 cm Kalın.: 4 cm
		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Boya Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 96 cm Yük. : 208 cm Kalın.: 3.5 cm

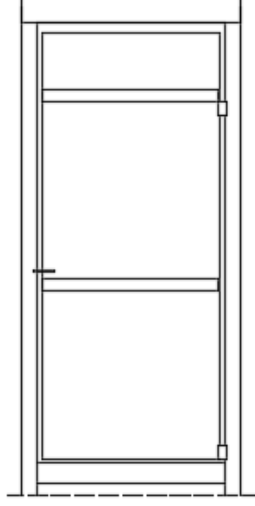
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 61. İbrahim Ağa Konağı İç Kapı-Kapı Üzerindeki İşleme Detayı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Ölçü (cm): Gen.: 92 cm Yük. : 218 cm Kalın.: 4 cm</p> <p>Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Genel itibariyle gövdenin ortasında yuvarlak bir işleme var.</p>	

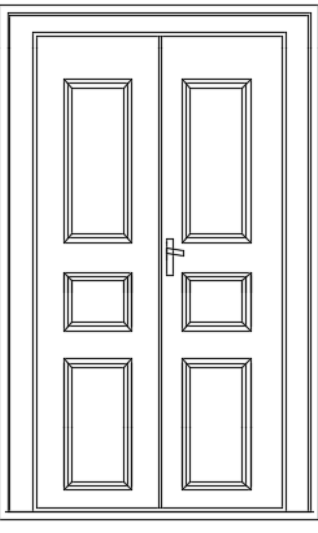
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 62. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 88 cm Yük. : 215 cm Kalın.: 4 cm</p>

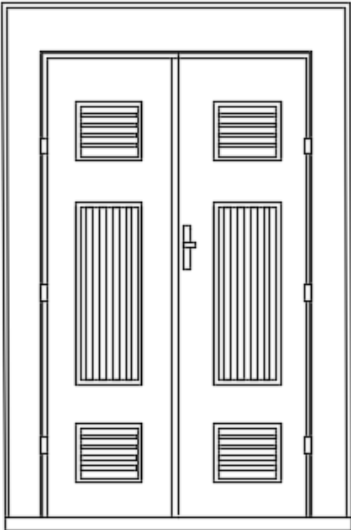
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 63. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yük. : 218 cm Gen.: 117 cm Kalın.: 4 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

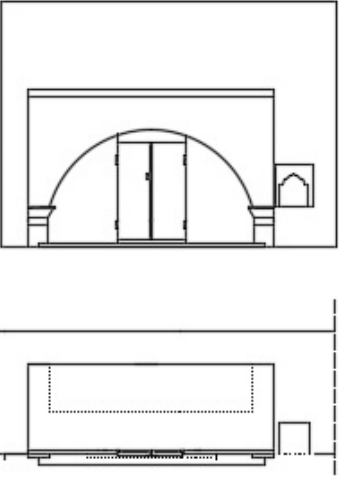
Tablo 64. İbrahim Ağa Konağı İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
		Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok (Boyama işlemi var.) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Konakta bazı gömme dolaplar kaldırılmış, bu gömme dolapların ortasında yer alan yan mekâna geçişi sağlayan kapıların kullanımı korunmuş. Bu kapılar boya işlemi görmüştür. Ölçü (cm): Yük. : 218 cm Gen.: 113 cm Kalın.: 4 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar tuvalet mekânlarının yanı sıra geçiş alanlarında ve oda kapılarında da görülmektedir. Mekânlar arası geçişlerin olduğu ara kapılar da mevcuttur. Kapılarda genellikle basit işçilik söz konusudur. Yükseltilmiş alınlık üzerinden çerçeve ya da taç görülmemiştir. Konağın birçok kapısının sonradan işlem gördüğü tespit edilmiştir. Kapılar odanın içine doğru açılmaktadır (Tablo 61-62-63-64).

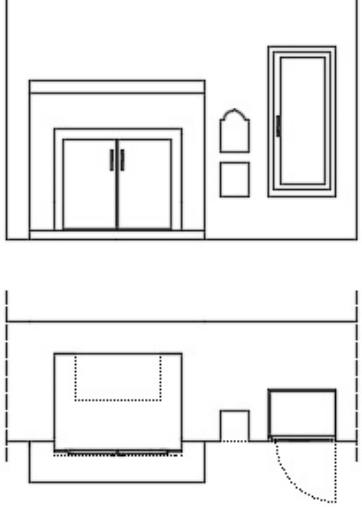
Tablo 65. İbrahim Ağa Konağı Mutfak Alanındaki Ocaklık

Yapı	Fotoğraf	
İBRAHİM AĞA KONAĞI		<p>Malzeme: Taş Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 214 cm Yük. : 143 cm Derin.: 54 cm</p>
		<p>Süsleme: İncelenen örnekler arasında en büyük ocaklık bu evdedir. Halihazırda kullanılmaktadır. Süsten uzaktır. Kapakları orijinaldir.</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Konakta bulunan ocaklık Orta Mahalle evlerinde incelenen diğer ocaklıklara nazaran boyut olarak en büyüğüdür ve kullanılmaya devam edilmektedir. Duvar yüzeyinden odaya doğru 9 cm'lik bir bir çıkıntı yapmıştır. Genellikle iki yanında bulunan şerbetliğin tek bir tarafta bulunduğu örnektir. Malzeme olarak taş olduğu saptanmıştır. Etrafında ya da üzerinde dolap, raf ve süsleme bulunmamaktadır. Mekânda sedir bulunmadığı için ilişkilendirilememiştir (Tablo 65).

Tablo 66. İbrahim Ağa Konağı Zemin Kat Oda Alanına Ait Şömine

Yapı	Fotoğraf	Çizim
İBRAHİM AĞA KONAĞI		
	Malzeme: Taş Yenilenme : Var (Kapaklar sonradan eklenmiştir..) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Yük. : 127 cm Gen.: 114 cm Derin.: 53 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 104. İbrahim Ağa Konağı Merdiven-Merdiven Altı Dolap

Fotoğraf: (B. D. Saka).

İncelenen yapıların bazılarında da merdiven altlarının ardiye olarak kullanımı görülmüştür. Yalnız İbrahim Ağa Konağı'nda bu unsur estetik olarak da değerlendirilmiş, merdivenle mekân içerisinde görsel bütünlük sağlamıştır. Bu özelliği ile mahalledeki tek örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Görselliğin yanı sıra kullanıcıya işlevsellik kazandıran dolap tek kapı ile açılmakta olup üç raf ile bölümlendirilmiştir (Şekil 104).

Şekil 105. İbrahim Ağa Konağı Sofa

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Sofa alanının güncel mobilyalarla dizayn edilmiş cam bölmeleri çıkartılarak mekâna katılmış ve tek mekân olarak karşımıza çıkmıştır (Şekil 104).

Tablo 67. İbrahim Ağa Konağı Pencere

Yapı	Fotoğraf	Çizim	
İBRAHİM AĞA KONAĞI			Malzeme: Taş Söve: Üst katta söveler ahşap, alt katta doğal taştır. Ölçü (cm): Gen.: 55 cm Yük. : 68 cm Kalın.: 3 cm
			Ölçü (cm): Yük. : 149 cm Gen.: 138 cm Kalın.: 3 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Konakta, doğramalarda kemer ve taç bulunmamakta, pencereler sade ebat olarak da daha küçüktür.

Şekil 106. İbrahim Ağa Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Konakta tavanlar genel itibariyle orijinalliğini korumakta; yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları ahşap, tek yönlü çatalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbeğe rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 105).

1.11. BİRİNCİOĞLU EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan “Birincioğlu Evi” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephesel olarak, oda genişliğinde, normal bir çıkmaya sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Cephede zemin kat pencere oran orantılarında farklılıklar vardır. Çıkmanın sağ tarafındaki pencereler daha büyük ve kareye yakın bir kesittedir. Sol kattaki pencereler, çıkma etrafındaki ve 1. kattaki pencerelerle orantılıdır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı diyagonal rozet bulunmaktadır (Şekil 106).

Yapı araziye göre konumlanmış, genele uygun olarak bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının yapım tekniği, plâni ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Ev üst ve alt kısmında bulunan sokaklara birer bahçe kapısıyla bağlantılıdır. Üst sokağa açılan bahçe kapısının girişinde geniş bir taş sahanlık ve bu taş sahanlığın bahçeye bakan kısmında yağmur sularının depolanıp birçok amaçta kullanılan su deposu yer almaktadır. Bu taş sahanlıktan inilerek evin giriş sahanlığına ulaşılmaktadır.

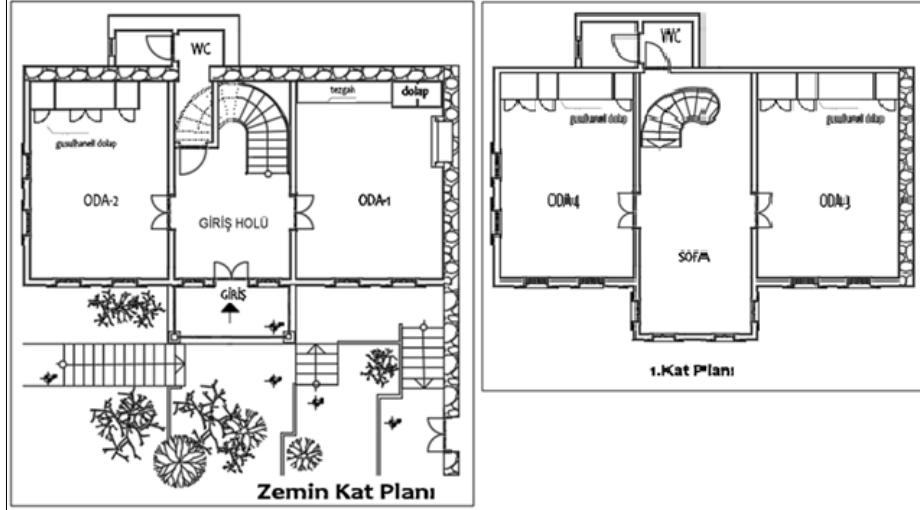
Şekil 107. Birincioğlu Evi Ön Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

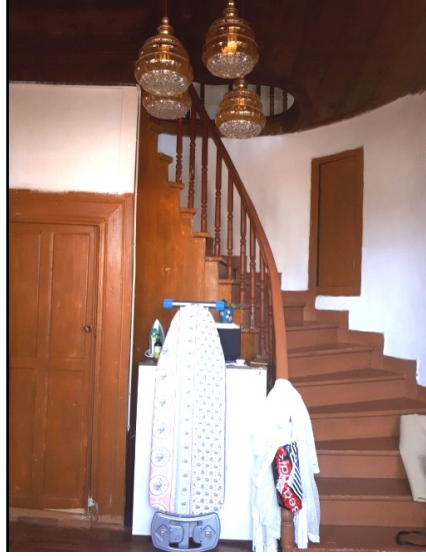
Evin giriş kapısı incelenen diğer evlerde olduğu gibi, doğrudan sofaya açılmakta ve hemen karşıda ahşap merdiven bulunmaktadır. Sofanın iki yanında birer oda, sol tarafındaki odada gusülhaneli dolap, sağ tarafındaki odada ise ocaklık bulunmaktadır. Sofanın arkasında merdivenin altındaki bir kapıyla geçilen wc yer almaktadır. İncelenen diğer evlerdeki farkı merdivenin başlangıcının sofanın sağ tarafında yer almasıdır. Evin zemin katında önemli bir değişiklik olmamıştır. Sadece sofanın sağındaki odanın pencereleri değiştirilmiştir (Şekil 107).

Şekil 108. Birincioğlu Evi Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 109. Birincioğlu Evi Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Merdiven çıkışının sağ tarafında yer alan 7 ve 8. basamaklara ve bu basamakların genişliğine denk gelen, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolap bu yapıda da bulunmaktadır. Kapağında küt, düz ahşap kullanıldığı görülmektedir. Dolap şu anda ilaç dolabı olarak kullanılmaktadır (Şekil 109).

Tablo 68. Birincioğlu Evi Giriş Kapısı ve Pencereleler

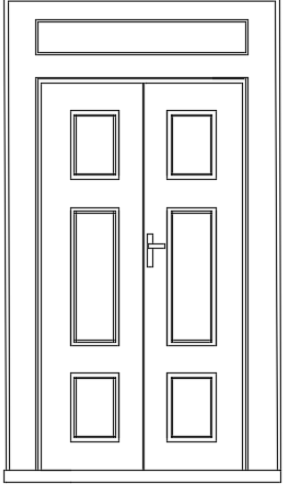

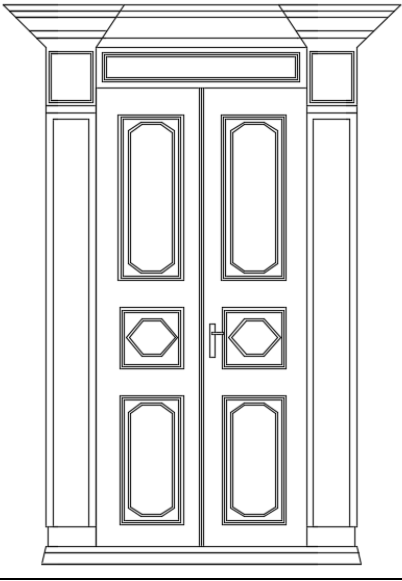
Yapı	Fotoğraf
BİRİNCİOĞLU EVİ	

Tablo 68. (Devam) Birincioğlu Evi Giriş Kapısı ve Pencereler

Kapı Ölçü (cm): Yük. : 229 cm Gen.: 112 cm Kalın.: 5 cm	Pencere Ölçü (cm): Yük. : 171 cm Gen.: 92 cm Kalın.: 3 cm	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok
--	--	---

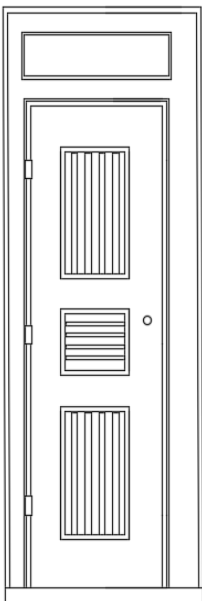
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 69. Birincioğlu Evi İç Kapılar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BİRİNCİOĞLU EVİ		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 114 cm Yük. : 219 cm Kalın.: 4 cm
		
Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Var	Ölçü (cm): Gen.: 117 cm Yük. : 221 cm Kalın.: 4 cm	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

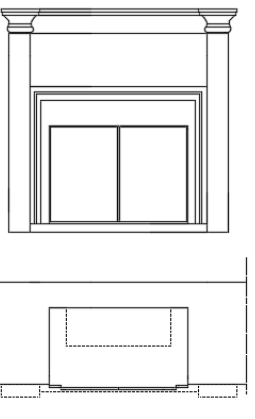
Tablo 70. Birincioğlu Evi İç Kapı

Yapı	Fotoğraf	izim
BİRİNCİÖĞLU EVİ		 <p>Ölçü (cm): Yük. : 216 cm Gen.: 76 cm Kalın.: 4cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Var</p>

Çizim: (B. D. Saka).

Yapının dış mekân kapısı küt, süslemeden uzak, alınlık üzerinden kemer şeklinde üst pervazla sınırlandırılmıştır. İç mekân kapıları ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar banyo-tuvalet kapılarıdır. Talı ve tasız kapıları bir arada görmek mümkündür. Dış kapının yüksekliği ile görsel bütünlük oluşturması adına, iç mekânda ta bölümleri bulunmayan kapıların üst pervazları aynı yüksekliklere çekilerek; görsel bir düzen oluşturulmuştur. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir (Tablo 68-69-70).

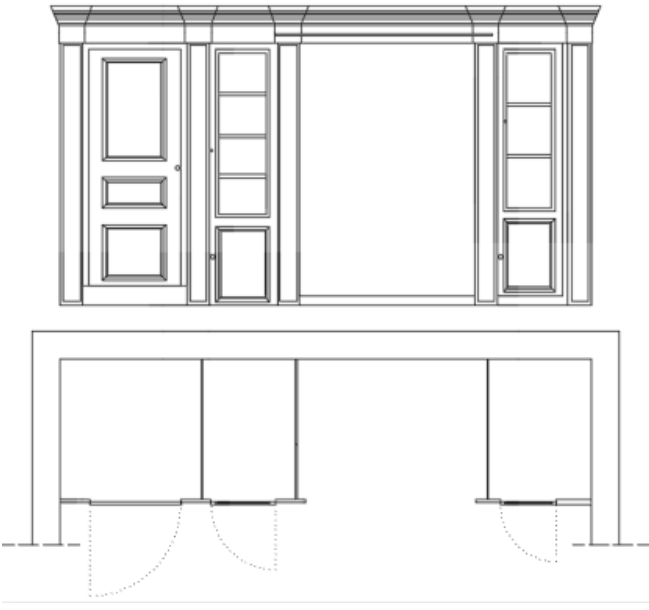
Tablo 71. Birincioğlu Evi Ocaklık

Yapı	Fotoğraf	izim
BİRİNCİÖĞLU EVİ		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen. : 181 cm Yük. : 172 cm Derin.: 42 cm</p>

Fotoğraf-izim: (B. D. Saka).

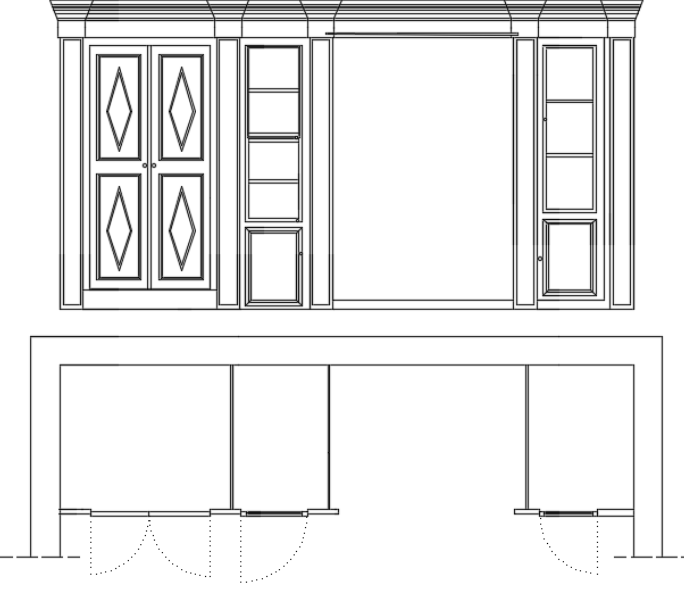
Yapının zemin katında girişin sağ tarafında yer alan mutfağın kuzey duvarında bulunan şömine orijinalliğini korumakta, sadece kapak olarak sunta ile kapatıldığı görülmektedir. Şöminenin solunda odanın batı duvarında mutfak tezgahları değişmiş, güncel malzemeler kullanılarak günümüzde kullanımı sağlanmıştır (Tablo 71).

Tablo 72. Birincioğlu Evi Gusülhaneli Dolap

Yapı	Fotoğraf	
BİRİNCİOĞLU EVİ		<p>Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 114 cm Yük.: 216cm Der.: 79 cm</p> <p>Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 153 cm Yük.: 216 cm Der.: 79 cm</p> <p>Fincanlık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 70 cm Yük.: 216 cm Der.: 36 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Gusülhanelinin tek kapılı, yüklüğün açık/perdeli kullanımı görülür.</p>
		

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

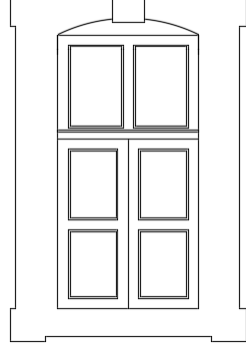

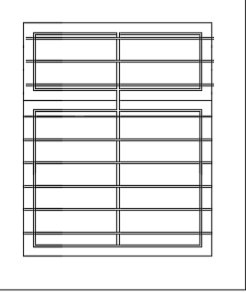
Tablo 73. Birincioğlu Evi Gusülhaneli Dolap

Yapı	Fotoğraf	
BİRİNCİOĞLU EVİ		<p>Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 132 cm Yük.: 216 cm Der.: 78 cm</p> <p>Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 151 cm Yük.: 181cm Der.: 78 cm</p>
		<p>Fincanlık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 73 cm Yük.: 181cm Der.: 36 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap</p> <p>Yenilenme: Yok</p> <p>Deformasyon: Yok</p> <p>Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

1. katta her iki yatak odasında da bulunan gusülhaneli dolaplar orijinalliğini korumakta, gusülhane kısımları ardiye olarak kullanılmaktadır. Diğer evlerdeki gusülhaneli dolaplardan farklı olarak iki adet fincanlık bölümü yer almaktadır. Ayrıca yüklük bölümlerinde kapak yerine perde ve bez kullanıldığı görölmektedir. (Türk Evleri'nde yüklükler kapaklı olabildiği gibi açık ya da perde ile kullanıldığı görölmektedir.) İki odadaki gusülhaneli gömme dolaplarda da taç bulunmaktadır. Bu taçlar, kapılarda görülen taçların aynısıdır; mekânda hem yükseklik hem görsel açıdan bir bütünlük oluşturmaktadır (Tablo 72-73).

Tablo 74. Birincioğlu Evi Pencerelele

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BİRİNCİOĞLU EVİ		 <p>Ölçü(cm): Gen.: 89 cm Yük. : 171 cm Kalın.: 3cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>
		 <p>Ölçü(cm): Gen.: 97 cm Yük. : 166 cm Kalın.: 3cm</p> <p>Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır.</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şekildeki pencereleri çift kanatlıdır. Pencerelerin dış bordürü duvar yüzeyinden çıkıntı yapmıştır (Tablo 74).

Şekil 110. Birincioğlu Evi Odaların Tavanı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları ahşap, tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 110).

1.12. BENZİNCİ MUSTAFA EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan Benzinci Mustafa Evi geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephesel olarak 1. katında manzaraya yönelmiş oda genişliğinde çıkma mevcuttur. Bu çıkmanın üç tarafında sofada oturan kişilerin rahatlıkla etrafi seyredebileceği pencereler konumlanmıştır. Geleneksel Türk Evleri'nde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması; pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı diyagonal rozet bulunmaktadır (Şekil 111).

Şekil 111. Benzinci Mustafa Evi Ön Cephe Görünüşü

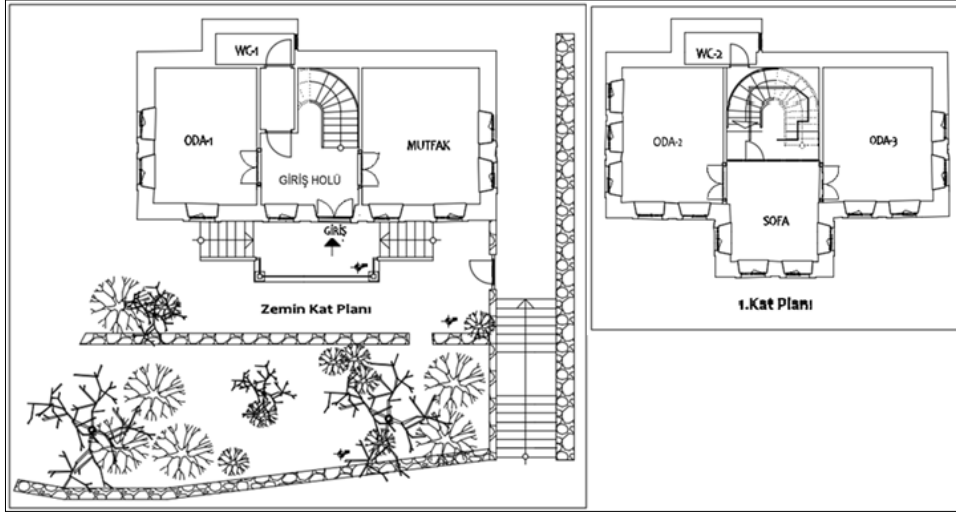
Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının girişi sokak kotundan 5 metre kadar yukarıdadır. Yapının kuzeydoğu tarafında yer alan bahçe kapısından 26 basamak çıkıldıktan sonra giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Günümüzde konut olarak kullanılan yapı; yapım tekniği, plâni ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Ancak, iç mekânda sabit donatı bazında büyük değişiklikler yapılarak kaldırıldığı ve modern kullanıma uygun dizayn edildiği tespit edilmiştir.

Yapı, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Girişe göre sofanın sağında ve

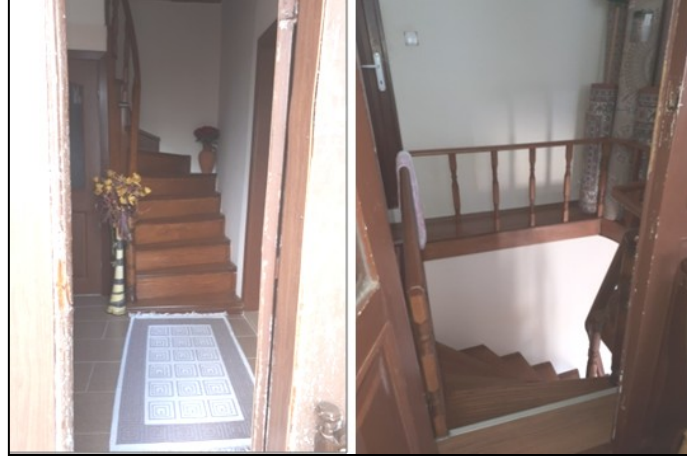
solunda birer oda bulunmaktadır. Merdivenin altında güncel malzemeler ile restore edilmiş tuvalet yer almaktadır (Şekil 112).

Şekil 112. Veysel Seyis Evi Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 113. Benzinci Mustafa Evi Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Evdeki birçok donatı elemanı gibi kapısı başta olmak üzere içindeki zemin ve duvar kaplamasına kadar yenilenmiştir.

Şekil 114. Benzinci Mustafa Evi 1. Kat Sofa

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Evin üst katına çıkıldığında merdiven ile sofaya açılan alanın arasında 20 cm'lik dar bir mesafenin önünde sofayı boydan boya bölen camlı ahşap bir bölücü vardır. Bu bölücü, tek kanatlı kapı ile sofaya açılmaktadır. İncelenen diğer evlerden farklı olarak 1. kata çıkıldığında merdiven etrafında 20 cm kadar boş bir alan çevrilidir; sadece sağ tarafa kalan alanda merdivenin arkasında ve yapının güney kısmına denk gelen tarafta tuvalete ulaşmak için 70 cm'lik bir koridor bulunmaktadır (Şekil 113).

Sofayı bölen bölücünün hemen ardında sağ ve sol tarafta birer oda bulunmaktadır. Günümüzde sofa ve iki yanındaki odalar yatak odası olarak kullanılmaya devam etmektedir (Şekil 113).

Tablo 75. Benzinci Mustafa Evi Dış Kapı-Oda Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BENZİNCİ MUSTAFA EVİ		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 110 cm Yük. : 231 cm Kalın.: 4.5 cm</p>
		

Tablo 75. (Devam) Benzinci Mustafa Evi Dış Kapı-Oda Kapısı

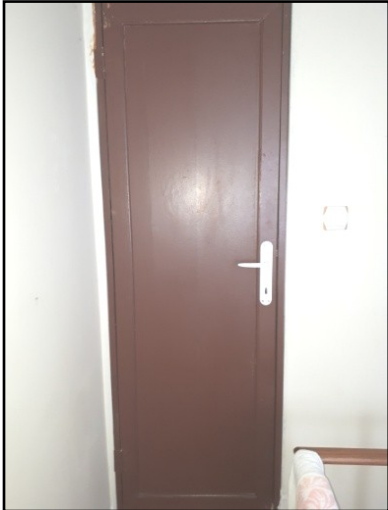

Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 114 cm Yük. : 223 cm Kalın.: 4 cm
---	---

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Kapılar, giriş kapısından itibaren ahşaptır. Dış kapının üzerinde penceresi detayı yer almaktadır. Bu detayla kapı daha yüksek, görkemli ve zengin durur. Tercih edilmesinin sebebi Türk Evi'nde dış kapıya ve ön cepheye verilen ayrı özenden dolayıdır.

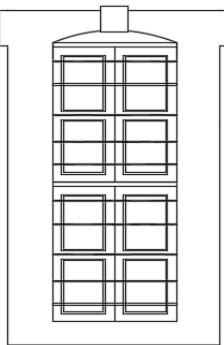
İç mekân kapıları da bu yüksekliğe eş olarak taçla sınırlandırmıştır. Eşiklerin diğer evlere nazaran daha alçaktır. İç mekân kapıları ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Birçok elemanda yenilenme görüldüğü gibi kapılarda da güncel malzemeler kullanılarak yenilenme söz konusudur (Tablo 75-76).

Tablo 76. Benzinci Mustafa Evi Tuvalet Kapısı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BENZİNCİ MUSTAFA EVİ		 <p>Ölçü (cm): Gen.: 75 cm Yük. : 212 cm Kalın.: 3.5 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 77. Benzinci Mustafa Evi Pencereler

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BENZİNCİ MUSTAFA EVİ		 <p>Ölçü (cm): Gen.: 88 cm Yük. : 176 cm Kalın.: 3 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır. Yenilenme : Yok Deformasyon: Var Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır (Tablo 77).

1.13. VELİ SEZGİN KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan “Veli Sezgin Konağı” geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapı araziye göre konumlanmış, genele uygun olarak zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmekle birlikte, daha özenli ve kaliteli malzeme kullanılmıştır. Diğer örneklerin plânına nazaran farklılık gözetmekte daha büyük, daha fazla odaya sahip ve komplike bir yapıdır (Şekil 114-115).

Şekil 115. Veli Sezgin Konağı Ön Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

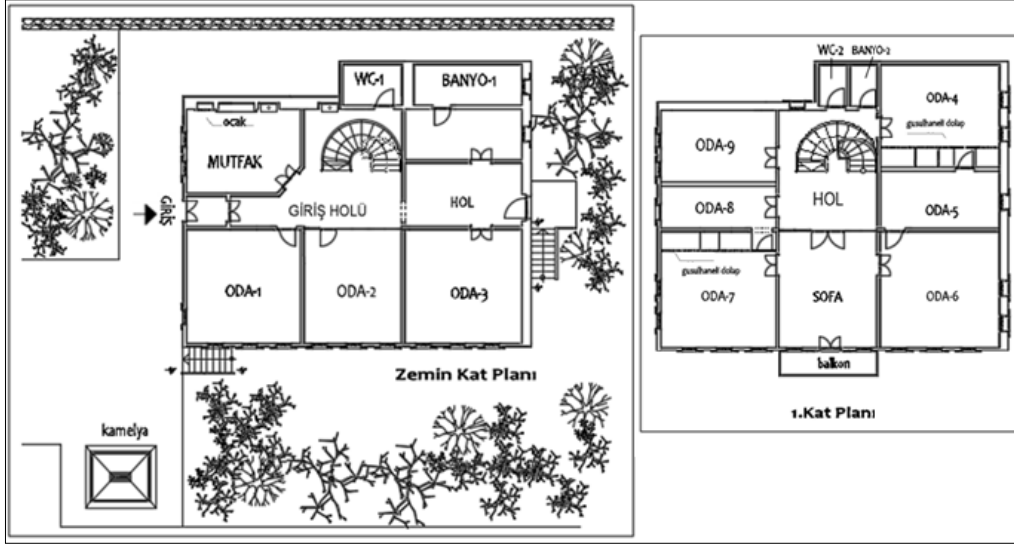
Şekil 116. Veli Sezgin Konağı Yan Cephe Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Cephesel olarak çıkmasıdır. Çıkma yerine doğu cephesinin ortasında 1. katta balkon bulunmaktadır. Çıkmanın, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda balkon ile görülmektedir. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin balkonun her iki yanında aynı aralıktaki konumlanması, pencerelerin balkon ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 116).

Şekil 117. *Veysel Sezgin Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları*

Çizim: (B. D. Saka).

Yapıya bahçe kapısından, süs çeşmesi ve serander geçilerek ulaşılmaktadır. Girişin sol tarafında konumlanmış bir mutfak, sağ tarafında boydan boya camlı bölmeli kapıların açıldığı iki oturma mekânı vardır. Bu oturma mekânları kendi içlerinde ara bir kapı ile ikinci bir giriş imkânı sunmaktadır. Giriş holünden ilerlenildiğinde bahçe kapısına ulaşmayı sağlayan bir geçiş mekânı bulunmaktadır. Bu mekânın sol tarafına konumlanmış bir oda yer almaktadır (Şekil 117).

Şekil 118. *Veli Sezgin Konağı Merdiven Görünüşleri*

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıda merdivenin mutfak kapısına bakan cephesinde 30 cm'lik bir açıklık bulunmaktadır. Bu açıklık, batı duvarında yer alan lavabo ve tuvalete rahatça bir geçiş imkanı sağlamadığı için merdivenin kuzey duvarına dönük alt kısmından geçiş sağlanmaktadır. Buradaki dar açıklık, ergonomik ölçüleri ve fonksiyonelliği karşılamamasına rağmen mekânda göze çarpmaz ve rahatsız etmez (Şekil 118).

Şekil 119. Veli Sezgin Konağı 1. Kat Sofa

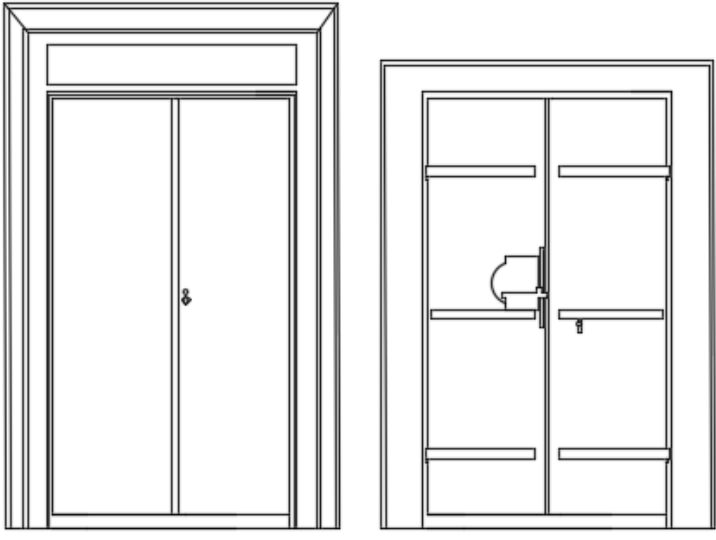
Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının 1. Katına çıkıldığında, sofanın üçte ikilik kısmına denk gelecek eksende konumlanmış merdivenin üç tarafında yer alan odalar görülmektedir. Kuzey cephesinde tuvalet ve banyo, doğu ve batı cephesinde iki oda (Bu iki odanın, odaların arasında içten ulaşımı sağlayan kapı mevcuttur.)

Tablo 78. Veli Sezgin Konağı Dış Kapı

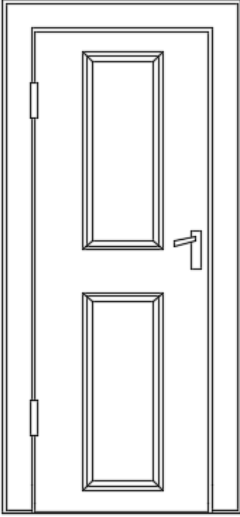
Yapı	Fotoğraf
VELİ SEZGİN KONAĞI	

Tablo 78. (Devam) Veli Sezgin Konağı Dış Kapa

	
Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süslleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 116 cm Yük. : 234 cm Kalın.: 4.5 cm

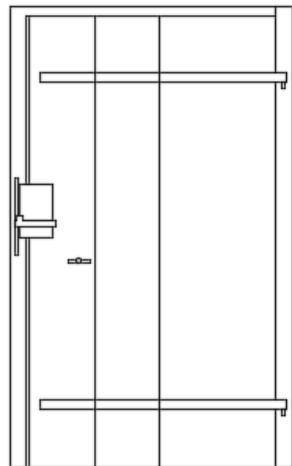
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 79. Veli Sezgin Konağı İç Kapa (Depo)

Yapı	Fotoğraf	Çizim
VELİ SEZGİN KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Var Süslleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 82 cm Yük. : 185 cm Kalın.: 4.5 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 80. Veli Sezgin Konağı Bahçeye Açılan Kapı

Yapı	Fotoğraf		
VELİ SEZGİN KONAğI			Malzeme: Ahşap Yenilenme: Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok Ölçü (cm): Gen.: 103 cm Yük. : 184 cm Kalın.: 4 cm

Fotoğraf-izim: (B. D. Saka).

Yapı, incelenen diğer evlere göre daha fazla mekân içermekte ve daha çeşitli iç mekân kapılarına sahip olduğu görülmektedir. İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar tuvalet, ardiye, bahçe mekânlarında görülmektedir. Kapılarda ta ve süslemeler yoktur. Bazı kapılar işlem görmüştür. Bazılarında gözle görülebilir deformasyonlar mevcuttur. Cam bölmeli geniş kapılar sonradan taktırıldığı için sadece fotoğraf olarak belgelenmiştir. Geri kalan, özellikle oda ve balkon kapılarının kasalarının ve kapı kollarının orijinalliği korunmaktadır. Kasaları değişmemiş ama camlarında değişiklik yapılan kapılar da mevcuttur. Zemin katta ardiye ve bahçeye geçiş mekânına ait kapı yükseklikleri daha alçaktır. Üst kattaki kapı alınlıkları üzerindeki pervazlar hemen hemen aynı yüksekliklere sahip olup, bütünlük oluşturmaktadır. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Tablo 80-81-82).

Şekil 120. Veli Sezgin Konağı Kapılar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

İncelenen yapılarda tek balkonlu örnek olan konağın, balkon kapı ve pencerelerine ait doğramaların, camların ve bunlara ait kolların orijinalliği korunmuş hatta iç mekândaki bazı kapı kollarıyla estetik bütünlük oluşturmuştur (Şekil 121).

Şekil 121. Veli Sezgin Konağı Balkon Kapısı

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 81. Veli Sezgin Konağı Ocaklık

Yapı	Fotoğraf	
VELİ SEZGİN KONAĞI		
		<p>Malzeme: Taş Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 187 cm Yük. : 169 cm Geniş.: 37 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Mutfak mekânında yer alan şömine güncel olarak kullanılmamakta, seramik ile kaplanıldığı görülmektedir. İncelenen diğer örneklere göre şerbetlik görülmemektedir. Sol yanında üç raflı gömme dolap, sağ yanında lavabo konumlanmıştır (Şekil 81).

Tablo 82. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolaplar

Yapı	Fotoğraf							
VELİ SEZGİN KONAĞI								
								
	<table border="1"><tr><td>Gusülhane l (cm): Gen.: 131cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm</td><td>Fincanlık-Raf l (cm): Gen.: 78 cm Yük.: 242cm Der.: 26 cm</td><td>Yüklük l (cm): Gen.: 138 cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm</td><td>Kapı l (cm): Gen.: 75 cm Yük.: 227cm Der.: 80 cm</td></tr><tr><td colspan="2">Malzeme : Ahşap Yenilenme : Yok</td><td colspan="2">Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</td></tr></table>	Gusülhane l (cm): Gen.: 131cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm	Fincanlık-Raf l (cm): Gen.: 78 cm Yük.: 242cm Der.: 26 cm	Yüklük l (cm): Gen.: 138 cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm	Kapı l (cm): Gen.: 75 cm Yük.: 227cm Der.: 80 cm	Malzeme : Ahşap Yenilenme : Yok		Deformasyon: Yok Süsleme: Yok
Gusülhane l (cm): Gen.: 131cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm	Fincanlık-Raf l (cm): Gen.: 78 cm Yük.: 242cm Der.: 26 cm	Yüklük l (cm): Gen.: 138 cm Yük.: 242cm Der.: 80 cm	Kapı l (cm): Gen.: 75 cm Yük.: 227cm Der.: 80 cm					
Malzeme : Ahşap Yenilenme : Yok		Deformasyon: Yok Süsleme: Yok						

Fotoğraf-izim: (B. D. Saka).

Konağın tüm yatak odalarında gömme dolaplar yer almaktadır. Bunlardan 2 tanesi guslhanelidir. Diğer dolaplarda yüklük ve raflar bulunmaktadır. Dolaplarda işlemeler, süslemeler ve ta bulunmamaktadır. Oldukça sade ve işlem görmemiş vaziyettedir. Büyük yatak odası olarak kullanılan mekânın kuzey cephesinde yer alan gusülhaneli gömme dolabın sağ köşesinde görsel olarak dolapla bütünlük oluşturan ve yan odaya açılan bir kapı bulunmaktadır (Tablo 82).

Şekil 122. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolapların İçinde Yer Alan Kapılar

Kaynak: (B. D. Saka).

Tablo 83. Veli Sezgin Konağı Gusülhaneli Dolaplar

Yapı	Fotoğraf			
VELİ SEZGİN KONAĞI				
	Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 123cm Yük.: 241 cm Der.: 80 cm	Kapı Ölçü (cm): Gen.: 76 cm Yük.: 241cm Der.: 80 cm	Fincanlık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 71 cm Yük.: 241cm Der.: 41 cm	Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 158 cm Yük.: 227cm Der.: 80 cm
Malzeme : Ahşap Yenilenme : Yok		Deformasyon: Yok Süsleme: Yok		

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

İncelenen evler arasında gusülhaneli gömme dolaplar, teferruatının yanı sıra bir mekânı başka bir mekândan ayıran bölücü olarak da karşımıza çıkmaktadır. Gusülhaneli gömme dolabın ortasındaki kapıdan yan mekânda, çocuk odası olarak kullanılan alana geçilir. Bu örnek, kalabalık ailelerin iç içe, birbirlerini rahatsız etmeyecek, tüm fonksiyonları sağlayabilecek imkânı sunan Türk Evleri'nde mekânlar arası ilişkiyi gösteren en güzel örneklerdendir (Tablo 83).

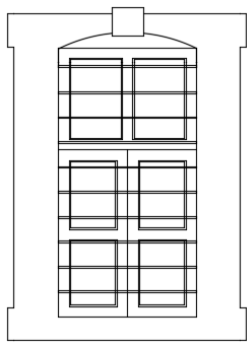
Büyük yatak odalarında konforlu bir şekilde ebeveynler yaşamlarını sürdürürken hem bu odaların içerisinden çocuklara erişimleri kolaylıkla sağlanabilir hem de çocukların odalarına sofadan ayrı bir kapı ile girilerek bu mekânlar bağımsız ayrı fonksiyonellikte kullanılabilir. Odaların kendi içlerinde küçük bir ev ilişkisi bulunmaktadır (Şekil 123).

Şekil 123. Veli Sezgin Konağı Gömme Dolaplar-Çocuk Odası

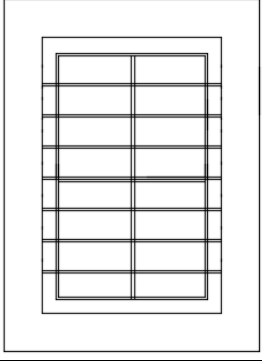
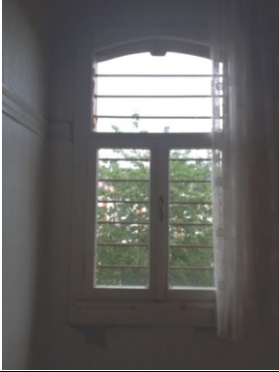
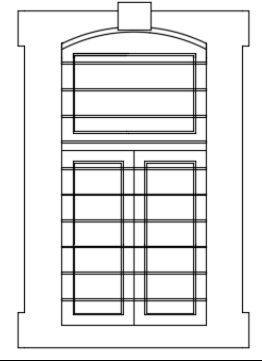

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Tablo 84. Veli Sezgin Konağı Pencereleler

Yapı	Fotoğraf	Çizim
VELİ SEZGİN KONAĞI		
	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 87 cm Yük. :164 cm Kalın.: 3 cm</p>

Tablo 84. (Devam) Veli Sezgin Konağı Pencereleer

VELİ SEZGİN KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 70 cm Yük. : 132 cm Kalın.: 3 cm
		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü(cm): Gen.: 87 cm Yük. : 164 cm Kalın.: 3 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvar yüzeyinden çıkıntı yapılmıştır (Tablo 84).

Şekil 124. Veli Sezgin Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş, alt-üst oda ve sofa tavanları; ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi mevcuttur. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 124).

1.14. BEKİR EFENDİ KONAĞI

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Bekir Efendi Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephesel olarak oda genişliğinde normal bir çıkmaya sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 125).

Şekil 125. Bekir Efendi Konağı Ön Görünüş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

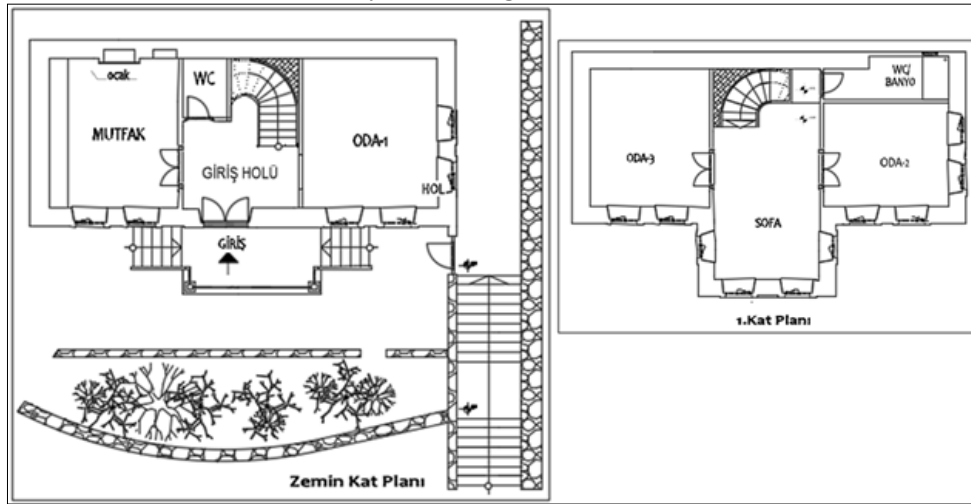
Yapının girişi, sokak kotundan 3.5 metre kadar yukarıdadır. Yapının sokak kapısından 26 basamak çıkıldıktan sonra doğusunda yer alan giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Günümüzde konut olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Yapının yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Yapı, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Girişe göre sofanın sol yanında, şu an oturma odası olarak kullanılan, bir oda ve sağında mutfak olarak kullanılan bir diğer oda bulunmaktadır. Merdiven altında da tuvalet vardır.

Evin üst katında, alt kata benzer biçimde, bir köşesinde merdiven bulunmaktadır. Merdiven direkt olarak sofaya açılmaktadır. Sofanın sağında bir oda, solunda ise yan yana iki oda yer almaktadır. Sol tarafta bulunan odanın batı tarafında kalan, merdiven ile duvar arasında 90 cm'den başlayarak küçük bir koridor bulunmaktadır. Bu koridorun ortasına gelinip bir basamak ile çıkıldığında 75 cm'ye kadar düşen genişlikteki bir sahanlıkla tuvalet kapısına ulaşılmaktadır (Şekil 126).

Şekil 126. Bekir Efendi Konağı Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

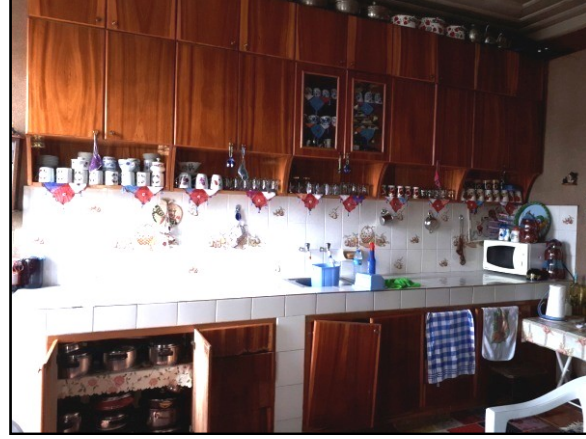
Şekil 127. Bekir Efendi Konağı Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Katlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenin malzemesi ahşaptır. Döner tek kolluklu ahşap merdivenin korkuluklarında süse rastlanılmamıştır. Merdivenin çıkışının sağ tarafında yer alan 7 ve 8. basamaklara ve bu basamakların genişliğine denk gelen, derinliği 15-20 cm olarak değişen dolap detayı bulunmaktadır. Buradaki dolap diğer örneklere nazaran ebatından farklılık göstermekte, daha uzun ve dar olarak tasarlanmıştır. Dolabın bu uzunluğu rafla bölünerek işlevselliği arttırılmıştır (Şekil 127).

Şekil 128. Bekir Efendi Konağı Mutfak

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının zemin katında sofanın solunda yer alan odanın batı duvarı boydan boya güncel malzemelerin kullanıldığı mutfak tezgahı ile kaplıdır. Kuzey duvarında ise ocaklık ve ocaklığın sağ yanında nişler bulunmaktadır. Ocaklık ve nişlerin seramik kaplandığı, malzeme olarak orijinalliğini korumadığı görülmektedir. Duvardaki nişlere üç ahşap raf yapılarak mutfak dolabı olarak kullanımı sağlanmıştır (Tablo 85).

Tablo 85. Bekir Efendi Konağı Ocaklık ve Raflar

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BEKİR EFENDİ KONAĞI		
	<p>Malzeme: Taş Yenilenme : Var (Taş üzerine seramik kaplama ve boyama işlemi yapılmış.) Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 83 cm Yük. : 94 cm Derin.: 37 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

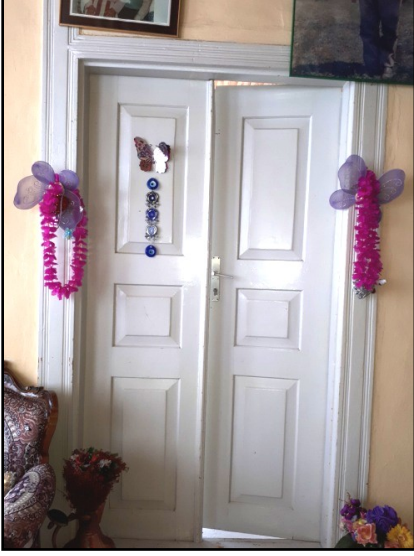
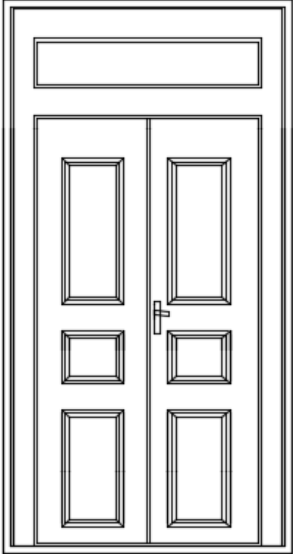
Şekil 129. Bekir Efendi Konağı Zemin Katın Solunda Yer Alan Oda

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının birçok sabit donatısı kaldırılmıştır. Dolayısıyla iç mekân organizasyonunda ilişkilendirilememiştir. Yapının zemin katında girişin sağında yer alan oda günümüzde oturma odası olarak kullanılmaktadır. Sedir ve gusülhaneli gömme dolap kaldırılmıştır. Yerine büfeli dolap koyulmuştur. Ayrıca bu odanın kapısı çıkarılarak sofa ile bütünleşmesi sağlanmıştır (Şekil 129).

Tablo 86. Bekir Efendi Konağı İç Kapı

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BEKİR EFENDİ KONAĞI		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 116 cm Yük. : 218 cm Derin.: 4 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Dış mekân kapısı ile oda kapılarının yüzleri yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır. İç mekân kapısının ahşap ve çift kanatlı olduğu görülmektedir. Zemin kattaki sofanın sağında oturma odası olarak kullanılan mekânın kapısı çıkarılmıştır. Sadece diğer kapılarda olduğu gibi pervaz ve

alınlık kısmı bulunmaktadır. Bu yapıdaki kapılarda taç görülmemektedir. Kapıların gövde, pervaz kısımları boyama işlemi görmüştür. Merdiven altında yer alan tuvalet kapısı orijinalliğini korumamaktadır. Kapılar genel itibariyle üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Salon olarak kullanılan ve kapısı çıkarılan alanda eşik kaldırılmıştır (Tablo 86).

Şekil 130. Bekir Efendi Konağı Odalar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının 1. katında yer alan yatak odalarında aslına uygun olarak bulunması gereken gusülhaneli gömmeli dolaplar kaldırılmıştır. Alınlığının varlığından dolayı gusülhaneli gömme dolaba ait edinilebilecek tek bilgi yüksekliği (186 cm) ve tavan ile arasında yaklaşık 65 cm civarında bir açıklık olduğudur. Genel olarak gusülhaneli dolaplar tavana kadardır. Bu yükseklik özellikle yüklük olarak kullanılan bölmede tavana kadar kullanılabilirdiği gibi dolabın üzeri toz vb durumlara maruz kalmaması için taç gibi süslemelerle yükseltilecek tavanla bitişiktir. Ancak açıklığın olduğu bu örnekteki gibi dolaplarda mevcuttur (Şekil 130).

Şekil 131. Bekir Efendi Konağı Zemin

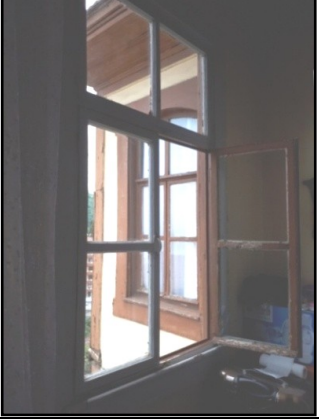
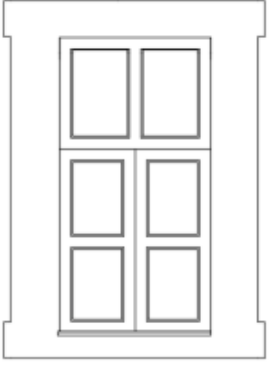

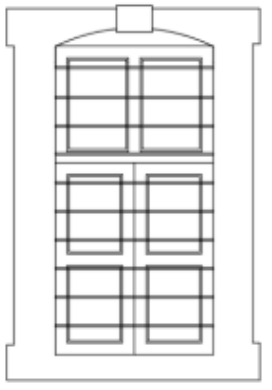

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Orta Mahalle evlerinde yer döşemesi oldukça sadedir. Döşeme kaplaması olarak taş ve ahşap kullanılmıştır. Genellikle kaplamalar ahşaptır. Evlerde ahşap kaplamanın

üzerine halı, kilim serilmektedir. Burada da zemin malzemesi olarak odaların ahşap yer kaplaması üzerine lamine yapıldığını, ıslak hacimlerde seramik kullanıldığını, 1. kat sofa zemininde orijinalliğini kaybetmeyen ahşap kaplama olduğunu görmek mümkündür (Şekil 131).

Tablo 87. Bekir Efendi Konağı Pencereleler

Yapı	Fotoğraf	Çizim
BEKİR EFENDİ KONAĞI		 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Var Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 86 cm Yük. : 164 cm Derin.: 3 cm</p>
		 <p>Deformasyon: Var Süsleme: Yok Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır.</p> <p>Ölçü(cm): Gen.: 86 cm Yük. : 167 cm Derin.: 3 cm Yenilenme : Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, cephede belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvardan çıkıntı yapılmıştır (Tablo 87).

Şekil 132. Bekir Efendi Konağı Tavanlar

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapının giriş ve girişteki mutfak ve oturma odası olarak kullanılan odaların tavanları, ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. 1. kattaki sofa ve odaların tavanları ahşap kaplamadır. Oda ve sofa tavanlarında göbekli tavanlara rastlanılmamıştır. Süs ve işlemeden uzak, sadedir (Şekil 132).

1.15. SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta mahalle mevkiinde yer alan Bekir Efendi Konağı geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephesel olarak oda genişliğinde normal bir çıkmaya sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da varlığını sürdürmektedir. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (Şekil 133-134).

Şekil 133. Sonay Çavuşoğlu Evi Dış Görünüş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Halen konut olarak kullanılan yapıdaki, özgünlüğüne zarar getirecek ilave ve değişiklikler, (bazı pencere doğramaları, yer yer serili olan plastik malzeme, duvardaki, tavandaki boya badanalardaki olumsuz uygulamalar vb.) aslına sadık kalınmaya çalışılarak yenilenmiştir.

Şekil 134. Sonay Çavuşoğlu Evi İki Cepheden Ön Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapı; bodrum, zemin ve 1 kattan meydana gelmektedir. Bodrum ve zemin katlarının bazı taş duvarlarında onarımlar saptanmıştır.

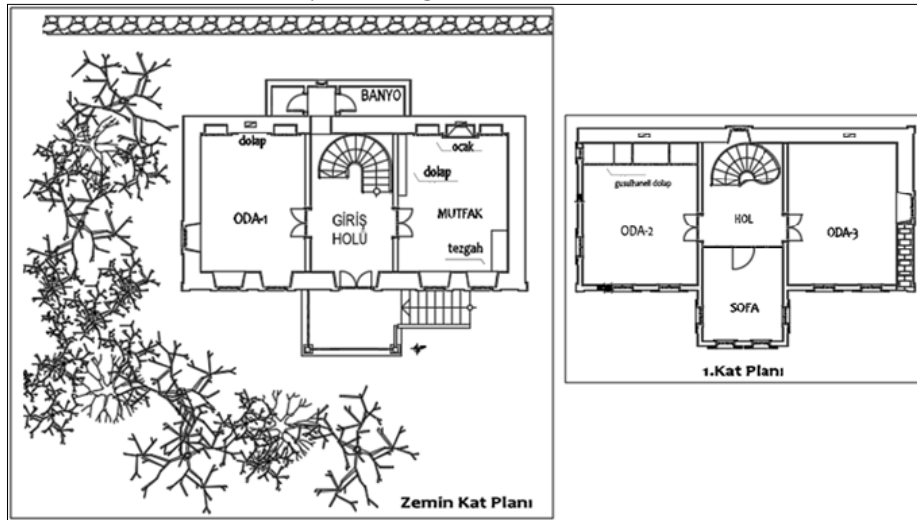
İç sofalı (karnıyarık), Trabzon evlerinde çok kullanılan bir plân şemasına sahiptir.

Bodrum kat, taşlık ve bahçe kotundan, bahçeden ve zemin kattan merdivenle inilen depodan ibarettir. Tamamı taş duvarlıdır. Tavanı üstteki zemin katın döşemesine ait aşık ve merteklerden oluşmaktadır. Tavan tahtası yoktur. Duvarlar sıvasızdır.

Girişten itibaren sofanın sağında ve solunda odalar, bu odalara girişi sağlayan bir hol bulunmaktadır. Bodrum katın üzerine gelen odanın dışında kalan hol ve mutfak kısmı bodrumsuz olup zemine oturmaktadır (Şekil 135).

1. katın yakın geçmişte onarım gördüğü tespit edilmiştir. Döşemeler ahşap 18-20 cm latalarla yapılmıştır. Duvarlar sıva üzeri badana kaplıdır.

Şekil 135. Sonay Çavuşoğlu Evi Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 136. Sonay Çavuşoğlu Evi Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Merdiven ve korkuluklar özgün yapısını korumaktadır (Şekil 136).

Ahşap karkasın üzerine çakılı döşeme tavan çita ve pervazların çürüyen ve kullanılması sakıncalı hale gelenleri değiştirilerek yeniden inşa edilmiştir.

Tavanlar ahşap, kapılara paralel aplike çıtalarla havuzlar düzenlenmiştir.

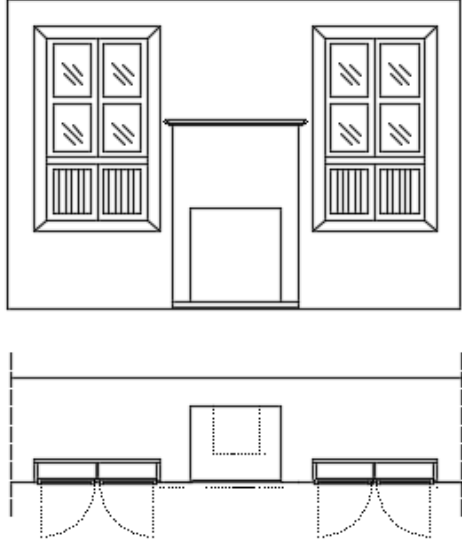
Şekil 137. Sonay Çavuşoğlu Evi Merdivenden Zemin Kat Görünüşü

Fotoğraf: (B. D. Saka).

İç mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar tuvalet-banyo mekânlarında görülmektedir. Kapılarda taç ve süslemeler yoktur. Kapılarda ayrıca alınlık kısmı görülmemektedir. Sofayı bölen cam bölmeli kapılar bu yapıda da görülmektedir. Kasaları değişmemiş ama camlarında değişiklik yapılmıştır. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Şekil 137).

Tablo 88. Sonay Çavuşoğlu Evi Şömine ve Raflık

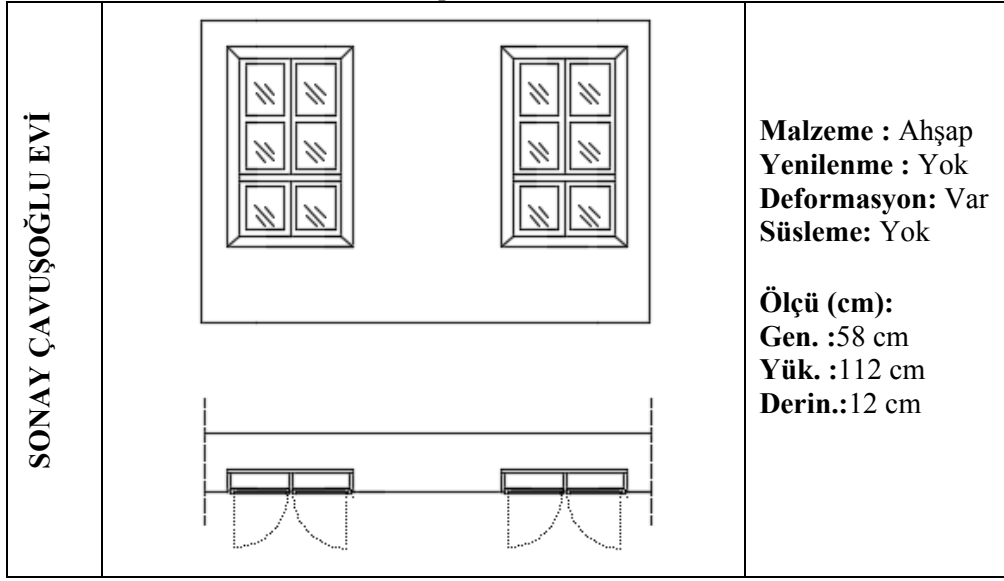
Yapı	Fotoğraf
SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ	 <p>Şömine Ölçü (cm): Gen.: 141 cm Yük.: 183 cm Derin.: 52 cm</p> <p>Malzeme: Taş Yenilenme: Yok Deformasyon: Var Süsleme: Yok</p>
	 <p>Raf/Fincanlık Ölçü (cm): Gen.: 54 cm Yük.: 113 cm Derin.: 12 cm</p> <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme: Yok Deformasyon: Var Süsleme: Yok</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 89. Sonay Çavuşoğlu Evi Dolap/Fincanlık

Yapı	Fotoğraf
SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ	

Tablo 89. (Devam) Sonay Çavuşoğlu Evi Giriş Katındaki Odanın duvarındaki Dolap/Fincanlık

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Binanın içinde dolap, yüklük, abdestlik; ocak parapet içi taş kaplamaları, taş tekne, merdiven, kapı ve kapakları aslına uygun olarak aynı malzeme ve kesitlerde onarıldığı görülmüştür .

Taş ocak oldukça korunmuş kondüsyon sağlam bir öğedir. Mutfak tezgah ve evye sonradan yapılmış olup özellik arz etmemektedir (Tablo 88-89).

Şekil 138. Sonay Çavuşoğlu Evi Sofa

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Sofadaki bölücü camekân sonradan koyulmuştur (Şekil 138).

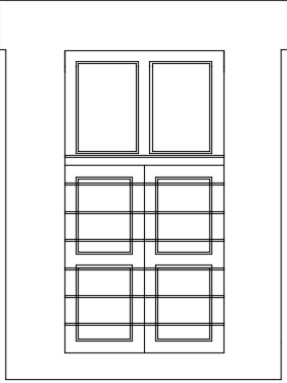
Tablo 90. Sonay Çavuşoğlu Evi Gusülhaneli Dolap

Yapı	Fotoğraf		
SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ			
			
	Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 124 cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm	Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 159 cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm	Fincanlık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 121 cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Dolaplar ahşaptan imal edilmiş özgün örneklerdir. 80 cm derinliğinde ahşap yüklük bulunmaktadır (Tablo 90).

Tablo 91. Sonay Çavuşoğlu Evi Pencere

Yapı	Fotoğraf
SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ	
	 <p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var. Pencere</p>
<p>Pencere doğramaları; malzeme, şekil ve boyutları ile katlar arasında farklılık göstermemektedir.</p>	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencere

1.16. MEHMET SALTOĞLU EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan “Mehmet Saltoğlu Evi”, geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Sözlü kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yapı araziye göre konumlanmış, genele uygun olarak bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının yapım tekniği, plânı ve kullanılan malzeme açısından bölgedeki diğer örneklerle benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Cephesel olarak oda genişliğinde normal bir çıkmaya sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Bu binadaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması,

pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen alınlıklı yuvarlak rozet bulunmaktadır (şekil 139).

şekil 139. Mehmet Saltoğlu Evi n Cephe Grntş

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Bodrum katına yapının batı cephesinden ahşap bir kapı ile girilmektedir. Batı ve kuzey cephesinde kk birer pencere bulunmaktadır. Pencereler havalandırmayı kısmen sağlamaktadır. Duvarlarda dökülmeler söz konusudur. Bodrum kat, zemin kata i mekândan 13 rıhtlı bir merdivenle bağlıdır.

Zemin kattaki ana girişin önünde, birinci cumbanın genişliğince cephe boyunca uzanan giriş sahanlığı (eyvan) bulunur. Bu sahanlığın kuzey cephesinden 8 basamakla 1. kata çıkılır.

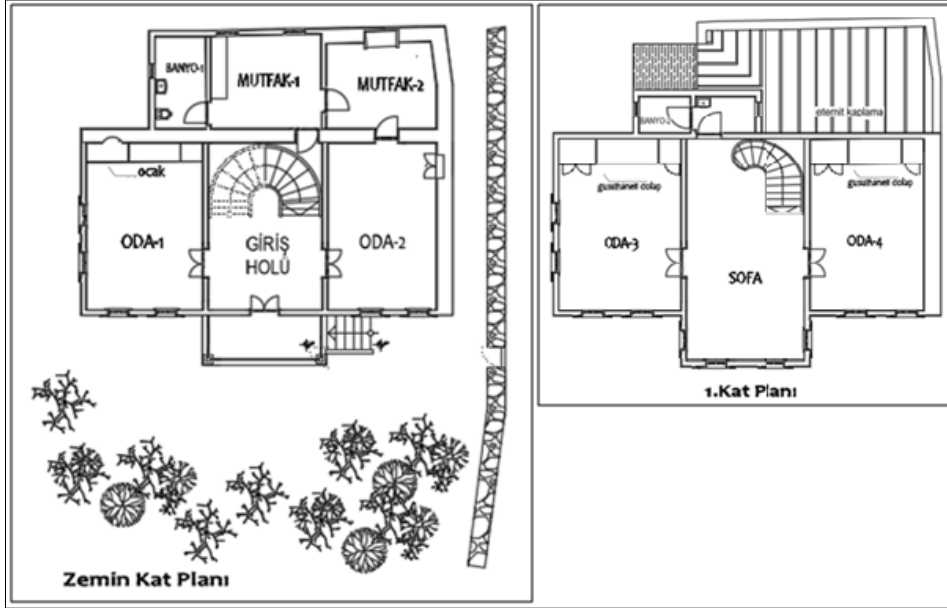
Önceleri sadece cumbanın boyutlarında olan giriş sahanlığı güneye doğru bina boyunca bytlmştir.

Girişin solunda misafir için ve sağında günlük oturma odası olarak kullanılan birer oturma odası bulunmaktadır. Zemin katta bulunan mutfak ve banyo-wc hacimleri erken zamanda eklenmiştir. Eski bahçe çıkışındaki kapı ile merdiven altından giriş sofasına ulaşır. Karşılıklı iki kapı ile yeni yapılan banyoya ve eski mutfağa bağlanmıştır. (Mutfağın devamı gibi kullanılan bu bölümde yeni yapılmış tezgah ve evyesi vardır. Mevcut hali ile mutfağın bulaşıkhanesi, çamaşırlık ve bir nevi sirkülasyon izi olarak kullanılmaktadır.)

1. kata merdivenle kılan st sofa alttaki gibi karniyarık plnın i sofasıdır. Bu sofa, alt sofanın üstüne oturmaktadır. Bu kattaki farklılık eyvanı örten 180 cm derinliğindeki cumbadır. Cumbanın n cephesinde iki, yan cephelerinde de birer pencere bulunmaktadır (şekil 140).

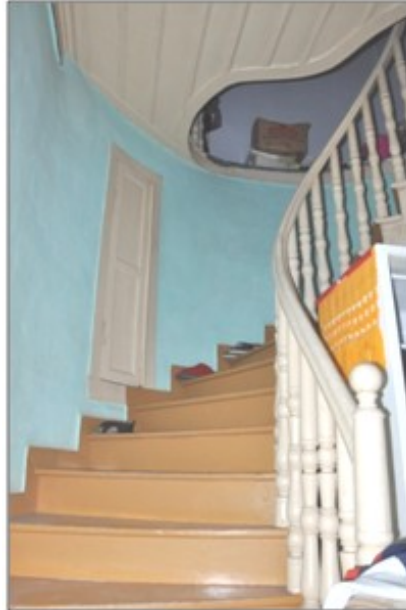
Bu sofada, aşağıdaki kattaki gibi, karşılıklı yatak odalarına açılan kapılar bulunmaktadır.

Şekil 140. Mehmet Saltoğlu Zemin ve 1. Kat Plânları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 141. Mehmet Saltoğlu Evi Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapıdaki merdivenin yakın zamanda aslına uygun şekilde yenilediği görülmüştür.

Alt kattan gelen merdivenin altıncı rıhtından aşağıya doğru kafa kurtarması nedeniyle üst döşemedeki merdiven boşluğunun eğrisi altıncı rıhta teğet gelecek şekilde yapılmıştır. Bu küpeşteyi, biri kalın, 18 kalın baba, 17 daha ince kesitli dikme taşımaktadır (Şekil 141).

Merdiven boşluğunun kenarında döşeme 86 cm eninde bir geçiş olarak kullanılmakta ve bu bırakılan geçiştten arka cephede ileri çıkan konumuyla inşa edilmiş lavabo ve tuvalete ulaşılmaktadır.

İki ayrı kabin olarak düzenlenmiş bu bölümden lavabo kısmından çatı arasına 55/99cm bir kapakla bağlantı vardır. Her iki bölümde de tavandan 20 cm alçağında havalandırma pencereleri mevcuttur.

Şekil 142. Mehmet Saltoğlu Evi Mutfak-Ocaklık

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Oturma odası olarak kullanılan odaya bağlantılı olan mutfağın yol cephesindeki taş duvarı, önündeki odanın duvarından yolun eğrisine uygun bir açıyla sapma gösterir.

Mutfağın bahçe cephesindeki duvarının içine 59 cm derinlikte bir ocaklık yapılmıştır. Portal çevresi kesme taşla çevrili bu ocağın taşları da duvarla birlikte boyanmıştır (Şekil 142).

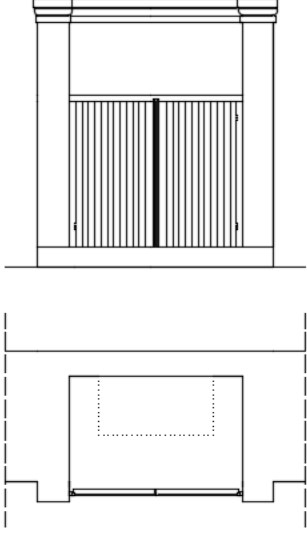
Bir kat boyunca yükselen bacası, çatıda örtü değişikliği yapılırken çatı altında bir boşluk olarak bırakılmıştır. Ocak kullanılmamaktadır.

Mutfağın geçmişte bahçeye açılan kapısı ve penceresinin bulunduğu mevcut taş duvara, az bir açılı ile daha sonra yeni bir kısım ilave edilmiştir.

Girişin solunda misafir odası olarak kullanılan iki pencere ile cepheye açılan odanın pencerelere karşı gelen cephesinde, cephe genişliğinde üç bölümlü bir dolap bulunmaktadır. Dolabın orta gözü yüklük olup sağında altı çekmeceli küçük bir dolap vardır. Solunda büyük dolap içinde 30 cm eninde bir terek altında taş duvarının bedeninin tıraşlanması, boşaltılması ile yaklaşık 60 cm derinliğinde, yerden 60-70 cm yukarıda duvardan açılan delikle dumanı atılmaya çalışan, ocak benzeri bir uyarılama

görülmektedir. Bu delik, cepheye depolama elemanı ve dökme betonla yapılmış künkle oluşturulmuş bacaya bağlıdır. Bu uygunsuz çözüm halihazırda kullanılabilirliğini sürdürmektedir.

Tablo 92. Mehmet Saltoğlu Evi Şömine

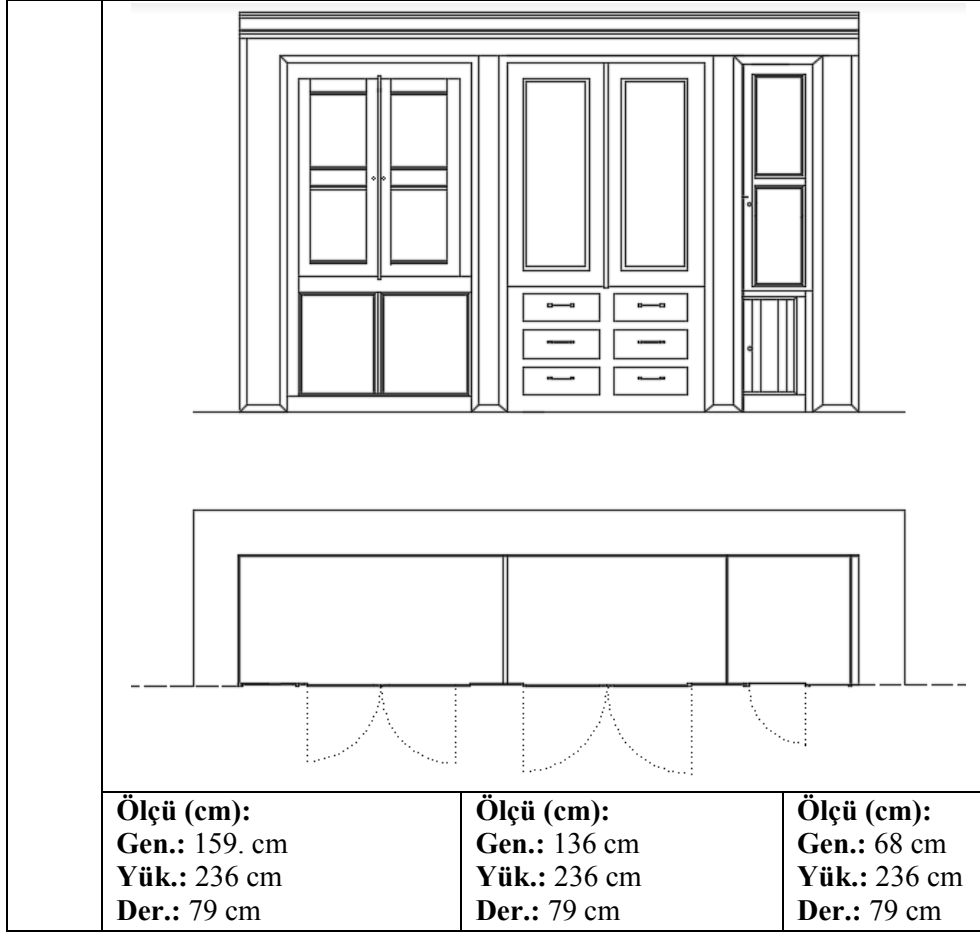
Yapı	Fotoğraf	Çizim
MEHMET SALTUĞLU EVİ		
	Malzeme: Taş Yenilenme : Var Deformasyon: Var Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 146 cm Yük. : 179 cm Kalın.: 38 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 93. Mehmet Saltoğlu Evi Gömme Dolaplar

Yapı	Fotoğraf
MEHMET SALTUĞLU EVİ	

Tablo 93. (Devam) Mehmet Saltoğlu Evi G6mme Dolaplar

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 143. Mehmet Saltoğlu Evi İç Mekân

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Girişin sağında iki pencere ile cepheye açılan odanın pencerelere karşı gelen cephesindeki duvarın orta ekseninde arkadaki mutfağa açılan bir kapı vardır. Bu oda günlük oturmalarda kullanılmaktadır (Şekil 143).

Tablo 94. Mehmet Saltoğlu Evi Gusülhaneli Dolap

Yapı	Fotoğraf	
MEHMET SALTUĞLU EVİ		
		
Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 134.5 cm Yük.: 250 cm Der.: 78 cm	Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 150.5 cm Yük.: 250 cm Der.: 78 cm	Raf- Fincanlık Ölçü (cm): Gen.: 77 cm Yük.: 25 cm Der.: 78 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 95. Mehmet Saltoğlu Evi Gusülhaneli Dolap

Yapı	Fotoğraf															
MEHMET SALTUĞLU EVİ																
																
	<table border="1"><thead><tr><th data-bbox="421 1503 699 1541">Gusülhane</th><th data-bbox="699 1503 976 1541">Yüklük</th><th data-bbox="976 1503 1300 1541">Raf- Fincanlık</th></tr></thead><tbody><tr><td data-bbox="421 1541 699 1579">Ölçü (cm):</td><td data-bbox="699 1541 976 1579">Ölçü (cm):</td><td data-bbox="976 1541 1300 1579">Ölçü (cm):</td></tr><tr><td data-bbox="421 1579 699 1617">Gen.: 139.5 cm</td><td data-bbox="699 1579 976 1617">Gen.: 154.5 cm</td><td data-bbox="976 1579 1300 1617">Gen.: 77 cm</td></tr><tr><td data-bbox="421 1617 699 1655">Yük.: 249 cm</td><td data-bbox="699 1617 976 1655">Yük.: 249 cm</td><td data-bbox="976 1617 1300 1655">Yük.: 249 cm</td></tr><tr><td data-bbox="421 1655 699 1668">Der.: 79 cm</td><td data-bbox="699 1655 976 1668">Der.: 79 cm</td><td data-bbox="976 1655 1300 1668">Der.: 79 cm</td></tr></tbody></table>	Gusülhane	Yüklük	Raf- Fincanlık	Ölçü (cm):	Ölçü (cm):	Ölçü (cm):	Gen.: 139.5 cm	Gen.: 154.5 cm	Gen.: 77 cm	Yük.: 249 cm	Yük.: 249 cm	Yük.: 249 cm	Der.: 79 cm	Der.: 79 cm	Der.: 79 cm
Gusülhane	Yüklük	Raf- Fincanlık														
Ölçü (cm):	Ölçü (cm):	Ölçü (cm):														
Gen.: 139.5 cm	Gen.: 154.5 cm	Gen.: 77 cm														
Yük.: 249 cm	Yük.: 249 cm	Yük.: 249 cm														
Der.: 79 cm	Der.: 79 cm	Der.: 79 cm														

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

1.katta bulunan her iki yatak odasının pencerelerinin karşı duvarında birbirine hemen hemen benzer iki dolap bulunmaktadır. Üç açıklıklı bu dolapların orta açıklıkları kapaksız ve yüklük olarak kullanılırken, bir tarafında küçük bir dolap bulunmaktadır. Her ikisinin de güneyindeki bölmeleri hamamcıktır (Tablo 94-95).

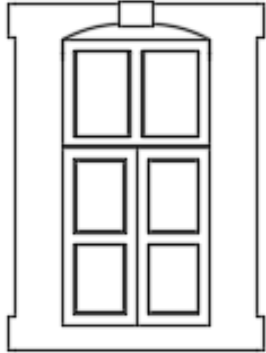
Tablo 96. Mehmet Saltoğlu Evi Dış Kapı

Yapı	Fotoğraf
MEHMET SALTÖĞLÜ EVİ	
	
<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Var Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 110 cm Yük. : 228 cm Kalın.: 5 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Dış mekân kapısı orijinalliğini korumaktadır. Alınlık kısmı cam bölmelidir. Bu alınlık kısmı iç mekândaki kapılarda da hemen hemen aynı yükseklikte tutularak üst pervazların sınırını belirlemektedir. Mekân kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir. Tek kanatlı kapılar tuvalet-banyo mekânlarında görülmektedir. Kapılarda taç ve süslemeler yoktur. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Tablo 96).

Tablo 97. Mehmet Saltoğlu Evi Pencereleer

Yapı	Fotoğraf			
MEHMET SALTÖĞLU EVİ				
				
	<p>Ölçü (cm): Gen.: 81 cm Yük. : 175 cm Kalın.: 3 cm</p>	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>	<p>Ölçü (cm): Gen.: 84 cm Yük. : 178 cm Kalın.: 3 cm</p>	<p>Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>
	<p>Söve: Her iki katta da söveler ahşaptır.</p>			

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereler, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şeklindeki pencereleri çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencerelerde güvenlik sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencerelerin dış bordüründe duvardan çıkıntı yapılmıştır (Tablo 97).

Şekil 144. Mehmet Saltoğlu Evi Tavan Görünüşleri

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Frezeli aplike ıtalarıyla bağlanmış havuzlar ve ara tahtalarıyla tavanlar düzenlenmiştir. Tavanlar çeşitli nedenlerle (atı akıntısı, ahşabın çalışması vs.) eski, harap bir görüntü vermektedir (şekil 144).

1.17. ÖMER TÜRER EVİ

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesi Orta Mahalle mevkiinde yer alan mer Türer Evi geleneksel Doğu Karadeniz kent mimarisi konut grubunda yer almaktadır. Szli kaynaklardan, evin yaklaşık 120 yıllık olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Cephesel olarak oda genişliğinde normal bir çıkmaya sahiptir. Geleneksel Türk evlerinde görülen çıkma, kapı, pencere, alınlık ve bunların birbirleriyle ölçü, malzeme ve simetrisi açısından uyumu bu yapıda da bulunmaktadır. Buradaki pencere ölçüleri, pencerelerin çıkmanın her iki yanında aynı aralıkta konumlanması, pencerelerin çıkma ile uyumu cephede görsel bütünlük taşımaktadır. Alınlık olarak üçgen çatı alınlık bulunmaktadır (şekil 145).

şekil 145. Ömer Türer Evi n ve Yan Cephe

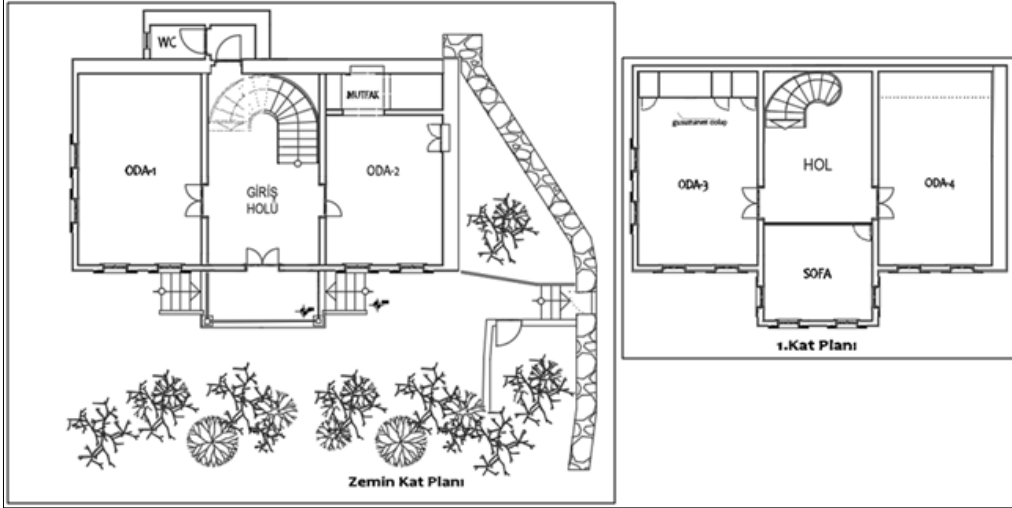

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Yapı, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. mekân tipolojisi olarak orta sofalıdır. Giriş kapısı doğrudan sofaya açılmaktadır. Girişin sol yanında şuan oturma odası olarak kullanılan bir oda ve sağında mutfak olarak kullanılan bir diğer oda bulunmaktadır. Merdiven altında tuvalet yer alır.

Evin st katında alt kata benzer biçimde, bir ucunda merdiven bulunmaktadır. Merdiven direkt olarak sofaya açılmaktadır. Sofanın sağında bir oda solunda ise yanyana iki oda yer almaktadır (şekil 146).

Şekil 146. Ömer Türer Evi Zemin ve 1.Kat Plânı

Kaynak: (B. D. Saka).

Şekil 147. Ömer Türer Evi Merdiven

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Katlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenin malzemesi ahşaptır. Döner ahşap merdivende korkuluk bulunmamaktadır. İncelenen evler arasında rastlanılmış iki örnekten biri olan, bir cephesi duvar, diğer cephesi ahşap ile tavandan zemine kadar kendi formunda çevrelenmektedir. Ayrıca 5. Basamağa denk gelen kısmında kapı bulunmaktadır. Bu kapıyı dilediklerinde kapatıp, zemin ve üst katta aile bireylerinin tek yapı içinde iki ev varmış gibi yaşama imkânı sağlanır. Ses-gürültü gibi unsurları da absorbe özelliği doğar (Şekil 147).

Merdiven çıkışının sol ya da sağ yanında yer alan dolap ya da dolaplara burada rastlanılmamaktadır.

Şekil 148. Ömer Türer Evi Oturma Odası-Dolap

Fotoğraf: (B. D. Saka)

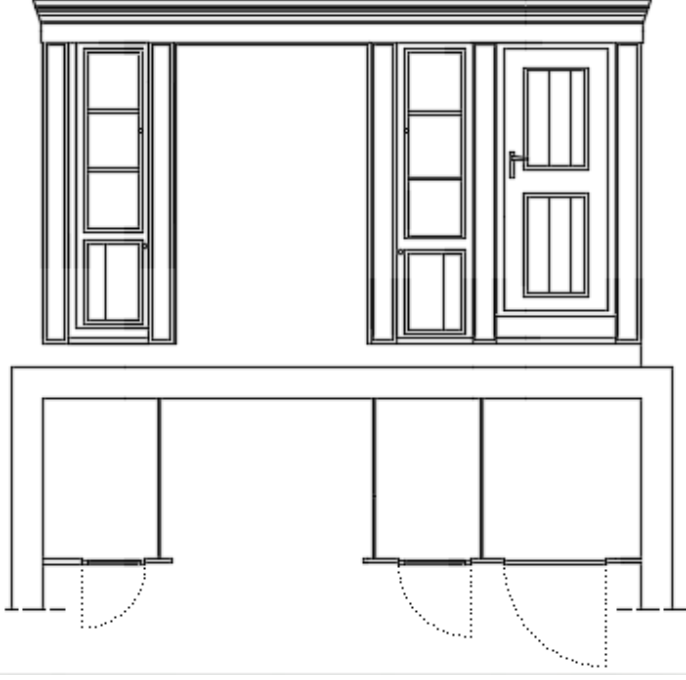
Sofanın sağında yer alan odanın kapısı çıkarılmıştır. Sedirler kaldırılarak güncel mobilyalar koyulmuştur. Odanın doğu duvarında küçük bir gömme dolap yer almaktadır. Bu odanın içerisinde kuzey duvarında bir mekân daha açılmaktadır. Bu mekânda yenilenmiş bir mutfak bulunmaktadır. Mutfağın kuzey duvarında şömine ve bu şöminenin batısında ufak bir niş yer almaktadır (Tablo 98).

Tablo 98. Ömer Türer Evi Mutfak-Şömine

Yapı	Fotoğraf	Çizim
ÖMER TÜRER EVİ		<p>Malzeme: Taş Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p> <p>Ölçü (cm): Gen.: 96 cm Yük. : 114 cm Derin.: 35 cm</p>

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 99. Ömer Türer Evi Gusülhaneli Gömme Dolap

Yapı	Fotoğraf
ÖMER TÜRER EVİ	
	 <p data-bbox="1171 875 1342 1077">Ölçü (cm): Gusülhane Ölçü (cm): Gen.: 127 cm Yük.: 234 cm Der.: 79 cm</p> <p data-bbox="1171 1115 1342 1279">Yüklük Ölçü (cm): Gen.: 152 cm Yük.: 184 cm Der.: 79 cm</p> <p data-bbox="1171 1317 1342 1559">Fincalık-Raf Ölçü (cm): Gen.: 75 cm Yük.: 234 cm Der.: 38 cm Malzeme: Ahşap</p> <p data-bbox="427 1592 1238 1626">Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</p>

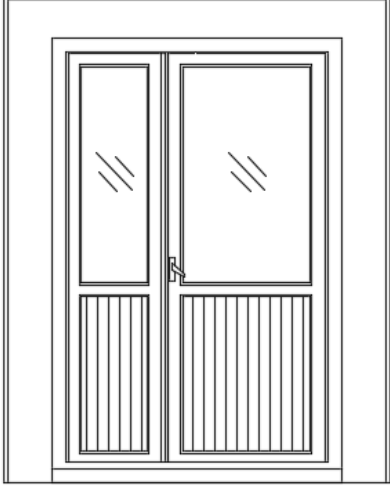
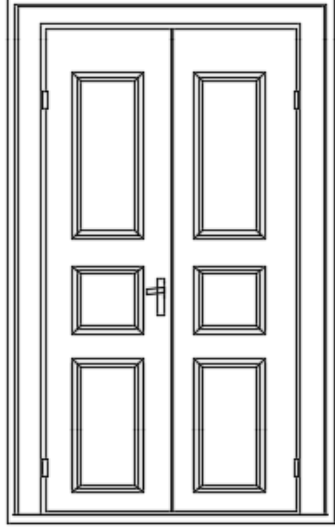
Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 100. Ömer Türer Evi Giriş Kapısı

Yapı	Fotoğraf	
ÖMER TÜRER EVİ		
		
	<table border="1"><tr><td data-bbox="416 1361 948 1503">Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok</td><td data-bbox="948 1361 1362 1503">Ölçü (cm): Gen.: 110 cm Yük. : 226 cm Kalın.: 5 cm</td></tr></table>	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok
Malzeme: Ahşap Yenilenme : Yok Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 110 cm Yük. : 226 cm Kalın.: 5 cm	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Tablo 101. Ömer Türer Evi İç Kapılar

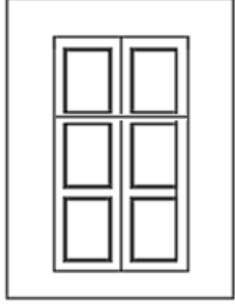

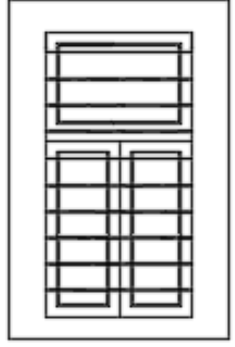
Yapı	Fotoğraf	Teknik
ÖMER TÜRER EVİ		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 92 cm Yük. : 215 cm Kalın.: 4.5 cm
		
	Malzeme: Ahşap Yenilenme : Var Deformasyon: Yok Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 115 cm Yük. : 216 cm Kalın.: 4 cm

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Dış mekân kapısı orijinalliğini korumaktadır. Alınlık kısmı cam bölmeli olup, cam kısmının yüksekliği görülen örneklerden daha fazladır. Dış kapının bu alınlık kısmı iç mekândaki kapılarda alınlık ya da taç olarak dönüşmemiş düz pervaz olarak kullanılmıştır. Yükseklikler iç kapılarda kendi aralarında bütünlük arz eder. Cam bölmeli oda kapısında yenilenme söz konusudur. Yatak odası, wc-banyo olarak kullanılan mekânların kapıları, ahşap tek ya da çift kanatlı olarak değişmektedir.

Kapılarda taç ve süslemeler yoktur. Kapılar üç taraftan pervaz ve altta eşikle tasnif edilmiştir. Oda kapılarının yüzlerinin yine dikdörtgen olup, sofa ve odaya bakan her iki yüzeyde süslemeler bulunmamaktadır (Tablo 100-101).

Tablo 102. Ömer Türer Evi Pencereleer

Yapı	Fotoğraf	Çizim
ÖMER TÜRER EVİ		
	Malzeme: Ahşap Deformasyon: Yok Yenilenme : Var Süsleme: Yok	Ölçü (cm): Gen.: 86 cm Yük. : 168 cm Kalın.: 3 cm
		
Malzeme: Ahşap Deformasyon: Yok Yenilenme : Var Süsleme: Yok Söve: Her iki kattada söveler ahşaptır.	Ölçü (cm): Gen.: 84 cm Yük. : 166 cm Kalın.: 3 cm	

Fotoğraf-Çizim: (B. D. Saka).

Pencereleer, yapıda belli bir düzene göre dizilmiştir. Yapının dikdörtgen şekildeki pencereleer çift kanatlıdır. Zemin kattaki pencereleerde güvenli sebebiyle parmaklık bulunmaktadır. Pencereleer dış bordürü duvardan çıkıntı yapılmıştır (Tablo 104).

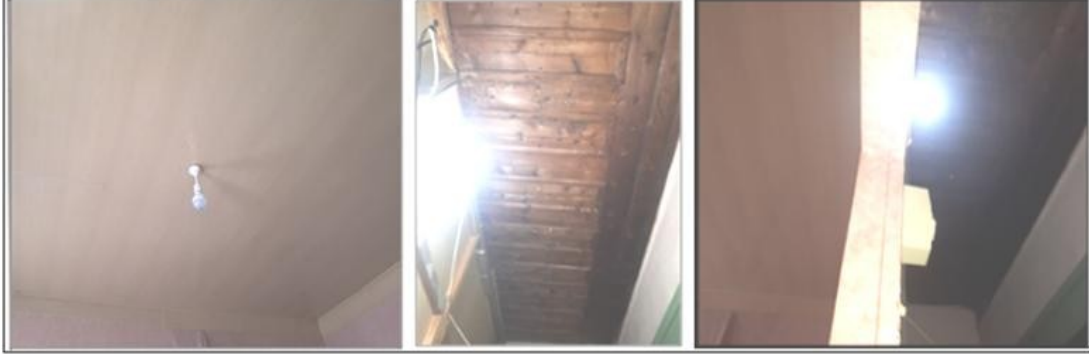
Şekil 149. Ömer Türer Evi Oda Tavanları

Fotoğraf: (B. D. Saka).

Alt ve üst kat oda ve sofa tavanları: Üst kat tavanları, alt kata göre daha özellikli olmak üzere ahşap tek yönlü çıtalı tavan şeklindedir. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. İşlem gören tavanlar da mevcuttur (Şekil 149-150).

Şekil 150. Ömer Türer Evi İşlem Gören ve Görmeyen Oda Tavanları

Fotoğraf: (B. D. Saka).

2. ARAŞTIRMA BULGULARININ ANALİZİ

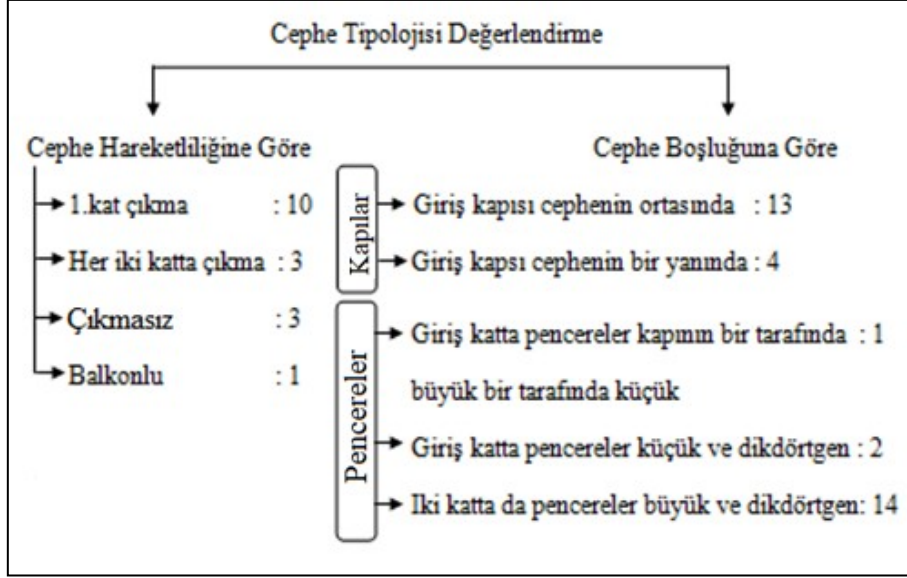
Orta Mahalle’de incelenen evlerin arazi yapısı, yerleşimi, sokak-merdiven ilişkisi, yol-bina-bahçe ilişkisi, cephe özellikleri, çıkma ve çıkmanın giriş önü mekânı ile ilişkisi, mimari özellikleri, plân özellikleri, mekân tipolojileri, mekânın işlevine yönelik analizleri , sabit donatı ve ince yapı elemanlarına ait benzer ve farklı yanlarına ait elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

2.1. İNCELENEN EVLERİN CEPHE VE İÇ MEKÂN DEĞERLENDİRİLMESİ

Trabzon Akçaabat ilçesine ait yaklaşık 120 yıllık olan 17 tescilli evin incelendiği Orta Mahalle evlerinde görülmüştür ki; evlerin sokak-bahçe ile ilişkisi genel itibariyle ya iki cepheden ya da üç cepheden sağlanmıştır. (Kaynaklardan elde edilen bilgilerle günümüzde 24 adet tescil edilmiş evin tamamının incelenememesinin sebebi, bir kısım ev sahiplerinin Orta Mahallede ikamet etmemeleridir; bazılarının evlerinin fotoğraflama ve ölçülendirme işlemine izin vermemesidir. Birkaç evin ise çökme riski taşıması ve araştırma riski oluşturmasıdır.)

Evlerin ikisi iç sofa (karnıyarık), biri dış sofa, biri köşe sofa, on dördü orta sofalıdır. Ahşap ve taş, cephede daha çok kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Cephe oranları ve bina boyutlarıyla evler, birbirleri arasında biçimsel benzerlik taşımaktadır. Evlerin cephelerindeki dizili pencereler, kapılar, çıkmalar karakteristik özellik göstermektedir.

Şekil 151. İncelenen Evlerin Cephe Tipolojisi

Çizim: (B. D. Saka).

Genellikle iki katlı olduğu tespit edilen, Orta Mahalle'deki Türk Evleri'nin cephelerinin genelinde, evlerin 1. katlarından oda genişliğinde çıkma bulunmaktadır. Bunun yanı sıra çıkmasız 3, ve her iki katta da çıkma bulunan 3 ev tespit edilmiştir. Çıkmalar iç mekânda sofayı ferahlatarak daha geniş alan yaratarak; gün ışığından da faydalanma imkânı sağlamıştır.

Çıkmanın etkilediği diğer bir husus pencerelerdir. Her iki yanında sıralı olarak bulunan pencereler genellikle çıkmanın kısa kenarında daha dar ölçülere sahiptir.

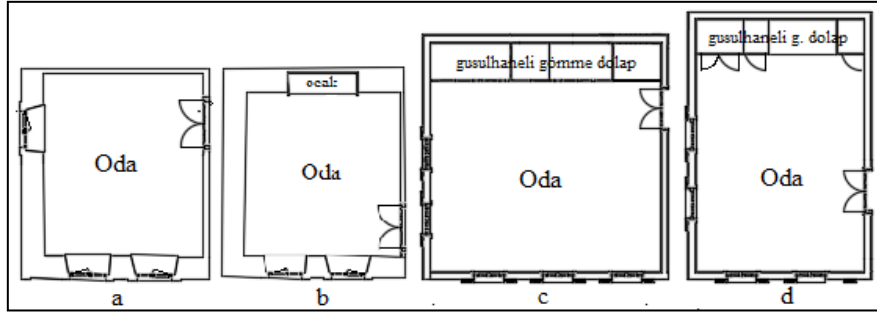
Evlerin oda tipolojisi, Türk Evleri içinde tasarlanan birçok sabit donatı elemanı ile kendi kendine yetebilen, konforlu ve fonksiyonel yaşama imkânı sağlayacak donanıma sahiptir. Bu işlev ve bu işleve hizmet eden sabit donatıların konumu, literatürde; genellikle odanın kısa kenarından açılan kapının arkasındaki duvar yüzeyine boydan boya konumlanmış gusülhaneli gömme dolap, diğer bir duvar yüzeyinde bulunan ocaklık ve bu ocaklığın bazen tek, bazen iki yanından odayı çevreleyen sedir sabit donatısı olarak tasvir edilmektedir. İncelediğimiz Orta Mahalle Evleri'nde ise odaların genellikle uzun kenarlarının bir ucundan ya da orta-ortaya yakın merkezinden (d), odanın içine açılan çift kanatlı kapıyla girilir. Evlerin birçoğunda bu oda tipolojisini ve işlevselliğini sağlayacak sabit donatı elemanları kaldırılmış ve korunamamıştır.

Genellikle orta sofalı olan evlerde, odalar sofanın etrafında sıralı şekilde konumlanmaktadır. Bu sıralı odalarda var olan gusülhane, ocaklık, sedir ve bu sabit donatıların kapı-pencere donatılarıyla mekân içerisindeki ilişkisi, en sık rastlanılan plân düzlemleri Şekil 152'de belirtilmiştir.

Sedir sabit donatısı sofa ve odalardan kaldırıldığı için plân düzleminde gösterilmemiştir. Ancak eski kullanımında, pencerelerin buldukları cephelerde L ve U şeklinde duvarı iki ya da üç koldan çevrelemekte ya da bir duvara boydan boya konumlanmış oldukları söylenebilir.

En sık rastlanılan, Şekil 152 a’da donatısız pencere-kapı, kapının duvardaki yeri ve pencerelerle olan ilişkisi; Şekil 152 b’de pencere-kapı-ocaklık ilişkisi verilmiştir. Genellikle iki şekilde konumlanmış gusülhane plân düzleminde; Şekil 152 c’de olduğu gibi, ya odaya giriş kapısının arkasında boydan boyadır, ya da Şekil 152 d’de olduğu gibi, oda duvarının orta-ortaya yakın ekseninde bulunan giriş kapısının olduğu plân düzleminde, penceresiz, sağır duvarda yer almaktadır.

Şekil 152. Orta Mahalle Evleri ’nde Oda ve Odaya Ait Sabit Donatı Elemanlarının Plân Düzleminde En Sık Rastlanan Konumları ve Birbirleriyle Olan İlişkisi

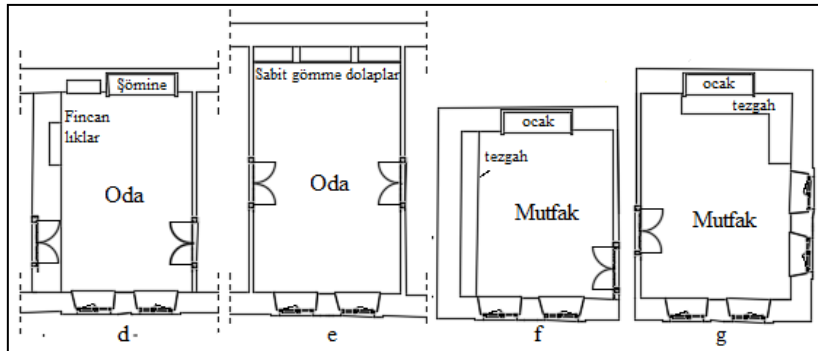

Çizim: (B. D. Saka).

Gusülhane, ocaklık, şömine, gömme dolaplar, fincanlık gibi sabit donatı elemanları, sadece sofanın yanında sıralı odalarda değil; bu odalar haricinde iki odanın arasında kalan mekânlarda da (d ve e) bulunmaktadır. Bu mekânlarda en sık rastlanan konumları ve birbirleriyle olan ilişkisi Şekil 153.’te plân düzleminde belirtilmiştir.

Genellikle zemin katta konumlanmış mutfak alanlarının güncel malzemelerle yenilediği görülmüştür. Mutfak alanında en sık rastlanan ocaklık sabit donatısı, ocaklık-tezgâh konumu plân düzleminde (f ve g) belirtilmiştir.

Şekil 153. Orta Mahalle Evleri ’nde Odada-Sabit Donatı Konumları

Çizim: (B. D. Saka).

Tuvalet genellikle merdivenin altına konumlanmıştır. 2. tuvaletin olduğu evlerde, zemin kattaki tuvaletin ekseninde 1. katta çıkıldığında merdiven korkuluğu ile hol duvarının arasındaki 79-86 cm arasında değişen mesafeden geçilerek tuvalete ulaşılır. Dar mekânlar, merdiven altlarında, geçiş alanlarında kendi içinde bölümlere ayrılarak işlevselleştirilmiştir.

2.2. İNCELENEN EVLERİN İNCE YAPI ELEMANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tavan, duvar, zemin düzlemlerinde ayırabileceğimiz sabit donatılar içerisinde, ocaklar, nişler, gömme dolaplar, sedirler bulunmaktadır. Orta Mahalle evlerinde bulunan bu sabit donatılar Anadolu'nun pek çok yerinde bulunan geleneksel Türk evlerindeki sabit donatılara göre daha sadedir. Duvarlarda ve tavanlarda işlemler, süslemeler görülmemektedir.

Tavanlar, dolaplar, kaplamalar ahşap malzemeden yapılmıştır. İncelenen evlerin bir tanesinin ocaklığında alçı rozet-süsleme görülmüş; diğerlerinin iki yanında sıralanan fincanlıklarda dahi genel hatlara uyarak sadeliği yansıtmıştır.

2.2.1. Kapılar

Orta Mahalle'de birden fazla bahçe kapısıyla girilebilen evlere rastlanılmıştır. Bu evlerin bahçe kapıları ana kapının haricinde (sıklıkla kullanılan) genellikle tek kapılı, özensiz, işlemeden ve süsten uzak; tokmak ve halka gibi donanımların görülmediği kapılardır. Dış kapı ve giriş kapılarında metal aksam olarak zemberek görülmüştür.

Malzeme olarak ahşap (çam) kullanılmış, bahçe kapıları nadir olarak çakma, genelinde ise çatki yöntemle yapılmıştır. Kapıların çoğu arka cepheye bindirme şeklinde yapılan ve kapazlama adı verilen kilit türüne sahiptir.

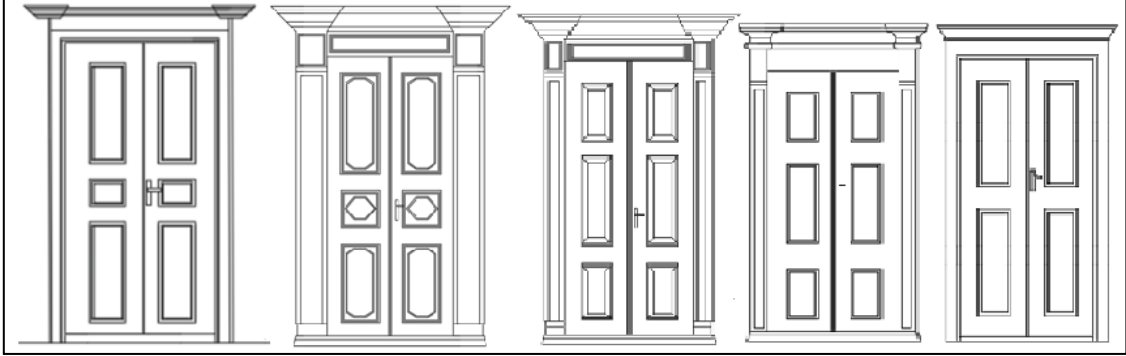
Zemberek, uç kısımları süslemeli bir tutma kolu ile kilidin mandalını harekete geçiren metal bir dilden oluşan sistem (Kahraman, 204: 81).

Giriş kapıları:

- Çift kanatlı üstünde pencereci,
- Çift kanatlı üstünde penceresiz kapı olarak görülmüştür.
- İç kapılar:
- Çift kanatlı taçlı,

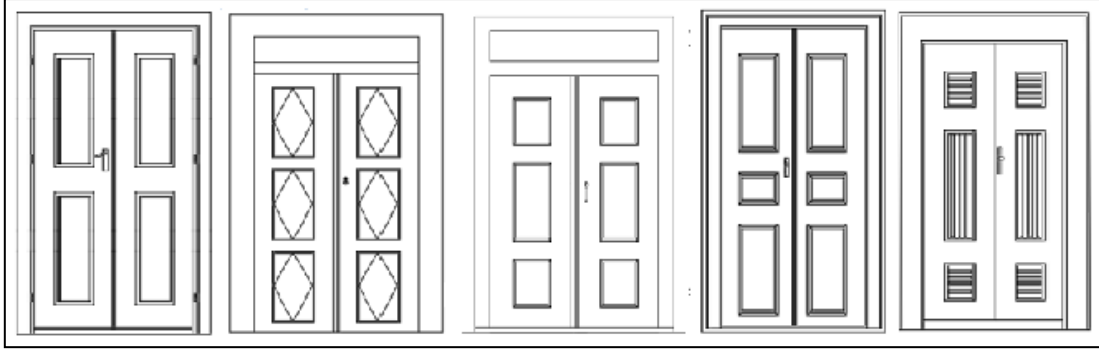
- Çift kanatlı taçsız,
- Tek kanatlı taçlı,
- Tek kanatlı taçsız olarak görülmüştür.

Şekil 154. Orta Mahalle Evleri'ndeki Taçlı-Çift Kanatlı İç Mekân Kapıları

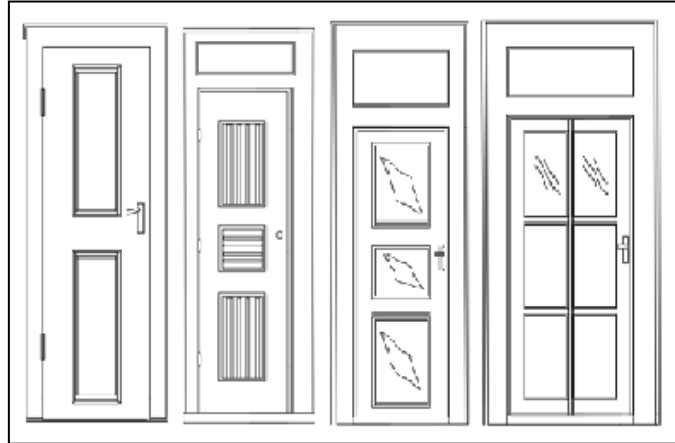
Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 155. Orta Mahalle Evleri'ndeki Taçsız-Çift Kanatlı İç Mekân Kapıları

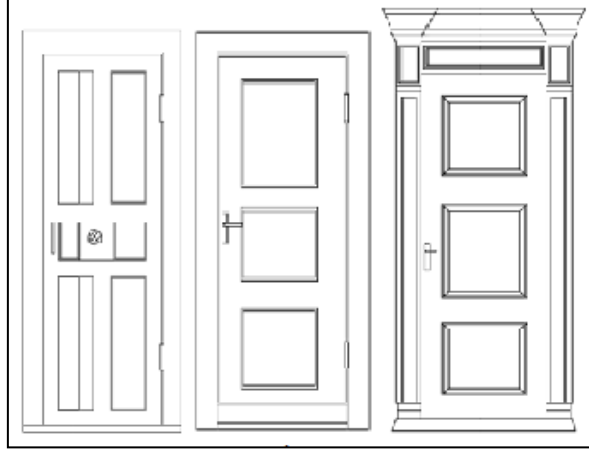
Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 156. Orta Mahalle Evleri'nde Sola Açılan Tek Kanatlı İç Mekân Kapıları

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 157. Orta Mahalle Evleri'nde Sağa Açılan Tek Kanatlı İç Mekân Kapıları

Çizim: (B. D. Saka).

Evlerin giriş kapıları cephelerin ortasında ve pencerelerle uyum içerisinde. Evlerin giriş kapıları çıkma altına konumlandırılarak dış etkilere karşı korunması sağlanmıştır. Çıkmasız Kanoğlu, Veysel Seyis ve Hayri Çolak Evlerinde giriş, cephe düzleminden bir pay daha içeride konumlanarak kapının korunması amaçlanmıştır. Çıkmasız bir diğer ev olan Veli Sezgin'de ise giriş kapısı duvar düzlemiyle aynı hizada, korunaksız tek örnek oluşturmaktadır. İncelenen evlerin giriş kapıları, İbrahim Ağa Evi haricinde çift kanatlıdır. Bunların sol kanatları sabit olarak kalırken, sağ kanatları genellikle kullanıldığı görülmektedir.

Birçok iç Mekân kapısının üst pervazında taç ile süsleme bulunmaktadır. Taç bulunmayan iç kapılarda alınlık yükseltilerek aynı hizalara taşınmış, iç mekânda görsel bütünlük oluşturulmuştur. Nadir olarak taçlı, düz-yükseltilmiş alınlıklı ve alınlıksız kapıların bir arada bulunduğu evlerde mevcuttur.

Dış ve iç kapılar genel itibariyle süsten uzak, sade, birbirleri arasında kıyaslanıldığında büyük farkların görünmediği, süsleme olarak en fazla dikey ya da yatay doğrultuda dikdörtgen göbekler ve bu göbeklerin ortasında hizalanmış baklava dilimi rölyef süsleme bulunmaktadır. Farklı sayılarda göbek bulunan kapılar vardır. Çoğu üç göbeklidir. Kündekari tekniğine rastlanılmamıştır.

Giriş ve iç Mekân kapılarının ölçüleri metre ile ölçülerek 'Ek'ler bölümünde grafiğe dökülmüştür.

2.2.2. Pencereleer

Geleneksel Türk Evleri'nde cepheye karakteristik bir özellik katan pencereler, çıkma bulunan evlerde, çıkmanın her iki yanında dizi halde ve genellikle çıkmanın kısa kenarında daha dar olarak plânlanmıştır. Genişlik ve yükseklik oranı 1/2'lik altın orana sahiptir. Genişliği 100 cm'yi geçmeyecek ve dikdörtgen şeklini bozmayacak biçimde uygulanır. Yörelere göre genişlik ve yükseklikleri değişse de 1/2'lik oranı kendi içinde yakaladığı görülür. Pencereleer genel olarak ahşap söve ve pervazla çevrelenmiştir.

Geleneksel Türk Evi'nde mahremiyet bakışı mahalledeki Türk Evleri'ne de yansımıştır. Hem mahremiyet hem de güvenlik açısından zemin kattaki pencere boyutlarında küçülmeler ve parmaklıklar görülmüştür. Pencere pervazlarında işlemler, ahşap oymalar vs. görüşmemiştir. Çoğunlukla ahşap sövelerin alınlık kısmında taç bulunmaktadır. Dış kapının bir ya da her iki yanında pencere bulunan örneklerde, pencere söveleri dış kapının sövelerine birleştirilerek; üst tarafta kemer görüntüsü oluşturulmuştur. Cephede bu durum estetik bütünlük sağlamaktadır.

Sürgülü, kemerli ve tepe pencereli görülmemiştir. Kemerli pencerelerinin görülmemesinin en büyük nedeni iklimin vermiş olduğu etkidir. Kemer pencere üzerinde bir nevi siperlik yaparak güneş kontrolünü sağlar. Bu durum mekânda gölge oluşturur ve gölgeyi mekâna yansıtır. Dolayısıyla sıcak bölgelerde bulunan evlerde daha çok uygulanmaktadır. Ilıman ve güneşli gün sayısı mevsim normallerinde olan Karadeniz Bölgesinde nadir olarak uygulanan pencere kemerleri ise, basık ve dardır. Bunlarda şekil olması açısından yapılmaktadır.

Geleneksel Türk Evi'ndeki mahremiyeti sağlamak amacıyla yapılan kafesleer ve kepenkleer bulunmamaktadır. Her iki katta da aynı amaç doğrultusunda yapılmış, ahşap ve demir korkuluklar görülmüştür. Bu korkuluklar ayrıca pencereleri hava şartlarından korumak içinde yapılır.

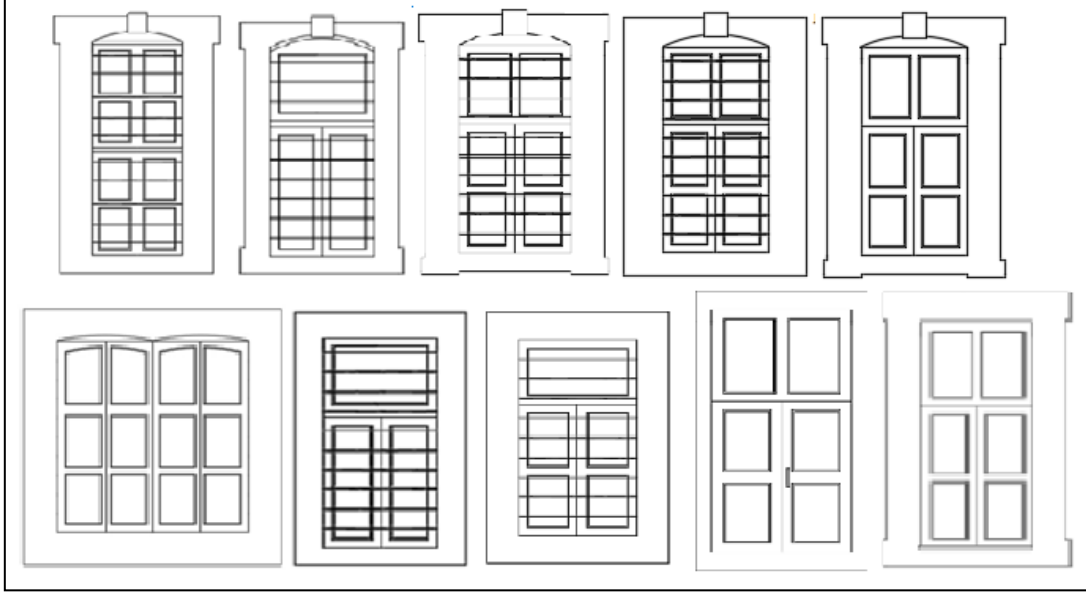
Pencereleri zemin katta:

- Üstü sabit, altı iki kanatlı açılır,

Pencereleri 1.katta:

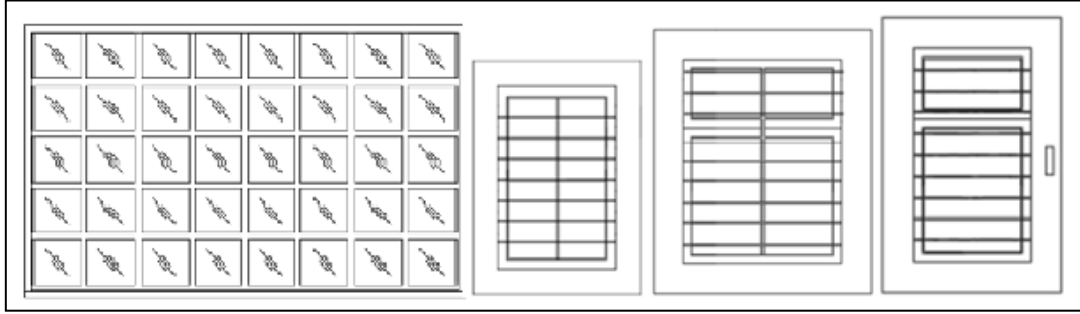
- Üstü sabit, altı iki kanatlı açılır,
- İki kanatlı açılır olarak görülmüştür.

Şekil 158. Orta Mahalle Evleri 'nde Zemin, 1. ve 2. Katta Görülen Pencereleler

Çizim: (B. D. Saka).

Şekil 159. Orta Mahalle Evleri 'nde Zemin Katta Görülen Pencereleler

Çizim: (B. D. Saka).

2.2.3. Dolaplar-Gusülhane

İncelen evlerde birçok sabit donatı gibi dolaplarında kaldırıldığı görülmektedir. Var olan sabit dolapları incelediğimizde ise çiçeklik ve ağız açık raflara rastlanılmamıştır.

Gusülhaneli dolaplar 7 evde tespit edilmiştir. Bu dolaplar sırasıyla; fincanlık-yüklük-gusülhane, fincanlık-yüklük-fincanlık-gusülhane, gusülhane-yüklük-fincanlık olarak sıralaması değişebilmektedir. Gusülhane tek kapaklı olabildiği gibi çift kapaklı uygulamaları da bulunur. Yüklük kısımları çift kapaklı ya da açık bırakılarak perde ile örtülür.

Dolapların yükseklikleri ya tavan yüzeyi ile ya da kiriş ile birleştirilecek şekilde taç ya da alınlık kullanılarak kapatılmıştır. Bu alınlıklar kapı alınlıkları ile görsel olarak bütünlük arz eder. Dolapların yükseklikleri kapı yükseklikleriyle doğru orantılıdır. Taç olmayan, düz ahşap çerçeve ile kapatılan ya da tavan yüzeyi ile arada açıklık

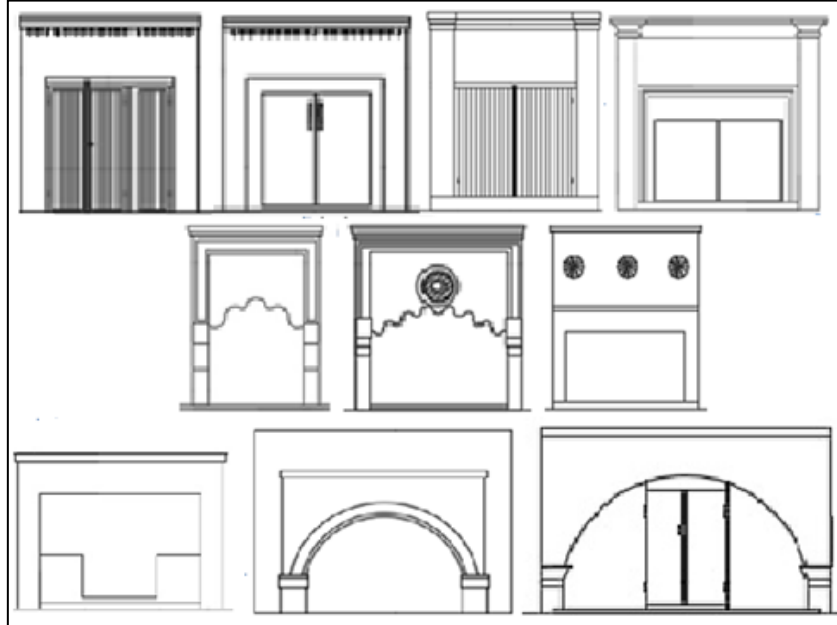
bulunanlarına da rastlanılmıştır. Yüksekliği az, tavan düzlemiyle arasında açıklık olan dolaplarda ise; açıklık kısımlarının yine yüklük gibi hurçların koyularak işlevselleştirildiği tespit edilmiştir. Buradaki en büyük fark, taçla kapatılan dolap üstleri toz gibi unsurlardan etkilenmeyerek temiz kullanma imkanı vermesidir. Ayrıca insan ergonomisine her yönüyle dikkat edilen Türk Evleri'nde dolapların erişilemeyeceği kısımlarının yüzeyde kapatılıp bütünlük oluşturması genel ilkelerle özdeşleşir.

Dolaplar taç bölümleri haricinde genel olarak sade, süsten uzaktır. Birçok gusülhaneli dolap kapakları buldukları evlerin iç kapı üzerindeki göbek desenlerini barındırmaktadır. Süsten ziyade işlevsellik ön plandadır.

2.2.4. Ocaklar ve Şömineler

İncelenen evlerde kaldırılan ve önü kapatılarak mekândan işlevi soyutlandırılan ocak ve şömine sabit donatı elemanları bulunmaktadır. Genellikle konumları odaların duvarlarının ortalarıdır. Evlerden 5'i hariç 12 tanesinde bulunmakta; Neziroğlu evinde zemin ve 1. katta olmak üzere iki şömine; İbrahim Ağa Konağında ise 1 şömine ve 1 ocaklık bulunmaktadır. Külahlı, çiçekli, oymalı gibi ocak çeşitleri görülmemektedir. Şöminelerde gövde kısmında rozet bulunan 1 örneğe, iki ya da tek yanda şerbetlik bulunan örneklere rastlanmıştır. Malzeme olarak, alçı, kireç ve taş kullanılmıştır.

Şekil 160. Orta Mahalle Evleri'nde Bulunan Şömine ve Ocaklıklar

Çizim: (B. D. Saka).

2.2.5. Sedir

İncelenen evlerde sadece bir yapıda bulunabilen sedirler maalesef değişen zamanla yerini güncel mobilyalara bırakmıştır. Var olan örnekle pencere pervazının seviyesinde bitirilen sedirler, oturur halde manzaraya her açıdan hakim olma imkânı sağlamaktadır.

2.2.6. Merdiven

Evlerde katlar arasında ulaşımı sağlayan merdiven malzeme olarak ahşaptır. Genellikle yarım dnr tek kollu olarak karşımıza çıkar. (Tek kollu merdiven bir yapıda görülmüştür.) Korkuluk stleri ahşap küpeştelidir. Küpeşte kenarları küttür ve motif yer almamaktadır.

ıkış yönü 6 evden soldan 10 evde sağdandır. (1 ev tek katlı olduğu için merdiven bulunmamaktadır.)

2.2.7. Yer Döşemeleri

Yer döşemeleri evlerde genellikle değişmiştir. Ahşap yer döşemelerinin tüm odalarda varlığını sürdürebilen ev sayısı 4 tanedir. Genellikle lamine kaplama ya da laminant parke uygulamaları görülmektedir. Islak hacimler ise güncel seramiklerle kaplanmıştır.

2.2.8. Tavanlar

Türk Evleri'nde odanın formu kare ve kareye yakın dikdörtgen olduğu için tavanların formu da aynı şekildedir. Tavan yüzeyleri Orta Mahalle Evleri'nde genellikle dikdörtgene yakın oda formunu taşımaktadır. Genel hatlarıyla alt ve üst kat oda ve sofa tavanları; ahşap tek yönlü ıtalı tavan şeklindeydir. Bazı oda tavanlarında ahşap çıtalarla dikdörtgen ve kare sıralı desenler yapılmıştır. Hem alt hem de üst kat tavanlarında koltuk altı silmesi bulunmaktadır. Süsleme, bezeme, göbek yoktur; sade ve yalındır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Tez kapsamında geleneksel Türk Evleri'nin tarihi gelişimi, kültürel önemi, bulunduğu coğrafya ile ilişkisi, mekânsal özellikleri, plân işleyişi, sabit donatı-iç mekân kurgusu, sabit donatı elemanlarının mevcut durumu, malzeme ve boyutları incelenerek, karakteristik özellikleri açıklanmıştır. Bu ilkeler doğrultusunda seçilen Trabzon Orta Mahalle'deki Türk Evleri'nin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Orta Mahalle'de bölgenin iklimi mimariyi de etkilemiştir. Yağışı bol ve gür ormanlara sahip olan coğrafyada ahşap kullanımı evlerin strüktüründe, cephe, iç mekân ve sabit donatı elemanlarında ana malzeme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evlerde manzaraya konumlanmış cepheler; çıkma-alınlık-pencere-kapı gibi elemanların cephedeki oranları ve uyumu görülmektedir. Cephede mahremiyet anlayışı ve korunma gereksinimini karşılayacak demir ya da ahşap parmaklıklı, zemin katta boyut olarak küçülebilen pencereler göze çarpmaktadır. Söveler, alınlıklar, taçlar sade ve yalın tasarımın ürünüdür.

İncelenen evlerin hepsi tescilli, 2 ev 3, 1 ev tek, 14 ev 2 katlıdır. Cephesel olarak; 4 ev hariç oda genişliğinde normal çıkmaya sahiptir. 5 ev alınlıksız, 9 ev üçgen alınlıklı yuvarlak rozet, 2 ev üçgen alınlıklı diyagonal rozet, 1 evde üçgen çatı alınlık tespit edilmiştir. Plân bazında, 1 evde iç sofa, 1 evde köşe, 1 evde dış, 14 evde orta sofalı (karnı yarık) plân görülmüştür.

Üç ev restore edilerek kamulaştırılmıştır. Kamulaştırılmış evlerin haricindeki yapıların özellikle cephelerinde yer yer deformasyon, çürüme, kopma, dökülmeler tespit edilmiştir.

Genel itibariyle cephesel oranın söz konusu olduğu yapılarda, zemin kat pencereleri 70-89 cm genişlikte, 139-176 cm yükseklikte (tek örnek, 139 cm genişlikteki pencere hariç.) değişmektedir. 1. Kat pencereleri, 81-97 cm genişlikte, 145-178 cm yükseklikte değişmektedir. (Tek örnek, 163 cm genişlikteki pencere hariç) Cumbanın iki yanında yer alan pencereler, ön cephesinde yer alan pencerelere göre daha dardır. Her ev kapı-pencere-çıkma ve bütünündeki kompozisyonla 1/2'lik altın oranı sağladığı görülür.

Giriş kapıları görünüş itibariyle sadedir. Üzerinde işlemlere rastlanılmamıştır. En büyük hareketlilik iç kapılarda da görülen göbeklerdir. Bu göbekler genellikle dikey doğrultuda dikdörtgendir. 2 evin dış kapısındaki dikdörtgen göbeklerde, göbekleri ortadan hizalayacak baklava dilimleri bulunmaktadır. 2 evin giriş kapısının alınlık kısmı üzerinde sabit cam konumlanmıştır. Bu detayla kapı daha yüksek, görkemli ve zengin durur. Giriş vurgulanır. Türk Evi'nde dış kapıya ve ön cepheye verilen önem sebebiyle bu yükseltilmiş kapılar tercih edilir. Metal aksam olarak 2 evin kapısında kulp ve tokmak görülmüştür. Kilit sistemi 3 ev haricinde orijinaldir.

Evlerin genelinde iç mekân kapıları çift kanatlıdır. Islak hacimlerin kapıları tek kanatlıdır. Tek kanatlı kapıların çoğu yenilediği için, ölçü olarak kıyas yapmak sağlıklı olmayacaktır. Orijinalliğini koruması ve özellikle sofa yanındaki sıralı odaların kapıları olması sebebiyle; çift kanatlı kapıların ölçüleri “Ekler” kısmında tablolştırılmış ve ortalamaları grafiksel olarak ifade edilmiştir.

İç mekânda da sadeliğin hakim olduğu bir düzen mevcuttur. Katlar arasında büyük tasarım ve estetik açıdan fark yoktur. Evler genellikle orta sofalı olmakla birlikte, yan ve dış sofalı örnekleri de görmek mümkündür.

Sadece 1 evde görülen sedirler yerlerini güncel mobilyalara bırakmıştır. Var olan gusülhaneli dolaplar, 2 evde; gusülhane-yüklük-fincanlık, 2 evde fincanlık-yüklük-gusülhane, 1 evde gusülhane-fincanlık-yüklük, 1 evde gusülhane-fincanlık-yüklük-fincanlık, 1 evde fincanlık-yüklük-fincanlık-gusülhane, 1 evde gusülhane-yan mekâna geçmeyi sağlayan dolap ögesi kapı-fincanlık-yüklük olarak farklı sıralanışlarda bulunmaktadır. Bunlardan 2 tanesinde gusülhane kapısı tek kapılı diğerleri çift kapılıdır. Yüklükler genellikle çift kapalıdır. Sadece 2 dolabın yüklük kısmı kapaksız, perde/örtü takılıdır. 2 evin yüklüklerine ait kapaklarda ayna bulunur. Fincanlık kısımları diğer bölümlere göre daha dardır. 1 evdeki fincanlık bölümüne ait camlarda renkli çiçek desenleri tespit edilmiştir. Gusülhaneli gömme dolap içerisinde fincanlık kısmının derinliği değişmektedir. Genellikle gusülhaneli gömme dolapların derinliği 78-80 arasında değişmekte, yükseklikleri alınlık kısmından iç kapısının yüksekliği ile eş orantıda bulunmuştur.

Oda formunu yansıtan dikdörtgen ve dikdörtgene yakın tavan formu yalındır. Göbeklere, işleme ve bezemelere rastlanılmamıştır. Hareketlilik olarak ahşap çitalarla geometrik desenler yapılmıştır.

Sonuç olarak; Orta Mahalle Evlerin'deki 24 tescilli evden 17 evin ulaşılabilir örneklerinin incelendiği araştırmada; Türk Evi'nin tasarım ilkeleri, plân tipi, iç mekân/oda kurgusu, sabit donatıları ve ince yapı elemanları açısından literatürde yer alan benzerlik ve farklılıkları tespit edilmiştir. Özellikle ince yapı elemanlarının Türk Evi'nin karakteristik özelliklerini belirlemede önem arz ettiği hipotezi savunulan bu çalışmada, incelenen konutlar doğrultusunda Türk Evi'nin karakteristik özelliklerinin belirlemede ince yapı elemanlarının önemli rol oynadığı doğrulanmıştır.

Orta Mahalle'de incelediğimiz Türk Evleri plân, cephe, iç Mekân organizasyonu, ince yapı ve sabit donatı elemanlarının konumu, işlevi, birbirleriyle olan bağlantısı, malzeme, süsleme ve boyut gibi birçok ilkeyle uyum sağlamakla birlikte, bulunduğu coğrafyaya ait farklılıklarda barındırmaktadır. Genel olarak kendi içlerinde de bütünlük arz eden yapılarda önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

Burada kamulaştırılıp cafe, restoran, otel gibi güncel olarak kullanılan; kimilerinde hala oturlan yapılar olduğu gibi, terk edilmiş yapılarda mevcuttur. Bu noktada özellikle terk edilmiş ya da restorasyon gerektiren yapılarda ahşap işçiliğinde usta insanlarla bu evler restore edilmeli, restore edilme sürecinde olan evlerde de gerek dış gerek iç Mekân elemanlarının orijinalliğine dikkat edilmedir.

Dış mekândan iç mekâna doğru gidecek olursak: Türk Evi'nin taş ve ahşapla olan dokusu bozulmamalıdır. Pencere söveleri, ahşap alınlıklar, köşe pervazları gibi cephede kendini gösteren unsurlara dikkat edilmelidir.

Evlerde genellikle iç mekânda sofanın iki tarafına sıralanan odalar orta sofa (karnıyarık) denilen bir plânı ortaya çıkarmaktadır. Ancak bazı evlerde bu orijinal mekân tipolojisini ara elemanlarla ya da güncel büfe dolaplarla bölerek daha küçük mekânlar oluşturup bozulduğu görülmüştür. Bu küçük mekânlar, mutfak ya da ardiye olarak kullanılmaktadır. Bu bilinçsiz uygulamalar ve bölücüler yerine orijinal dolapların bulunduğu yerler, mutfakta kullanılmayan ya da deformasyona uğrayan ocaklıkların onarılması sağlanarak hem mekân tipolojisi hem de işlevselliğiyle Türk Evi'nin ilkelerini karşılamak gerekir.

Özellikle sabit donatı kavramı içerisinde incelediğimiz donatılar, değişen yaşam kültürü nedeniyle korunamadığı bir gerçektir. Günümüzde evrenselleşen tasarım bakış açısı nedeniyle birçok geleneksel unsurda olduğu gibi geleneksel Türk Evi kültürü de

her ne kadar koruma altına alınsa ve yenilenmeye çalışılsa da özüne ait dokuyu tam anlamıyla taşıyamamaktadır.

Kapı, kapı kasası, tavan, tavan göbeği gibi birçok sabit donatı elemanı fotoğraflanıp, rölevesi alınmalı ve bozulma sebebi tespit edilmelidir. Deformasyona uğramış ek yapılacak parça parça kısımlar ya da bu parçalardan yenilenecek bölümlerde uygun malzeme seçilmeli, sağlamlaştırma ve bütünleme işlemine dikkat edilerek montajı yapılmalıdır.

Ahşap zemin kaplamasının da güncel malzemelerle kapatılması ya da değiştirilmesi Türk Evi dokusunu bozmaktadır. Bunun yerine ahşapların korunabilmesi ve bakımı yapılması hem estetik hem de yeni uygulamalara göre daha sağlıklı olacaktır.

Yapının ayakta kalabilmesi ve yaşanabilmesi için Orta Mahalle Evleri'nin onarımı konusunda yeterli maddi ve teknik destek bulunmalıdır. Yapıların var olan kimliklerini koruyabilmesi açısından cephe ve iç mekân elemanlarının yapım tekniklerini, malzemelerini bilen ustaların günümüz koşullarında bulunamaması en büyük sorundur. Bu konuyla ilgili kurum ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerde bulunması gerekir. Restorasyonunu gerçekleştirebilmek için onarım malzemelerinin temininde kolaylıklar sağlamalıdır.

Birçok tasarıma ilham olan geleneksel Türk Evi kültürü Orta Mahalle Evleri'nde de uygun yöntemlerle sağlamlaştırılarak günümüz hayatı içerisinde varlığını devam ettirmelidir. Günümüzle uyumlu olmaya ve ihtiyaçları karşılamaya çalışırken Türk Evi kimliğinden bir şey kaybetmemeli, donatılarında kültürel sürekliliği devam ettirmesi gerekmektedir. Bu amaca yönelik yapılacak her bilinçli eylem, yapıların yarınlara aktarılmasını ve Türk Evi kimliğinin sürdürülebilmesini sağlayacaktır.

(Orta Mahalle'deki Evlerin cephesel, mekânsal, malzeme, sabit donatı, ince yapı elemanları, boyut-oran-orantı gibi birçok benzer ve farklı yanlarını görebilmek için elde edilen bulgular envanter form, grafik ve tablolaştırılarak ekler bölümünde belirtilmiştir.)

KAYNAKÇA

- Akdemir, Z. (1997). *Batı Karadeniz Bölgesi Yerleşmelerinde Geleneksel Konut Kültürüne Bağlı Biçimsel ve Yapısal Kurgu Özelliklerine Ait Ölçütler*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Akın, S. E., Ertürk, S., ve Özen, H., (2013). *Geleneksel Akçaabat Evleri Miras Değerleri Dünden Bugüne Akçaabat Sempozyumu*. Trabzon: Akçaabat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Altınar, A. T. ve Budak, C. (1997). *Konak Kitabı*. İstanbul: Tepe Yayınları.
- Arat, Y. (2011). *Geleneksel Türk Evi İç Mekân Donatılarının Antropometrik Verilere Dayalı Analizi; Konya Evler*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aslan, H. (2005). *Osmanlı Mimarisinde Ahşap Tavan Göbekleri*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aygün, N. (2014). *Dünden Bugüne Akçaabat*. Trabzon: Akçaabat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Azezli, G.S. (2009). *19.yy'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekân Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başkan, S. (2008). Geleneksel Doğu Karadeniz Evleri. *Erdem Dergisi*, 6(52), 41-90.
- Batur, A. ve Gür, Ş. Ö. (2005). *Doğu Karadeniz Kırsal Mimari*. İstanbul: Mili Reasürans Yayınları.
- Bektaş, C. (2013). *Türk Evi*, İstanbul: Yem Yayınları.
- Burkut, B. E. (2014). *Osmanlı/Türk Evi Mekân Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever'in Konutları)*. (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cansever, T. (1994). *Ev ve Şehir Üzerine Düşünceler*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Demirci, D. (2010). *Isparta Evler*. (Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Dinçbaş, K. G. ve Akdeniz, G. M. (2019). Germir'de Tarihi Mehmet Pehlivan Evi'nin Başodası'ndaki Sabit Mobilyaların Değerlendirilmesi. *Megaron Dergisi*, 14(1), 97-101.
- Doğan, K. Rabia. (2014). *Trabzon-Akçaabat Orta Mahalle Evlerinin Karakteristik Özellikleri Dünden Bugüne Akçaabat Sempozyum*. Trabzon: Akçaabat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Eldem, H.S. (1968). *Türk Evi Plân Tipleri*. İstanbul: İTÜ Yayınları.
- Enön, Z., Güngör, B., Öztekin, ve Tosun, V. (1983). *Akçaabat Ortamahalle'de Bir Araştırma*. Trabzon: Kuzey Matbaacılık & Gazete.
- Erdoğan, K. (2011). Pencerenin ve Camın Tarihçesi , <http://erdogankarakoc.blogcu.com/pvc-ve-pencere-tarihcesi-pencibaba/4901936> (Erişim Tarihi: 13.07.2019).
- Erler, E., Sarıgül, S. ve Yeğin, F. D. (2017). *Safranbolu Evleri Düzce*. (Bitirme Tezi). Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Düzce.
- Eruzun, C. (1989). Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi. *Mimarlık Dergisi*, 27(4), 68-72.
- Eyüce, A. (2005). *Geleneksel Yapılar ve Mekânlar*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Gabriel, A. (1938). Türk Evi. *Arkitekt Dergisi*, 38(5), 149-154
- Gerçek, B. (1989). *Akçaabat'ın Orta Yeri Mahalle*. Trabzon: Pan Matbaacılık ve Yayıncılık.

- Gögebakan, Y. (2014). Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evi'nin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar ve Bu Evlerin Genel Özellikleri. *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, 1(1), 41-55.
- Gökçe, P. (1983). *Türk Osmanlı-Ahşap Ev Mimarisinin Plânimetrik Özelliklerine Uluslararası Çerçeve Bir Bakış*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). MSÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Gülleç, G. (1989). *Türk Evi ve Çağdaş Konut Mimarisinde Pencereleme Bir Bakış*. (Yüksek Lisans Tezi) MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günay, R. (1989). *Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu*. Ankara: YEM Yayınları.
- Gür, Ş. Ö., (2000). *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*. İstanbul: YEM.
- Hidayetoğlu, M. (2013). Geleneksel Türk Evi Donatı Elemanlarının Restorasyonu ve Çağdaş Yapılarda Yeniden Kullanımı: Bir şerbetlik Örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(28), 291-301.
- Hülya, Y. (1979). Türk Evinin Karakteristiklerinin Dış Gözlem İle Saptanması İçin Bir Yöntem. *O.D.T.U. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 5(1), 6-11.
- Kahraman, B. (1997). *Geleneksel Türk Odasında Ahşap İç Mimari Elemanları*. (Yüksek Lisans Tezi). M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kahraman, N. (2004). *Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapıların İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karpuz, H. (1993). Geleneksel Trabzon Evleri. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(18),19-22.
- Karpuz, H. (2008). ‘‘ Geleneksel Doğu Karadeniz Evleri’’,
http://www.academia.edu/12543394/Geleneksel_Trabzon_Evleri (Erişim Tarihi: 04.06.2019).
- Karpuz, H. (2011). Türk Evi. *Türk Yurdu Dergisi*, 10(29), 1-2
- Kuban, D. (1970). Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler, *Mimarlık Dergisi*, 4(10), 67-75.
- Kuloğlu, N. (1994). *Konuttaki İşlevsel Değişimin Tarihi Çevrelerin Korunmasında Oluşturduğu Güçlükler ve Çözüm Önerileri: Ortahisar Örnek Çalışması*. (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Küçükerman, Ö. (1984). *Türk Evi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını.
- Küçükerman, Ö. (1985). *Kendi mekânının Arayışı İçinde Türk Evi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını.
- Lermioğlu, M. (1949). *Akçaabat-Akçaabat Tarihi ve Birinci Genel Savaş Hicret Hatıraları*. İstanbul: Kardeşler Basımevi.
- Madran, E. ve Özgönül. N. (2005). *Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması*. Ankara: Tmmob Mimarlar Odası Yayınları.
- Mesut, E. (1959). *Türk Evinde Çıkma*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Metin, S. ve Eruzun. C. (1992). *Anadolu'da Ev ve İnsan*. İstanbul: Emlak Bankası.
- Orhan, Ö. (2017). *Köyde Mimari Doğu Karadeniz*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Oymael, S. (2015). *Yapı Bilgisi III*. İstanbul: Birsan Yayınevi.
- Önal, M. ve Çelek, S. (2005). *İç Anadolu'da Geleneksel Türk Evleri, Yapısal Özellikleri, Yozgat ve Kırşehir Örneği Uluslararası Bozok Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Yozgat: Yozgat Belediyesi Yayınları.
- Önen, Z. (1984). *Akçaabat Ortamahalle'de Bir Araştırma*. İstanbul: Kuzey Matbaacılık.
- Öymen, Ş, (1996). *Mekân Örgütlemesi*. İstanbul: Gür Yayıncılık.
- Öymen, Ş. (2000). *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*. İstanbul: Yem Yayınları.
- Özgüner, O. (1970). *Köyde Mimari Doğu Karadeniz*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

- Özkeçeci, İ., Durukan. N. S. ve Alacalı H. (2018). XVII-XIX. Yüzyıllarda Osmanlı Dönemi Konut Mimarisinde İç Mekân Tavan Süslemelerine Genel Bir Bakış. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 5(17), 214-232.
- Öznüner, O. (2019). *Köyde Mimari Doğu Karadeniz*. İstanbul: Seçil Ofset.
- Sezgin, H. (2006). Yöresel Konut Mimarîsi ve Türkiye'deki Örnekleri Hakkında. *Tasarım-Kuram Dergisi*, 3(4), 1-19.
- Sönmezer, İ. (1999), *Geleneksel Türk Evinde Ahşap ve Mekân İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sözen, M. ve Eruzun, C. (1991). *Anadolu'da Ev ve İnsan*. İstanbul: Emlak Bankası.
- Sümerkan, M. R. (1989). Trabzon Kırsal Mimarlığı. *Mimarlık Dergisi*, 27(2), 234.
- Sümerkan, M. R., (1990). *Biçimlendiren Etkenler Açısından Doğu Karadeniz Kırsal Kesiminde Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tez). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- Tuztaşı, U. ve Aşkun, Y. Ü. (2013). Türk Evi İdealleşmesinde Osmanlı Evi ve Anadolu Evi Kavramlarının Ortaklıklarına İlişkin İşlevsel Açıklamalar. *Bilig*, 13(66), 273-296.
- Türkler'de Ev Kültürü, Anadolu'da Ev ve İnsan-Karadeniz Evleri, (b.t). Haziran 4, 2019, <http://www.egitimkutuphanesi.com/turklerde-ev-kulturu-anadoluda-ev-ve-insan-karadeniz-evleri>
- Usta, G., Usta A. ve Tuluk. Ö., (2001). *Anadolu Türk Mimarlığı İçin Görsel Sözlük*. Trabzon: Sonhaber Matbaacılık..
- Uşma, G. ve Urfalıoğlu N. (2018). Geleneksel Van Evlerinin Cephe Özellikleri ve Tipolojisi Üzerine Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 33(1), 1-16
- Yasa. A. A., (2016). Seben Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(24), 45-70
- Yıldırım. K., ve Hidayetoğlu L. M., (2015). *Geleneksel Türk Evi Ahşap Süsleme Özelliklerinin ve Yapım Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyum*. Konya.

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Ek 1: Timurciler Konağı Genel Veriler.....	192
Ek 2: Veysel Seyis Evi Genel Veriler.....	193
Ek 3: Lermioğlu Konağı Genel Veriler.....	194
Ek 4: Hüsnü Efendi Konağı Genel Veriler.....	195
Ek 5: Remzi Bey Konağı Genel Veriler.....	196
Ek 6: Hayri Çolak Evi Genel Veriler.....	197
Ek 7: Mehmet Efendi Konağı Genel Veriler.....	198
Ek 8: Kanoğlu Konağı Genel Veriler.....	199
Ek 9: Neziroğlu Konağı Genel Veriler.....	200
Ek 10: İbrahim Ağa Evi Genel Veriler.....	201
Ek 11: Birincioğlu Evi Genel Veriler.....	202
Ek 12: Benzinci Mustafa Evi Genel Veriler.....	203
Ek 13: Veli Sezgin Evi Genel Veriler.....	204
Ek 14: Bekir Efendi Evi Genel Veriler.....	205
Ek 15: Sonay Çavuşoğlu Evi Genel Veriler.....	206
Ek 16: Mehmet Saltoğlu Konağı Genel Veriler.....	207
Ek 17: Ömer Türer Evi Genel Veriler.....	208
Ek 18: Araştırma Yapılan Evlerin Özellikleri.....	209
Ek 19: İncelenen Giriş Kapılarının Özellikleri.....	210
Ek 20: İncelenen Giriş Kapılarının Özellikleri.....	211
Ek 21: İncelenen Oda Kapılarının Özellikleri.....	212
Ek 22: Giriş ve İç Kapı Ölçülerinin Ortalamaları.....	213
Ek 23: İncelenen Zemin Kat Pencerelerinin Özellikleri.....	214
Ek 24: İncelenen 1. Kat Pencerelerinin Özellikleri.....	215
Ek 25: Zemin ve 1. Kat Pencere Ölçülerinin Ortalamaları.....	216
Ek 26: İncelenen Gusulhaneli Gömme Dolapların Özellikleri.....	217
Ek 27: İncelenen Gusulhaneli Gömme Dolapların Özellikleri.....	218
Ek 28: Merdiven Çıkışında Bulunan Gömme Dolap Özellikleri.....	219
Ek 29: Ocaklık-Şömine Özellikleri.....	220
Ek 30: İncelenen Evlerin Tavanların Özellikleri	221

EKLER

Ek 1: Timurciler Konağı Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
TIMURCİLER KONAĞI	Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlıklı Yuvarlak Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	İyi		İyi		İyi	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Zemberek-Tokmak		Zemberek		Kapazlama		Taç
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 126 cm Yük.: 224 cm Kal.: 5.5 cm		Gen.: 115 cm Yük.: 219 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat	Tek Kanat	
					Gen.: 116cm Yük.: 211 cm Kal.: 4 cm	Gen.: 76 cm Yük.: 211 cm Kal.: 4 cm	
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme		Ölçü
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Her İki Katta Taç ve Kemer		Gen.: 80 cm Yük.: 145 cm Kal.: 3 cm
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	x	x	x	x	x	x	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu			İyi (Güncel Kullanılmıyor)		Ölçü	
	Kapak Durumu			Yok		Gen.: 162 cm Yük.: 139 cm Der.: 71 cm	
	Kapaklarda Süsleme			Yok			
	Malzeme			Taş			
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Gövde İyi Kaplama Yenilenmiş		Ahşap		Ahşapta İşleme Yok Kumaşlar İşlemeli		Gen.: 268 cm Yük.: 36 cm Der.: 53 cm
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Yenileme Yok		Ahşap		İyi/Yenileme Yok		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta

Ek 2: Veysel Seyis Evi Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Ahnlık şekli	
VEYSEL SEYİS EVİ	DemirciS.	Tescilli	1890~1899	Çıkmasız Ev	Orta Sofalı	Ahnlıksız	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Deforme ve Dökülmeler Var		İyi		Yenilenmiş Kapılar Bulunmakta	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 109 cm Yük.: 204 cm Kal.: 6 cm		Gen.: 119 cm Yük.: 228 cm Kal.: 5.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 116 cm Yük.: 220 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 75 cm Yük.: 185 cm Kal.: 3.5 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Her İki Katta Taç ve Kemer	Gen.: 174 cm Yük.: 163 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	x	x	x	x	x	x	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu		Kısmen Kaldırılmış			Ölçü	
	Kapak Durumu		x			Gen.: 94 cm Yük.: 160 cm Der.: 58 cm	
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		Seramik Kaplanmış				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	Deformeler Var		Ahşap		Deformeler Var		Ahşap
Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme	
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 3: Lermioğlu Konağı Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
LERMIOĞLU KONAĞI	Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Her İki Katta Çıkmalı Ev	Yan Sofalı	Üçgen Alınlıklı Yuvarlak Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Eski Kapıda Deforme ve Dökülmeler var		İyi		Yenilenmiş Kapılar Bulunmakta	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapaçlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 117 cm Yük.: 206 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 110 cm Yük.: 223 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 116 cm Yük.: 220 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 74 cm Yük.: 182 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Her İki Katta Taç ve Kemer	Gen.: 86 cm Yük.: 164 cm Kal.: 5 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	İyi	Yok Üstte Taç Var	Yok	Gen.: 124 cm Yük.: 219 cm Der.: 65 cm	Gen.: 149 cm Yük.: 219 cm Der.: 65 cm	Gen.: 88 cm Yük.: 219 cm Der.: 42 cm	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu			Kullanılmamakta Boyama İşlemi Var		Ölçü	
	Kapak Durumu			x		Gen.: 75 cm Yük.: 119 cm Der.: 53 cm	
	Kapaklarda Süsleme			x			
	Malzeme			Taş			
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme	
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 4: Hüsnü Efendi Konağı Genel Veriler

HÜSNÜ EFENDİ KONAĞI	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlıklı Yuvarlak Rozet
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	İyi		Yenilenmiş		Yenilenmiş Kapılar Bulunmakta	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Tokmak - Kulp		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 125 cm Yük.: 232 cm Kal.: 5.5 cm		Gen.: 121 cm Yük.: 221 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 118 cm Yük.: 219 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 75 cm Yük.: 217 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme		Ölçü
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Her İki Katta Taç ve Kemer		Gen.: 84cm Yük.: 167 cm Kal.: 4 cm
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	İyi	Yok Üstte Taç Var	Var	Gen.: 136 cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm	Gen.: 151cm Yük.: 227 cm Der.: 80 cm	Gen.: 112 cm Yük.: 227 cm Der.: 22 cm	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu			x		Ölçü	
	Kapak Durumu			x		x	
	Kapaklarda Süsleme			x			
	Malzeme			x			
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları				Sofa Tavanları		
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 5: Remzi Bey Konağı Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
REMZİ BEY KONAĞI	Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlıklı Yuvarlak Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	İyi		Yenilenmiş		Yenilenmiş	Zemberek	Çatkı
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Tokmak - Kulp		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 120 cm Yük.: 221 cm Kal.: 5 cm		Gen.: 117 cm Yük.: 224 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 116 cm Yük.: 221 cm Kal.: 4,5 cm		Gen.: 75 cm Yük.: 219 cm Kal.: 4,5 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Her İki Katta Taç ve Kemer	Gen.: 84 cm Yük.: 161 cm Kal.: 3.5 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış.	x	x	x	x	x	
	Ocaklık				Ölçü		
	Koruma Durumu		Kaldırılmış		x		
	Kapak Durumu		x				
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		x				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme	
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 6: Hayri Çolak Evi Genel Veriler

HAYRİ ÇOLAK EVİ	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Çıkmasız Ev	İç Sofa	Alınlıksız
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		İyi		İyi -Yenilenme	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 229 cm Yük.: 115 cm Kal.: 4.5 cm		Gen.: 131 cm Yük.: 194 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 118 cm Yük.: 221 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 90 cm Yük.: 212 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	Yenilenme		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Yok	Gen.: 76cm Yük.: 139 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış.	x	x	x	x	x	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu		İyi- Kullanılmamakta			Ölçü	
	Kapak Durumu		x			Gen.: 89cm Yük.: 121cm Kal.: 57 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Alçı Kısmında Rozet Bulunmakta				
	Malzeme		Alçı-Taç				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme	Süsleme		Ölçü	
	Kaldırılmış		x	x		x	
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu	Malzeme	
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi	Ahşap	
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme	Göbek Süsleme	
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Büyük odada işleme bulunmakta	Göbek bulunmamakta		

Ek 7: Mehmet Efendi Konağı Genel Veriler

MEHMET EFENDİ KONAĞI	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlıklı Yuvarlak Rozet
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		İyi		İyi	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 167 cm Yük.: 249 cm Kal.: 6 cm		Gen.: 138 cm Yük.: 201 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 114 cm Yük.: 235cm Kal.: 4 cm		Gen.: 94 cm Yük.: 235 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	Yenilenme		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 80cm Yük.: 145 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış.	x	x	x	x	x	
	Ocaklık						
	Koruma Durumu		Kaldırılmış			Ölçü	
	Kapak Durumu		x			x	
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		x				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme	Süsleme		Ölçü	
	Kaldırılmış		x	x		x	
	Tavanlar						
	Oda Tavanları				Sofa Tavanları		
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta

Ek 8: Kanoğlu Konağı Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
KANOĞLU KONAĞI	Sırt S.	Tescilli	1890~1899	Çıkmasız Ev	Dış Sofalı	Alınlıksız	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		İyi		İyi	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 126 cm Yük.: 227 cm Kal.: 6 cm		Gen.: 120 cm Yük.: 224 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 118 cm Yük.: 223 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 90 cm Yük.: 210 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	Yenilenme		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 83 cm Yük.: 155 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış.	x	x	x	x	x	
	Şömine						
	Koruma Durumu		İyi-Kullanılmıyor			Ölçü	
	Kapak Durumu		x			Gen.: 78cm Yük.: 104 cm Der.: 36 cm	
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		Taş-Alçı				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta

Ek 9: Neziroğlu Konağı Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
NEZİROĞLU KONAĞI	Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Diyagonal Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		İyi		İyi Yenilenenler var	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 112 cm Yük.: 221 cm Kal.: 5.5 cm		Gen.: 119 cm Yük.: 224 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 216 cm Yük.: 115 cm Kal.: 3.5 cm		Gen.: 86 cm Yük.: 214 cm Kal.: 3.5 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 85 cm Yük.: 167 cm Kal.: 3.5 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapak. Süsleme	Cam Kapak. Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	İyi-Kısmen Kaldırılan Bölümler Var	Yok Kapak Üstlerinde Taç Yok	Yok	Gen.: 134 cm Yük.: 218 cm Der.: 79 cm	Gen.: 186 cm Yük.: 218 cm Der.: 79 cm	Gen.: 56 cm Yük.: 218 cm Der.: 24 cm	
	Şömine						
	Koruma Durumu		Yenileme-Kullanılmıyor			Ölçü	
	Kapak Durumu		Yenileme-Sunta			Gen.: 103 cm Yük.: 97cm Der.: 42 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Yok				
	Malzeme		Taş				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme	
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 10: İbrahim Ağa Evi Genel Veriler

İBRAHİM AĞA EVİ	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Çıkmasız Ev	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Diyagonal Rozet
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		İyi		İyi Yenilenenler var	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 103 cm Yük.: 196 cm Kal.: 3 cm		Gen.: 119 cm Yük.: 227 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 117 cm Yük.: 218 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 92 cm Yük.: 218 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Üst Katta Taç Var	Gen.: 94 cm Yük.: 149 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış	x	x	x	x	x	
	Şömine						
	Koruma Durumu		İyi-Kullanılıyor			Ölçü	
	Kapak Durumu		Ahşap			Gen.: 204 cm Yük.: 107cm Der.: 52 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Yok				
	Malzeme		Taş				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme	Süsleme		Ölçü	
	Kaldırılmış		x	x		x	
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 11: Birincioğlu Evi Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
BİRİNCİOĞLU EVİ	Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Diyagonal Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Deformeler Var		Deformeler Var		Deformeler Var	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 104 cm Yük.: 191 cm Kal.: 6 cm		Gen.: 114cm Yük.: 229 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 1114cm Yük.: 219 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 76 cm Yük.: 188 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 92cm Yük.: 171 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam K. Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	Deforme Var	Yok Kapak Üstlerinde Taç Var	Yok	Gen.: 114 cm Yük.: 216 cm Der.: 79 cm	Gen.: 153 cm Yük.: 216 cm Der.: 79 cm	Gen.: 42 cm Yük.: 216 cm Der.: 36 cm	
	Şömine						
	Koruma Durumu		Kaldırılmış		Ölçü		
	Kapak Durumu		x		x		
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		x				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme	Ölçü	
	Kaldırılmış		x		x	x	
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu	Malzeme	
	İyi – Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi	Ahşap	
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme	Göbek Süsleme	
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok	Göbek bulunmamakta	

Ek 12: Benzinci Mustafa Evi Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
BENZİNCİ MUSTAFA EVİ	Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Diyagonal Rozet	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenmiş		Deformeler Var		Deformeler Var	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 108 cm Yük.: 186 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 110 cm Yük.: 231 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 114 cm Yük.: 123 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 75 cm Yük.: 212 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	Deformasyonlar Var		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 88 cm Yük.: 176 cm Kal.: 5 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık -Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış	x	x	x	x	x	
	şömine						
	Koruma Durumu		Kaldırılmış			Ölçü	
	Kapak Durumu		x			x	
	Kapaklarda Süsleme		x				
	Malzeme		x				
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	İyi-Bazı Odalarda Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta

Ek 13: Veli Sezgin Evi Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
VELİ SEZGİN	Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Çıkmasız Ev	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Yuvarlak Rozet
	Kapılar					
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları	
	Koruma Durumu (Genel)	Koruma Durumu (Genel)	Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği	
	İyi	Deformeler Var	Deformeler Var	Zemberek	Çatki	
	Tokmak Halka	Tokmak Halka	Kilit Türü		Süsleme	
	Kol	Zemberek	Kapazlama		Yok	
	Ölçü (cm)	Ölçü (cm)	Ölçü (cm)			
	Gen.: 119 cm Yük.: 238 cm Kal.: 5 cm	Gen.: 116 cm Yük.: 234 cm Kal.: 4.5 cm	Çift Kanat		Tek Kanat	
			Gen.: 121 cm Yük.: 226 cm Kal.: 4,5 cm		Gen.: 86 cm Yük.: 185 cm Kal.: 4 cm	
	Pencereler					
	Koruma Durumu	Yapım Tekniği	Süsleme	Ölçü		
	İyi	Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır	Taç Var	Gen.: 87 cm Yük.: 164 cm Kal.: 3 cm		
	Gusülhaneli Gömme Dolap					
	Koruma Durumu	Ahşap Kapak. Süsleme	Cam Kapak. Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)
	İyi	Yok Taç Var	Yok	Gen.: 123 cm Yük.: 241 cm Der.: 80 cm	Gen.: 158 cm Yük.: 242 cm Der.: 80 cm	Gen.: 71cm Yük.: 242 cm Der.: 41 cm
	Şömine					
	Koruma Durumu	İyi- İçi Seramikle Kaplama			Ölçü	
	Kapak Durumu	Ahşap			Gen.: 183 cm Yük.: 118 cm Der.: 46 cm	
	Kapaklarda Süsleme	Yok				
	Malzeme	Taş				
	Sedir					
	Koruma Durumu	Gövde Malzeme	Süsleme	Ölçü		
	Kaldırılmış	x	x	x		
	Tavanlar					
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları		
	Koruma Durumu	Malzeme	Koruma Durumu	Malzeme		
	İyi – Bazı Odalarda Yenilenme Var	Ahşap	İyi	Ahşap		
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme	Göbek Süsleme	Koltuk Altı Silmesi Süsleme	Göbek Süsleme		
	Süsleme yok	Göbek bulunmamakta	Süsleme yok	Göbek bulunmamakta		

Ek 14: Bekir Efendi Evi Genel Veriler

BEKİR EFENDİ	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Dutlu S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Yuvarlak Rozet
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	İyi		İyi		Yenilenme	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 98 cm Yük.: 192 cm Kal.: 3.5 cm		Gen.: 221cm Yük.: 119 cm Kal.: 4.5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 218 cm Yük.: 116 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 90 cm Yük.: 186 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 86 cm Yük.: 167 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapaklarda Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlı k-Raf Ölçü (cm)	
	Kaldırılmış	x	x	x	x	x	
	Şömine						
	Koruma Durumu			Yenilenme - Kullanılmıyor		Ölçü	
	Kapak Durumu			x		Gen.: 83 cm Yük.: 104 cm Der.: 37 cm	
	Kapaklarda Süsleme			x			
	Malzeme			Seramik İle Kaplanmış			
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		x
	Tavanlar						
	Oda Tavanları				Sofa Tavanları		
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

Ek 15: Sonay Çavuşoğlu Evi Genel Veriler

SONAY ÇAVUŞOĞLU EVİ	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli
		Pulathane. S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Yuvarlak Rozet
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Deformasyon Var		İyi		Deformasyon Var	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 109 cm Yük.: 216 cm Kal.: 5 cm		Gen.: 228 cm Yük.: 119cm Kal.: 5cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 221 cm Yük.: 116 cm Kal.: 4 cm		Gen.: 76 cm Yük.: 219 cm Kal.: 4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap- Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 92 cm Yük.: 176 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklarda Süsleme	Cam Kapak. Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	İyi	Yok Taç Var	Yok	Gen.: 124 cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm	Gen.: 159 cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm	Gen.: 121cm Yük.: 216 cm Der.: 80 cm	
	Şömine						
	Koruma Durumu		İyi Kullanılmıyor			Ölçü	
	Kapak Durumu		İyi			Gen.: 87 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Yok			Yük.: 109 cm	
	Malzeme		Taş			Der.: 41 cm	
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme	Ölçü	
	Kaldırılmış		x		x	x	
	Tavanlar						
	Oda Tavanları				Sofa Tavanları		
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta	

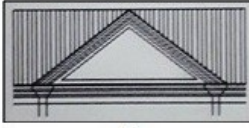
Ek 16: Mehmet Saltoğlu Konağı Genel Veriler

MEHMET EFENDİ KONAĞI	Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
		Dutlu. S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Alınlık Yuvarlak Rozet	
	Kapılar							
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları			
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği	
	Deformasyon Var		İyi		Deformasyon Var	Zemberek	Çatki	
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme	
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok	
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)			
	Gen.: 102 cm Yük.: 224 cm Kal.: 4.5 cm		Gen.: 110cm Yük.: 228 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat	
					Gen.: 117 cm Yük.: 223 cm Kal.: 4.5 cm		Gen.: 76 cm Yük.: 223 cm Kal.: 4.5 cm	
	Pencereler							
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme		Ölçü	
	İyi		Ahşap-Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var		Gen.: 80 cm Yük.: 145 cm Kal.: 3 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap							
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklar-da Süsleme	Cam Kapaklar-da Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)		
	İyi	Yok Taç Var	Yok	Gen.: 159 cm Yük.: 236 cm Der.: 79 cm	Gen.: 136 cm Yük.: 236 cm Der.: 79 cm	Gen.: 68 cm Yük.: 236 cm Der.: 79 cm		
	Şömine							
	Koruma Durumu		İyi Kullanılmıyor				Ölçü	
	Kapak Durumu		İyi				Gen.: 84 cm Yük.: 110 cm Der.: 38 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Yok					
	Malzeme		Taş					
	Sedir							
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü	
	Kaldırılmış		x		x		X	
	Tavanlar							
	Oda Tavanları				Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme	
Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap		
Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		
Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		

Ek 17: Ömer Türer Evi Genel Veriler

Evin Adı	Sokak	Tescil Durumu	Yapıl Yılı	Cumba (Çıkma)	Plân Tipi	Alınlık şekli	
ÖMER TÜRER EVİ	Pulathane. S.	Tescilli	1890~1899	Oda Genişliğinde Normal Çıkma	Orta Sofalı	Üçgen Çatı Alınlıklı	
	Kapılar						
	Bahçe Kapısı		Giriş Kapısı		Oda Kapıları		
	Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu (Genel)		Koruma Durumu	Tokmak Halka	Kapı Yapım Tekniği
	Yenilenme		İyi		Yenilenme	Zemberek	Çatki
	Tokmak Halka		Tokmak Halka		Kilit Türü		Süsleme
	Kol		Zemberek		Kapazlama		Yok
	Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		Ölçü (cm)		
	Gen.: 106 cm Yük.: 183 cm Kal.: 5.5 cm		Gen.: 134cm Yük.: 196 cm Kal.: 5 cm		Çift Kanat		Tek Kanat
					Gen.: 134 cm Yük.: 198 cm Kal.: 4.5 cm		Gen.: 75 cm Yük.: 225 cm Kal.: 4.4 cm
	Pencereler						
	Koruma Durumu		Yapım Tekniği		Süsleme	Ölçü	
	İyi		Ahşap-Çift Kanat Dikey Eksenli İçe Açılır		Taç Var	Gen.: 84 cm Yük.: 166 cm Kal.: 5 cm	
	Gusülhaneli Gömme Dolap						
	Koruma Durumu	Ahşap Kapaklar-da Süsleme	Cam Kapaklar-da Süsleme	Gusülhane Ölçü (cm)	Yüklük Ölçü (cm)	Fincanlık-Raf Ölçü (cm)	
	İyi	Yok Taç Var	Yok	Gen.: 127 cm Yük.: 234 cm Der.: 79 cm	Gen.: 152 cm Yük.: 234 cm Der.: 79 cm	Gen.: 75 cm Yük.: 234 cm Der.: 38 cm	
	Şömine						
	Koruma Durumu		İyi Kullanılmıyor			Ölçü	
	Kapak Durumu		İyi			Gen.: 96 cm	
	Kapaklarda Süsleme		Yok			Yük.: 114 cm	
	Malzeme		Taş			Der.: 35 cm	
	Sedir						
	Koruma Durumu		Gövde Malzeme		Süsleme		Ölçü
	Kaldırılmış		x		x		X
	Tavanlar						
	Oda Tavanları			Sofa Tavanları			
	Koruma Durumu		Malzeme		Koruma Durumu		Malzeme
	Yenilenme Var		Ahşap		İyi		Ahşap
	Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme
	Süsleme yok		Göbek bulunmamakta		Süsleme yok		Göbek bulunmamakta

Ek 18: Araştırma Yapılan Evlerin Özellikleri

	Evin Adı	Sokak	Yapım Yılı (Yaklaşık)	Tescil Durumu		Kat Sayısı		Cumba (Çıkma)		Plân Tipi			Alınlık şekli				
				var	yok	iki	üç	var	yok	orta	yan	dış sofa	A	B	C	D	
1	<u>Timurciler</u>	Sırt S.	1890~1899	x		x		x		x				x			
2	<u>Veysel Seyis</u>	Demirci S.	1890~1899	x		x			x	x			x				
3	<u>Lermioğlu</u>	Sırt S.	1890~1899	x				x			x			x			
4	<u>Hüsnü Efendi</u>	Sırt S.	1890~1899	x				x		x				x			
5	<u>Remzi Bey</u>	Sırt S.	1890~1899	x				x		x				x			
6	<u>Hayri Çolak</u>	Sırt S.	1890~1899	x		tek katlı			x	x			x				
7	<u>Mehmet Efendi</u>	Sırt S.	1890~1899	x			x	x		x				x			
8	<u>Kanoğlu</u>	Sırt u S.	1890~1899	x		x			x			x	x				
9	<u>Nezireoğlu</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x					x		
10	<u>İbrahim Ağa</u>	Dutlu S.	1890~1899	x			x	x		x			x				
11	<u>Birincioğlu</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x			x				
12	<u>Benzinci Mustafa</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x					x		
13	<u>Veli Sezgin</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x			x	x				x			
14	<u>Bekir Efendi</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x				x			
15	<u>Sonay Cavuşoğlu</u>	<u>Pulath.S.</u>	1890~1899	x		x		x		x				x			
16	<u>Mehmet Saltoğlu</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x				x			
17	<u>Ömer Türer</u>	Dutlu S.	1890~1899	x		x		x		x							x
	Alınlıksız	Üçgen Alınlık Yuvarlak Rozet				Üçgen Alınlık Diyagonal Rozet				Üçgen Alınlık Rozetsiz							
																	
	A	B				C				D							

Ek 19: İncelenen Giriş Kapılarının Özellikleri

Evin Adı	Kapı Türü	Yenilenme		Yapım Tekniği			Süsleme		Tokmak			
		Var	Yok	Çatki	Çakma	Karma	Taç	Yok	Zemberek	Tokmak	Kulp	Kol
<u>Timurciler</u>	Giriş K.		x	x					x			
<u>Veysel Seyis</u>	Giriş K.		x		x		x	x	x			
<u>Lermioğlu</u>	Giriş K.		x	x		x		x	x		X	
<u>Hüsnü Efendi</u>	Giriş K.	x			x			x		x		x
<u>Remzi Bey</u>	Giriş K.	x		x		x		x				x
<u>Hayri Çolak</u>	Giriş K.		x		x		x	x	x			
<u>Mehmet Efendi</u>	Giriş K.	x			x			x	x			
<u>Kanoğlu</u>	Giriş K.	x		x			x	x	x			
<u>Neziroğlu</u>	Giriş K.		x		x			x	x			
<u>İbrahim Ağa</u>	Giriş K.		x		x			x				x
<u>Birincioğlu</u>	Giriş K.		x	x		x		x				x
<u>Benzincioğlu Mustafa</u>	Giriş K.	x		x				x	x			x
<u>Veli Sezgin</u>	Giriş K.		x		x			x	x			
<u>Bekir Efendi</u>	Giriş K.		x	x		x	x	x	x			
<u>Sonay Cavuşoğlu</u>	Giriş K.		x		x			x	x			
<u>Mehmet Saltoğlu</u>	Giriş K.		x		x			x	x			
<u>Ömer Türer</u>	Giriş K.	x			x			x				x

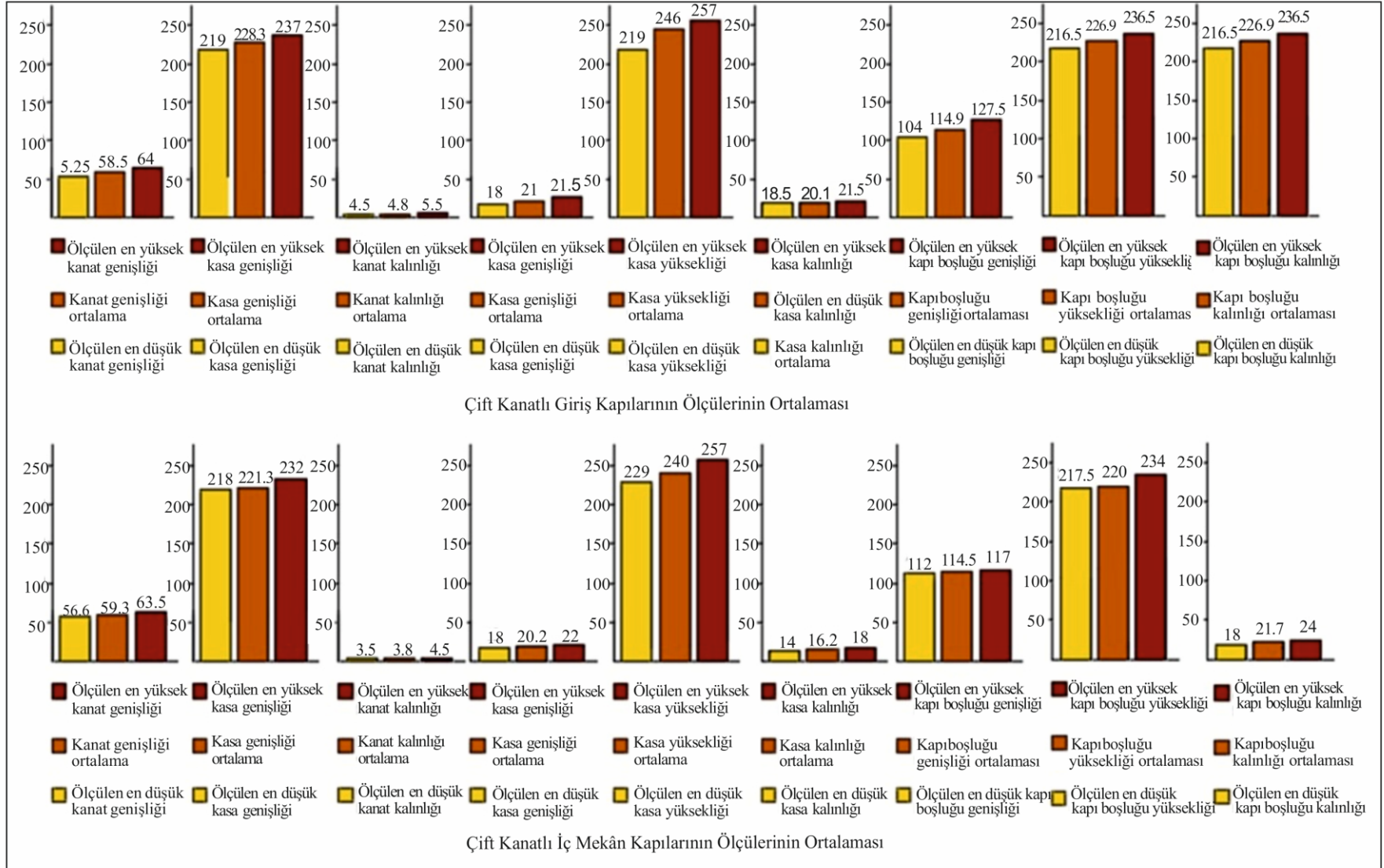
Ek 20: İncelenen Giriş Kapılarının Özellikleri

Evin Adı	Kapı Türü	Ağaç Türü	Kanat Sayısı		Kanat Ölçüleri (cm)			Kasa Ölçüleri (cm)			Kapı Boşluğu Ölçüleri(cm)		
			Tek	Çift	Gen.	Yük.	Kal.	Gen.	Yük.	Kal.	Gen.	Yük.	Kal.
Timurciler	Giriş K.	Çam		x	57.5	219	4.5	21	219	21	113	216,5	18
Veysel Seyis	Giriş K.	Çam		x	60	228	5.5	20	242	20	118.5	217	19
Lermioğlu	Giriş K.	Çam		x	57	229	5.5	19	244	19	114	228.5	19
Hüsnü Efendi	Giriş K.	Çam		x	60.5	221	5	20	241	20	119	219	23
Remzi Bey	Giriş K.	Çam		x	58.5	224	4.5	21.5	246	21.5	118	223	18
Hayri Çolak	Giriş K.	Çam		x	57.5	229	4.5	19.5	233	19.5	114.5	229	22
Mehmet Efendi	Giriş K.	Çam		x	52.5	237	5	19	255	19	104	236.5	23
Kanoğlu	Giriş K.	Çam		x	64	234	5	20.5	257	20.5	127.5	233.5	23
Neziroğlu	Giriş K.	Çam		x	59.5	228	4.5	21	243	21	117	224.5	18
İbrahim Ağa	Giriş K.	Çam	x		102	219	5	19	228	19	101	217	19
Birincioğlu	Giriş K.	Çam		x	56	229	4.5	18.5	242	18.5	113.5	228	19
Benzincioğlu Mustafa	Giriş K.	Çam		x	55	231	4.5	20.5	249	20.5	112	229.5	18
Veli Sezgin	Giriş K.	Çam		x	58	234	4.5	20.5	246	20.5	115.5	233	21
Bekir Efendi	Giriş K.	Çam		x	60.5	228	4.5	21	242	21	116	224	18
Sonay Çavuşoğlu	Giriş K.	Çam		x	59.5	228	5	18	244	20	113	227	23
Mehmet Saltoğlu	Giriş K.	Çam		x	59	228	5	18	241	21	112.4	226.6	22
Ömer Türer	Giriş K.	Çam		x	55	226	5	19	238	19	111.5	235	23

Ek 21: İncelenen Oda Kapılarının Özellikleri

Evin Adı	Kapı Türü	Ağaç Türü	Kanat Sayısı		Kanat Ölçüleri (cm)			Kasa Ölçüleri (cm)			Kapı Boşluğu Ölçüleri(cm)		
			Tek	Çift	Gen.	Yük.	Kal.	Gen.	Yük.	Kal.	Gen.	Yük.	Kal.
Timurciler	Oda K.	Çam		x	58	219	4	19	233	14	114	217.5	24
Veysel Seyis	Oda K.	Çam		x	58	220	4	20	236	16	115	218	22
Lermioğlu	Oda K.	Çam		x	58	220	4.5	22	235	17	114	218.5	18
Hüsnü Efendi	Oda K.	Çam		x	59	219	3,5	18	238	14	117	218	19
Remzi Bey	Oda K.	Çam		x	58.5	221	4,5	19	240	15	116.5	220.5	24
Hayri Çolak	Oda K.	Çam		x	59	221	4	20	242	15	115.5	217.5	22
Mehmet Efendi	Oda K.	Çam		x	57	235	4	22	257	18	113	231.5	21
Kanoğlu	Oda K.	Çam		x	63.5	231	4	22	252	17	114	233	24
Neziroğlu	Oda K.	Çam		x	58.5	218	3,5	19	234	16	116	232.5	24
İbrahim Ağa	Oda K.	Çam		x	56.6	218	4	22	236	18	110.5	227.5	18
Birincioğlu	Oda K.	Çam		x	57	221	4	18	238	18	113	219	21
Benzincioğlu Mustafa	Oda K.	Çam		x	57	223	4	22	237	17	112	221	21
Veli Sezgin	Oda K.	Çam		x	59.5	224	4,5	19	243	16	117	219	19
Bekir Efendi	Oda K.	Çam		x	58	218	4	18	239	14	115.5	221.5	24
Sonay Çavuşoğlu	Oda K.	Çam		x	58	220	4	22	238	18	113	218	21
Mehmet Saltoğlu	Oda K.	Çam		x	59	232	4,5	21	253	17	115	234	24
Ömer Türer	Oda K.	Çam		x	57.5	215	4,5	22	229	17	112.5	214	24

Ek 22: Giriş ve İç Kapı Ölçülerinin Ortalamaları

Ek 23: İncelenen Zemin Kat Pencerelelerinin Özellikleri

Evin Adı	Pencere Türü	Malzeme	Yenileme		Kanat Sayısı		Kanat Ölçüleri (cm)			Taç	
			Var	Yok	Tek	Çift	Gen.	Yük.	Kal.	Var	Yok
<u>Timurçiler</u>	Z. K.P	Ahşap	x			x	87	162	3	x	
<u>Veysel Seyis</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	84	171	3	x	
<u>Lermioğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	86	164	3	x	
<u>Hüsnü Efendi</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	84	167	3	x	
<u>Remzi Bey</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	84	161	3	x	
<u>Hayri Çolak</u>	Z. K.P	Ahşap	x			x	76	139	3		x
<u>Mehmet Efendi</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	87	168	3	x	
<u>Kanoğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	81	160	3	x	
<u>Neziroğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	85	167	3	x	
<u>İbrahim Ağa</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	138	149	3		x
<u>Birincioğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	89	171	3	x	
<u>Benzincioğlu Mustafa</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	86	175	3	x	
<u>Veli Sezgin</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	70	145	3	x	
<u>Bekir Efendi</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	86	167	3	x	
<u>Sonay Cavuşoğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	89	176	3	x	
<u>Mehmet Saltoğlu</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	81	175	3	x	
<u>Ömer Türer</u>	Z. K.P	Ahşap		x		x	84	166	3	x	

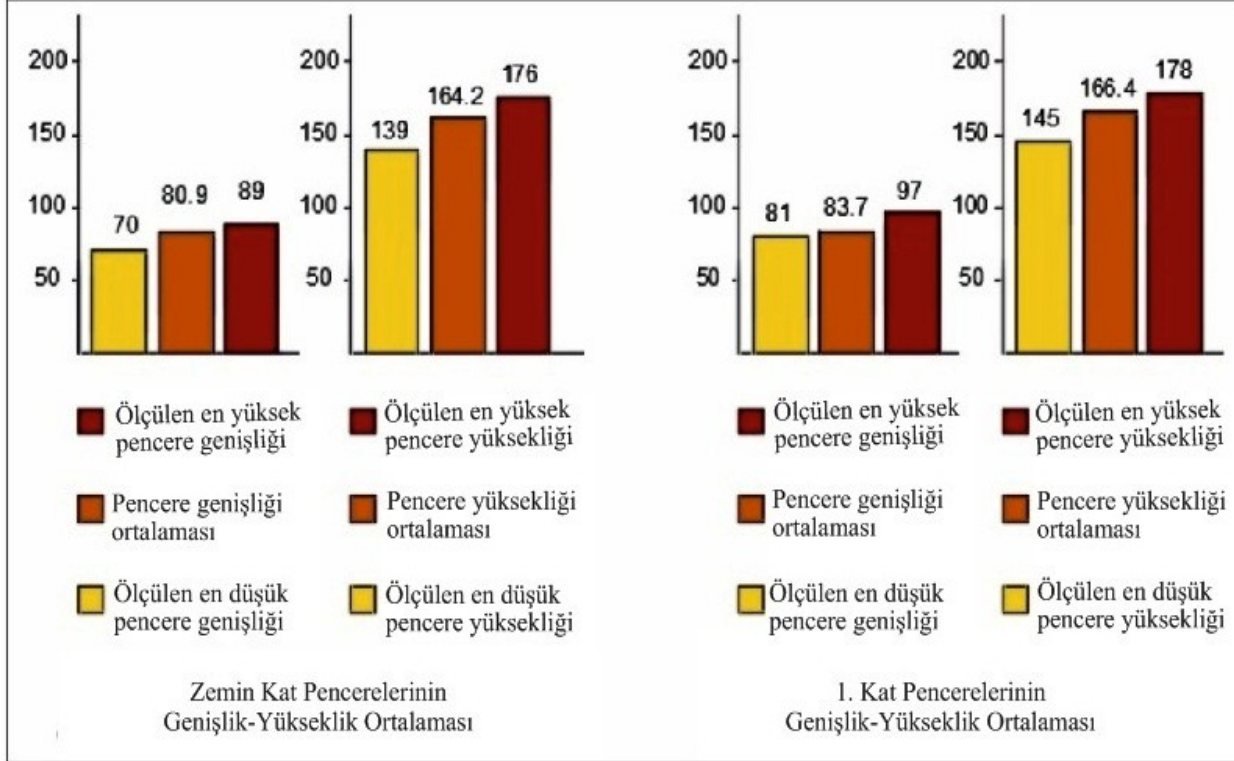
Kısaltmalar:

Z.K.P : Zemin kat penceresi Gen.: Genişlik Yük.: Yükseklik Kal.: Kalınlık

Ek 24: İncelenen 1. Kat Pencerelelerinin Özellikleri

Evin Adı	Pencere Türü	Malzeme	Yenileme		Kanat Sayısı		Kanat Ölçüleri (cm)			Taç	
			Var	Yok	Tek	Çift	Gen.	Yük.	Kalın.	Var	Yok
Timurciler	1. K.P	Ahşap		x		x	88	164	3	x	
Veysel Seyis	1. K.P	Ahşap		x		x	163	174	3	x	
Lermioğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	87	164	3	x	
Hüsnü Efendi	1. K.P	Ahşap		x		x	84	167	3	x	
Remzi Bey	1. K.P	Ahşap		x		x	86	165	3	x	
Hayri Çolak	[Redacted]										
Mehmet Efendi	1. K.P	Ahşap		x		x	87	169	3	x	
Kanoğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	81	167	3	x	
Neziroğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	85	145	3	x	
İbrahim Ağa	1. K.P	Ahşap		x		x	86	168	3	x	
Birincioğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	97	166	3	x	
Benzincioğlu Mustafa	1. K.P	Ahşap		x		x	88	176	3	x	
Veli Sezgin	1. ve 2	Ahşap		x		x	87	164	3	x	
Bekir Efendi	1. K.P	Ahşap		x		x	86	164	3	x	
Sonay Cavuşoğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	91	176	3	x	
Mehmet Saltoğlu	1. K.P	Ahşap		x		x	81	178	3	x	
Ömer Türer	1. K.P	Ahşap		x		x	86	168	3	x	
<p>Kısaltmalar: 1.K.P : 1. kat penceresi Gen.: Genişlik Yük.: Yükseklik Kal.: Kalınlık</p>											

Ek 25 : Zemin ve 1. Kat Pencere Ölçülerinin Ortalamaları

Ek 27: İncelenen Gusülhaneli Gömme Dolapların Özellikleri

Evin Adı	Ağaç Türü	Ahşap Kapaklarda Süsleme		Camlı Kapaklarda Süsleme		Taç		Yenilenme	
		Rölyef	Düz	Kumlu Cam	Desenli Cam	Var	Yok	Var	Yok
<u>Timurciler</u>	Çam								
<u>Veysel Seyis</u>	Çam								
<u>Lermioğlu</u>	Çam		X	X		X			X
<u>Hüsnü Efendi</u>	Çam		X		X	X			X
<u>Remzi Bey</u>	Çam								
<u>Hayri Çolak</u>	Çam								
<u>Mehmet Efendi</u>	Çam								
<u>Kanoğlu</u>	Çam								
<u>Neziroğlu</u>	Çam		X	X				X	
<u>İbrahim Ağa</u>	Çam								
<u>Birincioğlu</u>	Çam								
<u>Benzincioğlu Mustafa</u>	Çam								
<u>Veli Sezgin</u>	Çam								
<u>Bekir Efendi</u>	Çam								
<u>Sonay Çavuşoğlu</u>	Çam								
<u>Mehmet Saltoğlu</u>	Çam		X	X					X
<u>Ömer Türer</u>	Çam		X			X			X

Ek 28: Merdiven Çıkışında Bulunan Gömme Dolap Özellikleri

Evin Adı	Ölçü (cm)			Ağaç Türü	Kapaklarda Süsleme			Yenilenme	
	Gen.	Yüksek.	Derin.		Rölyef	Düz	Kapaksız	Var	Yok
<u>Timurciler</u>	22	20	15	Çam		x			x
<u>Veysel Seyis</u>	19	27	12	Çam		x		x	
<u>Lermioğlu</u>	23	36	14	Çam		x			x
<u>Hüsnü Efendi</u>									
<u>Remzi Bey</u>									
<u>Hayri Çolak</u>									
<u>Mehmet Efendi</u>	17	35	13	Çam		x			x
<u>Kanoğlu</u>									
<u>Neziroğlu</u>	19	41	15	Çam		x			x
<u>İbrahim Ağa</u>									
<u>Birincioğlu</u>	26	48	19	Çam		x			x
<u>Benzincioğlu Mustafa</u>									
<u>Veli Sezgin</u>									
<u>Bekir Efendi</u>	18	52	14	Çam		x			x
<u>Sonay Çavuşoğlu</u>	31	38	17	Çam		x			x
<u>Mehmet Saltoğlu</u>	14	56	12	Çam		x			x
<u>Ömer Türer</u>									

Ek 29: Ocaklık-Şömine Özellikleri

Evin Adı	Ölçü (cm)			Kapak			Gövde		Malzeme		Yenilenme	
	Gen.	Yük.	Derin.	Tek	Çift	Yok	Sade	Rozet	Taş	Alçı	Var	Yok
Timurciler	162	139	43			X	X		X			X
Veysel Seyis	94	170	58			X	X		X			X
Lermioğlu	75	119	63			X	X		X		X	
Hüsnü Efendi	[Redacted]											
Remzi Bey	[Redacted]											
Hayri Çolak	96	139	57			X		X	X	X		X
Mehmet Efendi	[Redacted]											
Kanoğlu	78	104	26			X	X		X	X		X
Neziroğlu	103	97	42		X		X		X		X	
İbrahim Ağa	214	143	52		X		X		X			X
Birincioğlu	172	181	42		X		X		X			X
Benzincioğlu	[Redacted]											
Mustafa	[Redacted]											
Veli Sezgin	187	169	37		X		X		X		X	
Bekir Efendi	83	94	37			X	X		X		X	
Sonay Cavusoğlu	87	109	41		X		X		X			X
Mehmet Saltoğlu	146	179	38		X		X		X			X
Ömer Türer	96	114	35			X	X		X		X	
<p>Kısaltmalar: Gen. : Genişlik Yük. : Yükseklik Derin : Derinlik [Redacted] : Ocak-Şömine bulunmayan evler</p>												

Ek 30: İncelenen Evlerin Tavanların Özellikleri

Evin Adı		Malzeme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Yenilenme			Malzeme		Koltuk Altı Silmesi Süsleme		Göbek Süsleme		Yenilenme		
		ahşap	güncel	var	yok	var	yok	var	yok		ahşap	güncel	var	yok	var	yok	var	yok	
Timurciler	Oda Tavanları	X			X		X		X		X			X		X		X	
Veysel Seyis		X			X		X		X		X			X		X		X	
Lermioğlu		X			X		X		X		X			X		X		X	
Hüsnü Eendi		X			X		X		X		X			X		X		X	
Remzi Bey		X			X		X		X		X			X		X		X	
Hayri Çolak		X		X			X	X				X			X	X			
Mehmet Efendi		X			X		X		X		X			X		X		X	
Kanoğlu		X			X		X		X		X			X		X		X	
Neziroğlu		X		X			X	X				X			X		X		X
İbrahim Ağa		X			X		X		X		X			X		X		X	
Birincioğlu		X			X		X		X		X			X		X		X	
Benzincioğlu Mustafa			X		X		X	X				X			X	X			
Veli Sezgin		X			X		X		X		X			X		X		X	
Bekir Efendi		X			X		X		X		X			X		X		X	
Sonay Çavuşoğlu		X			X		X		X		X			X		X		X	
Mehmet Saltoğlu	X			X		X		X		X			X		X		X		
Ömer Türer	X			X		X		X		X			X		X		X		

ÖZGEÇMİŞ

Bengi Deren SAKA, 1990 yılında Erzincan’da doğdu. İlköğrenimini Trabzon Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu’nda; lise öğrenimini Trabzon Fatih Sultan Mehmet Anadolu Lisesi’nde tamamladı. GÜ, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü eğitimini yarıda bırakarak, Avrasya Üniversitesi’nin, “İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı” bölümüne tam burslu olarak lisans eğitimine devam etti. 2016 yılında İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümünden, bölüm 2.’si olarak mezun oldu. Akdeniz Üniversitesi, 2016-2017 eğitim öğretim yılı, “İnşaat Teknolojisi/ Yapı Dekorasyon” alanında “Pedagojik Formasyon” eğitimi aldı. 2018-2020 eğitim öğretim yılında, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimi aldığı dönemlerde, yaptığı akademik çalışmalar Saka’yı, “Akademik çalışma/İlgi Alanları” bağlamında, “Geleneksel Yapı”, “Geleneksel İnce Yapı Elemanları”, “Donatı Elemanları” gibi konular üzerinde yoğunlaştırmıştır.

